

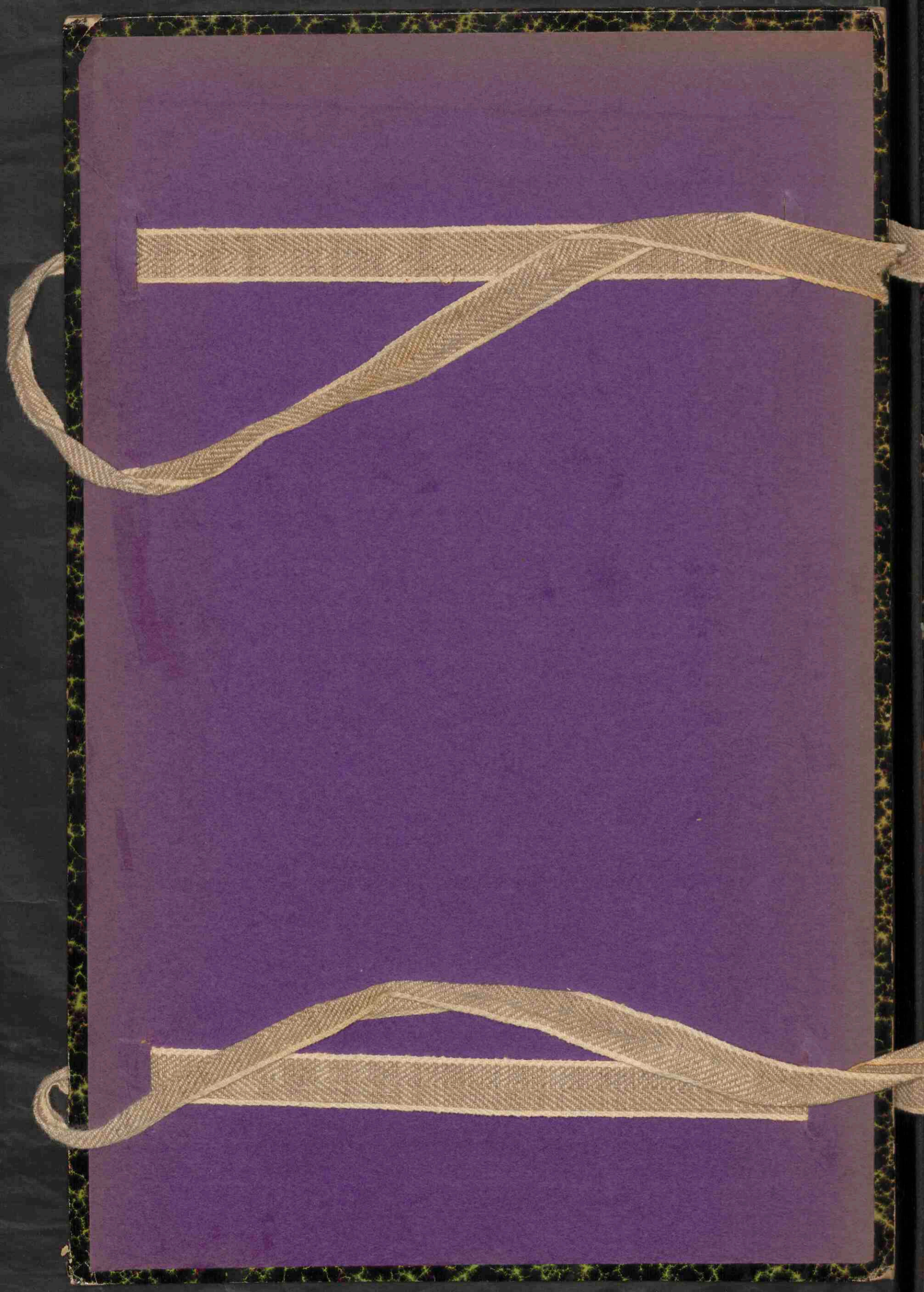

Croniken van den Stichte van Utrecht ende van Hollant

<https://hdl.handle.net/1874/339813>

Hs. *
Kast 8, Pl. C
N° 33.

MAG
HS
8 C 33. fol.
[DEEL 2]

Kronijk van Beka.

Afschrift.

As.
~~#. 9. 14~~

S. @ 33*

- I. *San Antonius die dat eerste Castel tymerde door nu Utrecht*
staat ende noem des Antonia
Hoe die slaven die men wilden het dat land noemen
San Dagoberte den Coninc die in Westfranken was die Utrecht tymerde
ende die eerste kerke
- II. *Wair omme dat et Holland genemt is*
Is dat Holland genemt is in een Bisdom ende in een Greveschapp
Van sent Wilbrordus gebuente
San Jente Wilbrordus ende synre gesellen wo sie in Nederlandt quemen
San Radbodus der Vresen Coninc in den des heiligen crucis Capelle
Hoe Jente Wilbrordus erbischoep Utrecht waert die eerst bischoep
- III. *Van den bilichdom dat in der kerken Utrecht is*
San Kaerl Martelinus ende Radbodus
San Sants Wilbrordus miraculen
San Sants Wilbrordus doot ende synre gesellen
San Sants Bonifacius
- III. *Hoe dat Bonifacius die ander bischoep Utrecht waert die ander bischoep*
Van der frydrachticheit der kerken van Utrecht ende Colen
- V. *San Jente Bonifacius ende synre gesellen mentice*
San Sants Gregorius die derde bischoep
San Adalbertus die vierde bischoep
- VI. *San Theodardus die vyfde*
San Harmakarus die VI.
San Rixfodus die VII.
San Fredericus die VIII.
- VII. *San Alfricus die IX.*
Van Lutgerus die X.
San Hengeris die XI.
- VIII. *Hoe Kaerl de grote Coninc van Franryc ende van Rome gaff die eerste greve*
dat rike den edelen manne de Greveschapp van Holland van Holland
San Odalboldus die XII bischoep.
Van Egilboldus die XIII.
Van Beric den anderen Greven van Holland die ander greve
- IX. *Van Radbodus die XIV.*
Van Baldericus die XV.
San Willomerus die XVI.
San Arnulfus den derden greven die III greve
San Baldwinus die XVII.
- X. *San Deric die VIII greve*
San Anfridus die XVIII.
Van Adalboldus die XIX.
Van Bernulfus die XX.
- XI. *Van Beric die V greve*

	Van Florens	de VI greven
	Van Willem	de XXI. bis (uop)
XII	Van Gestrude der greven ende Robert van Lesten man ende van hertogen Golevert mit den hoven (bult)	
	Van Speeract	de XXII
	Van Derye	de VII greven
	Van Florens	de VII greven
	Van Berhardus	de XXII
XIII	Van Godebaldus	de XXIII
	Van Deric	de IX
	Van Andreas van Huyck	de XXV
XIII	Van Hardebertus	de XXVI
	Van Hermannus van Hoern	de XXVII
XV	Van Gotfredus van Renen	de XXVIII
	Van Florens	de X greven
XVI	Van Baldevinus	de XXIX
XVII	Van Deric	de XI greven
XVIII	Van Arent	de XXX
	Van Deric (Sec) (Mark van Holland)	de XXXI
	Van Deric van der Aere	de XXXII
XIX	Van Greven Lodowich van Loen ende van Greven Willem van Westeresland	de XII
	Van Otten van Gelre	de XXXIII
	Van Otten van der Leppe	de XXXIII
XX	Van Wolter ende van Valoryn een miraculum van den Cruce te Rensborch	
	Van Florens	de XII greven
XXI	Van Helbrandus van Oldenborch	de XXXV
XXII	Van Otten van Holland	de XXXVI
XXIII	Van Bellem den greven ende noe Coninc van Almanien	de XIIII
	Van Gosen van Senstel	de XXXVII
XXIII	Van Henric van Fyanc	de XXXVII
	Van Florens	de XV
XXV	Van Johan van Nasjone	de XXXIX
XXVI	Van Johan Tyrick	de XI
XXVII	Van Willem van Stechelen	de XII
	Van joncker Johan greven Florens land	de XVI greven
XXVIII	Van Johan van Henegome alyde land des Coninc Willem's land	de XVII
XXIX	Van Gyon	de XIIII
XXX	Van Willem	de XXVII
	Van Frederic van Tyrick	de XIIII
XXXI	Van Jacop van Oldeshoern	de XLIIII
XXXII	Van Johan van Just	de XLV

	Van Willem	de XIX	2
XXXIII.	Van Nicolaes de Capeto	de. XLVI	
	Van Johan van Arkell	de. XLVII	
XXXIIIJ	Van Margareten der Keyseruynen	de. XX greuen	
XXXV	Van Hertoch Willem Keyser Lodewyck zoned	de. XXI	
XXXVI	Van Hertoch Albert	den. XXII	
XXXVIJ	Van Hertoch Klemert van Gelren ende Reynalt synen broder		
	Van Johan van Kerneborch	de. XLVIIJ	
XXXVIII	Van Arent van Hoernd	de. XLIX	
XXXIX	Van Florens van Bevelenchove	de. I bischof	

Dit sijn die Croniken van den
ghesichte van Utrecht ende van
Holland.

Eersamen geduchten vaderen edelen Princen ende heren heren Johann
 Bischof der heiligen kerken Utrecht ende willen hertogen ende greuen van den
 Gallaes ende prince sflans van Holland. Johannes vander Bocke ontbiedt wy
 / gys. blyscap ende saliciteit ende begeert te scriuen du dagelijc historia
 wan off wy amon heerlijchet doen verstaen. dat wy die geseden ende die daden
 der heiligen Bischofen van Utrecht ende der groot vermodigen princen van Holland
 veruandert ende bescreuen hebben mit groter vlit ende arbeide ende ghesoekt
 het jaelijc historien, Croniken, Boeken, Priuilegien, vryt dichten ende
 vryt breuen, daer wy vel nae sponen saen omme gearbeijt hebben, end vryt
 volbracht hebben, opp dat die oedenenisse der gueten heren overmits
 krancheijt deedt sy te scriuen niet euvelike vergeten en bleue. Ende want
 die geeste der voorsj Bischofe ende der Princen alsoe vele onder mengel sijn
 dat men sy niet lichte gescyden en mach, behoudelic der geesten vren rechten
 gene te holden, daer omme soe hebben wy onsen leuen heren dese tegenwontige
 historie vergaderet ende bescreuen van haer beyder geesten soe wy alsoe
 kerstete ende lichteste mogen, welke historie wy uwer weerdicheit senden
 daer yme te leuen omme den dagelijc sijnkerlinghe. Ende opp dat gy daer yn
 leent wy giet ende wy blydelic dat het is u ende vren volke sonderlinge te
 hebben vrede. want wy vollic als men sye nae bescreuen vint, was van
 vren gheboert ende van dese manieren ende fondalind in der danich den
 Romeyschen keyser ende Holland en twen waert gheert van den ryken
 Conynge in Franryc, als in een Bredem ende greuescapp, ende daer omme
 soe holt ellic mit anderen vrede ende behoert u vrentscap ende vanderstaet
 u vyande van luten ende verciniche u ende vren vollic mit ingescydenen
 vrentschicheijt. Ende ist dat gy eendrachtliken vrede ende vrentscap holt
 soe en mach u metter hulpen goets ryment doren, dar gy set vele steden

in dasjen Conclen die waerheit onderhouden moecht, est dat gy dese
historie niet enst. Liken onderjoket, want erkende die Philosophen die
gheschiedesfen der verleidenen tyt sint waerachtige teykenen der tyege-
wordigen ende der soccomerden tyt. Nu wil wy gaen tot der materien
des werkes. Ende wantes waerlike recht is, soe begynne wy alre-
erst onse kermiken, dat is die tyt te bescreven van den ghenen, die is
alre selding begen ende eynde.

Jan Antonius die dat eerste castel sijnerde daer Utrecht staet.

Naem omme van den jaer dat onse eerste vader gescrepen was V^m C end XCIX op
den achtenden dach van Januarij op den sponndin nacht waer geboren in
Bethlehem der stat in juda die verlosser onse heren Jesus Christus was god
ende mensche van den saligh maget slaven endes keyzers Octavianus xij
jaer. Die de eerste naem den met Augustus heet, ende was een gebeten voor al
die werlt. Med Octavianus het mit reden Augustus, dat is te verstaen die
Het Octavianus al een ding meret, ende ocket wat dat Julij Cesar met al ghevoengen en hadde
de werlt bevoornect ant Rome sche tyke, dat thwan Octavianus, soe dat al die werlt was onan
sijn gebot. Nae sijn doot quam een keyser die heet Tiberius. In den jaer
onse heren XVI. in wes tyden Christus ghecomet waer, ende nae hem in den jaer
onse heren xij quam een keyser die heet Tiberius, ende nae hem quam een keyser
die heet Claudius enden jaer xlvij, ende daer nae in den jaer ons heren lviij
quam een keyser heet Nero, die een gysel was ende beynde dat Ryck te bevoecten
waermit sijnen onnutten werke ende die reddeliken openyng vergat ende
dagelijc te versien sijn met guldene seghen vyfgerket met horden ende
dat Nero die stad van Rome enen die helle stad van Rome die hie insteken mit brande ende
Rome enen bevoecten. hende vele stryde in die stad. Soe dochte hie sijn moder ende suster ende sijnen
broder mit den swerde. Seneca die sijn mayster ende sijn gebeder was, dede hie
in den bade laken ter aderen ende also verjoren. Ende nae den dat hie sijn
Peder dede crucen ende sijn Peder onthoven, soe dede hie den kerstenen dat
eerste verdriet. Hese Nero als die Rome sche historie holt, dede sijnige lude
van den Ryck, omme dat se sijn wrechet berispeden sijnen misdact, ende
sijnige lude sijnen wet vyt der stad verdrievan, van den twe edele
mannen waren die ene heet Granus, die ander Antonius. Granus was een
van den edelen stratoren ende Antonius was een van den edelen Tribunen
Granus quam mit sijn vaderscap wanderen door Gallen ende quam in
Ardennen, daer want hie in den waestende jwevelich water ende daer by
lijmende hie een Pallas als men leset ende daer off heet die selve sijn
Aguagroni. Antonius die soech der Germanen, dat is door du desche
lant ende quam in Holant, daer hie beden stroom des Ryns maecte
ene veste, in den jaer ons heren lxxv, die omme geden onse sijnen namen lange
tyt Antonia heet, ende dat selve land beset Antonius vrom ende sijn
naecomelinge lange tyt mit kracht ja soe lange dat die slaven ende die
welken die stad die Antonia heet wonnen ende vernielden, die als men

Haec dat die Slaven die men Wilten heet
dat Lant (Wormen)

Daer nae in en langen jaren overmits der menschen jonden die god van hem
wecken wolde Joo quamen gerrapt mit groter heerkraecht manighhande volke
vijf Barbaren ende vijf besclanden vanden Lande dat Schandenavia heet, die
overmits der verkenningse gouts al Europa dat is een deel vande werlt daer
nemen ende dat Lant yne leghet jamerliken quelden ende veringelden, ende mit
groter Hodigen Styden ende mit menslachten, Joo wonden sie vele Conincen
die all die ghenoms waren Gepedes, Mani, Sermati, Wandale, Frarri
die men see Hunen heyt, ende Slaven die men Wilten heyt, want die Gepedes
die bedorngen Itallen, Mani wonden see Oosteringe, Sermati wonden
Panongen, Wandale wonden Affriben Scotten wonden Cathelengen,
Hunen wonden Gallien, Slaven die men Wilten heet die wonden al hollant
dit wilde volke dat men Wilten heet nae den dat sie die Stadt die Anthusa
heet destruceert hadden doe Symmerden sie een wonderlic sterck Castel ende
vast, dat van den wreden volke sijner namen ontfang ende hebet Wilten
broch Daer nae over langen tijt musciden die Wilten en condrachttechof mit
den Dresen, dat sie wolden den Rijn dat rijver weder op varen ende mit
heerkraecht verwechten al Lant van Gallien Ende als die Romeische historie
secht, was in den tyden een Kenstend keyser de valentinus heet, die XIII
keyser was van Julius Cesar ende vernam snellike dit ende vervolgde van
den wreden volke ende vergaderde daer tegen een mechtich heet ende haeste
hem dat inhooisam volk weder te stande ende te bedroven. Et geschiede
dat die keyser van ende bedroen dat inhooisam volke ende behelt all
ver sepe ende voor den Rijn neder ende vernalde dat Castel Wiltenbroch
ende bedroenck abe ierst die Dresen, in den jaer van 1117 ende 18 ende
keerde van danne neder mit seghende ende mit groten love ende was mogende
keyser daer nae somich jaer.

van Wiltenbroch

dat Wiltenbroch
verneelt want

San Dagobertus Coninc van Besterancryc die
Vtrecht Symmerde ende die eerste kerken.

Daer nae een deel jaren alsoe Traclius keyser was in den tyden was een
Coninc in Westfeunryc die Dagobertus heet ende hadde hollant in syn
bedwang ende dede weder maken en Castel van jenderlingen groten
tymmer ende dedet nemen in latine Traiectum dat is te duitsch een
overveer, want men daer overvoerde ende vertolde den Castelijn van
Vtrecht Conincscap ende manighhande guede dat biden Rijn over
ende biden solten se, bynnen welken mensanghe waert ghedymert
die eerste kerke der Apostels sente Thomaes in syne eide in ons heren
jaer VIe X117, daer die priesteren yne dacten omme te bekeren dat Dresche
volk merckes achtyt was al omme niet want dat hartnecide volk thoen den
omme dat helig gelue te keren in vren Lande ende craken die eerste kerken

dat Vtrecht getym
ment waert ende die
eerste kerke ghenoms
sente Thomaes kerke
der Apostels.

ende daer nae met soeren vloghe moeyden see al Holland.

Waarom dat et holland noemt is.

Holland als men vint bescreven in een boeck dat het de proprietatibus rerum, in den vyften boeck is een kleyn provincie gelegen biden ende van den Reyn daer die Ryn gaet in de ze ende des ryms ommevloet gelge enen eylande ende heeft bynnen walen ende meiden ende sonde lange quet eylant ende weydelant waar omme daer vele beesten ynnasent, ende die eerde is toe soniged stede harde vruchtbaer ende vee sent daer busche yare te vele shelen, daer wilde beesten ynn voden, waard by dat daer quet jacht is, ende in vele steden est marich, daer men ene materie aff maket, die verberlic is te bernen ende is een ryke lant van den guede dat by der ze ende biden ryveren leecht van welken lunde die hoofsthad gheheten is Praelectum inferius, mer Utrecht het nu te duetsche, want ant duetsche lant behoert, sie nae der leyenhet, nae der Jeden ende nae der heerlichet ende mede nae der tale, ende die vollic is groet van lycham, stark van herden, jehend van onsechte, eerjame van Seden, gude ontseende trouwe ende vreesom ende myn begerden te roven dat ander duetschen. Tot her toe est ghenomen vden boeke dat me heet, de Praelectatibus rerum, nae der duetsche tale is gheheten Holland, want daer een letter is vry gesneeden

Praelectum inferius

Wd dat Holland gedaelt is in een besdom ende in end grevescap.

Die Princken van Franerij die Carolingy genoemt sint hadden lange tyt in vry bericht dat Romesche ryck ende Franerijke, die wolden all Holland, als men hier nae bescreven vint in tmen heerscapen, als in een besdom ende in een grevescap. Want Haerl den met Marcellus het, die tin herdog was ende die meeste here van Franerij gaff der herken Utrecht die eerste gave, ende Coninc Haerl den men die Hale heet, ende nae een Romes Keyser was, gaff der grevescap van holland die eerste heerscap ende heerlicheyt. Ende dat wy kennen mogen dat alre eerste begin, beyde van den besdom van Utrecht ende grevescap van Holland, so est ons behoeflic dat wy onse begin maken vry der geeste van Englant.

Van Sente Wilbrordus büerte

Alsue als die engelsche historie ynn holt, soe quamen die neder sassen die men nu ghemelic het vresen mit ongedelken scepen in Bermyghen dat men nu Englant het, wonden dat lant ende bleven daer, ende die bekeerde Parris Gregorius die helige lered tot der graciens des doopsels by tven lereis, die ene heet Augustinus ende die ander Mellitus als in dyalogo bescreven is, van welken neder sassen overmits der versenichet Guds gheboren waert een kint dat Wilbrordus heet, ende syn vader was Helpizus ghevoemt. He gaff dat kint begenenen broders te leren, wellic elcked dat Harpen het, ende daer waert hee cleric, ghelant ende

dat Wilbrordus ge
boren waert

4

ontfang die Crone ende konferam. tot synen xx jaer. bleeff hie daer ynae
hooger leringhe, daer nae yene die jongelinc te dogeden toe doechden off-
klymmende, ende sechte mit groten vlyde die justhet des scouwenden levens
ende quam te sende Egberte den Eysenbischof van Northammerland, ende is
hem nae gevolgt als enen oversten meyster des scouwenden levens al in
yerland, opdat hie daer sinder comen van bytliken dingen mochte openen
en herentlic loven. Ende vanden Egberte moet men dat Wilbrordus
syn helijc priesterlike vonden ontfang. Daar nae als Ecclesiastica historia
sejt. Soe sende dese Egbert. My brudum synen discipel in Germanien op
dat hie daer den ingelivigen volke leren mochte die maerhet der heligen
Ewangelic, mer dese Jelid Mybertus waert soe wederstaen vermits des
vijants behendicheit, dat hie mit syn leen an dat harde ingelivige volke
al te luttel vorderde, ende aldus ingelaten synen boetscap over hie weder
in Englant

Van Jente Wilbrordus ende syn
gesellen wa sie in dussieslant quemen

In den jaer ons heren gebueren als men secht off vi ende xc. Soe in leed die
selve Egbertus niet off van synen guden begin ende sande Wilbrordum die
die priester was mit ix ghesellen in Germanien, omme dat ingelivige
volc te bekeren tot den rechten gheloven. Ende dese waer sande Wilbrordus
had Lebuenus mit gesellen ende getruwe medewerkes in den woerde Gots, alsoe Symbertus,
synen gesellen in Welliboldus, ende Lebuinus in Vestfrancye. Daar nae die Abt. St. Anniboldus
Englant quam ende soe Leinvalden, die priesters weren, Werenfridus ende Martellinius
die papen weren ende Confessoren, ende Adalbertus die een dyaken was,
geff omme God syn comenryke over, dat hem van synen vader an comen
mochte ende yene mit jente Wilbrorde in end ellendige peligrimasee
ende want die heligen Leus geboren weren in Englant van den neder
sassen geslachte, daar omme mochten sie die heit prediken dat ewangelium
in dusscher tongen.

Van Rabodus des vreden Coninc ende des
heligen Crues Capellen.

In den jaer ons heren vi xcviij versamete Pippinus mogende Coninc van
Francye een groot heer van vreeschap ende van ghemecate ende wascde ene
grote heerwaerd tegen Raboden den Coninc van Frieslant, ende de Coninc Rabodus
vergaderde een ingedullic heer van vreden ende wederstont den Coninc kraecht-
like, nochtant by Godes gheingnisse soe bleeff die Coninc Rabodus vermen-
nen. Waar omme die Coninc Pippinus sande Wilbrordum den priester mit
synen discipelen in Frieslant, dat hie mit syn leen den Coninc Rabodum
ten kersten geloven solde brengen ende bekeren den Coninc. Rabodus had syn
lant by enen eyland ende heet Fostlant daer harde schone was
ende omme die onnutten geselschap der affgode quam daer Wilbrordus
die priester Gots ende brack daer drie tempels, die in Jupiters ere weren

gesticht, ende drie menschen dopede hi eldair, die den erant ende syne
geselschap versakeden. Rabodus die Coninc meende dat gewelt dat hem
gedaen was te wreken, ende boet enen van Sade Wilbrordus gesellen,
den t met lot bevelde, die plack altoes Gode te beuden dat hie menschen
sterwen moeste. Wilbrordus die sach dat hie Rabodus niet bekere
mochte van synen affgoden ende dair luttel ziele gewonnen hadde
want te raede dat hie varen wilde in Westfrancryck ende die bekende
ende dopede se die in den geloven Heren wolden ende vergaderd vele
papen, die hie verkoos ende quom dair mede tot den Castiel van Utrecht
dat in den tyden was in Westfrancryck macht dair hie vast by sente
Thomas Kerke die destrucert ende verfallen was ende maecte dair een
bede huys in de eed des heiligen Crucis, in den jaer ons heren VIe XCV, dair
hie in sette ende mynde dieersten wente op die die gelowiche ende
omme besterminge des Castellens van Utrecht moechten hebben enen
jheren toeganc te ontfaen dat sacrament der heiligen Kerken ende
dopen.

Van sente Wilbrordus die die eerste bischof Utrecht (waert)

Wat Wilbrordus waert
gemaect vanden parre
onsebischof Utrecht.

In den jaer ons heren VIe XCVI, Peppinus die edele hertoghe verfach in Wil-
brorde grote volstandicheit te prediken dat heylig ewangelium ende
verkrech mit gestadiger bede an Wilbrordum dat hie te Romem varen
solde ende ontfangen dair die benedixi vanden Parre ende worden bischof
Sergius die Parre die de eerste was also ghenemt waert, vermaent van den
Engel in synen visionen dat hie vermits bede des hertoghen Peppinus
desen vants priester Wilbrordum weendelike ontfang ende ordeneerde in
sente Peters kerken hoechliken mit enen schone mantelen in enen Ersten
bischof ende helt ene by hem ene stont tydes ende gaff hem enen myen
name ende heysten Clemens, ende also des Clemens van den Parre gekroent
is, is hie weder ghekent in dadeslant, ende op die selve stede dair sente
Thomas kerke had gestuen bi den Casael Utrecht, dede hie maken
ene cloosterkerken van Canoniken, ende dair boet hie stadelic te staen
des Bischofs stool, want hie die selve kerke in sijn eersten benedixie
wyede ende hillicheit mit sijn selves hand.

Van den heichdom dat in die kerken betreht is.

Die helige kerke Utrecht mach mit rechte hiesen een Coninclike ge-
stichte, want sie coninge mit eren eren ende privilegien ende mit vri-
heden hebben verclaert. In welker kerken vele heiligen priesteren hebben
gewest door me God vele miracule heeft gedaen, beyde in eren leuen
ende nae in verre doot. In desen kerken sint rekelike geprovent Canoniken
van groter weerdicheit, die in eren tyden altoes niet en rusten nachtes
nocht dages te leven den naem ons heren. In desen kerken sint oec

5

reliquen ende heilichdom van maningerhande senten ende gebieden die men
dan heeft in graven ouden ende in vriedichheit ende mede sent dan die
ingheveijde van sinen machtigen keyseren te samen gegraven

Sancti Wilibrordus miracel van Kaerl Mer (sel)

In den jaer ons heren VI° XVIII° Kaerl die hertoge ende die meeste koning van Franerij
nae des hertogen Pippinus syns vader doct, gaff hie die eerste gave der kerken
van Utrecht ende hadde enen groten strijt tegen den onhoerfend Coninc Rabodius
daer hie vele vresen doct sloech ende bedruac den Coninc mit krachten. Hese
selve Kaerl was geheden Martellus, ende als hie den Coninc vernonnen hadde
doen nam hie ene in ghenade ende hem belovede sonder twivel kersten te
worden. In den selven jaer waert vermaent Hilframus die bisschop
van Ceneneren overmits gotliken visionen dat hie varen solde in Fresland
ende helpen slach Clement die vresen los bekoren, die daer arbeide mit
synen heiligen leed dat Radbodus die Coninc waert geleent mit den heiligen
geloven ende quam ter vonden daer men ende in doopen solde mit der ghevensche
dat Rabodius synen der ynnichet, ende als dese selve Tyrant had synen enen voet geset end heilige
enem voet in der vante water ende der heiligen geloven waer beloefft solde doen, doe jande hem die
haddel.
vriant yu dat hie waechde waer dat meeste gedal van synen vresen waer
in den hemel rycke oft in vreged verdoen wesen. Hie hilige bisschop die antworde
dat alle die vresen die in vresiden niet geduyet in vresen, die vresen alle in der
vresenisse. Ende als die Coninc dat hoerde soech hie synen voet nae hem end
heiligen doopen, ende sprac: Ic wil leven mit mynen voorvaders, die heyden hebben
vle geselschapes onder hellen, dan mit luttel dyc kersten besetten dat hemel-
ryke. Altes waert de Coninc Radbodus bedrogen by des vyandes vrede
ende sturff des derden dages daer nae jamerlyc dodes, ende nae des Conincs
doct soe waert Clemons die Wilbrordus het, vrylic liden varen in Fres-
land waer hie wilde ende openbaerlic liden prediken dat heilige Evan-
gelium ende ingeslopet gelovend te doopen ende die nyd gelove te vromen
presteren te wyen ende in ellic dorp kerken te sochten.

Sancti Wilibrordus miracel.

Nu wil my niet vergeten der miracalen ende ghenade die God door desen
heiligen bisschop heeft gedaen ende bescreven hebben vonden in den ouden boken
van synen heilichet. Et geschede tot Coninc tijt dat al dieghend die van synen geset
jeap waren liden overgroetliken dorst alse sie mit hem voren biden over van
der 20. die kerken te vresiden van synen gestichte ende hadden ghenen vrom
ende dat wuden was vander solter 20. Hie die hilige vader een medelyden
hadde mit synen discipulen, ende heet die hem hemelic was synen selts
vutrecken ende daer in een kleyne kueltken graven. Hie gene die hilige
bisschop endet Sant allene ende bad Gode ynnichlike omme wakt recht vrom
so vloyde vter solten ende hoghe up van vresiden wuden, alsoe dat
alle die dorstighd patten vter vresiden wuden genoech, ende omme

de heilichet des heiligen Bischofs den die daer alre bedandheden ses leveden,
 ende benedieden ses die almachtichheit onser scappers. Ende die selve fonteyne is in
 enen dorpe het heilige loe by Allicmer ende is noch huden dages ghesen
 sende Wilbrodus' put. Et gesede dat die selve sente Clemens die Westbror
 dus het, voer en ten eyland ghesen Walgeren omme dat volck dat daer
 ynnē wende te beheren en enen kersten gheloven, daer ynnē want hie
 en beelde ghemact nae Mercurius den afgod dat die lude daer en
 groter oren veften, vatic belde dese heilige biscop te male brae ende
 den indeligen afgod onvermeliken vernielde. Dae quam die beholder des
 afgodes ende soech den heiligen Bischof mit enen spreude opp syde hooft,
 Ende mende dat onrecht dat synen gode gedaen was te sachsen mit des
 heiligen Bischofs blode. Mer die selve moer demer overmits gotlike
 wreake wend hie ghegrepen van den vyante rechtvaard, ende also
 gequallt dat hie op den deiden dach starff onachtelike, ende die heilige
 Bischof bleef gesond ende ongequast, overmits der godes genaede die
 one besceimde ende predicde in elken dorpen die ewangeliē des vrees
 volstandeliken

Van Sente Wilbrodus
 just by Allicmer

Van Sente Wilbrodus doot ende syde gesellen

In den jaer ons heren VIIe ende XXXVe op den Jovevden dach in November
 starff Sente Clemens die Wilbrodus heit, ende gaff onser scapper syne
 salige zele nae dat hie die heilige kerke van Utrecht eerlic berucht hadde
 begraven int cloester xij jaer, wes licham ghevoerd wart in en cloester van Sente Benedictus
 Echternach in den oenden dat Echternach het ende is gelegen in den gestichte van Freyre
 lande vande kueselen dat Wilbrodus selven en voetsyden gesicht hadde ende verfiert
 berecht in den kerstdom met manigerhande waldaden mit synen discipelen quide dat hem van
 vren vlders ongememen was, daer grote miraculen ende gracie dicke
 gischeden overmits synen verdienst clarlic in syne leyende bescreven
 staet. Dese heilige die hie in lewendigen love was, jande hie syne discipulen
 in alle die hoke in synen gestichte den engeligen volke te leren,
 den wech der ewiger salichheit; daeroff was Adelbertus gesant in Konemerland
 daer sterckede hie die versamynge der nyen bekeenden in den hilygen geloven
 nae den dat hie vele heyden bekeerd hadde ende syn leven eerlic gheent
 hadde. Dae ruste hie in gode salichlike op den VII kalende van Julio ende
 waert begeren tot Eymonde mit alfulker led als hem besemde, wes bede-
 huyt noch dagelijc verjert is mit menigen droechden ende wort al
 dage eert mit groter weerdichheit mit guden Christen luden. Dese heilige
 Consofied was onder allen Clemens gesellen verheven joe dat hy ely gaven
 was, ende daer by soe ment men dat hie die eerste dyaken was, ende die
 eerste doemproest Piltucht was Sente Wrenfridus die en heilich jruester
 was, die waert gesant in die Bedum te prediken die heilige ewangeliē
 ende beruchte dat volke te Westervoerd mit exempel syns heiligen
 levens, joe bekeende hie vele lude ten hilygen geloven ende hie ruste in
 Christo Jesu op den XIX kalende van September ende waert begeren tot
 Eymonde

Wilbrodus waerte
 begraven int cloester
 xij jaer, wes licham
 ghevoerd wart in en
 cloester van Sente
 Benedictus Echternach
 in den oenden dat
 Echternach het ende
 is gelegen in den
 gestichte van Freyre
 lande vande kueselen
 dat Wilbrodus selven
 en voetsyden gesicht
 hadde ende verfiert
 berecht in den kerstdom
 met manigerhande
 waldaden mit synen
 discipelen quide dat
 hem van vren vlders
 ongememen was,
 daer grote miraculen
 ende gracie dicke
 gischeden overmits
 synen verdienst
 clarlic in syne
 leyende bescreven
 staet.

Adelbertus waerte
 begeren tot Eymonde

Wrenfridus waerte
 begraven tot Eymonde

Elst daer in verbyden sente Clemens die Wilbrodus heet ene kerke
 gekeekelt hadde ende ghemeyt indie ewe ons verlossers saluator. Die twee
 leumalden de priesters weren, de gingen in een land gheheten Nabilen
 ende prediceden den Christen geloven ende togen voort in Sarsiel daer sie ont-
 fengen die Crone der martelers, want sie daer gedoot warden voor den geloven
 op die V kalend van October. Sente Symbertus die Clemens een trouwe hulper
 was in den overende Goets ende met hem bisscop nae dat hie vele heyden
 bekeert hadde, soe roste hie in gode salichlyc. Wellibaldus die yene in
 Westfrancye daer hi den Geloven predicede ende daer waent hie bisscop
 gemaket tot enre stad heet Heysten, ende Weneboldus syn broder
 waent abt gemaket toe heydenen ende sende Walburch was syn justor.
 Sente Lebuenus das hie in veren land hadde predict die helige ewangeli-
 ende waent daer bisscop gemacet; sende Marcelinus leude daer nae lange tye
 ende leude den volke van Overysel den wech der eygen leuens.

Van Sente Bonifacius.

In der tye dat Clemens Wilbrodus heet, de kerke Futrecht eerlic bekeert
 hadde, quam een priester die Wenefredus heet uut Engeland in duitsland
 op dat hie mit sijn leed mochte verdriven die afgode ende dat daer der heligen
 ewangeli in rude lude seyen, welken priesten sente Clemens weerdelic
 in sijn ende bad hem dat hie ene een trouwe hulper wesen woude ende leed des
 heligen ewangeli. Wenefredus die dat gueten manne niet weygeren in
 woude bliff by hem in der kerken Futrecht xiiij jaer ende bekeert dat
 omrekenende vollic van oren affgoden hie den rechten geloven. Daer nae jense
 Wenefredus dat daer vele volke was in dwalingen die behoefte meren
 dat men sie bekeerde tot den heligen geloven ende daer weren luttel arbeiders
 ende nam verloff van sente Clemens ende vier in 't hoge duitsche land ende
 quam tot enre stad die Alentze heet, daer hie leude dat voort der heligen
 salichheit ende bekeerde die Westfranken ende die Doringhe mit der hulpen
 Goets van hore dwalinghe. Ende waent in den tyden die bisscop van Alentze
 sturff ende roste in onsef heren, doe quam Karol die hertoghe ende die oversten
 ende masceden end verjameninghe mit den prelaten ende beyden dat men Wene-
 fredus den priestere sellen ende keesen woude in die bisscops stoell die
 daer open was ende een hoech leere was in den heydenen te bekenen. Aldus
 waent Wenefredus bisscop gekoren tot Alentze in die stad ende voer te
 Aemlen inne te nemen die benedixie van den paers Gregorius die ander
 also ghenoomt; hem weerdelic in sijn gaff hem die benedixie ende masceden
 erbisscop ende kleetden mit ene schoner mantel ende gaff hem enen nien
 mantel van funderlingen goerst ende heet Bonifacius. Bonifacius die
 mit bisscops eren verjert was, es vreden gehand te Alentze predicken ende
 vudreeff al die engelicheit oyt den stichte, ende in sijnen stichte
 waren ghemeenlic otfenynghen der afgode ende vermasden ende hielden
 hem aan die leed des heligen geloven.

Wenefredus waent
bisscop te Alentze

De Bonifacius bisscop Utrecht waert.

Onlange tyt daer naer vernam Bonifacius dat Clemens den men
Wilbrordus heet van desen ellendigen werlt ghevoeren was, ende die
kerke van Utrecht was jender heerde. Nu verquaden die enen heiligen
sevend van Bisscoppen ende overdrogen dat sie den enigen priester Sullonen
intende den Bisscop te eltenre, doe en merde Bonifacius niet, hie en vord
Utrecht by raede Haerl der hertogen ende nam an te regeren, die kerke
die jender traest was inder name Goits opdat et voek die hie en vordyd
bekeert haelde niet weder en kenden tot den opgoden dat sie gemene weren,
mer dat hie se holden mochte en jynre leed in den anpde Goits ende in
den vordenden gheloven. Hede edel Bisscop wolde volvoeren den dienst onse
heren ende sticht de kinnen der stad, van Utrecht een Canonicen Claesker
kerke al vask bi den verster bedekhuys der heiligen verlosers. Hede kerke
heest vele namen als men leest mer ghemeeuliken als men seghet es sie
gheseten Oldeminsten, dat es licht; dat die eerste kerke Utrecht anderen
byden vermaket es ende verniet was, mer dese kerke es en vord vlden
dymmen gebleven tot nu toe ende niet verniet. Somge lude segen dat
senke Wilbrordus erst dese kerke stichtede ende provende daer in txxx lene
nake dor de selve Clemens xi warden vrytnam ende sette se in stek elterden
kerke, mer es dat alse jor en sey wy daer niet seghen, doch en vrende onse
ghene sekerhet daer aff en Praxilian noch en hestoren. Hede bisscop Boni
facius berichte die kerken vltien als een truce wep kercht, die harde
wacher was inder zelen te reynen ende van den heydenen te bekeren
die synen heren dubbelden jast weder brachte.

Oldeminsten
daer txxx Canonicen
waren ende merden
verjat.

Van den vriedracht der kerken van Colen ende
van Utrecht om dat erse besdom van Utrecht.

In den tyden es een vriedracht op gestaen tusschen der kerken van Colen
ende van Utrecht, nae dat Bonifacius bisscop van Utrecht, by gheheten
Zacharias des parrs die den hertogen Juppyn van Snesen hadde vngiert
te wesen Coninc van Scarye, den welken Bisscop Clemens, die Wilbrordus
heyt, en overdyden gedopet hadde int ryke van Germenien, doe sechde
die bisscop van Colen dat dat Castel ende die kerke van Utrecht tote
synen geschichte hoerde, ende dat et Mayobertus daer toe ghegeven hadde.

Die segen sechde Bonifacius die bisscop van Utrecht, dat syn kerke
sonder middel hoerde den stoel van Romen, waer omme dese jere Boni
facius den troyst dese jeren in enen bress, den hie onsen heiligen vader
Stephane jende den parrs van Romen, inhouden aldus:

Dat Bonifacius onse
bress sechde den
parrs omme die vriedracht
kerke der Bisscoppen
ende niet gheend waert

Enen verensyghen heren enon vrygesonden bisscop Steven die Parrs die
Bonifacius gesent en duetslant enbet u ende dat heiligen ghelovigen
kerken salichet ende begherlike mynne in Gode. Want in des Parrs Sergius
tyden quam te Romen tot der Apostolen kerken een man van groter
heilicheyt ende abstenentee dat es joberheit van loven, gheboeren van der
Saxen geslechte die Wilbrordus heet, welic dese vonsj Parrs

ordeneerde bisscop ende noemden Clemens den hie zande te bekeren dat
 ongelovige volk in Friesland biden overland van der Maer 20, die vyfftych
 jaar lang predicde ende leerde dat vorst. Friesland ende heeft wal dat meeste
 deel van den lande bekeert ten kersten geloven, ver afgode te breken ende
 kerken gesticht, die vrasse kerke Futrecht in die end sente Merbens ende een ander
 kerke in die end des hilyen crucis, in die stede daer lasteel staet dat Utrecht
 het. daer hie bleeff tot synen vrede dagen, predicde ende leerde den wech der
 selichet, ende doe hie volendet hadde syne jaren vint hie in vrede te Goide.
 Karolomannus die Koning van Franeye beval mi in den stuel toe ordeneren den
 bisscop ende dat hie ic gedaen. Nu comet dese bisscop van Colen ende trecket de sijn
 stuel tot hem, daer Sergius die Paus desen vorst. Clemens ingeset ende or-
 deneert hadde, ende sechde dat hie hem toe behoert, omme een fundament van
 enen kleynen kerken die de heyden destruerden. die Wilbrordus vand in die
 stad van Utrecht gebroken ter eenden toe, ende die hie een sijn kost van den fun-
 damente op tynmerende ende wyede in die end sente Merbens. Ende sechde dat et
 castel van Utrecht ende die ghebroken kerke die velle Coninc Dagobertus van
 Franeye gaff der parochie van Colen, mit sechden verordenen dat die bisscop
 van Colen dat ongelovige volk bekeren solde ten geloven tot sijn lede, dat
 hie niet en dede, noch predicde noch en leerde noch en bekeerde die vrasen
 mer sie bleven al ongelovich ende heyden, ter sijn toe dat Sergius die overste
 bisscop des stuels van Rome desen vorst. knecht Goide Wilbrordum zende den
 Paus te bekeren, die dat volk bekeerde ten rechten geloven Christi, als
 ic voorrecht hebbe, ende nu wil die bisscop van Colen den stuel den Wil-
 brordus die hilye man beseten heeft an hem trecken, dat die stuel niet en sijn
 onder den Paus van Rome sinder middel med dat hie onder hem sijn. Daer ic
 hem op antwoorde dat ic ghelovede ende oec redeliker woen dat ghescheen
 solde der Paus Sergius gebot ende sijn ordinarie die hie gedaen hadde dat
 hie zende den enjamen leer (leeraar) Wilbrordum ende dat die solde wesen een
 bisscop stuel onder den Paus van Rome die vrasen te verkeren (bekeran) wond
 een groot deel des volk ongelovich is, dan het des bisscops van Colen wesen
 golde omme een fundament van enen kleynen kerken die daer vervallen
 lach ende die heyden verneelt hadden. Ende by verjuemnisse der bisscopen
 wast begeren mer die bisscop van Colen en volgedes niet. Nu bid ic u dat
 gy mi weder antwoorde wilt een ordel oft een antwoorde dat recht sy ende
 of het vrom wil is dat ick den bisscop van Colen weder verzord se confer-
 meerde ende sterkeset mit vrom mogelikeit. Ende est dat gy wilt dat et
 Besiden onder u sende middel sy so wilt mi zenden ene copie vryt vrom
 sereven hoe dat Sergius die Paus Wilbrordus bisscop maecte ende sende
 aldair soo mach ic mit vrom mogelikeit verjuemden ende verstaen al die
 ghene die daer verseggen, ende est dat vrom helicheyt bekeert rechts
 anders denken sul daer op wilt mi laten weten vrom vader vrom kinde
 op dat ic hem volgen mach. Desen brief van berede sende Bonifacius
 ende hoff te Rome, in lange tijt daer nae eer dese brieft volendet waert
 sijn eynde Bonifacius sijn leven ende starff mordelen.

Die doem Fritsicht
 gesicht in die end
 sente Merbens

San Jente Bonifacius ende syne
gesellen martelien

In den jaer onse heren VIII^{ten} vermen Bonifacius in godliken sprekinge clare
et gemaect's synde martely, synen heeren ende ordenorden enen erfamen man des
Gregorius heet Byscop Patrocht de wesen ende Bonifacius mit Lobens synen
meelgesellen Dyrtringo, Waltero ende Adelberdo presteren. Haynolde, Stribal
de ende Rolino, Nyakelen, Walkere, Gondero, Hildero ende Bertolde monken
ende dantoe erfame heilige mannen omme trent XXX voren die vloet neder
ende quamen in westlant tot den ongelovigen volke dar se ver senten sloegen
op't land ende rosten hem dar luttel. Daar nae Bonifacius die en bodde der
waerheit was begenste volstandelike te prediken die Evangelie des vreden.
Jae dat somige vreden aflesen oer ongeloviches ende namen die met ene
heren Jefa Christian. Alre die vrede vyant die alre benijdet die salicheit
des menschen wederstant die met al synen krachten ende verwoede ene blodege
partie tegen dese heiligen leers die liever hadden te steruen dan afelassen
des duvels manied. Die ver olders kantiert heuden. Alre dese heilige
Byscop die met ont facht dat dregen des verwoeden volke troste ende sterke
synes discipule ende opende syn boec ende leet met aff te prediken den
ongelovighen volke dat wort der onrege salicheit, mer die vleys honens
stoppenden oer vren als een doeff serpent ende wolden niet horen die
waerlike leer, mer mit speren ende mit jweerden sloegen ende steken die
knechte Gods ende doedden se mit menigen wonden op den dach die nonas
heet ende maent Junius der heiligen was IX bi gedule die al volstandelike
Heven togken dat ongelovighen volk tot der dode ende vorkoren die onrege benadige
oer die synen ende gaven hem selven tot der martely in ene stede die Docken
heet omme den name onse heren Jesu Christi die te sumen gedoet worden ende
in dat hemelsche Gallas mit sege der martely gekroont sent. Ende jender
merren, jae haesteden die verwoete vreden der heiligen Byscops boeck an
stucken te snyden ende alre vren landen die kersten gelieve te heren,
mer die godlike kracht behelt dat boeck al heel dat dard nye letter afge
gesset in waert onder al der heydenen hande dar en gescreuen was die
salige leer des onrege levens. Ende als dat gescheet was, die blodighe vleys honens
hem jee verbleeden omme den moent die se ande heilige leren gerracht hadden.
Merre te huys ghekeert omme te maken enen feestliken dach te eten ende te
drinken mit grote blyscap, Dair gescede en mirakel dat al julie nyck
gehoert en was, want alle dese moerdeners broede sent verandelt in
hede stene die mer noch herten dages beholt omme ene denenrege. Daar
quamen somige kersten lude ende verjenden XII lichamen van desen heiligen
martelers ende vren dar juelike made wer die vloet ende groven die Futrecht
in flake Salvaters kerken mit groter weerdicheit als betemlic was. Alre
vren Bonifacius der heiligen martelers vermits miracule die God verwoede
is ghevoert tot Zulden (in een dveste van Jente Benedictus verde in den
gheschiede van Alentze dat hie in vrentyden in der woestenen van Botonien
in groter eer gedyment hadde ten onrege vren synen name dar dese

dat te Docken ty
merkelers gedoet
worden.

Den maent van den
vleys honens dat al te
heet stede worden

Die XII lichamen van
selors wolden vren Futrecht
in flake Salvaters kerken
ende Jente Bonifacius
tot Zulden in dveste
van Benedictus verde
in den gheschiede van
Alentze dat hie in vrentyden
in der woestenen van
Botonien in groter eer
gedyment hadde ten
ongelovigen vren synen
namen dar dese

gloose merkeler manne dogule gulden heeft, en groter eer en macht woot van
 devoten kersten luden. Dese bisscop van Gorle versterken was die ander bisscop
 bisscop Fritrecht die nae Sente Clemens doet die Hilbrudus het, dat vromf
 sichte XVI jaer beruchte eerleken ende wysleken. Na synen doot was die
 kerke van Utrecht noch nye ende harde kirang ende se en hadde noch gheen erfscap
 bisscop want se segen die kerken van folen die overloegende rike was ende daer
 seghen gheen slyt holden en mochten. Ende bynnen korten tyt daer nae quamen
 die kerken ende slygen doot by nachte all dat volk in den gesichte van Utrecht soe dat
 et vrom lant droecht ene ruyt tydes doerend ende dystem, wandet gheen bouman
 en hudele ende daer omme die bisscop van Utrecht jaerend wonden, soe en mochten
 se den hoff van Romem niet versoken omme die erfscap besidom benedixie
 ende aldus moste se van armode nemen die simpel benedixie van haren
 naesten erfscap als abiden ende duren misse lange tyt jander bisscop
 infule? Nu en sal men oec mit sorgen niet verbliden die bitter wrake die
 Got leet gescheen omme den doot synen heiligen. Een frince int vrom vrom land
 die Wudechendeus heet quom mit indalleken vechters over die lannens en
 die Vesterge ende in die Westerge ende destracende die ende maecte se so
 bloet of tot een wasstemp weed ende alle die daer ynd vromden die
 hie krugen konde, sloech hie doet in wrake der heiligen merkelers

Maer die kerken dat besidom
 van folen en slygen
 bynae al dat volk in
 die sichte van Utrecht
 doot daer dat erfscap
 den male ende omme
 vromden maect

Jan Sente Gregorius was hie bisscop vrom

Alse jande Bonifacius die erfscap volle stede hadde doerandert omme
 te meren den dienst van haren Jesu Christi gesiede dat hie quom in een nomen
 cloester bedon stad van Freye opp den oved vrom der Moselle daer een abdij
 was geheten Adula ende was een erfscap vrom ende ontfang desen heiligen bisscop
 mit groter devotien en oed herberge ende hopen van oed te leren enige
 geestlike lore daer se opp verbotert mochte merden. Ende als dese selve
 bisscop geseten was ter tafelen ende mit den cleernen Goits eten solde
 doe was daer een edel kent van XV jaeren dat heet Gregorius, ende nae der cloesters
 jenden beghende hie die benedixie vrom den bisscop in regerendicheit van hem
 allen dedaer jaten, ende hie las daer jendic een sermoen ende besloet dat
 ende nae synen lepe mit een gebete als daer vromlic was. Sente Bonifacius
 begenste dat sermoen van nyes te vertellen ende des gheue herben die daer
 by sader mit mynnen des scoawenden levens begenen alsoe soe onsteken,
 dat dat selve kent leet alle ding aecten ende volgde den selven bisscop
 doet in den tyden annam dat volk van Doringen te bekeren. Ende dat selve
 kent bleeff bedon bisscop twedat et synen volle jaeren hadde daer te vrom
 jaerend tot den vrom van XXIII jaeren dat et nye van hem seide ende was
 een getruwe mederker in den woerden Goits. Daer nue als vromlic was
 Bonifacius in Frans land omme dat ingelinge volk te bekeren ende be-
 guete mit groter ynnacht den dage der martelic te verkryen ende Sente
 Gregorius bisscop Fritrecht te vromen nue hem want hie vrom hem
 kende over een vrom heiligen man des val vromlic was van groter
 mynnen ende guelentierent ende mildicheit. Dese Gregorius was in syn

dat Gregorius sante stechte dat vint men claerlic bescreven in den boeke van sijne legende
Lebanum, Marcellus also dat die selve bisscop sante Lebanum, Marcellinum ende Plechelmuum
nam Plechelmuum, int land van Overyssel den volcke te predicken dat ewangelium, ende nae dat
int land van Overyssel see vele volck bekeert hadden stauff Lebanus te Oldenzael ende van tot
ende Lebanus stauff int den heren
te Oldenzael.

In desen tijden in den jaer ons heren VII° LXIII werden gesien steeren gelijc off sie
snelle van den hemel solden vallen, also vele lude waerden dat den
werlt ende gecomen weer. Desse Gregorius die een helich bychen des namen
Christi was lange tijt ende was vergechdet, ende beval Gode sijne ecclesie
ende volck ende is gedragen in sijne Salvatoers keeke ende ontfeng daer
Godes licham ende op die VIII kalenden van September gaff he Gode
sijne ziele. Desse helige bychen waert begraven in die selve kerke verliken
ald hem toe behoerde die dat bisdom van Utrecht beriechte lange tijt.

Van Adelbertus den III° bisscop.

Den erfam vader die Adelbertus heet die was gecoren vut Engeland van
enen bisdom dat Eboraco heet die omme sijne grote droet is gecoren dat hee
was Canonick in der kerken van Utrecht, ende do dese Gregorius een olt kraeng man
was, waert hem te hulpe gesat dese selve Adelbertus die de ecclesie ende dat
volck de geschickes wyslic berichte. Also dat dese selve Gregorius seyde
dat hee nae hem bisscop wesen solde. Desse Adelbertus sante sante Lutger
den heligen bisscop van illand in Overyssel, dat heet volck bekeert solde ende
die oefenynge der affgode daer vut verdriven. In desen tijden in den jaer ons
heren VII° LXXX want een man en en steenfarck oft ene kiste in der stad
van Constantinobel ende in der kisten enen man mit aldus daned scrift Cristus
sal geboren worden van der maghet marien ende is ghelovt in hem O sone
die salt mi weder seynen als constantinus ende Helena keyser sent. Adel.
bertus die bisscop stauff in vreden ende vint te Godes nae den dat hee somich
jaer dat bisdom van Utrecht wyslic hadde bericht ende is ghebrachte
tot der voutf kerken ende mit syne vooraderen daer begraven.

Van Theodardus den V^o bis(scop)

Na Adelbertus dode der Tensenen vader waert gecoren Theodardus die
vijffte bisscop Utrecht die een gloriose leere was onder den vresen daer hee
vele of bekeerde. In den tijden als in den jaer ons heren VII° LXXXIII Willehelmus
die koninc daer hij te voren afgescecht is, mit den vresen versette hem tegen
Kaerl den Coninc daer hee tegen streef ende mit legd verman vele vresen
die daer doet bleven ende maecten hem onderdaen. Theodardus von in
vresen van des sijn werlt, die toe dese vresen kerken gedragen waert, daer
heer mit den vooraders wistelic versamliken

Van Armatarius den VI° bisscop.

Ende als Theodardus die mult bisscop begraven was, soe waert gecoren
Armatarius die seste bisscop Utrecht een vry man ende een helich

ende een' vyfzighenomen' guet' judiker als en den tyden en den jaer onse heren
 VIIIe doe vengen een deel edele bergers van Rome parr Leo dan hie gene
 in der processie die mere ledanea heet ende men die cruce druech of sende
 marcus daech ende staten syne ogen vryt ende korten hem syne tonghe die hem
 God beyde weder gaff, seende ende sprekende ende wroechden end' niet vrechtte
 dat hie vals het gedaen hadde, ende omme dese Friederichticheit te saden
 soe quam' Keur de Coninc de men den groten het ende toech door ghe
 berichte opwant' sekerlike tot der stad, van Rome ende als dese Coninc der
 stad begende te naken, doe quamen die Senatores dat Rome'sche volk mit
 groter searen ende brachten mit hem vol' heilichdoens van den heiligen
 gebeente ende leyden den Coninc mit groter blyscopp' en sende Peters kude
 ende die vorst' parr Leo sette den Coninc op syne knie' ene gulden' Crone op
 den selven daech als onse heer geboren waert van der dynen maghet, ende
 al dat gemene volk' singen den Coninc hard' blyden luff'. In desen manieren
 Keur de keyser gekroent van Gode den groten ende den vredejam' gebested den
 wysen' leuen' ende salichet' mede ende zeghe, hie romme soe moeg' hem scamen
 die geste' fieseren' ende gene' waerheit' daer omme vinder' en' konen', ende seggen
 dat en' Coninc die Keur het die stad van Rome mit krecht' besat ende dat
 hie die selve stad van overmits dat sie de vresen en vrochten ende Rome
 tawonnen. Harmakariis vrees' als alle syne dage veruult' wesen' scharff
 hie op die vyfde kalende van September ende gaff' Gode syne ziele als hie end
 vyf' l' tyden dat Bisdom' en groten' arbeide' hadde van vrecht' berecht', daer
 men anders niet off en vint, noch en kroniken, noch en gesten dan dat hie
 begraven mit desen vrees' vnderen is.

dat die Romas
 parr Leo syne
 ogen vrytste' end'

dat die grote Keur
 tot Rome ge
 kroent waert

Van Rexfridus den zwaerden bisscop' betrecht.

Van Harmakariis doot waert een' bisscop' gecoren' Patrecht' die Rexfridus
 het ende was die zwaerde bisscop' een' guetlic' man, guetlic'eren, vromdich' ende
 een' guet' cleric'. In syner tyden enden jaer onse heren VIIIe IVe Stephanus die
 parr quam' neder vryt' Francye ende hiet daer' hiecht' ene seest' en der stad
 van Rome ende gaff' dan die keyserlike benedixie op den Coninc Lodewich' ende
 op Langueit' syne beddegenoot', daer dese selve Coninc' doe brod' hie by gecommen
 hadde, dan die end' Lothariis heet ende die ander' Lodewich'. Ende als Langard
 syne myff' gestorven was, nam' dese vrees' Coninc' een' myff' die Judith' heet, des
 hantsoghen' dochter' van Beyron' die syne selves nae' nichte' was, vromd' d'et' ongeoor
 lofte' kunic' waert' bisscop' Frederic' geseet', van desen selven' Judith', van
 die keyser' enen' zene' die Keur die Kalk' heet' een' edelen' man' die daer' nae' Coninc
 ende keyser' waert', van men' die eerste' grave' van Holland' die eerste' heerlicheit' ontfeng
 tot enen' man' ene', die de greuen' ende syne' nascomlinge' tot' desen' tyt' toe' hebben
 bericht'. Rexfridus die bisscop' vrees' waert' een' old' man', den' God' luff' hadde
 ende was' beset' van den' zagen' lang' tyt', ende seude' van desen' leuen' op
 die derde' nenas' van October' ende waert' begraven' mit' den' anderen' bisscoppen
 die vry' hem' gheveest' hadden' in der vrees' kerken.

dat die keyser van
 Rome die keyserlike
 benedixie gaff

Jan Frederic den achteden bisscop Utrecht

Fredericus een hoechgeboren keint vut desen lande doe hie noch beder ende
jone was van dagen brochter sijne broder Utrecht, ende leyden daer int
goitshuys mit offeranden ende giften ende bevolen ene daer der Ridderschap
goits. Ruyffredus nam dit selve kent by hem als enen verkerenen zene ende
leude ene sonderlinge wul beyde in seden ende in konstten, ende pensde
mit gotliker insprekinghe dat hie nas hem bisscop solde worden van
synen kindeschen jaren. se heeft dit keint so myelic ende loelic gulleent en
der goitshuys dat hem die selve bisscop gaff al die ordene die der presterfchap
toe behorenden. Daer nae als dese bisscop Ruyffredus affleuch was, quam
Sedemich de keyser neder mit synen ingewenteliden wize int nederlant van
Almanien op den Rijn ende gebast dat men Fredericum den hie heeft hadde
kesen solde te wesen bisscop Utrecht den hie alre hant gaff staff ende
vingerlyn ende ornamente des bissdoms, ende al was hie neder bisscop die
keyser dade in consecreren in synen tegenwoordichet, ende als dese wyginge
gedaen was ende die benedixie hoechlic gebast de holdden, die keyser hoest
op ende gaff daer te eten alle den die daer waren van manigherhande ysel en
spyse. Des anderen dages als die sonne opgegaen was ende vil nae tot middel
des hemels gheklommen was, sprac die keyser tot bisscop Frederic an mit staefpen
woerden in de sijn manieren: Leve Land die ecclesie vander stad van Utrecht

Van den Walcheren daer
die sijn vader moeder,
daer sijn vader broder
sleef

heeft dy gecoren tot enen vroden heer der op dat die mit der heilige beer kassen
sallt ende bekeren dat sendighe volck, daer is Walcheren een eyland in dyren
gestichte dat sijn berucht is mit groten senden, daer men af soecht dat niet
allend die broder mit der suster slopet, mer oec die zoned mit synen eyhonen
moeder, waer omme wy dy besmeren bi den almachtigen Gods dat die alfalte
van enlike menschen verrijgerd ende sijnst mit den senden ende oft niet is,
so en late niet, dat en verbanne sijn. Ende als Fredericus die bisscop dat
hoerde so verfuete hie ende antworde den keyser ende sprac: Hier keyser woe
mogenhet heeft mi bedrogen mit enen groten besmeren daer omme bid te
worden mogenhet dat gi mi seggen wilt van welker stede des lichaems eens
vriesches men sal beghynen te eten. Die keyser verwonnen hem van der sijn
vraye ende antworde aldus: Ic vermoede dat men den vriesch sal eerst be-
ghynen te eten van den hovele, want inden hovele is meer mighet dan in
anderen leden des vriesches. Die bisscop sachde: edel vader die heeft my mal
berucht: waer omme ic w die en prince ende en heeft des volck is berichte
en ic loe den stede come als tot den volke van Walcheren, want gy hebt
en wyff tegen die wyf in tegen geset recht der bisscops Judith des herto-
gen dochter van Beieren die enen mogenhet is en vleyslic nichte van
welken beide come ic u vermaene by alfulden penitentie als daer toe be-
hoert dat gys aflact, ende late gys niet, soe segge ic u dat w daer aff
comen sal sclave ende verdriet des gy niet ontgaen moghet. Want die Apostel
seyt inkusschers ende vespelers die ordelt God. Die dade heilige bisscop
dit ende deses gelyc volstandelic seyde ende sijn woerd mit vele getughe
der heiligen eens volcomelic besloet verfuete hem die keyser mit bap

dat bisscop Frederic een key
der vreesche was dat men
de vreesch eerst indygnen
solde.

ghenaede ende belaeft dat inghe verloffte wyff van hem te doone, ende die helige
 bisscop nam verloff van den Keyser ende is Futrecht heechlic gesat in den Staat
 daer hie sanderling in rusten ende in bedingen ende in aelmyden te gheuen levede
 ende die versallen stede des kempels dede wyslic, weder maken. Onlange daer nae
 over dese helige bisscop met synen jeper met enen ludenen winder te salcheen and
 lant omme te verriegen dat mes dalye volk ende helt daer syn helige sermon ende
 daer bekente hie somige lude weemets synen predickinge ende ontfongen penitencie
 ende somige waren verhardet een der herden in hant quethet ende grepen hant wapen
 ende dreechden hem te doone lasten. Waeromme doe die helige bisscop van dan
 over, ende daer nae quam daer Barbarits volk ende sloegen den groven Egghert doot,
 met vele fransosen ende vengen vele wive ende kinder ende voerden vele zoves mede
 ende maningerhande klenket van danne. Hie helige bisscop over daer nae in
 syn gestichte doer ende quam in vrestant, daer hi vernam Arcaens inghelove
 die sie hadden in der dreechdelicheyt, die hie te male met vlydigen ar beyde vber
 lude herden dreeff ende boval die sent Odulphe die canonic tot Oldemoster
 was die kerke van Stavoren ende als hie alle synen saken volendet hadde over
 hie salich weder Futrecht. Ioderech die keyser die hem ontsach langer te
 bliven daer met synen verbenen wive, welken wive seer verbeyle den heligen
 bisscop in anderen sin te bekeren mit sprekenen woorden ende mit grote quade
 die sie hem sandel. Aler dese helige man in was niet te beroken mit wonden noch
 mit gaven, hie en meente alles syns dat inge verloffte huwelic te schelden ende
 sande den keyser enen behuechliken bruff van rechtve leve, eer hie tegen hem
 enighe sendente des bannes gheven woude, waeromme die keyserinne vermits
 laede des vyants tegen den heligen bisscop groten niet knecht ende feseerde
 wofa end ter doot brengen wouchten, die daer nae hie quade knechte huerde
 doet ver jororen dat sie den heligen bisscop doeten woude. Ende gingen
 Futrecht ende sechden dat sie waren des keyseris knechte ende sechden bisscop
 vander stad ene noch boetscapp solden doen. Fredericus die gotlike bisscop
 vernam dat van gotlike in spreken dat et ghemak ende synne martely ende
 heet die beyde tre boden nae ene beyden nae ued messe, ende als die ewangely
 ghelesen was, genc die bisscop op den stoell ende sprac den volke een sermon
 in sente Salvatoers kerke ende seyde synne martely te hantes instandte
 ende doe Gottes dienst gedaen was, doe genc die helige bisscop in syn ornamend
 in state Johans ewangelium ende Tacrustie, daer hie Gods badt dat hie one
 verleende volstandichket in synen jussien ende dede die boden tot hem comen
 ende syn kleric die syn deure was heet hie luttel van om gaen achter
 sente Salvatoers altaer doe sprac die helige bisscop tot den moerdeners
 nu doet uwe boetscapp die ic volcomelic wal verste, eer gy tot daser stat
 quaemt. Doe soegen sie vde messe vxt vren mouwen ende derstaken den
 heligen bisscop ende spraken dese scamplike woerde onder hem. Na heeft
 die keyserinne wrake van dy die sie lange begeert heeft der du in
 langen tyden manich jorand verduet heeft gedaen, daer hem die helige
 bisscop op antwoorde. Lene kinder nu gy volbracht hebben uwe vrouwen
 boetscapp ende vergabot, nu jyns a jnal van her te coron ende sander

dat die keyserinne sey-
 seerde van sie den bisscop
 dede, onbichte enich waent
 gelyc veenacht hie knecht
 ten.

Dat die tre knechten
 deden bisscop gingen
 nae der mes jor.

dat die moerdeners
 van daer segen.

meren lepen die moordeners van denne ende worden over den Rijn ende brachten
 der blodigen keyserynnen nye blytscap van des nyen merkelers doede. Die roep die
 heilige biscepe tot hem synen cleric ende sechde zene ic ben geront tot doot.
 omme die gherechticheit; nu roep te samen sonder meren die freesterschap der
 kerken van vrecht dat sie mynen licham begraven mit behoedeliker vrymoed
 ende begenensse ende mynen geest hier ic toe den heyl ende ewige blyscap. Hoe die
 cleric dat hoerde roep hie lude mit groten roeyen soe dat hie berouwe al dat
 volck die hoer wapen gepen ende lepen tot den sterogen biscepe. Ende als sie stonden
 ombrant hien all stervende sprac des Goets merkelers tot hem aldus: Brodere
 ende leven kinder verkrige ic eniche deel inden hemel mit den heiligen merkelers.
 so sal ic mynlike beuden voor u ende omme uwe jalochet ende dat u God hode
 voor plage. Want omme dat keyserynnen openbaer wenspell die hie te lande
 woent selen comen die steenen ende destrueren al dat Presdom. Ende als dit
 gheschiet is gaff die heilige merkelers die benedycie ende gene in die kragt die in der
 heiligen kerken is ende vrechtete hem selven in enen park ende begon selven den salmen
 van der heyligen endesprac aldus. Ic sal den heren behaghen int ryke der levender.
 Dese biscepe leet synen merkelers int jaer m.c. lxxxviii ende xxxviii op die xv
 kalende van Augustus door men vele gracie ende miraculen dat gescheet ten
 leven ende ten eren Godes Jesu Christo. Die biscepen beyde van wylsland ende in
 duetslant die vernamen den onseuligen doot des heiligen merkelers verbonden
 hem te samen te beghen den overdoot der keysers ende des misdadigeren wivas. Ingo.
 nus die paus als hie dit vernam quam hie neder in Francryc ende sene Louis.
 wico den keysen in een cloester te Sorspen dat hie daer besloten presidenten
 wate. Inse die biscepe van Amiens gaff der keyserynnen vreesf enen wyl
 ende sette die in een romen cloester dat Fredericus heet alreer oer presidenten
 te dwene; die princen van Francryc die koren Lotharicum des keysers
 vreesde zene ende by ghemelend willen se sellen die end verlicken in den
 stoel der mygenhet. Hie mynse wy merken dat van der tijt dat Benio-
 facius biscepe was tot der tijt toe dat dese heilige biscepe Fredericus ge-
 dust waert sint verleden xxxvi jaer in welken jaer vyff heilige bisceps
 hebben geweest door welken geschev ende levan overmits verseuwerse den
 tijt te bescreven sint achtergelaten. Wanne die die nacomelinge niet
 bescreven en kennen mogen.

Hoe die biscepe in die
 kragt gene en sterff
 daer.

dat die keysen ende
 keyserynnen gesaat
 worden in een cloester

Van Alfrecus den ix biscepe

Die die pappe des heiligen merkelers biscepe Frederix was een luttel toni
 drachticheit beyde in der Ecclesia ende in den volke we des ewendichs wad
 te besitten des heiligen bisceps staell. Semige koren der proest Costoen
 den ryken man dat besiden te berechten ende die anderen begonden te
 hebben. Alfrecum die des biscepe Frederix broder was, mer by gheme-
 nen vrees willen der Ecclesia end sente Odulphus canonic te sente Sal-
 vatoers kerke soe is dese vreesf proest afgeset ende Alfrecus waert
 mit groten levd gesaat in syns broder stoel. In enen seydend in enen stad
 die Arpeid het, gelegen in Italen daer zegendet drie dage slocht

ende drie nacht van den hemel. In den selvon tyden na sente Fredericus
propheet die hier vor spraken hadde die hi steruen woude begynde daer
al te groot jamerheide wante die Denen ende die Sweden ende die noort
mans vergaderden vele scepe mit inghetallicken wapentuere ende
bedroegen vele lande ende muedden vele blodige stryde in der heiligen
Chrijsenheit. Kpocus die die IX bischof was Tuitrecht, die was vol angst
ende melde ende darff op die XVIII kalenden van December in vreden, ende
want begraven in sente Salvatoors kerke by synen broder carltan

San Ludgerus den IX bischof

Lotharius gaff dat
keijserijke over.

Als Kpocus die bischof vonsf gestoruen was, want gecoren die tiende
bischof Tuitrecht ende heet Ludgerus een heilich man ende een hoech beere
in synen tyden. In den jaer ons heren VIIIe ende IXe Lotharius die keijser sach
dat he die Denen wreethet niet en moechte wederstaen, die begeerde hie gode
cellend te dienen ende sye vuller te vreden ende gaff dat keijserijke by confonde
ende vullen der frincken vanden lande synen oldesten zene Ludorick ende
nam selvon dat heilig abyt an in een cloester dat Premen heet, ende was
dier onder den moniken lerende ende dede daer syne heilige profesy mer hee en
levede in der penitentie niet lange, ende als hee gestoruen was koren die
denen omme syne ziele tegen den Engel, also dat den ghenen die by den
lycham stonden, den duchte dat men den lycham soech heer ende daer,
die velen die monike in heer gebede claer jee den quaden geest mede verja
yden Ludgerus die bischof darff op die IX kalende in der alleijp ende
gaff gode syne salige ziele na den dat hee ene wyltydes dat Bis dom
regeert hadde die heilige kerken van Utrecht. Hee Ludgerus want ge
woent tot desen vonsf kerken ende begraven eerlick.

San Hengerus den XI

dat die Deenen mit we
reuder kant Utrecht
wonen ende vloeg, dat
volck bynae selost

Na Ludgerus daer want gecoren die XI bischof Tuitrecht, ghesen Hengerus
een wys man vredejam ende melde ende redelike van leuen. In den jaer als in den
jaar ons heren VIIIe ende IXe gaumen die Deenen ende die noormans mit oren
wreetheden destruerden se viersteden die meeste stad van al desen
lande daer IX parochiekerken ynnu wered als men secht. Daer nae quemen
die selue Deenen Tuitrecht ende beleehden die stad ende stormden sonder
afflaten mit schote, slengeren ende blyden so lange ende jee seer dat sie die
edel stad wonen werender kant, ende dat castle wonen jee mede, ende
dese blodige verus sloegen die ecclesie ende dat volck bynae doot ende
werpen die toerne poorten ende voerpoerden, wuelden ende muren van der
stad ende van den castle te grunde neder. Also dat Hengerus die bischof
mit luttel Canoniken vyngene mit groden angst ende quam tot den Coninc
Lotharius ende cloester tot Premen, opdat hee daer inthalden moechte.
Lotharius want berouet mit ontfarmeket ende van Coninc liden gueder
leuende, gaff hee den Canoniken der kerken van Utrecht dat cloester te

Hengerus gaff den Cano
nicken van Utrecht dat
cloester te Udenenberg
by Rusemonde

sende Vdelen berge op dat sie daer mit vreden jettien mochten vord den Keenen
 aenrechtten dat sie daer goets deenst goets ynlike salden doen Ende nae desen
 vermeldten al die deenen dat laet van Holland ende quamen in Kenonenlant
 ende beseten daer des heiligen Constaens Constaens sende Adelbertus kerkken
 ende den heiligen Jussied van Wreethet sloegen sie sijn huys off de Jeraet hiet
 ende wroepen neder een al te stark castel by Noordmye dat welken des
 Conings Auerindilius was. doe grepen die ingheboeren hollanders mopen ende
 hielten hem ter weerd ende vechten menigen strijt tegen die deenen. Mer alst
 God also gehengede so wroment die deenen ende sloegen aldard troed dat
 deran edel die ene heit Debbolt ende die ander heit Garloch mako
 sanderling vele hollanders. ende vingen die vrede ende die kinder ende
 voren sie in vreemde lant.

Van Haerl den Kaler van Franoyck, nae in Rome
 gaf Deric den edelen grevede de greiffscap van Holland.

Inden jaer onse heren VIIIe LXIII was een Coninc Lod francuyse die Haerl heit ende
 woude naem als een Romes Coninc mede. Ende was Ludomeus zone. Hede mad
 der groten Karls zone ende jat doe ter tijt tot Pludelle in Anabant op die
 Kempen, dat was een stad ende verman dat die deenen hollent vermaecte hat.
 den ende dat volk doet geslaghen ende omme bede willen der edelen greven
 so gaff hu Deric der Juncen Wolgerus broder was die kerken te Eymende mit
 haren toebehoren dat is van Iuthaushage voor tot Vriestrappe ende mit
 scenen privilegien besegelt mit des Coning vingerlyne daer sijn beelde in ge
 sprent was. die sprac aldus: Inden namen der Dierwoldicheit. Haerl te der
 genaden Goets Coninc te Franoyse. Want onse kenen toe behoert dat my onse
 leven ende getruwen vren ende vordigen suelt mit goud ende mit leue van
 heren deenste. so doe my hem verstaen allen yhelungen kersten luden die
 nu sint ofte naemaets wesen suelt seer off heren lesen. Et quam in onse
 regeerendicheit Hagen die edel greve ende baet onse dat wy geuen wolden
 enen edelen manne Deric der Wolgerus des Juncen broder was die kerken
 te Eymende mit dat daer te behoert dat is Iuthaushage voor tot Vriestrap
 pen ende Kienchem tot wes bede wy gheneges sint ende waerdelic ontfen telken
 als recht is, ende geuen onsen leven getruwen manne Deric vriest al dit vriest
 lant mit den deenst luden die daer mei ymo jat ende naemaets wesen sullen
 mit buschen, mit marken, mit waden ende mit wysde. hem ende sijnen naecome
 lingen erfliken te besitten ende vrelken te gebruiken van ons ende van onsen
 Ende van onsen naecomelingen ende geboden dat hem nyment hinderen noch onrede
 daer yn en doe. Ende want my sullen dat dese giften stude en vast bliven
 ende gehulden worde tot den ongen dage. so heb my dese letter besegelt mit
 onsen vingerlyne van goud. Gegeuen tot Pludelle int jaer onse heren VIIIe LXIII
 des IXe dages van Sente Johannes nach nativitas. Hede selve heerlicheit
 heeft dese Deric ende sijn naecomelingen in enen rechtan man lene beseten
 lange tijt ende hebben die vrede deenen vten zomeschen ryke krechtliken

Van best Mellem so gaff
 Haerl greve Deric die
 kerke van Eymende mit
 vren toe behoert

Haerl gaff Deric vren
 enen besegelen brief
 daer off

Holland is der keisers
 man lene, dat Deric
 eerst ontfang

Leudomeus gaff Deric
overmits beide syns wyffs
den forest van Wasda
met breven

verlaghet. Ende Leudomeus die Coninc van Almanien des vorst. kerls broder
gaff oec desen vorst. Deric overmits beide syns wyffs der Conincynne dat forest van
Wasda want hie ten vermoent vadder was ende ende alle ridderschap seer de jisten
dure hie hem bescreven hant vreden vngaff. sprekende aldus. In die era der heiligen
drieveidichet. Lothomech buder graue Goets. Coninc van Almanien, myn doer verhoen
onsen getruwen die nu sint oft naemaels comen sullen dat hem inde wyffs
die Conincynne erf bed dat wy geven wolden onsen leuen ende getruwen groeve
Deric van Holland een forest van Wasda. het ende en synen greuefchap gelegen
is ende dat vreden dat daer doer gant vrymerc ende lincort, march ende vrede-
lant ende valant, buych ende heyde dat den forest ten behoert. Ende my
ommer geyet jent onser geselynnen beide te volgen ende niet te wyggen
en hebben gegeven onsen leuen ende getruwen der greue Deric vorst dat
forest (forest) mit allen synen toebehoeren alsoe alsoe vermoent is, vrelken
te gebruiken hem ende synen naecomelingen van ons ende van onsen naecomelingen
vrelken te besetten mit al synen toebehoeren te vercofen oft en mech te geven

Deric was die eerste greue
van Holland gemaect mit
enon seldre van golde en
gemaket een leue van
den varren

Ende vome dat my willen dat wyse giffe tot erigen dagen gehouden werde so
hebben my dese letter besegelt mit onsen vingerlyne van golde. Geyend in den
jaer ons heren gebuente VIII° LXVII° op den vreden dach van Apule. Hese Deric was
die eerste greue van Holland ende was gemaect mit een seldre van golde die wy
gemaect was een leue van vreden varren dat men kele heet. Ende als men seget

grew Deric dese dat
claster tot Egmont by
van holte.

se was hie geboren van den Coninclyken slechte der princen van Francye, die de
palen van synen heulicheit vorst. tegen der dinc en anrechten verlicke besceemde.
Hese Deric hadde een hoehgeboren wyff die ene heet daer hie by van enon
rene die oec Deric heet ende en volc daerheden edel was. Hese eerste greue
Deric als hie velt was, ende hie van groter devotie bynnen en tot Egmont
een claster van holte daer hie yn satten nonnen van Sente Benedictus vorden
den her. zentes gaff van synen gude, daer die volcomelic moet druffen van
haddert. Ende vanden seluen claster want een nonnen van Gode en gesproken
dat se den greue Deric vermoent dat hie woldt op doen sene heid elbertas
graft ende dat helige beude doen brengen en dat nonnen claster. Ende met den
als die jreester des heiligen vaders graff opvromen, se want men dat kleet
daer des heiligen vaders licham yn gedeckel was. gans heel ende overteerd
Mede want daer ghevonden een gulden cruce op synen borst dat medicin
ende salichet was tegen maniger hande sekeren ende vnder synen grave
spranc ene fonteyne daer noch hie den dages volc waters vryt vlycht.
In den jaer ons heren VIII° LXVI° op die XI halende van Januarie voste die
byscop Hungerus en vreden nu den dat hie mit Alfico ende mit Lutgers
dat bisdom hadde verichtet XXVII° jaer, die overmits der deenon vreefthet
van synen eygen stuel was verdreven, waeromme men nu niet vreden en kan
syn licham begraven.

Jan Adalbaldis den XI biscop.

Et aedes biscopis Hungerus doet want gecoren die XI biscop Pitrachts
de Adalbaldis was geheden, een heilen man, milde, gerechtich, ende

goedwillich. In desen als in den jaer ons heren VIII LXXXI quamen die denen mit
 den novermans ende destruerden al dat walsche lant, ende des jaers daer na ver-
 malden al dat volck van Arclanor, mer Houel die keyser die greve geheten was, quam
 mit den Lombarden ende mit den Duitschen ende vocht tegen dede Overdavige lude.
 Maer ten lesten maecte men een bestand omme te spreken van den peys, daer men
 verbruech dat Gotfredus der noverman Coninc kersten jolde worden, met desen verwar-
 den dat men hem geven jolde des Coninc Lotharius dochter tot enen vierde Elisela,
 Maer die vreden moesten het, ende men jolde mit ver geven die Provence van Friesland in mulegave ende dat
 draegen een basten
 Tell om heren hals
 gescede ende daer na in volden die vreden den koning Coninc Gotfrido niet onder-
 danich wesen, die hie bedronc ende gaff hem ene jelic eygenscap, so dat elke
 mensche moeste draegen enen bast omme syen hals daer men sie rechte waerts
 anhangen mochte oft sie hem tot eniger tyd versetten tegen des Coninc magheyt.
 mer daer na in Kersten jaeren waert die Coninc Godovert overmits der wreke
 Gyts mit intelligen denen daer geslagen in Besaen, ende daer na waert
 gerroken mannes kersten bloet die die in vordyden geduet hadden. In den
 jaer ons heren IX op den yden December over Odelbalduus die bischof van
 deser werlt ende gaff syen scepper conde waerdige jolde als hie XXXIII jaer
 dat bisdom beचित hadde. Van desen bischof Odelbalduus scrift Regius
 die abt van Preulen in synen Croniken dat hie was en helich man die Futsch
 bezaren is ende rust daer mit den hiligen vaderen

Van Egelboldus den XII bischof van Utrecht

Naer der doot des hiligen bischofs Odelbalduus waert gecoren die XII bischof
 Futsch die Egelboldus het, die dat bisdom beचित ene korte tyt. In deser tyt
 als op den kalende nonus in October ruste Deyc die ierste Greve van Holland was,
 ende was oec heid en groden deels van Oudmeslant ende was een overvoert prince, die
 sye land ende julen manlike bescondet tegen der denen vervechten; ende die geongne
 starff op den denden yden van Januarij ende is begraven by wan man te Egmondent
 daer hie dat sie eerst gedymmet hadde van holte daer sie nommen en jolde die
 gode ynrichden deenden.

Van Dereck den anderen greve

Ende als Deyc gestorven was die alre ierste Greve van Holland waert Derec syn
 enige zone die ander greve van Holland ende verheven in syn vader stede als een
 recht erfgenam. Dese nam een ryff de Helligent heet, ende also als men gelovet
 soe was sie Coninc Lotharichs dochter van Franeye, daer hie by wan enen zone
 die Arnulfus heet ende enen zone die Egbertus heet ende was Erbisjop van
 Treese ende ene dochter die Alcidis heet die vrynemende schone was. Dese
 greve Derec nae syns vader doct, bezond hie met den vresen vrydrachtich
 te worden daer hie tegen vobechde ende stee so dat hie sie verman ende hem
 onderdanich moecde. Ende omme dat orloch van den vreden sie ^{sint} boel dese jolde
 dat Oelster dat syn vader gemaect hadde van holte tot Egmondent ende symende
 dat weder van stend ende nam die rennen van dande ende jolde daer yn manne
 van jente Benedictus overden die dagelip godes dienst. Daer de vachlic yor deden
 Ende oft des

Enke oft des nuet waar dat sie mochten die vreden wederstaen het dan die
 nemen. Hoe selue gred dieie gaff der kerken tot Eymende groet quet te
 besetten ende gaff ene een boeck dat heet Historia tripartita Ende den heyl
 van der vret Evangelisten die beiden vredeketen is mit fynen golde. daer
 duarban geschiedde op staet. Mer vrou Thildegont die greeymde gaff den
 heiligen kerken van vren mildicheit ene Tactard Loffel die te male van
 golde was daer manegherhande staerban staende in staet, ende als men siecht
 so want van der seluen tafel gestolen en staen die ant alreoverische van der
 tafel staet. Hoe des nachtes mit synen seyne al dat loed ston te luecken
 plach. In der seluen syden wort sende sieren bi den buycop van Utrecht ende
 bedon grever dieie mit mirakelen tot Eymende gerrent, die en vredeyden
 tot Noetdich preester was. Ende van den deenen daer vren dat gheluev vtrachts
 was. Egilbalus die buycop van Utrecht berechte dat besiden 2 maen den ende
 stouff op den VII kalende van October end vrede in inden heren, die mer begraven
 is in der seluen kerken.

Die greeymde gaf den cloes
 tot soe Eymende enen guldene
 tafel vnde daer staet
 en staen vren stouff.

Jan Rabodus den XIII.

Nae dat Egilbalus die buycop begraven was, overomde mit de den Coninc
 van France die heet Henalpas, so want buycop gharneyt als was heet noet
 die XIII buycop Fritucht ende heet Rabodus een hulich man wal gebort ende
 vromdich ende hoese geboren want Coninc Rabodus derden Coninc was
 was synre moder oldewader, ende Genthuricus die erpbyscop van Colen was syn
 vrom. Heij name Rabodus heet soe vele in onser dutsche als een berke van
 groden vrede, want dese buycop was en raet in der Coninc heren ende pallas van
 France ende van enen philosoff die Nanno heyt was geleert, ende dese Rabodus
 was in den VII vren kerken volcomelic volleert. Ende dese buycop bescreff manige
 doghet van sent Hilbert ende sent Bonifacius ende mude dichte hee een hulich
 historie dat men noch heuden dages singet of sent Marten Franslatie, dese
 buycop als hee annam dat heilige sijn den beslovens van Utrecht daer leuede hee
 aldus in vasten ende in beden ende in aelmsien te gered sonder aflaten tot den
 eynde seyns levens, ende alse seyn sijn selgenoden wyer drinken over maeltijf ende
 vreden dat die heilige man mude ghedrenken hadde soe dranc hee allene
 wader ende dat vromen den die Gommarius heet, had den buycop dat hee mude
 drinken oyt seyns naffe ende dronke, mer die heilige man en hing des neet
 ende Gommarius nam al hemelic des buycops naff ende dranc daer oyt enen
 groten dranc. Nu heet hee ein wonderlic mirakel, want dat selue wader
 was al de hant gerrandeld in gulden myn, waer omme Gommarius troefde
 den heiligen buycop vrom ende hadt genaden, die heilige man gaff vrede den loff
 ende neet hem seluen vanden seynen dat daer ghescheet was. Hoe selue
 buycop vrom plach te setten onder stad van Berender want die stad van Utrecht
 overomde der deenen vromdich al beghewen licht. Et geschiedde op ene tijt dat
 dese buycops quam Utrecht omme te soken mit devotien die sieden daer die
 heiligen vaders legen, mer die deenen die des neet seiden en vreden quamen
 hem tegen lofe mit machde ende verboden hem dat neet vromer en gonghe.

dat Rabodus maecte die
 historie van stete allen
 translatie

dat Rabodus vromde te
 Berender vromde die stad
 van Utrecht al beghewen
 licht vanden deenen

die de heilige bisscop vaderlic vermaende dat sie annemen solden kersten gheleuen ende aflaten der synlichkeit den kersten te doene. Mer heb die heilige man die quaden syners meer synde te bekeren, wo sie en quasthet meer bekent worden ende dreghet den heiligen bisscop see wolden hem doen sterven enen bitteren doot. Ende als hee jaeh die hee die verloren kintet niet beken en mochte, hee bade sie ende vermael die se, rechte voirt quam een blyen van den hemel ende verbrant die deenen dat sie jamelic ver leuen eyndet. Die kersten die dat merkel sagen velen den wylen ende sloegen al die deenen die die daer waren ende jageten see mit seghel over stad van Utrecht, alle die daer ynd waren. Die heilige bisscop vloeyde mit den sermenen der prophesien, want he vele soccomend die elinghe signen hemeliken vrienden ende verstaen. Ende balducus die een guet jelic jongelinc was tot ened tijt brachte twe klerike van syns vaderlande voor den bisscop ende bad hem dat hee se presetas wyen woude. Die heilige waert lochent mit blyden aen sechte ende sprac: Iere zene ont deude jod van nu sal ic doot mesen ende die salt mesen een heerde van des jod kerken ende dan sal tu dese klerike mit dyns selves hand preseten wyen ende dan sal tu meder mak en elson jael ende dese stad van Utrecht also als sie te voren was. Die naer vrod dese bissop stad berous en drende laet daer hee janderlinghe seck bleeff ynde liggen. Daer openbaende hem die maget marie ende moeder gods mit groter klerhet ende haudite en ver jelschap Agnetam ende Feclam die conne megede ende sprac den eerjamen bisscop aldus toe: Iere zene ont sech dy niet myne jend egeanwedecht die de diecke hevest ghegrot ende niet en versaghe ende mes jere jere dat die van des jod zuechten niet en gaen salt, mer die en salt niet langer by naer leuen. Mer desj moerde se vengent die groete clorhet ende daer quam de jenderlinge guet lucht als menslic herde begrepen mochte. Die heilige bisscop genad van der jukede ende jemyd van synen hemeliken gesellen see chee hee en hemelicheit hoe grote schoenhet hee geseen hadde en der maget marie Conuynne des hemels die daer nae en den jaer ons heren IXe ende XVIIe quam daer nae vryt drende ende der Oetmesjen vel hee te beude sinter me ende las desen ansefen: Eccc in cella domini etc. ende op die IIIe kalende van December die vrod hee salicht die van des jod wealt. Die bisscop was en der jorenen plaghe die deenen XVIIe jaer ende berichte die kerken carliken, den die ecclesie mit den volke gauen en die kerken te bevenden dan hee vele graccien doet omme beide willen des heiligen Confessors den ghenen die des behoeftic sent.

San Baldricus der XV bisscop

Als men vint bescreuen onder Simbaridas hystorie, Henric die Romeche Conne waert te raede van groter drovhen dat hee nae den bissops Stad bockus doet Drunonen synen zene wilde ene jetten op den staet des vons Confessors, mit als dese conne verhoorde dat die wrede deenen die stad van Utrecht gewonnen hadden ende destruceert ende meder al dat volk des besdoems verdregen ende versaget hadden, daromme sette die ewel Conne den selven zene der zudderjopp op dat hee die deenen wreetheit krachtlied wederstande ende dat hee dat selve besdoem mit synen zudderlied wapen besceemde ende weder maecte ende

1. dat de deenen vryden
2. stad van Utrecht gauen
vry worden

dat Maria die conne
maget ende moeder gods
openbaende hem Baldricus
dum

die
van

For hemes bideg hie
denberge waert Stad bockus
sele ende te beoender
begroven

dat ge
selven d
Conne
ende ja

hij omme nae des selven Radbodus prophesie sae is die gevoeren Baldricus die
 xv. bisscoppe Putrecht ende also als men secht, ja was hie Ruffinus zoon des
 greven van Cleve die een edel prince was. In desen ontspanc ene vloedige fonteyne
 die sprong in die stad ende inden selven dage werden die deenen verlagen in wat lande
 dat sie waren. Wannomme Baldricus die bisscop nae den dat die deenen verlagen waren
 ende verblegen sie stichte hie weder die stad ende benoemde die al omme, dair
 hie vele huere op sattu ende huere de wat huse, die verbrante kerken daer hie
 weder symmoneen, die sale ende vele verbrante symmonee daer hie weder maken verliche
 dese bisscop inden jaer ons heren IX. LXXVI. voor hie wud bercht ende quam in yfelic te
 spraken den coninc Otton omme abtanden over der kerken van Utrecht, ende als hie
 sijn bisscoppe gesien hadde nam hie verloff ende ewende mit hem den heiligen licham
 der martelken Pontiani, Benigni ende Synasti ende brachte sie in de heilich kerken
 Putrecht daer hie sie sette mit groter devocien ende ynnicheyt. Ende hij to
 vrant dese selven bisscop weemids hemelike openbaringe van Gode dese lichame
 des heiligen Ruffini, Leuini, Plechtolmi, Myroni, Ageri, Ursiphi,
 ende Rabodi mit den heiligen patronen daer hie die kerken van Utrecht verliche
 mede verfrede. In den jaer ons heren IX. ende LXXXV. Baldricus saligen gesien is
 bisscop die een velt man was voor te Gode op die feste idus in Januarij nae dat
 hie LXX. jaer die kerke ende die stad van Utrecht weder hadde ghesymmonee ende is
 mit verliche verdraent daer begraven mit den heiligen vaderen.

dat Baldricus Utrecht
 weder symmonee ende
 benoemde die stad

dat Baldricus brachte
 Pontianum, Benignum
 ende Synestum in die
 kerke Putrecht ende vrant
 weemids lichame daer.

Van Holmarus den XVI. bisscop.

Als Baldricus van desen levent ghescheiden was so maint Holmarus die
 XVI. bisscop gheordeneert een man mit harden guden wullen ende een guet heilich
 gheluech man. In desen dage als inden jaer ons heren IX. LXXXVII. op die ander
 ninas in den alleij, daer voste in gode Deric die onker greve van Holland was
 ende waer begraven by sijn vader int closter te Lyonsle. Deric
 ende sijn vader berichten die greuecap van Holland verliche. Ende LXXXVII.
 jaer ende verdraven die wreden deenen tracteliken vut oren lande, ende wou
 Helgent sijn wyff rusten in Gode op die ydus in April ende is begraven in dat
 selve closter by oren man.

Van Arnulfus den III. greve.

Nae greven Deric doet waert Arnulfus sijn zoon die derde greve van
 Holland ende nam. En wyff die luygert hie ende was een dochter der moerend coninc
 van Greken die Theofanus was gheit, ende was een juster der keyserynne van
 Rome die Theofana hie, daer hie by wand Deric die ruc hand greve maint ende
 sijnreder den berchgreve. Dese Arnulfus was greve meer dan vyff jaer ende
 hadde altoes vloeg segen die westfesen. In den tyden als in den jaer ons
 heren IX. ende X. op de dand ydus in december volmarus die bisscop starff
 ende is begraven in die dromkerke tot Utrecht.

Van Bolmarus den XVII.

Ende als Holmarus die bisscop sijn levent hadde gheendet waert nae hem

Anulfus die sticht
enen herden sticht ende
dat gaff hem gonsheit.

gesat Baldernius die XVII bischop Utrecht, een glorias bischop groter
daechden ende hoechge boren In desen tyden als inden jaer int helen IXe ende XCIII^e op
die kalende van vescher wart een sticht besproken op enen slichden veldde te wesen
dat Winkelermact heet by enen dorpe in Westereslant, daer jedelyke ende
stoltlike quemen vyvertoren kempen vter grenscaep van Holland, ende als
olke lude seggen sworen die hollander vermynt van groter dirste want si geen
water en vonden te drinken ten en was al saet. Anulfus die milde greue vel
in syn gebet ende by godlike vloyender wysheide wjssde hie end stede daer men
grauff enen putte, daer vens water vut vloyde in tyre en bynoren quamen die
vresen te striede zherapend opdat sie dat hollandsche heed mit groter krachte
betroeffen ende verstorren moechden, ende daer seghen die greue Anulfus mit
luden basinen mit blinkenden banneren ende mit gemapen den vechtus quam
hie te gemote den vresen daer hie enen bitteren sticht segen vachte ende mit vromen
kempen der hollanders vele daer gestlegen worden so is die sticht verforant segen
den vrom greuen die aldaer ter soone ende ter stede vromets der heugnisse Toits
ende vrome dat ghemene vrom is dat gebleven ende martir genatet ende van
danne ghevoert int Closter van Lymande daer syne vyforant is gelaen mit
groten rouwen ende begeren mit synen oliden. In desen tyden is gesecht en groter
kercken van desen heiligen greue dat my in dese Croniken wellen bescreuen opdat die
christen gelinge lude tyre nae moeyen wesen, want op den witten vromdacht dat vele
vulkes ter kercken te Lymande slegen te comen nae der olide geroente vromde te verbergen
graten deeghemend afjoladen van den wite van Lymande, die seende die dorp daer
dese vromde greue indorloch lieke van langhed velthet ende daer gene vromde
roek lieke twee tubus hoge van Jeter lucht, gelijc oftet mirra ende vromde
had geroeste. Ludgaut syn myff die greuyand die rusten lode op die anched ydus
in allege ende wart begraven by vrom man in dat vrom. Closter

Exempel

Na
van

San Beric den IIIe greue

Naeden mes volle Anulfus die milde greuen is Beric die IIIe greue alreud
genomed, gevonden die vromde greue van Holland ende nam te wesen des moeyender
kercken dochter van lasjen die vtyldes heet, daer hie sine zene by wrom, ende die
Beric heet die nae hem greue te Holland wart enbeem Florens die greue in
Westereslant vrom. In desen tyden stont een peler in Affulken daer vrom seuff
ynne gevromt was op die kalende van moeyanden sunnen op yanc salic hebben een
guten hoest. Ten sardayn dedaer gevromt nae grauff enendat hoest ende die peler
off van den seive alst van den peleren vromdeket was op den jelve dach ende
vrom daer van hie intalliche scat don. hie gaff ende verloesde hem daer mede. In
desen tyden als in den jaer int helen IXe ende XCIII^e vromte in Ende Baldernius
die bischop ende hende vrom die kercken van Utrecht op die vrom ydus in allege ende
is begraven mit den vromde bischopen van Utrecht.

dat
selde
vromde
ende

San Affredius den XVIIe bischop Utrecht

Ende als Baldernius die bischop gestorven was soe is Affredius die vrom
vromde greue was, want nae cleric ende entfeng die vromde ende is nu vromde

gemene ecclesie van Utrecht gecoren te wijzen die XVIII bischop. Dese Anfredus
 alst hem God yn gaff, soe gaff hee volghedes ende cruss van synen vaderleken
 vrede sich behouff der heiligen kerken van Utrecht dat hee te vrom hadde beseden
 onder greuwschap van Tiestebach beest Fyals ende die greuwschap s'laech by
 Fyals te wesen, die daer nae in den jaer onse heren XI ende V gelyc enen dene
 den men caddest ende den God leeft heeft, verlies dat licht van beyden ygen.
 Dese Affredus stichte een cloester van Sinte Benedictus vanden by Anus vrede
 op den heiligen berg in die eijde van Almere den in vder Gids. In den cloester nam
 hee selven dat Thelud abyt ende bleeff daer ynde heilichken leuende tot den
 sijnde van synen leve ende ruste in Gods in den jaer ons heren XI ende VIII op die
 V vinas in maye nae den dat hee XV jaer dat bisdom van Utrecht wyslic had te
 bechtset. Dat graff der heiligen vaders waer yment des beghuende ymlichken te
 weden, yment vander doombreken, der canoncken oft van den moncken van Sente
 Paol, men sollet hem lichte wysen ende lastet hem wesen.

San Adelboldus den XIX

Nae Anfredus dese der heiligen bischops waer gecoren Adelboldus die XIX bischop
 Utrecht, een wys man, want hee was der Keyser hogede raed; dese Adelboldus
 inden jaer onse heren XI ende XV dese hee nedervroopen dat velud wark dat
 Balthicus gesymment hende ende legede nye fundament ende veruymerde die
 doombreke van nyes ende mude die kerken van Fyals, die hee beyde in korten jaer
 volbecht hadde volcliken. In den jaer onse heren XI ende XVII openbaende een dreeue die
 men cometa het lange tyd ende al urande groot gelyc end, balcken ende in desen
 selven jaer gheuel een groot orloye tuschen den bischop van Utrecht ende den greve
 van Holland dat by desen jaer toe quam. Een greue was daer gaheten Beric
 Baro den Adelboldus die bischop voersy gegoed hende ommet rent Rodogreue
 die mit en costen aen te rechten ende dayelij se moeyen den greue van Holland
 Beric, die greue van Holland voersy verfaemde een groot heer ende stark tegen
 den greue Baro den hee veroran ende nam ene al dyu quet ende worpen mit kraech
 vst al synne besettinghe Adelboldus die bischop die dit swarlic vernam, ende
 vergaderde een groot heer ende volde synen man wederbrengen op syn giest ende
 jatten ene in synne heerlicheit tegen den greue van Holland daer omme te stryden.
 Ende bycomend inden jaer onse heren XI ende XVIII op die V ydus in Junie quam
 dese voersy bischop mit ongeronden bannieren mit kluymenten basunen seclen.
 Ken toe der stede daer men stryden solde. Daar tegen quam Beric van Holland mit
 blenken bannieren mit veruadereliken basunen, mit hoernen teckenende vyft
 synne tenten stolteliken op dat greue velt ende jender mereen vergaderde die
 shechte lude mit den hollanders ende vochten manliken omme den seghen. Daar gescede
 een vloodich stryde aen beyden heyden. Ieter ten besten so waert der bischops heer
 soe kring vermits vele geuandige punten die van synen volde daet
 voren voren in den stryde, als dregens der kerken advocaet Hekringus Goselo
 greuen. Lase Alcherus ende Smalferis reditend ende vraspanders van groten
 pypde. Adelboldus die bischop die hem seid behrevede, alst gheen warden en
 was, omme dat grote verlies ende vergaderde vst nye een groot heer van

Adelboldus leet nedervroopen dat oke wark dat Balthicus gesymment hende ende legede die doombreke van nyes ende die kerken te Fyals.

Die en cometa of a baroc ende was geuend groot orloye tuschen Utrecht ende hollant.

die bischop Adelboldus den stryde verlies

stollen wapentuers anderseer te stuyden tegen dat Hollandsche volck. Ende
 daer beghen verfaerde geuew bleue vooft met Bartone synen broeder en' unner
 moest heer door hie anderseer mede stuyden woude tegen desen vooft bisscop als
 op den XIX dach daer naest volgende dat was op die III kalende in Augusto.
 In den selven jaer doe vergaerde dese vooft frunte te stuyden anderseer daer
 greef mede val van gesede van volke dat daer dat een beyden sayden, want
 daer bleven elck van des bisscops Adelboldus partee vromd manne die daer
 wesender handgeslagen worden als Volchendeis die pastoor was. Bartolomeus
 die dyaker was, John Mandelaus, Habertus ende Godfredus, greve
 Thede Halmaicus ende Hildebolt redders, Lufficus ende Hoyneman, jonckers,
 met velen stollen jeltknechten ende wapentuers. Ende daernaed verlies die
 bisscop anderseer den leyd. Die greve Henric waent stolt ende greefmodich
 van desen dubbelden leyd den hie hadde, daer hie nochtant groten scaden
 ende verlies van volke nam ende waent se mede dat hie des selven jaers woude
 vechten tegen die vresen end verlaen, ende omme te wreken synen vrede daer
 hem die keyser Henric mit den hertogen Godert van der eltsel te helpen
 ende te senten vele vromd redders. Ende als die hollanders mit den vresen verga-
 deiden op den flecten veldt ende daer stoltelic vechten omme den jeyke te ver-
 ligen, se quam daer end stemme over lacht mit enen vreseliken gelude, tofende
 vleet, vleet. Ende alchant waent verant dat hollandsche volck van der vres-
 liker stemmen die se hoerden ende van enge vloen ende des waent die meeste
 hoop al doot geslagen, ende die hertook Godert vooft. Bleff daer gevangen
 van synen vyanden ende gebunden, dese manslacht ende dat gesede vanden
 hollanders overmits der vordenschet Gouts op dat greve Henric kennen jelle en
 hem jeleven dat alleen en God is. die der menschen betmodelic verheft. Dese
 jeleven Henric quam daer nae in synen moer dat hie over vromd meer soe jherusa-
 lem ende verjachte die hilyen stede. In den jaer ontf heren MXXIII soe waente
 volmaect die doombank Fatacht van groten werke van desen bisscop Adelboldus
 Ende tot der wyginge deser kerken quam keyser Henric mit 24 bisscopen Fatacht
 die dese jeleve kerke op die VI kalende van Julie condrachtelaten wyden ende
 helichden mit ord benedixie in die eer Gouts. Dese bisscopp Adelboldus dese be-
 jereven wi des stichtes van vrecht hogemamen wesen, ende mit wat gade se
 mede beleent wesen opdat et bliven jelle toh enen vromd guden cnecht, die
 is die hertoge van Neubant en. die holt van desen stichte de leen die stad van
 Fyche ende dat daer soekhoort ende alle kempulant tot Fuernotus vromd
 soe, ende dat daer soe behoort, ende syn ampt dat was dat hie heet des bisscops
 draefte. Die greve van flanderen was die ander ende holt vanden gestichte die
 van ampten. Die greve van belien was die derde, die holt van den gestichte de
 leen die grevescap van Jutzhen al ghehoelt ende haefft Emric, ende dat meere
 deel van Fychemerend ende van Bernelharreant ende is gheheten des bisscops hove-
 meyster. Die greve van Holland is die vierde ende heet van den stichte de leen, den
 deel van Holland ende Waterlant, ende heet des gestichtes marfallec. Die greve
 van Cleve is die vyfte ende holt van den stichte de leen Broderichend ende dat
 daer soe hoert ende mede in der Botuon dat bi den Rijn lacht ende was gheheten

Die bisscop verlies
 anderseer den leyd

Die hollanders verlieden
 sege die vresen ende der
 vrecht waent daer gevangen

Die
 van

dat die doombank Fatacht
 volmaket waent

die gestichtes van vrecht
 hove mannen sege bestroven

die
 holt
 de
 leen

des Byscops Camerling. die greve van Bentheim was die seste ende hielt van
 den gesichte die grevescap van Utrecht ende ander gerechte ende heet des
 biscops dorwarden. Die heer van Lulenburg was die Josias ende heet vanden Schichte
 vele gerechte die ic niet bescreven en want hoe sie ghemeynt werten ende is gheschieden
 des biscops scaken. Die heer van Goed was die uchtende ende hielt vanden Schichte
 te leene mecht al sijn goet ende is gheschieden des biscops pverbrachten. Die heer
 van Heiler is die IX ende holt vanden Schichte te leene die Ameyde ende dat
 dier toebehoort ende is genoemt des biscops Canycastragen. In den jaer ons heren
 M^{CCXXV} op die V kalende van December over die biscop Hilbertus te Lode mecht
 hie dat bisdom van Utrecht getruelic hadde berecht. XVIII jaer die begeren
 wistet in der Doenkerken van Utrecht, die hie bedemlic gesymont hadde en die
 ter Goits ende sene mechtens des edelers Consovoers.

Jan Bernulfus den XX.

Als Hilboldus die biscop begeren was sijn maect en gaect tredraechtichede
 omme enen biscop te keden want omme die Coninc Conradus nederequid totrecht
 omme dese tredraechtichede te setten ende vrende met hem ghesolen sijn myffe ene
 vrouwe, want die Coninginne in den daged fraur was ende wasse bidor sijn een
 kint te mynen ende hie omme sijn heet die Coninc bliven in enen dorpe ghesiden
 vesterbete in enen preesters huys die Bernulfus was ghesiden, ende die Coninc vord
 hoestelic Futrecht omme lindracht ende vrede te maken in den Capittel. Ende
 alse die tredraecht meerde ende niet en mynerde sijn bliff dat Capittel te keden
 vorden Coninc dat hie hem sette enen myden beseydenen man dies vrende
 vord dat bisdom van Utrecht te besetten ende te berechten. Ende in desen vren
 die edele Coninginne en kint van Janderlinghe schonev formen, ende boed den
 Coninc nyemod bi den preester Bernulfus ende de Coninc vordlyde hem
 omme dese begerde buetscap alst ghem vorder en was, ende gaff desen
 preester dat bisdom ornament vingerlyen ende des biscops schapp, ende
 alse Bernulfus die XX biscop vrdont is, maecte hie vrede met den pincen van
 Holland. In desen tyden als in den jaer ons heren M^{CCXXIX} op die VI kalende
 van Januarij starff die grote mogende Heric die pelgrem van Jherusalem was
 ende is begraven tot Lymunde int closter by sijnen oldervader, die al sijn
 dage vordchede. Ende berechtde Holland krechtliken XXIIII jaer. Vordhalde
 sijn myffe die gevynne nae hoers muns daer is sijn vord gevaren in Sarsen
 ende starff op die VIII kalende in Julio ende is alreer eerlike begraven

dat die keyserinne tot
 vordre bliffende nae
 daer en kint

Jan Derick den V greven.

Als greven Derick die pelgrem toe Jherusalem was es Deric sijn vordde
 vord gehuldet ende ghemaket die V greve van Holland, die ene korte tyde
 die grevescap gebreede. In den selven jaer starff die keyser Conrad Futrecht
 ende dat ingevant sijn lichams es gebliven aldaer in der Doenkerken. Ende
 hericus des selven keyseris sragher es keyser gworden ende verhoghet
 in den Coninclyken stoel. Dese keyser Horic wolle in enen vord sijn die
 Swaben bestrieden ende mit guder herwaert sloech hie sijn vorden end vord

die keyser hieldt ene vord
 dat en vord was ende
 vord mit enen Coninclyken

van den Canonice. Hese Keyser hadde en synen felschap ene dusched die ene sunne was
 door een Canonic grote mynne den bechide, die hee met subtilen frackenden vromden
 darto brachte dat sie hem leide tot hem te comen onder denker nacht. Ende als
 die twee te samen hem elcke slepen, so vel daer een sonderling groot diep snee
 ende die morgen schyn begonste die denkerhet der nacht te verdriuen. Want omme
 die canonice en groden jorghen was wo hee en synen pavloven comen solden, op
 dat man beter vaetsdrippen synen mis dat neek en vernome. David waerde
 een kort rust gheuonden ende die vromvromele nimm nam den Canonice op een
 jacobiten ende dreecht ene tot synen pavloven ende al ruygelinc achtwaert
 opdat menit ent affgaen ende ent wederkeren mer eens menschen vaetsdrippen
 mochte bekennen. Op die selue ure was die Keyser allene opstaen overmits
 jorge die hee hadde en synen herben, wo hee dat beynnen vloghe ruygelinc
 enden mochte, ende sach door een venster van synen tabernakel van vere
 dit vromde gedichte ende lachende guderterlic en hem seluen. Daar nae als
 die sunne was opgegaen baet die Keyser den Canonice dat hee dyaken wose
 en der misse ende die Evangelie lese die Canonice den synen conscientie vragede
 ende meende dat hee en gheuonden wyls doonen en woude als hem die Keyser
 baet, smekende oft dringende hee en mochtet niet berorden. Ende als die
 Keyser sach des Canonix verjende conscientie doe leet hee aff mit guden
 herben die beynnen hardicheit. Et gheschede dat David veruel een dekenie
 ende abdie ende behuonden beyden den Keyser te gheuen. Doe dede die Keyser
 voor hem comen den Canonice ende die nonnen syn suster ende sprac abdie:
 leu Broder die dekenie is onse verscheuen die gheue my dy ende was doerte
 een reyne man ende my beuelen dy dat du dy niet meer onderwendest nomen
 te ryden. Die sprac tot syn suster, was waet ende een reyne wyff, dese abdie
 die daer verjehent is. Ende die jorge van den deernen gids die gheue my dy
 ende gebeten die dat du niet meer ryden latest enen Canonice. ende als hee
 dit gesproken heeft. ondersagen sie ellic den anderen ende sloem den hem. alle
 deser lecher Corapi sint die gheleud dat sie dese misdaet bekenen mit
 omgher vrychet. In desen tyden als inden jaer ons heren M ende XV vij vor
 boest greue Beric synen vyanden dat sie der vromdrecht niet waren en mosten,
 daer hee waert doet geslagen op die yuus van alleyn van synen vyanden hese
 greue Beric en hadde wyff noch kint ende was greue te Hollant 18 jaer.
 syn byhand waert gevord tot Comender ende mit wonden vtraect daer
 begreuen.

Wort Bernulfus stichte
 Frieslandt. tene heerde jaer
 jaker, sint jaker enen jalle
 die kate Canonice van
 sente Salvator hee darentor
 ende stichte daer ene kate
 en die een kate gebuind

Van Florens den VI greuen.

Als greue Beric doet geslagen was, versamelen hem Curassden vromen
 ende krechtde van den lande ende namen Florens der vromde greue Beric zome
 die te vrom was greue van vromslant. Hese florens nam een wyff die Gertruch
 heet ende was Hertoged Heynoms dochter van Sassen, daer hee by was Beric
 ende Florens ende ene schonde maget die Machtelt heet die de Conne Philippus
 van Francrij nae ons vader doede te vrom vrom. In desen tyden stichte Bern
 nulfus die byscop tot synen omgher gedachtenisse des vroms loont te vromde

ten kerken van Coneniken die ene in die en. Sente peters ende die ander in die an-
 fende Johans baptisten ende die halve Conenike van Sente Salutoer satte hie te
 Leventen duer hie stichte ene kerke in die eed van Sente Leuwinas des heiligen confes-
 soers; die abdie die de heilige Anfridus die bischof gesticht hadde ten heiligen
 berghen die satte hie Patriceus duer hie stichte ene Claester kerke in die eed Sente
 Paulus apostels. Die erfjand bischof starff ende vrod te Gent in den jaer onse
 heren MCCC op den XIII kalende in Augustus dat hie dat besdom hadde beset ende
 mit vreden had berechtet XXVII jaer, die tot vrecht gevoert is ende daer begraven
 in die kerke des jaeren der Apostelen

Van Willen die XXI bischof.

Nae Bernulfus die bischofs doet want gecoren Willen die XXI bischof een
 guetmodich man ende den jolt vechter. In desen tyden als in den jaer onse
 heren MCCI Florens die greve van hollant ende een overvaert prince omme wreke
 te doene omme syne broeder vergaderde hie een musonde heed ende soech segen den
 greve die syne broeder gelyck hadde ende hie die mit zeyd vreden ende onder-
 stede daer vele lude daer bleven. Et gesede dat dese greve die hem alte jaer
 verleet op syne vromhede vermoet was ende gene eens middages slapen onder den
 scheme van enen wilgenbome in Amers ende daer quamen enoverhoedes die vyanden
 die ontloven waren van den die deselue greve enlange te voren inden schyde
 veronnen hadde ende sloegen den grave doot ende vob dynad wapentuer die
 mit hem slypen op den XII kalende van Julio; dese Florens was greve in
 westerslant XXX jaer ende was greve van hollant naedynt vanden doot XIII
 jaer ende want gecoren tot Eymene int claester mit groten wone begraven

dat florens die greve daer
 bleef tot al omme

Van Gertraet der grevinnen ende Robert vren lateren
 man ende Gouert den heitogen mitten hever. (cult)

Gertraet die grevinnne van hollant nae greve Florens versmans doet; be-
 rechte sie hollant hie jaer ende nam enen man die Robert heet ende was
 een jonger zone greve Balderyns van Flanderen, ende daer Robert berechte holl-
 ant van joncker Derp zind syn shepsoons, Willen die bischof van Utrecht besach
 dat hollant jener bescomen was, fender troest ende dat die heerlechet of con-
 kent gecomen was, of he die in hande eens vreemden princen verkrech aan
 Henric den romerfchen coninc dat hie hem verleede die grevescap van hollant
 ende die abdie van Eymene ende meete dat hertochelom in bedonnen ende hie
 mit hiesper Gouverts mit den hever dat jonge kint mit traachte vyl hollant
 wal verdriven solde. Ende hie omme in den jaer onse heren MCCCIIII quam die hertoch
 Gouvert vorsz mit den bischof. Willen mit vele banneren mit trompen ende mit
 basunen in hollant, ende daer tegen quam Robert des kendes shep vader mit hien-
 kenden sekelen mit basunen huernen ende mit vele wapenden liden, ende alde
 se verfaemden waerd daer en groot stryck ende int eynde moeste greve Roberts
 wyken ende es vder staple jaghet ende der hollander es die meeste deel daer ghe-
 bleven. Robert es mit syne wyde ende mit syne shep kinde te Gent gecomen
 ende heeft versolt al die veldarjap van Flanderen tot syne hulpe ende meende

dat Robert mit syne
 wyde ende shep kinde
 quam te Gent

dat hie wilde steyden tegen den greve Reynolt omme syn vaderlike erve des
 hem die vrouwe Reynolt inde vorderen hadde. Ende greve Reynolt jaemde daer tegen
 en greet heer vermits hulpe Philippus des koning van France op dat hie mit
 crachte moechde vorderen syna wederpartie, ende daer streden sie by Cappelberghen
 daer die coninc Philippus verjaecht waent ende greve Reynolt daer geslagen ende
 Robert waent mit crachte greve van Flanderen, ende bynnen desen oer herboech
 Godevent steyden op die bestorven die hied vromen ende enderde. Had gescede en
 den jaer ons heren M ende LXXXV. In die jaer Willem die altoes syn meerde holt
 Reyn jacher Beric van Holland die bynmerde ten staet castel tot Yselmonde
 ende die die herboech Godevent mit den hove Holland vier jaer hadde berecht quam
 ten van jacher Beric crachte die Gysbert heet ende verrachte den herboech
 Godevent als hie ten Camer gene ende stak hem ten doestronde, doer waent de vrouwe
 greve Tutocht gevoert ende starff aldaer. In den jaer M ende LXXXV op de V halende
 van alle starff byscop Willem vrouwe ende ruste in gode nu dat hie dat beson
 van stasch hadde berecht LXXXV jaer ende is ghevoert Tutocht ende begravend in de
 daer kerke beden anderen oesamen byscopen.

Byscop Willem bymerde
 ten staet castel tot
 Yselmonde

Den Conraet den XXXV bis(scop)

Ende nae byscop Willem die doer waent gecoren ende Conraet heet die XXXV byscop
 die keyser Henric die III also genaemt syn vorleder ende marthogen plaet te
 wesen. De Conraet verkrecht van den III keyser Henric die heilichheit van west
 westlant die den margrevoen den fruncen van Holland genomen hadden mit
 ghemalt. Dese byscop Conraet verthymmerde dat castel tot Yselmonde mit
 arkeren ende mit vasten wiskelen ende besetten mit synen mannen. In den jaer
 ons heren M LXXXVI waent te raede jacher Beric van Holland dat hie mit hulpen
 Roberts syns sjeffraders ende mede synen vromen ende magd den byscop Con-
 raet besetten wilde op dat castel te Yselmonde ende syn vaderlike erve mede
 trughen mit crachten. Conraet die byscop die dat oral vernam, vermaende al
 hemelike en sine reddens ende borgens ende bad hem dat sie in synen hulpe quamen
 op enen benoemden dach. Ende sonder merren so is den byscops boot ovent gecoren
 al te hant mit enen groten heet Camerend ende besunen. Ende daer tegen die hollan-
 ders mit den scullen van Flanderen quamen stoltlike mit vromen blentenden
 seykenen ende mit trompen vriselken klekeden, daer waent en dach van greden
 soeme waent die in vorkoren kampen velen daer neder van beyden partien, ende int
 eynde als die stuyt langd gesuert hadde vloen van des byscops partie vromen vechters
 als die greve Galacud, Lambert die priester van Severker, Halmarus van fruster
 van Tenke Brinpas, Wrenboldus ende Gysbertus zidders, ende daer toe manich
 stolt wapenbuer, scullen, scultnechte ende borgens, vermits velen vorleder
 die byscops heer seer den moet verlies ende leep in seclike te sece, soe dat
 oer sonderlinge vele verdreende, die byscop Conraet sacht dat die stuyt
 sie was ende altoes meerde ende dat grote verlies an synen volke
 waestende jynre hie hem dat castel vromen ende die bovine te besetten
 ende dat vor bochte met gods te bescremen, mer die hollander die oer
 stamens niet en zotten mit blyden ende mit magneken soe dat sie die

dat Lambert die jynre
 van berent mit vele
 ziddens ende knachten
 doer bleeff.

dat bisscop Coenaert dat
castel met al Hollandt over
gaff

wakehoude den laste les feed braken ende die Vlaminge vordreuen mit schote
de berechteten van dat vresde der muren. Also dat Coenaert die bisscop van
nede moete of gheuen dat castel ende al Hollandt ende desen jonckhe Beric vrelke
guyt seelden, ende als dit gedaen was dede jonckhe Beric den bisscop grote eed ende
leden met synen luden vrelke widdersaren in syne stad. Jonckhe Beric was die VII
greue van Hollandt ende nam een wyff die Michielis heet, dochter des IX. herde-
gen van Sarsen daer hee by wan een zond gheten Florens die nae hem geue
waert ende ene dochter die heet Mechtelt die schone jonckhe. In desen tyden
als in den jaer ons heren ~~IX~~ ~~XCIX~~ gaff die greue Beric den scepper syne ziele naedat
hee Hollandt hadde berecht XV jaer ende hee starff XXX jaer nae syns vader daer,
des regereu syn vader twee jaer ende Robert syn scepender VIII jaer ende herboch
ghedreent mit den keiser VIII jaer ende bisscop Willem V jaer dat maket XXX jaer
syn lichend waert begreuen tot Eymonde in den claester op die V kalender van December
In den jaer ons heren voorsj die geogrand Michielis syn wyff starff op die XII
kalender ende waert begreuen in den claester voorsj.

Van Derick den VII greuen.

dat bisscop Coenaert sijn
santa schone kint. Patroon

dat bisscop Coenaert ge
maent waert ende heere
van en jonckhe Marica

Naedat greue Beric gestoruen was waert Florens syn zond greue gemact van
hollandt ende nam een wyff die Peternilla heet ende was des Conyn Lotharius
juster daer hee by wan dese zond enen Beric. Florens enen Simon ende ene dochter
die Hadorick heet. Dese Florens was gheten die vette ende was scold van
leve, vreesjam van herden milda sijnne aelmsen allen luden vbarlic ende
nemen sechellic ende hadde moed deuch den ende yedom dan enich van synen
verwant. In desen tyden dede bisscop Coenaert tot sijnre vruer memori stichtou
ene kerke van Canoniken aen die westsyde in die stad van vhoecht in die eed
onsjer vrouwen daer hee den grent alp slichecht want dat hee dat fun dament
vanden pylren niet vast maken en mochte. Des was inder metseled geselschap
een vrees die heet Plebeus die vermat op sijn lyff die hecken wal te
fenderen daer hee aff eyscheu een groet gelt, daer omme dede bisscop gaff
desen vrees vrees sinderlinge jaer ende ende melde gauen, also dat hee van
sijnen zond vernam dede hemelike meysterie ende vortymende die begonnen
kerke in die ere van onsjer vrouwen, van sijnem werke, waer omme dede vrees greue
enen wyff segen desen vrees bisscop ende seuerde vrees hee ene moeste hoe die
dier brengen. Ende daer nae in den jaer ons heren ~~IX~~ ~~XCIX~~ als die bisscop ende
nae dat hee die misse gedaen hadde ende hee alleen was in sijn huys gegeuen
ende sijn hemelic gebiedt gedaen hadde ende was gaen slapen quam dese
vrees vrees ende vrees dat hee stede ende sijnde daer ter hadde, ende vermits
des vrees zonde soech hee sijn mes ende stak daer den erfjam en bisscop
Dese bisscop berechte dat besidon XV jaer ende op die VIII kalender van maye waert
hee famelic gedoet ende begreuen in der selver kerke die hee sticht in
die ere onsjer vrouwen, ende die vrees quam vrees stad ons heren ende
inghelet.

San Richardus den XXIIJ

Nae dat bisscop Conradus jamerlyc ghemerced was. want gecoren die XXIIJ-
 bisscop. Petreus ende het Richardus een helich man; mit die enen vreesen. In
 desen tyde sander die Pans vut enen Cardinael die Hiltebrandus hiet die
 quam in Gallen op dat hie solde daer vut verdraven de ontwechet der symonie
 Ende alde die Cardinael vout mit recht tegen enen bisscop die daer aff berecht was.
 Ende dese bisscop dede hem orkonde ende hem beraden woldde ende weder om te
 copen mit gelde die misdact, die sechde dese Cardinael die legati vut mellen
 Lutetia daer manchen vut el ende laten vout gaen dat gotlike gericht
 want seker is ende openbaer dat eens bisscops gracie is ene ganc der heligen
 gereset. Ofte gend manscap hebbes mit symon magus in der comenscap des biss-
 doems. Ise spreck: Gloria patri et filio et spiritui sancto. Dese bisscop die daer
 angesproken was van symon sprac jender enyt bescedeliken: Gloria patri
 mer hie en mochte niet seyyen: Et spiritui sancto. Dae hie van den bescom
 gesat was die sprac hie dat vus volcomelic vut: Gloria patri etc. In den
 jersoms heren MC ende XXJ op die XV kalende van Julij Richardus die bisscop
 wiste in onsen heren nae den dat hie dat bescom van vrecht hadde berechtet XXIIJ
 jaer ende want begreven in die doemkerke by den bisscopen die vut hem daer ge-
 weest hadden. In den selven jaer waer daer geslagen van synen vyanden Rodolphus
 die doempraest was Tutrecht.

Rodolphus die doempraest
 vrecht vout daer geslagen

San Godebaldus de XXIIIJ

Ende als Richardus die bisscop affleech was. want gecoren die XXIIIJ bisscop
 ende hiet Godebaldus guerdieren ende een vut man. Ende die geschichte ende
 geestelicheit mynide, want in den jaer ons heren MC ende XXIJ die stichte dese
 vout bisscop ein closter in enen brueclande dunt enich was van monken
 ende van nonnen tot besbroke in die ere marie in der onged maget. Ende Lau-
 rensius des hogen mestelers. Ende omme dat men in dat closter die regule
 der vorden se vast plach te holden se hiet ment wilneen die vorden der
 kerken. Daer plach grote versameninge te vreden want daer vloyde die alre
 strengeste regule van sente Benedictus vorden. Die bisscopp die vutreff die
 canonike te Gode die vut vreden boeck plagen te vreden in Walcheren omme hoer
 onvredenam leuen ende jatte daer vreden monke van den vorden van Bremen vut
 die hie nam tot Androppe vut sente illechaels closter. In den tyden was ghe-
 mone Conclie in den stad van Rome ^(Rome) daer men vut vreden van vele vorden der
 heligen kerken. Ende op die dyt was Godebaldus die bisscop seck. sae dat hie den
 Pans ontbaer by synen naesten bisscopen mit vreden dat hie van vreden niet comen
 en konde. Ende vut vreden die Pans dat hie omme die ere der heligen kerken
 van vrecht hem ende synen naecomelinge vreden gheuen woldde die enfulde. Ende
 langen tyden die niet gehadt en hadden. Alexander die daer Pans was die vreden
 vut gheuen vut vreden synen leuen bisscop. Godebaldus vut vreden befleren. Ende
 omme vreden die se jenderlinge vreden. Ise dese hie vreden vreden vreden
 ende gaff hem ende synen naecomelinge bisscopen Petreus die enfulde; die
 vreden waer omme die bisscopp die vreden enfulde vreden is geroecht geset.

Godebaldus die bisscop
 vut vreden vreden vreden
 vreden vreden vreden

hijf voor in Jente Bonifacius levent. In den jaer ons heren vint grene Florans van
van Holland die de vette heet ende broderlic der kerken van Utrecht was is
gestorven op die feste nenas in martio nae den dat he die grevescap van Holland
hadde berecht xxx jaer ende waer begrevent by synen oltens tot Lamond in
den Cloester daer he eerlick ruste ende enen marmeren steen. Petronella die
greynne syn wyff die volc aelmesjen gaff voor vers mames selo stachte een
cloester van nonnen van Jente. Benediclus verden ende enen vroaren ende
Jente Laurens des huyken mestelers by enen castel dat Benborch heet. die daer
nae op die 8 kalende van Junie sachtlick ruste in Gode ende is in den selven
cloester begrevent mit kosteliken vjtraent.

Jan Derick den IX greven

Naer greven Florans doet waer Henric Syn zond die IX greve van Holland ende
nae een wyff geheten Sophia ende was Oltens dochter van Reynout den ja lans
greven daer he by een zond geheten Florans die nae hem greve waer
van Holland. ende Otto die greve van Blaken waer, Bolderrinc die busep ende
Pelegriem den borchgreven, Sophia die abijse, Haulouch die nonne ende Petronella
ene joncfrouwe. In den tyden als in den jaer ons heren MC ende XXV kayser Henric
die vrende waer Fritrecht siick ende bedaelic daer den natuon sielt, med
engherent gehemelt is en medmans des keers in ene hoge stude daer in voer
tyden des keisers Conradus ingherent gelayet was. Ende Lotharius die edel
herage die greve Henric om nae van Holland waer keiser georen van den frenten
ende hoch verheven ende geset in den Connelcken stael tot Aken. Hise keiser
Lotharius nam van des kerken van Utrecht die grevescap van Vestinge ende
van Westinge in vestingelant ende gaff die der grevescap van Holland. In dat en
tyden was in Franerij so groet droechte van groter herten in den jener. dat alle
feyken en putken en rieren waren verdroget so dat die ende kleevede ende
in den kleeven quam vreed, dat brande twee jaer lang dat mens niet bejehen
en mochte. In den jaer ons heren MCXXVII waer die busep Godebaldus
beswaer mit succellen, Ende nam an die oerden ende dat abyf had verbroech
nae don dat he dat besdon van Utrecht xv jaer verdelic hadde berecht. die
daer nae starff in die ander edus in November ende in desen cloester hadde
enlic begrevent.

Jan Andreas den XXV busep

Ende also Godebaldus die busep aflinck was, waer georen Andreas die
XXV busep ende was geboren van Keyck een nyf man redelic ende melic ende
vee vredejam. In desen tyden was de greve Henric wreke doer omme synen oer
olde vader daer die tot Amers geslagen waer by Dordrecht ende tot allen
steden daer he mochte so lechde he manlike laghe omme Herman van
Keyck te slaone ende also verastlic dat et nyment vreden noch zonen
en mochte. Doch int leste dat die busep Andreas vint manich erbyft
ende eyde daer omme dede dat he den Keyck van den oeluden in die hant
kreech ende maecte ene vaste zond, also dat Herman foude den symmeren

Petronella die greynne
sachte dat cloester te
Benborch

die keiser Henric Fritrecht
starff

Lotharius die keiser nam
van des kerken van Utrecht
die grevescap van Vestinge
ende Westinge ende van
vestingelant, gaff die den
herage van Holland.

Herman heer van Keyck
dele tymeren an cloester
voor greven Beric zele
geheten jante allanconmeede

een cloester voor greven Beric zele van Hollandt ende door toe geven van synen goede
daer die monike aff mochten leeden ende hijs omme dat is gescecht dat cloester tot
Stede Alleen meede in die oer onsef vrouwen ende daer werden gebracht monike
van Landynen van der vreden van fremonschuyt die daer houts chene solden ende
bilden voor greven Beric zele. In den jaer ons heren M.CXXXII in een wraetstyt dat al
vreslant mit yse overbruct was te ruyten vuyadude greve Beric en grast heer ende
toech in vreslant ende daer quamen die vresen mit sicken ende mit scharde harde
manlic daer sie rochten twee stuyde of men dacht daer vresen durt bleven. Ende
die ridderschap van Hollandt die den zeghe wonden sent vreden te Hollandt getrocht
mit vole vresen. In diejn tyden Florens den men den frenden heet, voflette hem
tegen greve Beric synen broder waer omme hee Hollandt vreden moeste ende voor tot den
fresmeten ende vrant oer hulpe op synen broder ende toech mit oer hulpen
ende verbrante Alomer ende die kerke, ende vlochte en gans juer die kenen vres
ende hem jent by gecomen meende lude van nyer machte ende van radaren gericht
ende vresen mit Florens mit oer kraecht door Kemerlant ende verbranden al
dat lant ende greven Beric moninge mede al tot Haarlem had ende tegen die
nacht togen sie mede in vreslant. Greve Beric verfaemde en deet wapentacis
ende vresen die ghenen die met den vresen angespaanden waren tegen hem ende
nae synen welle daer jant gysel af nam. Lotharius die keyser die oer hyder
bem was vernam dese maer van deyer bonydracht ende jante inen van synen frenden
in Hollandt dat hee dese broders vresen sold. Ende als dese bonydracht gelegen was
begined die jent Florens inen nyer Kyff daer hee kerklic daer nad omme geslagen
waert, want Godover van Aren berich ende Herman van Keyck beyde ome oer
maxde greven ende leed ghebodens hadden ene rechte gebeten Heykerich ende
was vlyden oer jant cloester ende Arnoldus van Avechem oer mansi dese
Heykerich nam greven Herman van Keyck in synen hode naded oer vader ende moder
gestorven waren want hee oer oem was. die ghenen die deser jonc vrouwe des vresen vresen
en sijn dese vresen Florens manke ende sijn droyet ende vresen hem hulden ende
die van vresen greven hem dese vresen jonc vresen te vresen. Alre greve Herman van Keyck mit
der hulpen greven Godovers ende des bescops Andries en vresen dat hee
niet hengen ende vresen mit deses Florens mit al synen machte. Die van
vresen lechte omme vresen van den keyser oft van leveden greven Beric jonc greven
die greven Florens in die stad te Comen ende vresen vresen alot hem gallelic was ende
vresen hem oer hulpe te vele tyden, also dat dese jent Florens mit kraechte
brande in den stede Ley monde ende ander droyet in vresen bescops Andries
Herman die greve van Keyck vresen als dat gescecht is, jante hee vresen lude omme
te leggen al hemelike ende van dese Florens den hee mit openbaer manscap
niet moechde vresen ende lechte hem lude biden der maron der stad van
vresen ende hadde daer sijn wapentacis daer hemelic was in der donker machte
die daer machten. Als Florens vresen Comen jant te jagen mit sijn jonc geselschap
als hee vresen was. ende als die daer oppgeng ende die jonc verlechte die
vresen ende die vresen op den vresen lache ghem Florens heerleken oer stad mit
x jonc linge die vresen vresen ende quam onverhodes in sijn vresen
lache als hee niet en vresen. Ende als hee dat facte sloech hee sijn vresen

dat Florens hem jette
tegen greven Beric syn
nen broder

die van vresen greven
in die stad te Comen

dat Florens die greve Her
man van Keyck vresen droyet
slagen

grew Herman verdron
in vijf jaren Lande.

mit d'opere ende racont hem den briedel ende keerde weder ter stad want, mer hie fterke
 neder mit dien geerde ende synen vanden volgeelen hem ende sloegen ende daer mit
 groden nycke Lotharius den keyser de hurte lech was omme syns nevou doot ende
 nam Herman van Huyck mit rechte ende mit ordel synre frunten mit waerhete
 synen namen die te vrom over alle lande grove ghebeten was. hene Dere van
 Holland omme wreke synre broeders voor hie mit kracht den int land van Huyck
 ende werp al die castels neder ende verbrand die dorpe ende vernielde al die
 heerlicheit offte ende waerhete was. ende thom an verdreeff hie vijf synen landens
 Ende ten lesten nae des keyser Lotharius doot waer Herman grom Dere man
 ende sprand hem hulde ende quom weder op syn guet. ende die biscep Andries maect
 weder en syn besden geset. In den selven jare ende vunder die Follele heet ende al men
 sechete dat hie mede jauchde waer an Floris doot ontgaem vter lande, grom Dere
 hem gelaged hadde ende sprand over den strom der Massen mit synen geerde die hem
 jere verblide daer omme dat hie der recht ontgaem was, en moecte der ned van
 synre castels dat Bred by Hoerden heet ende doester kerke daer hie mede verjende
 ende mede den leud gouts dat hie der doot also ontgaem was, ende daer wonden inge
 bracht helud manne merke der vonden van fremestreyt die ghenomen worden vter
 cloester van stete Aloua merke. In den selven jare die biscep Andries jette prester
 van der kerken te Stavoren omme hie ontbuer jaem leud ende crachte daer
 weder van vbrocke merke ende nommen ende der Conventes vergaderingen. Dese
 biscep overf berichte dat besden XI jaer ende starff inden jare onghenend MC
 ende XXXVII op den IX halende van julev ende maect begonen mit den anderen
 onghenend biscepen Futrechts.

Van Huicbertus den XXVI biscepe.

Die biscep Andries gebleven was want geenen en die Hartbertus heet die XXVI
 biscep een stedeck man ende sonderlinge vrentsteck die puep scap en gueten
 regeon ende te holden ende hie was gheboron van Bred. Dese biscep over te
 Rome omme jaden die noetdriftech wesen ende als hie nider quam, want hie grode
 descorde ende onydracht en Drentland, van den burgers van Groningen sonderlinge
 rochten ende stormden ende vster stet walbenghaken mit groten hoer onydrachten
 offte een castel gomeest hadde ende stormden daer off ende an mit schade ende
 mit slingonen, ende omme dese onydracht was dese biscep sonder merke te Gro
 nygeon ende wort die keerde die hie alreer toe (drom) dat se hem soren van den
 guchtheit mit mede en vechtheit te maken noch en vloges huys noch
 dat se die stad niet omme muren en solven, mer dese biscep die hie synre
 broeders verheren wold tot groten schade ende last der biscevens guff
 der over te leud van hem te holden die berchgrevescap van Groningen ende den
 anderen die castelscap van Cornde want daer te vrom plegen die biscepe
 selven oft ver manfaste die heerlicheit selven te beuchten dat hem
 nyment hinder noch moynesse ende. In den byden Otto die jalensgreve
 op den Rijn, castelleen te Bentheim, grom Dere van Holland synre
 jader man meenden die Fvente te verroesthen, ende men en moecte
 hem nyment wederstaen van des biscepes wegen. Die biscep vergadente

dat die van Groningen
des bisceps verjette niet te
bemen ende synre broeders
broeders guff te leud die
die Groningen die anderen
Castelleen

Vanden stuyde by Hemes

door en tegen een kleyn wapentuers te seende die Iduge Rolde die abe
shastische duitsche heen te beliden vromt; end quam tegen desen salanggeeven
by Hemesse met groten gelude. mit besunen ende harte op den veldde tegen
desen palensgreven, dar volc lude doet blevent ende volc ghezaget worden
die in den besich ontfuelden; dar bleeff doet Otto van Rysbren die
greve ende dar waent ghevangeen Otto die greve van den Pallas ende maert
Tutrecht gesant dar hie en hovesken gevangnesen geholden waerte.

dat Utrecht belegen was

Ende als greve Deere hoerde dat sijn leeste zwaer gerangt was ende van
den bischop verhoeyt ende veronnoet was, die verjaemde he al sijn macht
mit veldschep ende besat die stad van Utrecht mit krachte, alomme
mit herten ende mit pastamen ende rechte sijnne mayneken, ende als al
sijn instrument opgerichtet stonden die hante verwaelic ende anst
lic waren, dar hie die stad stormen ende die muren nedar broken wolde.

dat men Utrecht wold
verbem en.

ende die meninge mede versellen ende verbermen die stad mit allen. Die
bischop niet en hadde so volc lude dar hie dat heed mede verdraven mochte,
mer dar hie ten noet die stad mede nauwd holden mochte, bedachte hem
als een heerde dat hie wolle sijn lyff ende sijn ziele stoldelike jaden
voor sijn scap ende sijn stad verlossen van den harden storme. Waer omme
hie verjamen dese dese heilige bischop sijn lude ende dese en fermoent ende

dat die bischop vter poorten
ganc die cruce ende
met vanen ende mit sijnne
ecclesie te Horven wel
lechliken.

dar en kendes boet hie den leken luden biden bannet ende by ored leve
dat sie vter stad niet en geyen mer dat sie oppen muren bleven ende oer
stad bescermden. Dese bischop mit al sijnne ecclesie dese al te hant sijn
geystlike wapen aen ende gene ter poorten vut mit cruce ende mit vanen
ende gaff hem selven ende die mit hem weren wellichliken tot der enjaemde
maetlic. Ende aldus ganc die ghene ecclesie vord mit wullen over
rocken ellic nae sijn, staet ende die bischop gene abe achtliche gekleet mit
sijnne ornamento ende draecht en sijn hant die bursen der vurs, dat was
dat boeck dar hie den greven van Hollant mede vermaledien wolde. Ende
als men en biden den leed des geraid waert. die maert dar een groot ruoer
in den senten. want die hollanders alsoe sagen de vanen ende die wullen
lude, waenden dat die bischop mit sijnne burgus wapent geomen omme mit hem
te stuyden. Doe gebout die greve Deric fendor merren die besunen ende die mag
nelen hoven te sneken ende die banneren te nemen ende tegen der bischops
heer toe stuyden. Ende als die hollanders waenden te stuyden ende den bischop
vaste by comen ende sie die ecclesie blotis honden jagen ende meer vreden
begeerten den stuydes des sie hem al te sijn wonderden. Hoe sie sagen des
bischops volstandige herbe, hielden sie oer hante stelle ende en masilden ghene
bluststortynge. Ende als die greve Deric sach bedachte hie hem selven ende
jaemde hem ende waert beraert mit groten milde ende verjachte hem
ende dese off sijn helm mit den besunen mit sijnne scilde mit den leere ende
sijnne gulde cornikel ende ongescoent tascelle voor den bischop ende bad
hem genaden ende bad dat hie die leere der maledixen niet en dede op
hem. Ende die bischop nam op den vurs, greven dancliken, omme dat hie,
en rouwen was van sijnne mesduet. Dar nae bleven dese vurs princen

dat die hollanders oer stuy
dend begaven ende die greve
sijnne helen affdiele mit
sijnne scilde.

dat die bisscop gaff
den den salzburger bisscop
die Otto gaff Willelmo
in Cassel tot Blathem

dat Innocentius paus ont
ving Clement ende Bonifacius
die cloester tot eenen tijde

van den brande vande spate
van Utrecht Salvatoris
kerke bleef onverbrant

van den brande cruce in
kerke Salvatoris kerke

alst Got in gaff getrewe vrienden ende al how dagen bleven sie te samen
gebonden mit den banden der mynen, want omme liefden greven Herix gaff
die bisscop den Palen greven Otten geyt van synen wangnege, ende Otto gaff
sijne elden syn Casvel toe Blathem ende ontfangt al meder van den bisscop de
leene. Ende ontlangt sijn nye nuel die selve Otto die een wonderlike seker man was.
want jamelic dert geslagen van greven Herman van Stalike, ende Otto van Holland
sijne dusster Ende als sijn eeffgenamend waert greved te Blathem ende waert mede
Castelijn ghemaket In den jaer ons heren **MCCXXXVII** greved Henric van Holland
over pelgrem toe Jherusalem, ende dat anderen jaers quam he meder door Italien
daer he verfecte den jaers daer he gaff Sinte Petrus onder enen jaerlijken tynd
beide vout cloester te Eymond ende vout cloeste te Rens berech vier seilling
ingeldsche. welke cloesteren sijne vorwaren hadden gesecht van den secularen
op want ende eerleken gereset hadden mit wren guden. Die paus Innocentius die
ander al sijn genvent heeft dese twee cloesteren ontfangen toe der heiligen
kerken van Romem mit sine besettinge ende naemaels hebben maged in eygendem
ende heeft dat ghescheket mit souden tinge vrietet ende privilegien dat sie onder den
paus sint Hadrianus mensel. Hadrianus die deser gracen een vervolgher was een
bisscop ghenoemd quam tot Eymond ende dese deur desen in seculen hebben die
privilegien die den paus den Patrecht gegeven hadde ende alsoe vele als des
in hem was, sijn sterckheit hiet mit synen oplen broven. In den jaer **MCCXLVII**
waert die stad van Utrecht ontbeken mit groeten brande, velnae aetemals, ende
daer verbrande in den selven onwalle sante Aldebrand, sante Petruskerke sante
Johans, ende sante Salvatoris kerke bleef onverbrant dat groot wonder was.
ende sante Stephens alward bleef onverbrant; die eerste capelle die vaste by
sant Salvatoris kerke staet ende by Clemens dyken die Welbrondes heet, ge-
sicht waert ende vrad des heiligen crucis die verbrant daer mede ende alle
dat daer ynd was, sijn sante Salvatoris belike dat bleef onverbrant.
nochtant dat et cruce daer on gevestet was altemals verbrant ende die
nagels medel dat belike waert binnen inden brande, want omme dat mede
noch heet dat Cruce cruce, die quam die ecclesie mit den ghemeten luden
ende namen dat heilige belike mit groter droeflicked eren ende dragent wonder
liken mit mynen ende mit tinge in sante Salvatoris kerken daer noch staet
In den jaer ons heren **MCCCL** op die vij yder in November vier bisscop Hadrianus
te Gorle nas dat he dat bescom van Utrecht **XV** jaer hadde berecht ende waert
te graven in die doem kerke van Utrecht die daer te voren die gravescapper van
Ortynge ende vstringe vander Conyn Conraets honden wader ontfang.

Jan Joermannus den **XXVII**

Nadat Hadrianus die bisscop gestorven was, waert grote Fryelicht
in der capittel want die hogesten manne der kerken van Utrecht als
Henric greved van Holland, Henric greve van Gelren, Henric greve van
Cleve baden dat men kuden woude Herman van Hoern den bisscop van
sante Gereon tot loben bisscop te wesen Utrecht, die burghe van Utrecht
ende van Heverden med den landvolke leden dat men Henric mit den

hovel bisscop masche, mer die mogende pastie der heren vordrueden daer die
 kranker partie der burgers ende graue Henric van hollant bracht desen Herman int
 besit vanden besidone ende masche hem vordruenich allen die tegen hem waren
 Daer naer over twee jaren stonde die paars enen cardinael die daeged dese kon-
 geeren tot Ludec ende daer verkraech dese vonsf Herman by desen cardinael den
 wane conraet, dat hie hem dat besidone schielc ende is die XXVII bisscop Zutrecht.
 Dese Herman was saft van Sinne ende gualaten, so dat in sijne tegenwoordichet doet
 slage gesceden, wante hie en mochte den burgers van bynnen niet verbieden noch en
 kende synd vntersaten niet bedwingen dat sie hem vordruenich wesen, mellen. Onder
 desen bisscop Herman tegensten die eerste spardien bynnen der stede van Utrecht
 als ic dat naest ghevijndten kan. In den jaer onse heren MCCC op die XI kalende in
 apriele, die was die maend al vint, vromet vint der middernacht openbaerde
 se een groot linck ende gene van der maend al vint vrome ende blent ede alst een
 regenboog hadde geweest ende van der selver maent schenen vier raden Crucewijde
 ende streden van der maent tot den ynggen ende in der raden stont ene lechte mijnech.
 Groot ontbewinge gesceide, dat duerde mal XV jaer lang waer affdeed vter stede d'vrie
 end vromer Tripolis, Samaspe, Antiochien, Cathanen daer al te vele menschen
 yn dat vleven van mannen, wivren ende vanden kinderen mal XX^m. In desen selven
 jaer destruceerde kysser Frederic die stede van Mylaen, waer die maren ende vntbrande
 die stad ende de nam Rudolphus die bisscop van Colen der helige drie coningen
 bycham ende vromer die te Colen In den jaer onse heren MCCC dus daged die vromer-
 meden die men drenters het ende vntbranden dat naeste dorpe van hollant ende made
 dat kespel van Lunden branden sie, ende vromden groten vromer van daer. Die vromden
 van Haarlem die stoden vromer lude maren met den dorpluden van Vliorpe, gemen
 man liken segen sie ende slagen IXe mesen dort ene sent vromer bynnen Haarlem getraet.
 In den jaer onse heren MCCC de vromer Herman in Gode mac dat hie VI jaer bisscop hadde
 gherneest Zutrecht ende stierff op die VI kalende van apriele ende maer begraven in de
 doornkerke Zutrecht.

van der eerste partie
 bynnen Utrecht

van ontbewinge daer vrom
 steden vrom destruceerde vrom
 den

dat Mylaen destruceerde
 vrom, die maren vrom
 vrom ende die bychamen
 der helige drie coningen
 van daer vrom vromen te
 Colen

Jan Gotfridus den XXVIII.

Nae bisscop Hermanus doet quam kysper Frederic Zutrecht ende vaete vromsteken de
 vromdracht der capittels als enen bisscop te kiesen, also dat Gotfridus van Rhen die
 duemvromst was, vromt gecoren. die XXVIII bisscop en heerlic man van groten mode
 In den tyden als in den jaer onse heren MCCCXIII op die vromen van Auguste
 bleeff graue Henric in vromen doet die de grauefchap van hollant vromen berichte
 XXXVI jaer ende vromt begraven tot Lymonde in dat vromen, der hie vromlange daer de
 vromen an den paars verkraehen vromde gromvromen ende vromde die sie vromt sint,
 ende dat sie sonder middel vromden paars sint. Sophia die vromam vromme blaff
 nae vroms man doet altoes in bedingen, in vromen ende in vromen te gromen
 vromer vromen ende was sonder vromel helich vromt God daer vrom miracol dade
 by vrom vromen. Want dese helige vromvrom ene vrom bedevromt amom ende vromt
 op de vrom van jete jaer in Galisjeen ene vrom by vromelle an vromvromen
 die vrom vromen doet te vromen ende hie vromen te vromen, mer die vrom-
 denand vromt vromen jete jaer die sie God al vrom vromen, dat

dat graue Henric vromt

die hem niet wou en mochten ende in geenre wys mochten sie ver woch
duen ende dat sie bescremt was in godliken kracht ende in dorsten ver niet
genaken; mer dede versj. vrens als se dat miracel sagen verrechtend sie
hem ende baden genade. Daar baet die jaleyd vrouwe den aemoetigen ont-
fameghen God voor die moedenaers dat hiet hem vergave; dese Jonker
die God lief hadde es derde werff varen toe Jerusalem die al die jalech-
like rusten in Gods op de VI kalende van October ende waent begrepen tot Jhe-
rusalem onder duetschen hospitael.

Van Florens den X greve

Nae greve Henric doet waent Florens den X greve van
Hollant. Hise nam en wyff die Ada geheten was des mogenden Conyns heren
Henric dochter van Scotlant daer hie by wan Henric die nae hem greve van
Hollant wint; ende Wellen die greve waent van Vosterslant. Ende Florens die
duynproest Sutrecht was ende joncker Beatrix, Elisabeth dochter de grevynne van
Clere waent. In desen byden als in den jaer ons heren M C LXX. begonden hem die
Drentken te verjettlen segen den bischof. ende die borchgreve van Groninghen ende
keegen en hoer hulpen burgers van Groninghen ende van Vtrecht ende sommige manne
des leene hielden van der kerken van Vtrecht, want die bischof vermat hem
dat hem die borchgreve van Groninghen vry angecomen weer, waent Lefridus
die borchgreve daer meer ende ghenen zene geladen en hadde, mer dede Lefridus
nemen die van sijne dochter gebleven waren. Heds onderwendon sie der greve-
scap ende sint. manne worden der greve Henric van Gelre op dat sie mit sijne
hulpen die bit weesthen mochten des bischofs traacht van Vtrecht, overmits wes
hulpe ende der burgeren ende des bischofs leenmanne dese vijff. jengelingen den
bischof bereden op eren toren mit sijnen riddersen daer die ene jander d'riual
gevangen hadden; mer by desen raede greve Henric van Clere se onsgaem hie
van claere, mer die greve van Gelre mit den burgeren ende mit den clerckmanne
deden den Castellan volc moynse mit maningerhande storm mit arm borsten
ende mit slingeren dat sie se anvochten toe lange dat sie hem afbronden
beyde wonderheys ende somerheys, ende richtten een magneel daer sie den toren
mede nederroepen wolden. Die bischof die hie seer vrome beemtet was ende
vel nae van sijnen hulpen begrepen was, bat greve Florens van Hollant oetme-
deliken ende vrentliken sonder aflaten ende vermaende van dat hie hem te
hulpe quam en des se niet. Ende jander mer en versamde greve Florens volc
wapenduers mer dan hie te done hadde ende was den bischof een groot hulper
ende quamen voor die stad, die bischof ende die greve Storm den die stad sonder
aflaten. Daar bymen waren die greve van Gelre, Henric van Badenbroch mit
vijftien coren ridders die den storm ende dat anvochten men like weerden; dat
orloge stont vel nae een jaer. Doe sante kaysar Frederic Reynolt den erfbischof
van Colen die dat de ringe, se dat die bischof van Vtrecht M C LXXI hadde
ende verleende Lefridus novan sijn dochter kinder die borchgreve van
Groninghen mit nien privilegen. In den jaer ons heren M C LXXI es een greve
hijf oppgestaen tuschen Gotfrid van den bischof van Vtrecht ende greve

van der borchgreve van
Groninghen, die d'clerken
hielden hem tegen den bis-
chof ende kroegen burgers
van Vtrecht ende manne
des leene hielden van der
kerken van Vtrecht in der
hulpe, die bischof sechte
die borchgreve van
hem blech geoverden.

dat en greve hijf waent
ten jaer den bischof van
Vtrecht ende den greve
van Hollant vrome
overrieslant

Florens van Holland wintte sommige keyzers ende Coningen als Lotharius ende
 Haerl gaven vestmenten ende ook des Leuens den princen van Holland ende sommige andere
 Coningen ende keyzers als Henric ende Jernard gaven dat seld land den bisjop van
 Utrecht, want omme gese Florens dat voors. land al heel besetten wold ende den
 bisjop Godewert daer alre male vryt verdween den he korthen van sijnen vyanden
 verlaest hadde. Die bisjop die nu van al sijnen hulperen begreuen es, bediet nu den
 keyser Henric dat he end nu te hulpe come ende verlose end van den moeyden
 greuen Florens van Holland. Die keyser sach an bisjop Godewerts noot ende
 ongh, quam te hant verded ende verfoemde dese onghrecht van desen princen mit
 vrendeliker sijn ende muet die veldt vrentscap weder leuende. Sinden jaer
 ongh. heren M.C.LXXV quam in die westwesen mit vele steyders van end. mat
 ghesiden Ock enyorete ende vout dat Almer op dat sie van dunnē trecten
 mochten ende beroven Keremulant. Die waert een haet stuyt soe dat van
 Almer daer dert bleuen onnecrenten LXXX man, die omich leuen hebben ge-
 coft omme vryghele leuen wantat es ducht te vechten voor des vader land.
 Die vresen als sie deden sijn verkregen, hadden sie dat stecken verbrant
 al te malen sijn die kerken leen sie onverbrand mit ghem een Confectie
 alsoe dat IXe vresen die die ridders van Haerlem te voren daer sloegen ende
 nu noch gerroken sent. Sinden jaer ongh. heren M.C. ende LXXV in den
 menden als alle vreslant beroren was, ende men voral mochte eyson,
 die greue Florens vergaderde een machtich heere ende quam in een dorp dat
 Scherle heet ende bued hem daer hee die inhoufame vresen bestyden mochte.
 In den menen van desen sacht op een dert ridders die stolt ende machtich weren,
 nochtant dat es die greue wederriect ende reden in vreslant ende ontstapen
 een dorp mit brande dat Stade heet ende namen daer vele reves voor hem.
 Die vresen die hemeliken seculden in vren lage achten kleyn dat men ver
 huise brande ende ver guet revede opdat sie van vyanden mochten reuer trecten
 ende ver wederkeren mochten behinderen. Ende als dese voors. ridders sijn
 behemmet weren mit vren vren ende mit vren vyanden. Die hem ontlepen
 hys ende daer te vervolgen ende hem aldus seiden, sie quam in die vresen vryt
 vren ligen daer sie ghescaelt waren in recht bouchen ende in ander hemelike stede
 ende ontlepen den voors. ridders ver wederkeren ende vochten mit hem een
 jaerend stuyt, ende hen liden so me ende der vresen partie alsoe sijn dat sommige
 ridders vren die vrende braken ende quam in vren den graven mit groten ongh,
 ende die ander ridders sent vren der hant daer geslagen, als Symon van Ant-
 wape een al te schone jongelinc, Willem van Koutholt, Boldwyn van
 Haerlem, Geert Clapifer, Florens Ruett, Hiert van Eynde, Bruen van
 Castrechem, Geert van Alensthen, Ewert van Kerbeck, ende ver lycham
 werden geuert tot Eynde ende mit groten evenende begraven. Die jaers
 daer nae volgen op sinte Ypolitus dacht daer sie boechtigt of holden
 vergaderden die vresen een grote hervoend opdat sie Almer destueren
 mochten, daer begen quam die ridders mit deer ghewonten van Keremulant
 beyde sijn water ende te lande die in die eerste vergaderinge XXX die alresterken
 vresen daer sloegen ende als die daer sloegen waren ongh. al dat ander deel te

dat die keyser den bisjop
 te hulpe quam ende sijnen
 ene mit de greuen van
 Holland

die IXe vresen worden
 daer geslagen van die
 van Haerlem.

dat vele ridders vryt
 Holland van den voors.
 worden daer geslagen.

vreslant want an jender mare jaden, want die hollanders jor luttel
 jende haddelen dat jor hem niet volgen en mochten, end die jculor van Flondren
 die den greven deendelen en joldelen jquam en ve lute noech te jlyden. In den jare
 daer nad quam greve Flond mit groter heerkracht in Frieslant ende verbrande
 jninkel, jgenelap ende vorin waert en Texel ende en jgrenjhen der hem beyde
 endelonecht worden. daer hi aff nam 119^m march jelvers die he met vreden
 leet, ende veer te jherusalem ende verjochte Turke. Tojheen syne meded graff
 In den jare ons heren 1495^m enden hervest quam een al te groot storm van
 der coynede jodat daer Lombed quam vloyende mit groter lust in der stad muren
 van Utrecht ende men veng zevensich met regen die men bulke heet in der stad
 graffe bynnen der muren. In den jare daer nad volgende of des hilyen kerstes
 nacht worden geseen vele blyen dat al den luden verromerde ende doerwe
 ghevoert die harde lalik luttelen des naersten jare daer naest volgende blyden
 de bome ende gras ende dat mas in der lenden jyd veer een dand plach te masjen
 endelike vogels lachden eyer ende brodden ommeleek onj vrouwen lecht
 misjen ende keppeden jonghen in desen lande. In den jare ons heren 1495^m
 want gestolen dat levenjche lycham ons heren Jesu Christi vjz sonen kenden
 jtrecht als vjz buerkerke ende vjz sente jacops kerke ende men kende nye
 vonden ve dat gesaen hadde. Daer nad of die 5^m idas in den ellyp quam een
 jraad plagd van water also groot dat de vlaat alt lant bedelde ende mit
 jynen vanden strome toech die huss ende bome ter erden, als dat vel lude
 waerden dat et nyd dy lude waer ende die werlt anderreend verdrenken jolde
 ende hacl det alje dierich gemesen alt jraad was van storme, jender vjvel
 die stad van Utrecht jolde met lunge gestaen hebben, naer die ontfarmichets
 Gorts mynede dat water drie dage daer nad jor dat et mercliden ende
 overlong vieder kende in de 20^m ende die dorpe die daer beded ze ommeleek
 stonden worden verlost van den vreden. Hilbrandis die carjame abt van
 sente Samell jtrecht dede een jermoed of den hilyen dach Ascensjens denerie,
 die daer naest quam ende vermaende dat ghemene volk dat je Gode
 beuden jolden ende vassen ende ver ael misjen geven dat God jynen soern wolde
 luten jinken omme die verjemenise die daer geschoot weed in den lycham onj
 heren Jesu Christi oft die stad in kerkenlyden meer plagd solde liden ende die
 profesie des hilyen vaders en mas niet sonder waerhet, want des jelven dages
 omme vespertyt waert een groot brand, jodat buerkerke verbrande ende dan toe
 dat meeste deel van der stad, waeromme Gofredus die bescop die hem ontsacht
 Godes soern ende overbroech mit jynen ecclesie ende men ontsacht allen guden
 gelovigen luden in al jynen gethechte te vassen der 4^m onsdages nad jynen ten ende
 gane jelven barvoert ende verjochte die hilye stede mit drooken ende bad Gode
 dat he jynen soern wolde luten vallen ende veer die senten van dat je vor
 onj beuden volder. Hede vourj bescop tot end gedenenjen jyns vourj loens
 jor symonide he vier castellen den guden stede ellenke, als de Hirst, tegen
 den greven van Gelren, vollenhoer tegen die herjcap van vrieslant, Montjande
 tegen die grevscap van Hollant, ende vourj tegen die ontfarmichet jyns
 jelven stad, of dat he van desen castellen jyn jhechte bescermen soechte.

dat die greve van hollent
 in vure te jherusalem
 die verjochte jyn mede
 graff

dat et hilye sacrament
 want gestolen vjz men
 die trecht daer grech
 nikel en quam van na
 als hynne bejereven
 dat.

dat die buerkerke jtrecht
 verbrande ende dat meeste
 deel van Utrecht.

Hirst, vollenhoer, Montjande
 ende vourj die
 bescop de bescop
 jynende.

Ende als dese bisscop dat sticht van Utrecht xxij jaer ewendelic hadde blicke
ruste hie in vreden ende gaff den scapen syne ziele inden jaer ons heren M.C. ende
LXXXVII op die V kalendis van julij ende is begraven by synen overaren harden be-
saemlike in die doombeker te Utrecht want hie altes soe leven ende te bedanken
is om die syne duseelike werke.

Jon Baldernus den XXXIX

Ende als Goffredus begraven is waer gecoren die ander bisscop Baldernus alde
genoemd ende is die XXXIX bisscop te Utrecht en geuerden men ende also
seuen van leven dat men meende dat hie maget scarff, ende syne broders waren
greve Florens van Holland, Deric die maerproest van Utrecht, ende Otto greue oft
castelleyn van Blathem ende by hulpe van desen jugede hie alle die syne die
revers vten lande ende vut syne geteichte, ende beruchte sonneghen jaer dat land
welcliken, alle die boerev ontfeugen ver stad recht van ene, ende die gelyke
ontfeugen alle manne ver leen jander allere die hertoghe van Brabant verjaemde
dat hu die veland niet behydend en sochte, ende die greue van Gelren vout se lene
helt van desen vrom hertogen. Waerom dese bisscop die in die veland tuch met
heerkracht ende verdroeff dat vut den greuen Geyt mit alle syne hulperen; die
greue Geyt die juerlic vernam dat verlies van soe groter heerlicheit, verjaemde
engroot volck van wapentuers ende belog denent vier daeg lang, mer keyser
Frederic quam alreid ende benam den stuyt ende saltet en vreden lange tyd ende
gebodet te holden van beyden heyden, ende bynnen die tyd dat die mede deude.
Stoffele greue Geyt van Gelren ende en leet ghene kinder Ende die bisscop quam
andereyf ende de land met geroepende volke ende verbrande vele dorpe, die greue
scap van Luyphen ende voerde vele roes van daer. Item dieic van Cleue die des
biscopes justie hadde te nide verjaemde ene grote heersert van bytuerkeren
vunderscap ende veruote een groot deel van der greuescap van Gelren, ende greue
Florens van Holland dede vee groten jecand in des greuescap van Gelren, want
alle die beesten die in vland waren daerff hie te staende in die stad Otto die nae
synen broder Geyt greue maert, versacht dat vlog nae syne mannen dat
et omme jroude ende sraere waert, ende mit syne krucht also vol pinen
niet en mochte verstaen verkrech vten bisdom van Colen, van Munster, van
Mabent ende vde greuescap vanden Berg omme leant III^m soldeners daer hie mede
besatte VIe vnder die den bisscop sal behouden bynnen December die viken lang
Baldernus als hie verhoerde dat syne stad en niet ende in anse was, ver-
jaemde hie een groot krapteich heer vromets hulperen greuen Florens syn
broder van Holland ende Deric van Cleue syn sraeger, daer hie greue Otto
mede verduen wolde vanden besitte van December. Mer keyser Frederic die
den stuyt mede hengede quam vnderoeff neder ende onderwing die P, ende maede
daer hulphen ene vrendelike sprake ende jatte greue Otto in die heerlicheit
van die veland rustlic te gebruiken op alle alslic recht als syne voraders
dier ynde bes ten hauden, Mer tyt sod dat die keyser by rade syne princen
daer off een vdel gade nae rechtte oft mit gherrende. In den jaer on heren
M.C. LXXXVII by guesclenken jaer Alexander ende by gebode der gloriden

dat die stad van Utrecht
ende van burgers ontfeugen
en stad recht van h. d.
Geyt Baldernus ende
dangelyc ontfeugen alle
manne ver leen van ene
sint vde hertog van Bra-
bant verjaemde dat hie
veland niet en verjochte
by hulpen ende die greue van
Gelren die land verkrech
vanden vrom bisscop

Des vrom vrom duden belogen
van greue Geyt van Gelren

dat die bisscop verluon
te male des vrom ende
bracht den vrom bynnen
December

dat Deric van Cleue van
Gelren belogen was mede
vrom vrom die vrom
lang

Omme dat heilige land van
Jerusalem te verkrijgen
namme die paars g'ode,
ende men Jerusalem mede
viele ander steden d'overheyt
Ferdinands mede was.

Keiser Frederic so hebben die kercken een ingetallig volck dat Cruce angenomen
ten Mentze vanden Cardinael Henric den die paars daar gesant hadde, als omme
dat heilige land te verkrijgen ende die stad van Jerusalem die de soldaen van Babi-
lencen gewonnen hadde als by vermeete (verreide) die greven Stigen van Tripoli
ende oec mede omme dat heilige cruce te verjamen dat die steyeren gewonnen hadden
ende ghevoert in dat Conincryck van Barbaren, van welken ingehalliken hervraete
die hevetprinceen waren Frederic die Hertog van Savoyen, (verreide die hertoch van
Vesterye, Henric hertoch van Prabant, Florens graue van Holland, Philippus
greve van Flandern ende andere vele heren ende princen. Die keyser die sochte raede
en een heiligen heremist ho he dat kusten heer best berichten ende bejemen
mochte, die antwoede hem, profeteerde dat die selve keyser en weder verdraken
solde, ter hee van over meed in zijn land weder gecme, ende hye omme twe en voer
die keyser neet over die meidelen, mer hee omme door Bulgereen ende over over
sente Jonaens arm ende also voert maecte hee synen wech met den overij princen
tot der heiligen stad van Jerusalem ende wan met kraechte stede, lange castelle,
veste ende poortten Sal tot Tuor (Tur) toe, ende vecht vele steyden tegen die
ongelovige lude die hi tege hadde met groter eren. In den jaer ons heren
1187 ende XC die selve keyser onder somerdyt alst heet was enden neghe geniche
daer een ryver stroom ende die keyser synen smet aff te drone ende hem en
luttet toe verkuelden ende verleet hem daar op dat hee synnen kende, ende
quam in den stroom, daer vel die stroom uylp g'ruet dat hee den keyser was p'dygen
dat word die ende dat weder lacht daer hee verdraken bede als die heremist
geseyt hadde ende waer begraven tot Antiochien in jende Petrus kerke mit
wonen ende met druepheden. In den selven jaer met lange duunse sterff greve
Florens van Holland tot Antiochien, op den kabercke van Auguste, die
waer begraven in die kerke bedes keysera temben. Willem de der hoven jongeste
sone was die verfelde met hertog Frederic van Savoyen ende by hem nae syns
vader doet v jaer in den Philyon lande, die en vele steyden die hee vachte
tegen den keyser ende seghs lude. Ende overmits synre behendicheit soe seget
men dat die kercken wonen die stad van Damiaten in Egypten, die soe
sterck was dat et schein dat men se niet mynen mochte, daer Stigen so
daer alle die Turkken ende al die ongelovige uncharen die daer bynnen waren.
Noe dat die grevynne van Holland die wed vrom gebroed van Linax geslechte
voer van desen leven op die 117 ydus van Januarij ende waer begraven end
clachte te Middelbrach.

dat keyser Frederic was
drone.

Van Dreck den XI greven.

Die greve Florens van Holland toe Antiochien gebleven was, waer Donye
syn zond den XI greve van Holland ende nam een wyff die Adelheit heete
der vader greve Henric duchter van Cleve, daer hee twee sendelinge schein dochteren
by man, die ene heet Adelheit die ander Ade. Adelheit waer gegeven
jeneren Henric van Gelon ende Ade nam greve Lodowich van Loon de myne, tegen
alle die lude vellen van Holland. In den tyden als in den jaer ons heren 1195
11 Willem van Holland weder comen weder tot Holland van der hervuert van

van Jeruzalem den gheve Derye synen broeder orientlic ontfing mit behoer
liker weerdicheit, mer onlange daer nae vesekers, ruvsed ende loy en end
dat die broeder van hollant, seijden groten mit ende hoven tusschen desen broeders soe dat Willem van hollant,
hem seyden mit en leuen. wende ende vrecht in friesland onder die vrenten ende mit den vrenten vacht hee
dagelux an die vrenten dore van hollant, die friesland naest gelegen waren. Ende
in der selued tijt quam greve Baldewin van Flanderen mit gheschonden hant
in selant ende wolle Malcheren mynen dat sinen lande naest gelegen was, want
omme greve Deric in beyden syden te sychen was, ende verfaemde en groot heer an
teuen perden by raede der vrenten van synen lande ende nam mit hem eld ene
ende voertagen die Hemynge, ende dat ander deel leet he big Adelheyt synen
vrent der greynmen tot Eymonde die vrenten te veruechten. Ende als dit gedaen
was genc greve Deric mit synen sceppe zagen he Dillont want ende vrecht segen
greve Baldewin enen groten stuyt ende verjagede end mit crachte vten yalen
van selant. Adelheyt die greynmen als een onverwant wyff. quam mit oren
bannend ende trompen mit oren volke tot Eymonde van hollant op dat sie nae
vrent mannes gheboed die inhant end vrenten mit vachten wederstande. Willem
die Holke vrent brachte daer en groot heer van Friesland segen die hem niet
ontfucht te stuyden segen dat hollantse heer, ende als men verfaemde die
stuyde so vloen die vrenten van Middel ende van Nijmegen, omme ene somme van
gelde die sie daer off ghebronden hadden vanden greven ende leden heren Willem
en greven anrede mit den anderen vrenten hoes lues, die daer geueerd worden
van den Koningen in ene zijde oft in end weyde ende hadden sie vel nae omme
besat, daer sie in stonden ende vachten mit heren Willem so stalteliken dat sie
daer vrent quam ende mer dat ongelucke beghent die vrenten hem selued end ende heren
willen niet meer haer selues verfaemisse ende daer nae bleuen sie selues by
heren Willem ende die getruenen hem altoes vel. Ende die greve Deric
die Flamengh vnt selant verdroven hadde quam hie weder in hollant.
Baldewin die bischop van Utrecht Deric die daerpoort ende Otto de castelen
van Brantem die vrent greve Deric van hollant ende heren Willem synen
broeder van quamen in Koningelant oft die enige manen van vrenten vrenten
konden die sie die smydrachtige broeder mede vrenten maken mochten. ende
daer aldus overdragen wient by guesdenken derse vrenten heren, dat Deric
solde bleuen greve van hollant ende rusteliken besetten, want he die vrenten
was, ende her Willem solde van greven Deric ontfand te leene die grevescap
van vrentenlant, ende daer he solde hebben die selue heren Willem vnt
tellen van Geuwest 11^e pont Flaers, ende solde vrent an synen broeder
myemoyt laten. Ende als elde peys gemaket was tusschen dese twee
broeders vnt her Willem in vrentenlant, daer he vrentelike greve
is ontfangen ende synende daer ene vrent by vrenten ende hadde die vrenten
vrenten segen die van Koning. daer he op ene tijt elde vrenten mer den vrenten
man. Ende dorenc al dat land in synen heerlicheit. In den jaer ons heren
1197. als die bischop van Utrecht die vrenten mit der vrenten cracht
elde vrenten ende hem myment ontfand enige moynisse daer en he
iloen soe hadde elde bischop enen castelen te Covorde die hette Florens.

Baldewin die bischop
zoende die broeder van
hollant.

van Brantem end Covorde.

de plech

dat die bisscop van Utrecht
Covende opproeven wachte
en syne hant met der Drenten
ende maecte daer greven
Otton synen broder conde-
leer tot synen ongeluicken.

dat die van Groningen over
stad maecten hien over
ect den see in voortyden
den bisscop gesonnen hadden.

dat die van Groningen 1177 ge-
sien ende die van Drenthe
24 Janne byna Deventer.

dat Covende weder oyt dat
bissops hant quade ende van
syn die greynne van Benthem
daerof.

die plach medelike te bescatten die waghlen ende die karron die daer
duer sopen die greven Otton toe behoorden dat hie den bisscop de conde
clagende, also dat dese bisscop den casteloyd te banne dede, ende dese
Filrens verharde in den Conde, als die daer niet op en holt, so quam die
bisscop mit heerkrecht ende belach die veste van Covende, daer hie fonder
aflaten doe feen aenstomede dat dese Filrens mit volkeed synen speijse
begreue hem op te gheven dat castel mit synen toebehoren den bisscop vry
wer te leveren. He bisscop nam dat castel op ende beval dat te warden enen
ruider oyt Holland die heet Gysbert Duseken, die al die heerkheit van
Drenthe wyslic berichte, mer die bisscop tot quade avenden sette desen
ruider aff ende maecte greve Otton synen broder castellen tot Covenden ende
daer te richte van Drentschen lande ende hie vortfeng en synen macht dat
castel van Covende dat hie langhe begreue hadde ende over daer of vronen
mit al synen gesynne. Hie en binnen lach volkeed van Covenden gevangen
toe die Hout ende nam te vried en heechgeboren wyff, ende by verre vrede
hulpe wart gesadinet by den bisscop dat die selve jongelic sollte vortfeng
den deel weder van synen vanden besittinghe ende hie en sollte hem noemer
meer segen den bisscop versetten. Althoe die ydel vrede gengen en recht mit den
guelen vrede, want also mer logen, als volkeed vanden flow was verfaende hie
al hemelike magt ende vriede ende brichte an die Drenten dat sie greven Otton
van Benthem ontfanfand worden ende segen hem vreden, ende die van Groningen
slogen eerst over richte daer endem werden die stad, al omme segen den eck
den sie den bisscop en vonden byden gemoren hadden, ende die Drenten namen
den bissops renten die hie daer hadde ende in Feente ende verbranden dat
dorp tot Covende mit den overborchte al te male; die bisscop die dat hadde
ende onrechtelike nam dat die Drenten hem alreus versetten, verfaende een
machtich hie ende quam en Drenten by Covenden ende verkrech recht vrede
vanden ontfanfanden luden. Ende die greve van Benthem bi der ander dyt
quam by Steenrick en Drenthe ende vrede hem daer over synen vrede. mer
greve Otto van Gelren den mer meende dat hie Drenthe allene stercken mit
synen vrede quam al hemelic en dat bissops hulpe ende dedengh hie hie
dat mer vrede maecte ende vrede sprake heelt. Die dat die van Groningen
sien gheven vrede gyselen ende die vrede Drenthe 1177 ende die solden en comen te Drenthe
ende van Drenthe niet te seiden der den bisscop gebodent over al faken hant ende
mesclact als hem gheven vrede, ende alle quade faken die in den vrede gesaden
oft gesact vreden volcomelic gesent. Ende als dat gheven was, quam die greve
van Gelren mit den gyselen bymen Deventer ende began te dedingen segen den
bisscop, soncomme dese bisscop dese gyselen recht vrede en vangenaffen
setten. Ende hie omme vrede greve Steenrick ende vrede van den mit groter vrede
ende hie en bymen vreden volkeed van Covenden dat greve Otto van Benthem en dat
bissops faken hadde vrede vrede ende hie dat castel van Covende niet mal beset
en hadde verfaende conde wapendans ende verkrech dat castel toe Covende
mit die haerde ende vrede die greynne mit al vrede gesynne. Hie bisscop die hem
hie omme feen bekrachte, verkrede die greynne ende gaff weder dese vrede.

geselschap ende verfaemde een nuyt heer daer hiet meeste deel van Drenthe mede ver-
 brande ende ghebreede dayelijc an dat Casteel van Coerde, ende als dat geselschap
 quam Philippus die aartsbischoep van Colen ende Coenraet die aartsbischoep van
 Montre ende dachten dat die greve anspannen soude met den volken van Coerden
 ende quamen te Drenten ende ordeneerden aldus an beijden tyecken een vrentscap
 die langd duerde, alsoe dat Roloff die een vrent castelijn was van Coerde ontfaem
 soude van den bischoep Coerde mit der Drenthe in allen manieren als die oude furi-
 legien daer van begrepen waren, ende vanden scate die daer gedaan was soude hie
 geuen een ledon gelide 14 marc, mer dese greve van Brabant als dese vrent bis-
 chop van dat geselschap waren en wille die seggens niet holden ende verfaemde
 ten machtsich heer van dyns broeder taezen daer hie den anderen dages seggen die
 van Coerde mede steyden woude, ende als hie sijn tenten geslagen hadde te veldde
 ende et tegen den aent gence, beynde die jongelic crueselic te schromen
 ende te scheten tegen die drenten, die alsoe jare gesceken ende geront worden
 vanden drenten dat sie met kleene vren vren keullen ende teper sijn dat al
 der bischops heer veruort waert ende leuen ver paulanen staen ende vlen jellie
 van danne. Mer die bischoep als een onverwaert man raep dat vleendes vren tegen
 een kleynen heep ende bestant daer mede die drenten enon an steken steyt, mer
 die drenten die oer hulpe emmed vermeende ende des bischoep volck emmed vermaen
 zede jor dat die bischoep int eynde moeste ruyden by vrede ende ontquam nauke mit
 den anderen. In dese steyde wonden lieke xxx man geslagen ende C. vaders mit
 vren wapens vren gerongen ende scuten. Daer nae quam dese bischoep op die ysel ende
 verfaemde een nuyt heer van vrentscap den feulen die hie geleiden hadde in ende
 die vrenten op den greuen van Gelde als op vren meestersker ende vrentende die
 vrenten ende die naesten dorpe die daer by gelegen waren ende vrentde allent
 dat hie daer want. Ende daer togen die greue van Gelde mit den drenten ende
 destruerden vrenten ende jomige hure, hupelgare ende hure die des bischops
 came toe behoerden ende jomden die stad van Drenten 21 dage lang mit magreken
 ende mit anderen instrumenten mer die hertoge van Brabant die de alre verstaende
 was van desen vrenten want he verfaemt hadde sijn leen te versoken als van den
 vrenten bekeerde hem der stont ende quam endes bischops hulpen mit een deel vrenten
 ende arbeyde daer tusschen dat een vrede ghemaket waert van hem beijden ene korte
 tijt, ten tijt dat keyser Henric quam int nederland die den steyt sculde dot der
 keijseren van den vrenten mit sijnen gulden segel. Ende als die keyser van danne
 gescreuen was so braken die drenten den vrede die daer gemaket was, want alle die
 vrenten die de bischoep in vrenten hadde gauen die den greuen van Gelde, want omme die
 bischoep by vrede sijnen jellien vrent opoert te alden ende clagete daer den keyser
 die nuyt gewalt. Ende als die keyser verhoerde dese misdact, want hie hadde sijn be-
 roert ende gaff bischoep Balduyn sijnen neven hure grote hulpe van onghewone
 luden die vrenten mede te heren. Ende des vyfted dages daer mede op die 17 kalende
 van alleys voor die bischoep den emigen leuen als hie xvij jaer dat luden van vrenten
 mit sijnen volck hadde berecht, die van danne vrenten gauen woude ende
 begeuen ende doemkende mit besomelike vrenten an hem toe behoerde.

die bischoep van de steyt
 niet vrent der drenten
 want de vrent.

In
 20
 Ho
 Drenten belagen 21 dage
 dat quam die drenten her-
 sich van Brabant verfaemde
 sijn leen te versoken
 als die vrenten.

van

Als bischof Baldwyn begreuen was quam greue Henric van Holland ende Otto
 greue van Gelre met wapender macht in die stat van Utrecht ende seiden groten rijk
 ende die cort onder den ghenen die den bischof kosen solden ende maecten die manne
 van der Leiken ende die canonike bydrachtich, jolike (sonne) van der capitulaers
 kerck Henric van Holland, den proest die bischof Baldwyns broeder was, die daer
 gestorven is, bliff truncliken by greuen Henric van Holland, ende dat ghenen
 land van Utrecht, mer die ander canonike kerck Arnolddum van Yscobrich den
 proest van Heverden, ende daer by bleuens greue Otto van Gelren ende alt lant
 van Brunsel. Ende als keyser Henric die bydracht vernaemende hie Deric van
 Holland seuen vingerlyn ende staff ende dat ene in dat bisdom mer dat werlike
 recht beval hie greuen Henric van Holland te bewaren thent der byt toe dat ch in
 den hoff te Rome geendet worde welc vord dat bisdom beholden solde. Ende als
 greue Henric van Holland es gemaket tot ene beschermer ende een manbaer des bis
 doms van Utrecht ende vord voren op dat castel ter Heerst mit al seuen gesyane
 ende verjaemde des bischofs vonden harde mystic als hem des keyser geboden hadde
 eller overmits des greuen raed van Gelre die hem ontgen was jaer ontfang hie met
 vanden lande van Brunsel, want omme greue Deric vord verjaemde vord Holland
 ende vord Gelant. Die vromesten die hie daer vant ende tuch mit vromadenen
 boueren in die beland ende verbrande allent dat hie daer vant ende vrende hen
 groten roeff ende manegerhande wonder, ende seiden merken vord greue Otto
 van Gelren ongewid veel wapentuers mit brenen ende mit basunen ende vord
 greue Henric van Holland doe als hie alre snellert mochte alre theynberge
 toe, ende mende hem den roeff te nemen mit kachte ende mit hem te styden
 omme die jma ket die hem gedaen was, ende als die toe jamen quemen begynste
 daer en vordich stuyt, want daer en gret geluet waer van Ambrsen, van
 smeeden ende van Haeren van seiden vromschen, dat anstic was te horen, ende
 ten lasten alre een beyden syden groten seiden geluden hadden, ende greuen
 Otten allent sye volc entlop doe vloech hem (hie) sye seert mit sporen ende
 vrende achterwart vord die vrede ende die greue van Holland volgde snellert den
 vrenden volc ende veng sendertinge vele vromschaps ende ghenens volc.
 Ende als dit geschet was, greue Willan van Westonstant als hie dit vernam
 verblide hien des dat greue Deric den seiche had gemaken ende quam ter
 Heerst omme seuen broeder te sene, ende als hie ene sacht gebort hie Henric
 den greue dat hie ene vord ende satten in des keyser seuen ende slosten daer
 vord dat sege gesced. Ende ontong daer nae brak greue Willan vord sloste
 ende quam al hemelic vord vromsche ende op husepen der bescremensse
 quam hie tot greuen Otten van Gelren den hie by ene helt ene kerke sye
 en geselschap mit groten blyscap. Hie Otto kande desen greuen Willan en
 den hiligen lande dat hie daer was en vrom man ende vromde waer vromde dat hie ene
 gaff syne dochter die Adelheit hie te vrom, daer hie by vrom leuen Florens die
 nachem greue van Holland want, ende Otten die bischof maint, ende Willan
 die een C. stelyn was, ende Ada de abberse mant te Rens berche, ende Dychaules
 die en hilige nomen was. ende als die bulofft te Heverden hiechlic gelaen was,

Arnoldus van Utrecht
proest te kerken met geve
van bischof Arnolt

dat die greue van Holland
waer manbaer des bis
doms van Utrecht, behalden
des landes van Brunsel.

dat die greue van Holland
den hie vrom of den
Gelrechen hie noede.

dat greue Henric van Holland
Willan seuen broeder vrom.

ze maect greeck Welken eerliken ontfangen in Drieland. In den selven jaer
 waerden sie gesont van allen troyste den seer jender linge houelen, die greue Berce
 van Holland ende greue Otto van Gelren, inderseid manieren, dat Henric greue
 Otton 2nd van Gelren julle hebben Ade Cheyde, greue Henric duider van Holland
 mer sie hooven beyde kortliken daer nae ende worden begrevent tot Plemborch
 int Claesbed mit groten rouwen, int jaer ons heren M.C.XCVIII. Henric ende Arnoldus
 die gecreue biscope Futecht, overmits den besten ordel jans Innocentius hebbt
 jech eynde van oren plicht. Arnoldus behelt dat bisdom ende is ghemeyt die
 XXX biscop Futecht, die onland als op die VII yden van Affrike Schiff, in die
 stad van Rome ende legt daer begrevent. Daer nae die jels jans Constantine
 den jels Henric biscop van Vrecht ende heten van daer varen tot den volke
 dat hem berolen was, ende als die Henric is oppen weg Futecht want daer
 he tot Poreyen ende stad ende is daer begrevent mit jeked veyment als hem
 hemde.

Jan Dreck van der Aerd joesch te Mastricht
 die XXXV biscop

Nae derse twee biscop die waert geveent Henric van Aere, joesch van
 Mastricht, die hoechgeboren man wifs ende geradect, desen waert geboden vicht
 Ceciliae daer he nae ender Keyser boetschap ende quam Futecht als he die
 mochte ende want dat bisdom jwante beladen mit groter jact, waer omme dat
 he by vuerd digne prelader endt vord in Vestries land uplat die daen mit bede
 oft mit rechte van den vresen versamen mochte een deel geldes, mer dillom
 van Holland die daer op die tyt greue was, volke mit liden dat heer sijn
 volk jact linge geue, veng den biscop mit gerapender hont int Claesbed te
 Stavoren als die mesjen gulden waren ende volde end voren tot Oestree of
 sijn castel, jeringe monike ende vresen die God ontsagen dacht dat die
 vermits des greuen onrekenhet mochten vallen in ordel den onreken malle
 dreyen ende namen den biscop mit gemelt vps greuen vagnisse, ende als
 dit geschectes greue Henric van Holland ende greue Otto van Gelren vore
 binden hem te jamen segen den biscop omme dat die jels biscop segen den
 greuen Welken greue Henric Greder was ende greue Otto jraeger was ende
 want Linon Keff hadden beront, Otto die greue van Gelren verkrech onder
 sijn heerscapie al lant van Overysel ende verkreff daer vicht des bisops
 onplude ende besat Heverden mit sijn luden ende greue Henric van Holland
 verwaert al lant onder tyt der ysel ende sloech sijn partener over Vrecht
 ende besat die stad al omme, mer beder verhengroffe Goets waert greue
 Otto van Gelren loeflic gerangen van den hertoge van Brabant ende gelijde
 keyser Otton ende Arnoldus die crisebisop van Colen, waeromme greue
 Henric van Holland die verloten volde greue Otto van Gelren brack op
 vunder befelle van Vrecht ende quam mit groter macht ende besat die
 hertogen bischep daer he in quam die VII dages van september mit wapenive
 krecht ende veng daer bymen Welken die hertogen bocker van Brabant ende
 Henric van den Buische mit volc tusschen ende mit groter vore daer he made

dat biscop Henric gevangen
 waert vanden greuen van
 Holland in den Claesbed te
 Stavoren, ende die vresen
 name, die greue den biscop
 tusschen vicht gemelt.

dat die greue van Gelren
 bedu Otto beront mit sijn
 luden ende verkreff daer
 biscop, vicht Holland ende
 die van Holland besat
 Vrecht

Ho
 Lo
 Ho

Wans

had die Hertog van
want ghebruyken.
dat die greve van Holland
naer ghebruyken

part te gheverren in Holland. Ende hier en bynnen verjaemde die hertog van
Brabant dat verkeren princen in syne hulpe den ontfeuen bisscop van Colen
den bisscop van Luereke den hertogen van Symborch ende den greven van Flanderen
ende mit elker hulper endoganc. Die den greven van Holland syn verkeren.
Ende als greve Henric dat sacht liet hie van synre grooten vlickteit syne bannet te
ontbrennen ende syne basunen te blasen ende in den dorpe tot Haesden jette hie
hem ter veer begin die vuyt princen mit int eynde worden die hollanders verren
men ende greve Henric waert al dair gevangen. Ende als die bisscop dat sacht elck
byschop Holland ende Gelren wien Tenen bescremed, senter buech verjaemde mit
heden ende mit giften ten vuytkeren vaderscap durche haestelic mede in
Hollandt soech ende haerlic enen grooten vuyt den hie in den vuytstondt bynnen die
stad muren Zutrecht brachte. Die hollandsche vaderscap mit der gheuende
die hem hardeliken nae volgeten omme den vuyt weder te krygen, vengen sonne
vuytend van den achterden, ende in der vuyt kerden branden sie sonne dorpe in
den stichte; dat endelen dages als die sonne opgaem ende dat gras koldert was.
dat die bisscop op by ende synre edelen ende veer mit synre vaderscap in
die vuyt ende vuyt kerden die te male ende besat Zutphen al omme ende man dat
mede ende soech mede van darme bynnen Deventer dur hie vuyt scattes kerden van der
ghenen vuyt greven partien van Gelren weren. In den selven jaer es greve Henric
vuyt ende las gesculien vander hertogen vangerse van Brabant, want die greve
gaff den selven hertogen vuytend sculien den hie van gelren Lande 15^m marc. In
den selven byden es oec verkeret bisscop Henric van Utrecht ende greve Henric van
Holland ende sint vuytlic samen gebracht. die dair nae al oec dage getruwe
vuytend jont geblyuen. In den jaer 1200 ende die was greve Henric tot vuytrecht
ende was dat sacht ter dact soo, ende begunde hem jaer te beclagen, dat greve Willem
van vuytmaslant syn broder also veer van hem was ende oec vuyt synre elcke
net gesproken in hadde vander grevescap te woren ende mede dat hie ene synre
enige dochter die Ada heet, ene sene maget die te hant was tye te heliken in syn
este de vuytberscap dur aff net bevolen hadde; Adelheyde die grevynne fende
in vuyt synre elck sie die dochter woude gheuen te wive greven Lodowich van
Loen, ende als mit enen vuytenden princen die grevescap van Holland nae heren
giet dunden te beuchten. Greve Henric van Holland vuytke hie in bennen in
vuytend. Ende gaff den scapper syne vuyt op die an den vuyt vuyt vuyt vuyt nae dat
hie Holland mit vuyt vuyt hadde beucht 1200 jaer lang.

dat vuyt gesoent tynken
Holland ende Utrecht

dat die grevynne van
Holland oec vuyt gaff
greve Lodowich van
Loen te wive

Van greven Lodowich van Loen ende van greven
Willem van vuytmaslant die XV greven van Holland.

Ende als die greve Lodowich vuytend dat greve Henric dact was, vuyt hie van Adinae
haestelic ende quom toe vuytrecht ende alde als Adelheyde die grevynne
hie vuytend vuytend hadde, se gaff die greven Lodowich van Loen Adam ene
dochter die von Connelien gestichte geloven was mit groter blyscap tot ende
vuyt. Ende dat was al te jamelic te sene dat che vuytend ende dat ontfeuen
des vuytenden greven alde kort was vuytend, dat Adelheyde die grevynne ach
ter ont jette der doden vuytend ende dorse te holden fuytlicke halofte

ende Hystap; en des greven Lycham waert geveert tot Eymonde, hi de greven
 die voor hem gemaect hadden en Jente Stephans capelle desersten merdelas
 en liden hystapen. In desen vernam greve Willen dat sijn broder daer was en bestont
 cant ende quam v. ene heuend de Lype heet, hadde verreckt ende mochte gheen
 gelyde kuggen dat hi sijn anxt tot sijn broder greve comen mochte, ende als
 die nyfent gedaen was, keende hi weder sinder beract en bestont cant, des volen
 goede lude Haecheleu met hem ende sent met hem sterkeleic verbonden, als
 Floren sijn broder de deumpreest, greve Otto van Brathem sijn oom, Jacob die
 Cuckeluyt van Leyden, Philippus van Wessener, Symon van Haerlem, Willen van
 Feylingen, Jhan van Byssing, Walter van Eymonde, ende Albert Bayart ridder.
 Dese ontboden greven Willen en bestont cant dat he sijn anxt quome tot hem
 liden; die vorsten van Hollandt waren des verdragen, sijn wolden van den
 edelen wive niet beract wesen sijn en meliden oec van den edelen frencen niet
 beract wesen. Greve Willen den alreus hemelic ontboden es quam vromits
 gelyde Philippus van Wessener verholen in die haven van Dixijse daer he
 rechte veert ontfangen waert van deen zeeschen volke ende is greve verhevet.
 Walter van Eymonde ende Albert Bayart met den kenemeren quamen
 bynnen Haerlem ende moechten alfulken storm segen greve Lodowich van
 Leen ende tegen Adelheyde der redieren van Hollandt also dat sijn mit byskop
 van Aenssel inder clanken nacht vijn Haerlem vloen, ende jupden hem te
 comen der stad waert van vrecht omme clare te inhouden. Adela die jonge
 maect die vermeder troest ontberen moeste mit Roepen vande Merven ende
 Otto van Duren ridder ende alle die scatten ende rediers die greve Lodowich
 soe behoorden vloen mit groten anxt der vekten van Leyden ende meenden hem
 daer te wesen tegen die vyande, mer dat vryteemde volk van Kenemer cant
 mit Holde van Eymonde wren leydesman volgeuden hem al snelliken, ende dat
 volk van Byssant quamen mit Philippus van Wessener horen leydesman daer
 by ende stonden dat castel mit schote, mit sluyeren ende mit anderen
 instrumenten an die tyunen ende an die twend, so dat dese oversch rediers
 moesten den op gheven want sijn niet en hadden te eken ende gaven dat
 castel in de Kenemer hant. Greve Willen die haestlic vernam woe die dinge
 gescheen waren, quam en Hollandt, ende Adela sijn nichten mit vren kamereren
 te behouden en Feyll, ende hi dranc al Hollandt tot hem ende dor gheene
 guet die tegen hem gemaect hadden, daer dede hi meid wat hi volde. Greve
 Lodowich die immer meende hem hyn en tegen te vrecken, vofaemed en
 sijnne hulpe den byscop van Ludec, den hertogen van Limbroch ende den greven
 van Flanderen hem te helpen, mer hier en boven hadde he sinder linge hulpe
 den byscop van Utrecht den he te sijnne hulpe hadde gekregen vore 7^m jant
 ende loerde hem mede dat he Hollandt van sijnne hant wolie houde te leuen
 ende op dese veruanden te vldens sijn he den byscop sijn broder te gysel.
 Ende als greve Willen dat vernam maecte hi Holde van Eymonde ende Albert
 Bayart hooftman van den kenemeren, Willen van Feylingen ende Philippus
 van Wessener maecte hi hooftman van den Byssant, vore sijn en Selant
 daer he dat inghebruid volk in sijn hulpe en boet. Philippus ende Willen

dat die ridder ende knechten
 sent by greve, wolden toe
 vallen ende hem ontboden te
 come en Hollandt.

dat greve Lodowich mit sijn
 hoes vrou van anxt
 soech bynnen vrecht

dat greve Lodowich den by-
 scop van Utrecht mochte
 hooftman der volgen ende
 socht Hollandt van den by-
 scop te leuen holden.

de
he

de
20
he

van

dieze vijf. tevens maecten sander meer en twee veste wyghusen, der stonke
 ten inden busche dat beval he Florens den doornproest traurelic ende dat onder
 dat Horst en Swastemer dunnere dat bevullen sie greven Otton van Blantem
 Wolter ende Albert dese vijf. tevens quemen met den Klenemus met vele scapen
 ende greven den dyck door ende deden al Amsterlant bevolgen met den vader
 ende verbranden alle dat mede dat sie vonden ende wonen den groten wuff der sie
 mit hem overden in Klenemuland. Die bisjop Herve die dat wreken wolle op den
 XXIIII dach in Junij dat onrecht, toech he selven door alrecht in Holland daer
 he den greven van Blantem verjagde van den stajde ende verbrand vele dorps, ende
 aldit al wal vergaen was, doe jat dese bisjop een juel pleet ende gebied dat
 heed hem te volgen, ende nam gysel van elken dorps bysonderom thent sie quamen
 ter veste die de doornproest Florens vermaerde, die he stormen wolle met syen
 rollenden wapentuere, daer kreech die bisjop die veste sander groten verleyde
 want die reders die daer op legen ende oken stiecke waren, begaven den
 doornproest ende overden die veste ende sechden sie en wolden segen den
 bisjop niet doen. Ende aldus en hadde die doornproest Florens gheen hulpe
 daer he die veste mede holden mochte segen den bisjop ende want daer gevangen
 ende op die Horst gevoert ende daer ghesat in jeker houde. Des anderen dages als
 die jonne was opgegaen soech dese selve bisjop met syen redderscap te heyden
 daer quam tot hem greve Loderich ende hadde Just hollant tot hem gebrongen
 daer vele der meester ende der vorsten van Holland gaven Loderich vlydeliken
 to moke quamen ende maecten mit hem eninghe ende act vos synz vrenten te bliven
 Johan Perjyn, Johan van Gybert van Haarlem, Arnold ende Henric van Oys
 wyck ende Wolter van Blantem tevens ende by dejen haren jeked gelyde, so quemen
 greve Loderich ende die bisjop bynnen Haarlem sander ijemens wederseggen
 ende maecten hem ontdaen al die poortens ende dorps, ende verbliden hem van
 desen vreespode alst wal redelic was. Alre hier en segen quamen die Klenemus
 die van allen dingen wal verjagen waren ende tot den volge mal behoeflic sent
 omme te stuyden tegen desen vijf. jantend op een jlecken velde, mer die reders
 vijf. versagen die wrechet des onrechtmeden volcas ende onderbrongen dajen stuyt
 hande vlylic ende sechden dese vromde an beyden tsyden, also dat die
 Klenemus voor die misdaet die die en voertellen in Amsterlant draeslic
 gesien hadden solden betalen den bisjop ende greven Loderich v^c jant ende
 jolden mit vren scapen vredelic wederkeren, ende als dat gesont was die bisjop
 ende greve Loderich die nu roin gheen ongelucke verveert en weten verbrant
 den stak Aghaton doep ende alle die besiddend, ende versochten pelagromase
 jente. Abbens der heiligen Conferjers tot Eymende, ende hebben bedwongen al
 Holland dat en twee jantien ghedeelt was, dat hien nyment van hoer
 wederjaken veerd en vermat, ende greve Loderich sach dat he nu gheen
 wederstoot en hadde. Soet den bisjop dat hee vreden en syn gestechte vren
 Ende als dat gesont was in Holland quam die greven van Namur van des
 greven wegen van Holland ende begenden Walcheren te vervechten Hugo
 van Boern vergheselle al die eylands ende Delant ende greve Loderich onderde
 diegreve Willem mit ritten nicht te vreden ende verjagde greve Willem v^c Lant. Greve Willem die nu
 bekecht maect

dat sie hagen den bisjop
 niet doen en wolden

die Klenemus gaven den her
 locht v^c jant ende den bisjop
 bevrant al hollant.

diegreve Willem mit ritten
 nicht te vreden

gene sekerheit noch staet en had de is gecomen in een vreescher seij ende stae mit
 netten bedekt ende also vst sijne eygande hande mit wonderliken overbaer
 vnsagen, al sehalende. Ende alse Heij van Hoorn van groven Lodewichs wegen
 droste is van al selant so gene hie mit heven doe overmact ende med sijne macht. waer
 omme die zelanders maecten ende condrachteket ende sellen sijn off met scanden
 ende deden groven Willem joken over al ende maecten ene maed grove, ende als geve
 Willem dat vernam, so dede hie al dese schenck te wisten in hemeliken breen
 Waldar van Eynde, Albert Bayart, Willem van Feylingen, Philippus van Mas
 senaer ende badt hem vedmodeliken also vole als hie mochte dat sie op enen
 benoenden dach comen wolden te Leyden mit also vole wapentuers als sie mochten
 ende dat sie geen en staet en begensten segen groven Lodewich hie en werd daer by Heij
 Lodewich vernam dat die zelanders sie verjatten segen hem ende dat die kenemers en
 de wapen lopen quam mit heveert bynnen Leyden op dat hie die kenemers eerst moete
 mit wapender hant, ende daer nae tegen die zelanders stuyden die kenemers die hem
 seer haesten hie en segen ende lopen vnsellic ellic vanden anderen sinder vnsellic
 te stuyden, waer omme sie haestelic gestort worden van den genen die hem vloges
 verstanden ende vole daer geslagen ende die anderen die niet te sepe comen kenden die
 lopen op die brug ende wolden hem daer nae opt nje veroren ende verscunden daer
 en nje hie. Ende als die brugge so seer verladen was van also vole wapentuers
 brack sie ende vel neder ende daer verdrong en groot volk vanden kenemers ende Bayart
 Philippus van Masenaer, Waldar van Eynde ende Albert Bayart sent gelopen
 snellic over dat leghe lant ende also ontgaen. Alse Willem van Feylingen die den
 vanden verdront so hie langest mochte waent daer ghevangen. Heij Lodewich
 dat hie den nje ghevonnen hadde voor hie wedel tot seer seker mit groke oren
 ende slaech sijne benden opt grond velt. In desen quam greve Willem mit starker
 hievaert vst selant ende salte sijn pavilone uit. Dat op dat hie des anderen dages
 sender vntrechen stuyden mochte segen groven Lodewich ende verdriven ene vst
 sijne vnseliken leve. Heij Lodewich die dese meer vernam sande omme den hertog
 van Lymbach omme te jerven oft hie en nje vnde oft vrede dier tusschen dedingen
 mochte, mer dese jere hertog die hem vloges verstant quam weder sinder vrede ende seker
 zone, ende seide dat hie gesen hadde ende dat hem gheant wort waert, ende ge bacht
 sijne benden op de braken ende vrede des heers niet verbyden, mer sinder merren
 hie al Hollant. Heij Lodewich leit daer staen benden ende pavilone ende sijn hie
 en vrecht te comen so als hie abre hiest hie mochte, ende gaff den hie sijn die gevangen
 vidders voor sijn soldie, ende solde van hertog Lodewich vidders die vnd grove haest
 viden in den tijl inden Leyden verdronken daer ende stonck vnderen verdrachten in
 die vnde. Ende sent veranoyt ende van grove modicheit doet gbliven ende somich van
 den vnseliken jentten hebben verplaten ende hoed panjer en reech ghevorgen, vnd
 hieper mit den seiden sent al vnsellic daer geslagen. Heij Willem die den
 vnseliken volke ernstlic gevolget is, heeft vole vnsellic ghevangen ende
 gevonnend vnd pavilone ende vnsellic klenck. Ende al dus is greve Lodewich
 vst Hollant verdriven ende nemmed weder in belcomen. Ende al dit gesaen was dat
 waent Willem verhoget mit grove eed en sijn vnder vrede ende is gemaket die xij
 greve van Hollant. Vnlange tijl daer nae verjamm greve Willem een vnsellic

dat greve Lodewich den
 stuyt vnd mit grove bren
 vernam dat sie vnsellic
 vole verdrachten

dat hertog Lodewich vernam
 de hollant ende gaff die
 hie sijn vnsellic die
 vnsellic vnsellic

ende beset Volpers ende Florens van Aijpen ver castel ende ver vesten die
 sijne wederpante waren ende richtten daer byden vier ende verstruonden castel
 ende vesten. Ende daer omme quam greve Beric vander Aer die buseop Beric
 broder was van vrecht ende verbrande verrecht tot pulver ende ten leken
 buseop Beric van vrecht ende greve Mellem jent verscent, overmits vrenteliken
 boden die daer tijcken dedingen in derij manere dat greve Mellem den
 buseop van den jaeren den hie ene gouden haude gaff 10 pond, ende so die Henric
 den Kraen vol ende al veld wedergeven ende mede al die dienstmannen die de
 buseop hadde wende in Holland, solten de greven dienstmannen wesen, ende
 die gelyc al die dienstmannen die de greve van Holland hadde wende in den
 dat greve Willem die buseop sochte solten des buseops dienstmannen wesen. Ende daer so quam greve Willem
 gaff 10 pond, quam Fu-
 trecht ende bat den buseop
 vngeloffen want he om
 in vrenteliken gevangen had
 de te Havenen.)
 mit 5 eulden die knechte wullen ende Carvoet vanden drom Futrecht ende
 baat den buseop dat he om vrove want he den jalen buseop en voversyden
 te Havenen in den cloester vng ende mit ghemelt anelast hadde; die bis-
 jop Beric die in desen vloed vde ghemelten hadde, loesde he syn ere
 dat he versat hadde, Gysde syn slob ende betaclede syn seult die
 he inden hoff te Rome seultich was, ende berichte syn besden daer nae
 mit groter vren. Greve Mellem nae Aden syns richten doet, ontfang die
 galefap van Holland van keiser Frederic te leene die he daer nae lange
 tijc en gaden vreden berichte. In desen tijden starrf altholgreuic die
 coninc van Scotland, die greve Mellem om was van Holland, ende dat
 ryke ontfang een vyf Scotland te leene van des conincs hand van Englant, waar
 omme greve Willem een recht eiffgenaem was vanden ryke van Scotland, maede
 een verbont mit Loderich der coninc oldesten zoon van France ende verfaem
 de vole seep ende voed in Scotland, daer he stude ende lant man ende seye
 racht, ende als greve Loderich van Loed dit vernam, greve Loderich verfaemde
 van nyes vriende ende magde ende mende al hemelic in Holland te comen,
 der myle dat greve Willem daer boden was. Hye omme gene greve Willem
 weder te slepe ende is mit groter loed ende mit seghed wedercomen in syns
 vader lant opdat die grevescap die syns vader ere was, die he jeked ende
 vri gewonnen hadde omme een onseker ere ende van synre moder niet on
 vlore ende dat he jyne vyande mit crachte vten palen van Hollants
 wende. In den jaer ons heren MCC op die nenas van December tus te
 buseop Beric stauff byn
 der Deventer
 buseop Beric in Gode bynnen Deventer nae dat he XIII jaer dat besden
 hadde bericht, des van vrysel is gevoent vutrecht in der deumkeke
 bi den buseopen eerlic begrevent.

dat greve Willem die buseop
 gaff 10 pond, quam Fu-
 trecht ende bat den buseop
 vngeloffen want he om
 in vrenteliken gevangen had
 de te Havenen.)

buseop Beric stauff byn
 der Deventer

Jan Otten van Gelred den XXXIIJ.

Ende als die vofame buseop Beric ghestorven is quam die Tutrecht hec Adulph die
 buseop van Colen, Otto van Alenstoe, Gerit van vscbrug gebroedren ende buseope,
 Mellem van Holland, Otto van Gelren greven, ende biden dat Capittel omme
 enen nysen heren ende omme ere bede wullen waer geuron Otto die jureijt van Laneten
 die XXXIIJ buseop een jong man claer van verstaend, schone van stene ende een
 broder des jalen greve van Gelred ende jeked zoon des greve van Holland. Hese

Otto was men XVIII jaar velt ende want he te jong was wolde te Rome varen,
verloff vanden paus te krijgen. In den jaar ontfaren M.C.C.V. die ontlangd dienaar tot
Brescia. Starff anders soeken op die 17 kalende van April na den dat he dote
Anders had berucht ingroten vrede 117 1/2 jaar, mer en waert begreuen in die clomkerke
mit bedem-licked vylent.

Van Otten vander Lippe den XXXVIII.

Naedat bisscop Otto die von jongen jaren was begreuen, die tegenwredech werden
in synen verwaert dese vort. greuen von Holland, von Gelren ende verkreuen an
den Capittel mit vrie beide dat Otto von jongen broder vander Lippe die doorn
proeff waert gecoren die XXXVIII bisscop die mit Condende syns bisscops ontfang
den bisscops Benedictus toe vanden vrede ende dore ontfang he mette dat voortien
recht van den Keyser Frederic. Ende Otto besat syn besidon vrydeliken ende
vrbelic ende nam elck Cruci mit den Keyser ende voed vort meer, ende dat
stechte beval he Herman synen broder vrydeliken te beruchten.

En muakel van inder vrou ende von den Cruci
te Reasborch.

In desen tyden waren twee vermoeide ridders, die ene heet Wolter, die ander
Haltermyr; Wolter was geboren vof Brabant ende Waltermyr vof Holland. Et
gerochte dat dese twee leuen gesellen solden ryden tot Conterborne, ende des
morgens vro gingen sie in die kerken, dan sie mit ynnichet die misse heron
wolden vanden heilich geyste. Ende als die vte was beyinst men senterlinge
ene misse van inder vrouwen, ende want Wolter in se vrouwen mynde, sie hoerde
he voren misse tot den eynde, mer Haltermyr die den vren liden een misse was
reit in den Conroy als die eerste misse gelaen was, dan he groten arbyf yane
dede in den reddelike stadt te verkiegen. Ende als Wolter die Conduye gesien
hude van der ander misse dede he haesteliken synen wapen an ende reit mit
synen gesynen secheliken tot den Conroy. Ende als Froeder ter band quam
ende dore inreet, was ellic ridder moed ende wilde ten herbege. Haltermyr
quam hem onden ende nam Froeder synen gesellen vrendeliken in den arm ende
sprac hem adustoe. Als edelste ridder God die mach te berouen die huden
van desen dore dat gerucht van den leue heeft gerronnen ende vof ridders heeft
afgeropen ende verkreuen. Wolter die negheue sijn heeft ende lachete vort, want
he walt wiste dat he in den Conroy niet gerront en hadde. Mer de Wolter den
loff syns nam in den heralden hande vofen senter ofladen, veronnenede he
vrie des 2ere ende sprac te Waltermyr: Leue geselle reit dat ic von desen dage
in desen Conroy nye en quam, want de die en rech genges hoerde ic die misse
ten eynde van inder vrouwen ende die heeft mi diesen loff geholden als die mynen
naem verhegen mel, want omme mij alre leueste geselle mij ofladen willen
omme die myne van oer alle werlike lere ende namen een geselle lere an
des veronnenede vergane en is, ende senter merren so gingen dese twee ridders
in an Vlaeden geheten Heymroede ende nam an die vreden ende dore arbyf ende
lenden dore salchlichen vofen lere der heiligen lere. Ende Wolter lere dore

synen salter van byzmae ten eynde ende los die salmen het den ymact anders
 vanden craden. Ende als he op een dach dinstelic te mure was ende byde synen
 hande met woren gebete op want stierk ende so valen quiden cruce van den hemel
 weder en syde hant tot enen byken dat syn gebet gods ontfermt was ende dat selve
 cruce brachte Adelheydis die gravinne van Holland van danna te Nimbrecht ende
 cloester ende gaff den cloester jaarlyc vele bekenen in aelmosen. Hese erfame
 grooginne starff inden jaer ons heren M CC ende XVIII op die ander ydus in februario
 ende is met groter eeren begraven int cloester te Rens borch. Gieve Willem naem
 byz nae ten ander wyff des ellaria ghenoevt was mer ha en levee niet lange daer
 nae, want dese gieve starff inden jaer ons heren M CC XXV op die ander nines in
 februario nae dat he die greuefchap van Holland ende vestmestlant in vols orloges XIX
 jaer hande berecht. Hese Willem naem ghenoevt te Rens borch end dat vours cloester
 ende daer begraven met bekenlikeid verpoert.

van een guldin cruce die
 van den hemel weder en
 quam tot Nimbrecht ende
 gese die greoginne van hol-
 land.

Van Florens den XXV greven.

Nide als Willem die euel prince is doet ghebleven so maert in de greuefchap van
 Holland verheven Florens syn zwen die XXV greve ende nam te wies hertogen
 Henric dichter van Brabant die eerste alse ghenoevt ende ved name was. Alrechtelt
 daer he by van Willem den Romerfchen coninc ende Florens den droefaten Adelheit
 van Henegouwen ende Alrechtelt van Heymenberg greuegane. In desen tyden quam he
 scop Otto van Utrecht van Jherusalem weder ende vant al syn lant wal becreden
 die hem selven in groten inruide byz nae berant, want greve Otto van Gelren vole
 men inder tyt in Zallant hande ende swaelic besced worden van der buseop
 ambachtsluden alse dat se armd worden van leutenfhand guide in van byfleser
 haven, waeromme die greve der buseops lude besellen dese by der solle toe
 sebede ende maecte ene cringe mit den luden die in Zallant woenen segen den
 buseop van Utrecht vermits hulpen Heris der buseops van Altonen ende Henmans
 syns broders ende verjamen den groot heid ende moeten die molden bekenen in Zal-
 lant die hem naest gelegen weren. Ende des lude die in Zallant hem onhoorsam
 weren daer opt met machten te verdriuen, ende daer segen verjante dat volke van
 Zallant mit hulpen der greven van Gelren by Berdies ende meenden sie molden den
 buseop allend verjasten, mer die buseop vandengelaed vanden bedunen ende mit
 gheklone van Loenen quam manlic teyend syn vjands der hie een deel daer sloech
 ende veng ver vole maed ende verjagde al die antaen, ende seuen merren von der bes-
 scop. Twe castele die vorst ghenemid waren die he al te male destruceerde ende
 die derde castel dat Bucherst heet verbrande he te male sevier den meesten
 seuen, want die bereidsden van desen castelen eerde den buseop handen ghenacet
 ende dat ghenemid volke von Zallant eest getross hadde tot der onhoorsamheit.
 Des greve van Gelren die hem seer onveruerde voor der buseops sege kresch in
 seyn hulpen den hudocht Walraven van Lyndborech greve Henric van Byynn
 mit 7de veldus ende mit den jongen Florens synen juster zene dot he hem mede
 helpen wolde ende dese Florens quam die secke op mit al vele segen ende verbrande
 des buseops huis ende dat dorp so Geyne harde manlic ende daer segen buseop Otto
 veng mit hulpen Gerants des arse buseops van Bremen seyns broders ende Deris

greve Otto van Gelren had
 vele mannen in Zallant mo-
 nate ende jaerlic belast
 worden

duidele buseop quam segen
 die geleniden ende van den
 stuyt ende wint ten castele
 die buseop konst heben ende
 die derde Bucherst.

den bisscop van Munster sijn neven ende Heerend vander Leppen sijn broeder
versuenden in redden ende wolden steyden tegen dese princen al inuerechte
alder die bisscop Coenraet van Persuene die des Frans legast was quam al inuere-
recht tot der steden aldaer die stuyt wesen solde ende verheft deser legonnen
stuyt ende sechte daer surfichen en secht ende ene sijn by vere beyder metten

die greve van Gelre secht
te gunde die bisscop opal
had he t seggen hadde en
Zallant

in dorfer manieren also dat die greve van Gelre solde quyt sealden al sijn land
gen ende sijn vogedie dat hee in Zallant hadde ende geent den guden stede
Munster. Ende die bisscop solde den huff ende heerlicheit tot Elst ende te den
Nidelenberge by Ruremonde vuytgenomen die praestie ende die dienstmannen der
greven van Gelre wesen gheuen te land van hem te holden, ende die greve van
Hollant solde hebben voor sijn dienstmannen die hee daer woenend hadde VIII pond
ende solde sie vry ende quyt sealden der kerken van Vrecht. In den jaer onf heren

van heren ende Corvonden
dare die bisscop mit machte
soech want se een stuyt
binnen Groningen hadden

MCCXXV. doe gescede binnen der stad van Groningen en groot stuyt surfichen
Egbert den vorchgreven van Groningen ende Roloff den castelken van Corvonden
Waaromme dese bisscop mit macht soech te Groningen ende maecte daer vrede
ende gebode den te holden beyden partien by vren huysen. eller als die bisscop
van danne was wren Roloff van Corvonde Egbertshuis dat by hem stont ende
destruceerde dat ende quam mit machte binnen Groningen ende brack den vrede
ende verjagde Egbert dat hee raunde in Vreslant. Ende heer en segen verjaemde
Egbert en groot heer van Vresen ende besatte daer mede die stad van Groningen

dat Groningen belien want
alomme ende verjagde Roloff
van Corvonde

al omme daer hee maniger storminge wren dede so dat hee daer een deel van der
stad brande ende jagde Roloff daer vryt dat hee raunde der dast onquam
ende vlo tot Corvonde. Roloff die omme meente en allen manieren dese quaethete
te wroken verjaemde haestlic volu wapenduers ende stormede die stad van
Groningen zonder aflaten, mer die bisscop die die most sijnre stad fralle van
nam verjaemde vryverkeren vechters daer hee Roloff mede verdreven wolden
vanden besette van Groningen ende dat castel van Corvonde mit brachte neder
te vollen, ende die greve Geryt van Gelre quam in des bisscops hulpen met
vold luden gervant, ende greve Florans van Hollant sante hem grote crachte
van vuytderseep greve Heric van Cleve ende greve Boldomyn van Bentheim gaven

dat Roloff van Corvonde want
vroudeket van al d'ijnd goede
vromts den bisscop ende den
princen die by hem waren

hem oec hulpen, die bisscop van Colen ende van Munster janden hem also vol
wapene als hee begherde. Ende nae desen is vergaert een schon heed by Anen
daer bisscop Otto von Vrecht sijn tenten sette ende was daer din dach mit den
vuyt princen in groter blyscap ende daer by ordels ende vromts sijnre princen
desen Roloff verjagde vryt al sijnre guden dat he mit allen verbot hadde,
ende alle die guden die Roloffs hulpe waren den vergoff hee volcomeliken. Roloff
bedachte die groten maghet des bisscops brack sijn beset van Groningen ende
satte sijnre tenten by dat doorp te Corvonde ende bedachte te voren dat daer en
breet en lant ende ene zuude lach daer men niet lichte mochte overcomen

Wilde heed van Goed die bis
scops benevonden mit volke
heren sijn vordonden
op inuerechte gebeten die
zuude.

des anderen dages doe die dageraet opyench ende die sonne begonste te schynen
die heer van Goed die stede Munster bannier droech ende die basanen blasen
ende die borgen slaen ende soech voor vryt mit vuytverkeren wapenduers ende
alle dat volk volgde hem nae dat manich sijnre gervant lach ende vrad, ende
die beleghers te voren wren vandes bisscops heer, waerden trucken wor die zuude,

die
vuyt
vuyt
vuyt
vuyt

die
vuyt
vuyt

Ende alse die verlastt werden met wapen verfochten die en den moede des en liden
 ende vonden daer met allen maent van der Diertheit men oec mede van den vryen
 die daer jamelic verfoerden ende ghedest worden ende selike ander sent versmach
 ten van groten dorste ende alse dert ghebleven. Ende Sonige die seid ghement
 waren sent vren vyanden met sneller vlucht entlophen. Holoff myt synen zeders
 vren olgede dat vloten volk alle die nacht ende behelt al oec vrenande, ver
 benden ende vren klenket ende is met groten leide ende met vele ghevangen
 weder comen tot Corvode, daer die vrenken vren grem geyt van Gelien byskop
 van Amstel, heric des bischofs broeder van Deventer, mer die bischof vde want
 ghevangen in enid dusden den sie martelyden jamelichon mit mangeid synen, want
 dat synge felde volk vde hem synen krenten al vloydecht uff met vren
 srecenden. Ende ten lesten nae vele verjannisse ende vofmanisse die sie hem
 deden ja wrofen sie ene in die vreygste stede die sie vreden ende vreden ene
 daer ynt. Het gescede op die kalender van Augusto maent. In desen stryde bleven
 daer mede den v^e vidders met den bischof ende daer toe manich edelman ghevange
 ende daer mede mede her Bernt van Horstmer een edelman die alre vromeste
 viden van vreskent die enthelt ene end vyl staende op syn scut ende den lesten
 vofang hie neder, mer hie hadde te vren groten scullen gedaen enden vanden.
 Ende bischof vde want al hemelic vde Tweide vofogen ende met groten wren
 ende synen beyde van Leyen (Liken) ende van Kleeken begreuen Zutrecht in die
 dromkake nae den dat hie dat bedom in groden eer hadde brucht XIII jaer
 ende dat gestechte segen vrens ende vyande ter daet soe hadde besceemd. In
 den jaer hebben die vromen van jorke sivaes hie jorke kerkelen vromandelt
 ende hebben grover abyt anghenimen tegen velle ende behagen der vromen
 die vlant ghenoecht was

Byfthendert vidders vren
 vren slach daer in den
 stryde, daer mede mede die
 gene van Horstmer die
 vromeste viden van vreskent
 lant.

Den Welbrande den XXXV.

Als bischof vde verslagen was als vrom is quam grem Florens van Holland
 met anders synen vrenken dienstmanen Zutrecht, ende bad voor
 synen neven heren Welbrande den bischof van Paderborn (Paderborn) was, des gevein
 vren van vdenborck dat men ene bischof Zutrecht kosen wolle. Ende als ake
 ghemene capittel versant was ende hem hie op bereken uff die vreden ene
 gremen beide gescheen liden. Ende als recht vrom de grem von Gelien ende die her
 vromen vromenland die vromen gromen vromen hadde ene korte tye dach vrom vrom
 vromen, vromen met vren beelden gromen tot capittel die al vromen beelden der ecclesie
 dat men hem hulpe dat sie van vrom vromen gromen vromen. Ende als men jach
 dat dese jor jamelic gromen vromen, alle die liden van der ecclesie sreyden bid
 beliken omme den vromen des bischofs daer vrom daer vromen alst ghen vromen
 en was, vrom omme dese her Welbrand die bischof van Paderborn was, als een
 vrom man dat te vromen, want gevein die XXXV bischof Zutrecht een jach
 man, jott ende vrom ende hoechgeboren, mer want dese Welbrand in den synen
 was in vromen ende aldaer ende hadde in des keyseren jaken, daer omme jach
 vrom besceidende vrom manne vrom berech met groten haest op dat sie den bischof
 brachten nye vrom vromen vromen ende sie die begerde der ecclesie

die gene van Gelien ende
 die her van Amstel
 vromen, of beelden tot capittel
 hie Zutrecht gromen

van Utrecht en den Conesjkenhoff presentieerden ende dat maent also gelezen. Want die
Gregorius also genaemt die IX by raden sijne cardinale die versatte die sijnen leuen
vrent ende bekenneden Welk condeum van Paderborn Utrecht ende gaff hem
sijne benedixie ende jandten verliken in sijn vaderlant. Hise tijd bisscop gene
setten te recht bynnen Utrecht, dat sijn hoghe manne mit ordel ende mit
recht myssien dat die greve van Gelren mit andren gevangen vry ende los
wesen souden van der vengnisse des castels van Corvorden, want den selven castel
ken als enen verbannten man overdaecht ende en onwillec man sijn en rechtien
heren onwillec gedwed hadde ende sijn lyff ghenomen. Die voorgaende die bisscop
beide van sijn selves machte ende mede vry vresland vermits des pans aflack
ten groet machtich heid dat die sijn die van Corvorden ende sijn die van Drenthe
daelde in VI hopen mede te sijden. Ende daerbyen satten die vonsj Drenthe oec VI
partien omme trent dat die bisscop mede wederstaen wolden, dat die oec saken
sijn vaste mede te saken, dat men in hien lande niet comen en mochte sander groeten
sieden. Alse dese bisscop als en onverwaent man quam byen sijn vyanden van
allen sijden ende sloech die vole doct van den ghenen die hem wederstonden
vervande vole dorpe ende vervolged dat vliende volck te nacht toe. Des morgens
daer nae als die vogelkyne mit oren jand den dach kindich macellen die quam die van
Corvorden mit den Drenthen die sijn des bisscops moegenhet sagen ende gaven hem sijn
en des bisscops genadte ende setten hem daer geselschap die die bisscop quaden die
ontfang ende ontbent sijn vander maledigunge op dese vovanden die hie nae comen.
Also dat Roloff den bisscop sijn overleuen souden dat castel te Corvorden, ten Laer
ende al recht ende jousdijste van der Drenthe souden die hie al eiden sijn eygen gheuen
weder vrent. ^{VI} mare te betalen voor srechende scuden die die gheuen hadden
ende hondert man gerraplat souden in Luffland ende en Nennen cloester sieden
van der Drenthe verliken ende dat guden tot XXX jandten, ende als die
gelezen souden die die bisscop dat castel ten Laer breken ten groete toe, ende die
castel te Corvorden besetten ende dedet verorden mit trouwe hadde ende
sijnen hulper gaff hie verloff ende chende hem vrentliken ende beval sijn
Gorde ende vrent van den Futrecht tot sate Alkens feste mit groet vrent.
Also Roloff die hem betterliken behaerpe dat hie den bisscop dat castel
hadde overgegeven ende dat hie aldus affesat was vanden ambachte van der
Drenthe vermede mit gelike enen man die op den vonsj castel was, dat hie
hem dat castel verraden souden toe ende bequamer sijn, ende vrlangd daer nae
gingen die meeste hoep die lande mit doren vermede van den castel int dorp ende
Roloff die daerlach souden te den castel verbroech dat enen ganc te de
vrossen parte ende wan dat castel mit loesheden ende sloech daer die ganc
die hie daer opp vant ende besette al vaste mit sijnen luden. Hie bisscop
was haren groet mit sijnen luden sijnen wonderd dat hie dat castel verlor
ren hadde ende ghehoed die castel van den Hudenberge daer sijnen he
setten ende dede ghemend hervand gebeten sijn Corvorden ende sijn Drenthe.
Ende hie comen inden jere onse heren MCCXXVIII als alle vreschande
gheroren wesen ende men vresch rijden mochte, soech die bisscop mit
enon mechtiger hie bynnen Drenthe ende meende dat hie des andren

dat die greve van Gelren
want van den bisscop van sijn
hogen manne gijft gesellen
sijne vengnisse die lachel
van Corvorden

Corvorden ghevoenen ende
gaven hem in den bisscops
gewalt mit sijn vrent
ende daer mede al oren toe
behoed ende oren rechte.

dat Roloff gaff den bisscop
van sijn jandten III mare
ende moede sieden in Luffland
C wipen ende en cloester
sieden van der Drenthe toe
ende te vrent tot XXX jandten
souden ende te vrent Corvorden
mit al sijnen toe behoed aff
te overgeven.

dages soem ende symen van der castel te Corvode mit alrehande instrumenten
 trecken solde ende al syne vanden dier op te samen vangen. aller dese hope genc alle
 niet want in der selve nacht quam vele mynnes ende regens, waar by dat ys
 ende snee te niet gence ende al dat heed most van nodes wegen achterant
 trecken tot der Vsel ende leden vied instrumente daru byen. Ende die bischof
 predicte van Nyes der paus afflaet ende sende in vriesland omme hulpe ende
 als die somer quam verkrechtede Roloff XV dage bestondt ende lovede dat hee
 dat holden solde tot drier alken jegen van bestmesland ende van alre
 musdaet die tot dusen dage soe hieschen den bischof ende hem versceet was
 ende bynamen desen. Bestande gene Roloff ten Castelle ten Hardenberge
 ende begonde mit den bischof te spreken vanden jays ende van de here, den bischof
 der jey vernommede van Roloffs comen vracchte hem alreus, waar omme hee also
 here eued dat hee mit enen knechte dorste comen allene onder al degne maeste
 byende. Naer namen ende die von den Hardenberge tegen den bischofs willen vromp
 alte enen vromtigen man ende leyden ene mit krachden vden sloe, den jey
 mit Henric van Grauestorp rustelen ende op staken fallen. Naer nae begonde
 dat vult van vrecht te strejten die ene tegen den anderen alsoe dat et
 sekeen vanden dage soe dagen sie te vechten oft ellic den anderen te bernen.
 waar omme dese vromp bischof vtrachd quam enen dede dier synde en sculd van
 Roloffs doet openbaerlic voor allen luden. Ende vermits hulpen groven
 Florens van Holland soe maecte hee vrede ende vromtscap tuschen den vromdeach
 tegen luden. In den jaer ons heren MCCXXXI dat verraden volke van Drenten
 verfaenden vele wapentuers ende belachde stad van Groningen. Ende Egbert
 die bocherere van der stad dede die sporden op ende sloech jayde vj anen doet,
 ten deel ende behelt van jye wederpartie vromen ende jeyvande wal VI speerde.
 Ende des anderen dages soech hee nyt ende verbrande vele dorpen in Drenthe die
 bischof die hem hie omme vromtscap soech in vriesland ende vermits der paus
 afflaet kreech hee van dan vromde wiff een groot heed van volke daru hee
 krachteliken in Drenthe gene. ende verbrande dat dorp van Corvode ende dede
 verbrichte vromen castel al te male ende jayde wapentuers vromen dair
 vele jende, vromen leder ende jeyvande ende grepen dair vromen ende knecht
 die die vromeliken vromen. Ende als die dach ten avent quam soech des
 bischofs heed vromen vromde land dair omme dat hee daid te het besceemets
 was. ende is vromen gebund tot. Inen dair hee mit groter vromen ende mit
 beholdenen vromen hem jeyd vromtscap. Des anderen dages als die somer opgome
 soech des bischofs heed mit inghemordene bannalen ende mit vromen
 vromen dat vromde land, ende thastten hem dat castel te Corvode te
 vromen, mit die Drenten mit enen vromde volke vromen der maechter
 dair te vromen al hemeliken bynamen die der castel is gecomen ende an die anderen
 nyt jenden die vromen vromen vromde van vromde mit groter vromen in der
 Drenten hulpen die vromen inen vromde van vromde waren ender bischofs hulpe
 ende haddelen des dages groten scaden ghenomen ende waren jeyd vromen
 ende vromen vromen die vromde volke te jeyd ende jeyd mit handkrach
 ten in Corvode gecomen ende vromen jeyd vromen tegen den bischofs hee

bischof predicte van Nyes
 paus afflaet die vromde
 vromen die Corvode quyt
 ende dier vromde dier
 vromde

Roloff van Corvode
 hem van greepsoep
 Hardenberge vromde vromen
 vromde vromde

Egbert die bocherere van
 vromde vromde vromde
 die vromde vromde
 vromde vromde

bischof haerde hem Corvode
 die te vromen

die
wan
hij
sijn
van

die
gen
gen
ende
bet

dat
voo
ende
ca
sien
voo
sien
mit
les

stuyden, mer die bisscop sach syne prync ende myn en ende toech weder
 achter wart ten Hordenberge ende gaff syne soldeners verloff ende
 dankede syne hulper ende besalte syne sloot ende veruolde je mit alle
 den dat hem toe behoerlic was. In desen tyden was een jode en Hispanen
 syne myn gaert toe tredene so myn ende hie enen kleynen buch daer hie ont hol
 van den stene vant en baecte dat hiedel holden bladd, daer ynde gescreuen was
 mit dier hand sprake. Ebrems grece ende latyn van elker sange by senden en
 deser maniere: Christus de Gerts zind sal gheborin worden van der maget
 marien ende des sal gepasijt worden inme des menschen salichet. Ende als
 die jode dat gelesen heeft is hie bekeert tot den Christen geluwin ende dede hem
 alremit mit al syne familie In desen jaer onse heere **MCCXXXVI** op die vijndelende
 van Auguste eynde bisscop Welbrant sijn leuen ende starff te Smolle nae dat
 hie **M** jaer dat besidom van Utrecht harde manlic hadde berecht ende waick
 van den ghevoort In Utrecht ende enlic begrauev en Chresten van Sente Jorward
 want hie van den fundamende der kerke de eerste steen lachete. Desse Welbrants
 daer hie rich te Palborn bisscop was, do was hie sine wiff geuoren in helige
 lant en des keyseres bestscap daer hie veruoren den selen vonden dat vanden
 stad van Tharfen hie dachwaert al vaste by Tyla lachet een gret buch den
 men daer in den lande nemet de berech van avonturen, want soe dat vaste
 v rucken ende dan syne recht claulike deid ende onse heren licham ontfange
 ende so nochederen klemme op den berech de jode stude soewel gude gelude
 vonden ende gret avonturen. Desse vrees bisscop Welbrant suchde en manen
 werden dat hie enen vilder geseen hadde tot Antiochien die op desen berech
 gemeest hadde endede vilder vant op dat alre hogeste vanden berghe een
 tafellaken al vol van manighe hande spyden dat hie ende syne gesynne elge
 hie genoch van spyden vorder by te leuen.

Van Otten van Holland den XXXVI.

Vander bisscop Welbrants daer was de kerke van Utrecht sinder heren, waer omme
 dat capittel ghemendlic is te samen geroepen omme te kosen enen myn bisscop.
 Otte van Holland die derde alre geroepen by becroft der heiligen geestes waert
 een draechlic geuoren des XXXVI bisscop In Utrecht een edel man gheborin van
 Ameyn geslachte. Desse Otte van sijn vader daer was hie ghevoert tot vilder
 scep ende ontfeng van sijn vader hant die herofcapie ende die guescap van
 bestemestant. Desse Otte begaff de ridderscap ende nam en dat besidom dat hie
 al te vord vant ende in al te grote secht verladen vromt den volghet die in sove
 sam draechlic dat altoes vordont. Ende mede dat die dyphe deonyl braken ende
 dat land bevolgde. Mer vider Gerts genaede soe vercofte desse bisscop die gues die
 hem sijn vader gheschift hadde in Holland ende besidom des stichtes secht d'ende
 lende sijn ladeete ende berechte dat besidom als een werlic hie lange tijt.
 Ende omme sijnne beid wel soe vrede greue Florens van Holland een jarken
 dyck van Ameyn mer tot Schevenhien waer die vol gues koste ende
 te lere sijn. Ameyn geuon enise vider hie dan besidom volc vordont. Desse
 geue Florens enen jaer in heren **MCCXXXVI** mit den herstogen

Otte vrees sijn vaderlic vord
 in Holland ende lende die
 Hete mede in den stichte

Marie van Daubant ende met groven Henric van Cleve by gehete des jaers
 Guyonis des IX also genaemt voren en Stadinge loet inden getuichte van Bremen
 ende vordreuen den vreesch lande wyde ende kinder dat sie daer nymer leden yare
 bleuen, daer omme dat et vreesch volck papen ende clerke vordreuen ende voren
 weder ghekeerd der oeffeninghe der afgode. In den seluen jaer greue Florens en voren
 vants prince die vele beminge in manigen lande placht te hanteren dar hie
 groten loff yare verkreech, die greuynne van Clacmont houte die mard van
 den groten vromhet des vreesch. Princen ende vants prins dreyde begaete te donden
 ende te festeren hoe sie desen groven mochte comen te sene dar sie se manige
 vreeschlike dreyde althoe afgekeerd houte, ende vreesch te lessen dajen niet dat
 sie vren man lutt vromdeliken hoe vele syden, dat hie enen loff die luyden
 in Almanen dat is in duetslant dar hie seluen niet en vreesch want hie vreesch
 was, ende sie moeste fenter vreesch dat die greue van Holland dar comen solde,
 met den heren van duetslante vrome den vreeschlike loff te verkriegen ende
 hie omme es die greue Florens van Holland ende die greue van Cleve darwants
 greden omme sijn name loff te verbreden met groten kostelikeit ende niet
 inden spede gemaket mynsden vreesch te nesten van den Almanen ende dar
 tegen die heer van Nijelle want ghemaket prince vander walschen vreesch
 ende sijn meren vreeschlike die heraden die vreeschlike vreeschlike van
 beyden syden; dar klingen die basunen ende samburen, daer blerken
 die bunnende ende sijnende ende daer versamen die heren die dar sijn
 arbeiden omme den vreeschlike loff. Al ende die greue van Holland die des speds
 ghemene was, arbeide led den ymant vreeschlike omme den sijn der ydelen eer te
 verkriegen, want hie vele vreeschlike vreeschlike ende dreyde ende sijnende sijn
 partien ende vreeschlike die dreeschen verloren vreeschlike ende besmaet dar quam hie
 ene te vreeschlike. Die greuynne van Clacmont dar sie opp den soem lach
 ende van vreeschlike neder sacht die grote vromhet des greuen Florens van Holland
 ende hoerde vreeschlike al vreeschlike sijn loff, van groten beganden ten lesten so lutt sie
 die omme vreeschlike manne dat hie ved mynsden vreeschlike vreeschlike die greue van Holland
 vreeschlike vreeschlike der vreeschlike, dat die greue van Clacmont den lesten en vreeschlike
 nam ende antwoorde sijnen vreeschlike mit vreeschlike vreeschlike ende antwoorde, al
 dus: Ic weet wal dat vreeschlike volket dajen herten dajen mont spreket ende dat
 die greue van Holland dajen mynsden gebreket ende se dajen mynsden die
 vreeschlike prince die den gulden leuen vreeschlike mit den vreeschlike leuen den
 sijn met vreeschlike mynsden dajen lutt sijnent te sene vreeschlike men
 leuet God den sacht noch henen sijn seer al doet; die mynsden greuynne
 beklende vreeschlike vreeschlike sijn, sijnende se vro die den greue van Holland
 sijnent hemeliken boden mochte vreeschlike, mer die greue van Clacmont die van
 vreeschlike sijnent mas dese en sijnent wapen ende vreeschlike die vreeschlike vreeschlike by hem
 ende metten greuen van Nijelle vreeschlike die den greuen Florens en al sijnent
 enen loff op hem met groten mynsden. Greue Florens die van desen seluen niet
 en vreeschlike, vreeschlike hem tegen die felket der vreeschlike also langhe als hie
 mochte ende vele sijnent vreeschlike die hem vreeschlike dreeff hie van hem
 met manlike vreeschlike, ende ten lesten quam die greue van Clacmont

die greuynne van Clacmont
 greue Florens van Holland
 omme sijnen vreeschlike vreeschlike
 die vreeschlike van Cleve sijnent
 die vreeschlike die greue van
 Clacmont

dat die greue van Clacmont
 greue Florens die sijnent
 omme sijnen vreeschlike vreeschlike
 die vreeschlike van Cleve sijnent
 die vreeschlike die greue van
 Clacmont

met den fynen fce fmoertlic op den greved Florens dat he end daer floech
 tot Corby op die XVIII kalende van Auguste, ende als die greved van Cleve dat fack
 raemde hie door toe metten daer fchen ende omme verake fce neved floech
 he rechtvoert doot den greved van Clarmont ende verjagde den van
 Nygelle vben torneye ende aldus is die wonderlike kerney verandelt in
 enen mydeliken fteyt. He greved van Clarmont beuichte dat greve Florens
 vancleke ter doot was gelonen ende dat fce die erste fack dan aff was, van
 greken bytteren waeren verlaes fce oer synne ende wolde beven vanden saern
 nedergeualten hebben, ende vel daar nede in end fusche die men niet genesen
 in mochte. He medicie noenden die Amerees ende levede enlange dair nae
 ende voor van dyfen werlt. He vidders van Almanen vonden des edelen Florens
 byham te Rensbuch end cloester dat aldair mit groter rouwe begreuen waert
 die greve Florens was in synne vloeyender byf luff ende bequame onder alle
 den princen van Almanen die Xij jaer berechte in groter eed die grevescap van
 Hollant. Ende nae fyne doot nam busep vbe van vbreche den fincher Mellem
 van Hollant in fyne bescreme fce ende beuichte mede die grevescap van Hollant
 ende vermets deser macht. He verwan die busep de vrenden ende bedwanc
 die van Coverre ende als he wolle veet he in ver land dat end nymmer ender
 en fent. He heid van Nygellen vermets vrendeliken boden, verjende hee nymals
 met den busep mit al faken vovarden dat he end cloester kerke floech op
 dat felue velt dair fyn broeder doot gestoen was. In den jaer enaf heren 1200
 op die VI kalende in Januare vore floechtelt van dyfde werlt ende waert
 bereve end cloester van Landeschunen dair graund nennen yone vromer
 dat fce in voutyden haue gestecht in afluet van vren senen, dair fce
 grote geate toe gaff ende eerlic volende.

Den greved Mellem die na waert leone van
 Almanen ende was de XIII greve van Hollant

Nae greven Florens doot des edelen princen waert Mellem fce end die
 onder al fce geseant, als een recht vrid verhoghet in fynes vanden stede die XIII
 greve van Hollant ende nam te vyge ene fchone maget die Elisabet hiet des
 hertogen duchtid van Brunsyge, daer he by van Florens die na hem greve
 waert. He fce die van begynne fyne joet mer mynde die hauteschet des ydrens
 dandat hie kende des godes. In den jaer byden keyser Frederic die dair sae
 voren vanden parrs Heronius ver Conon was ende by Innocencie den vonden
 van fyne keyserlike weerdicheit godes was ende die kowvorsten des rijge
 hebben den landgreved van Herten geveen tot een Remerfchen Conone, mer
 die landgreved levede latel jaerom dair nae dat at vromfche nye echter
 funder Keyser was, waer omme die parrs by ghem ten velle fyne broeder
 Petrum de Caputio ten gulden zeel tot Sente Georgus dyaden Cardinal
 fande in Germanen ende vermaende die kowvorsten dat see van nys
 koren enen Conone, die keyser verfaenden in die stad van Wormes ende
 koren condruchte Mellem van Hollant in enen vromfchen Conone ende
 tueschte dat he die machte fche princee werd in den rike van Germanen

die
 waer
 fce
 fce
 van

die greved waert
 vromfche waert fce
 kon over fce was greven
 Florens doot

die
 die
 die
 die

dat die busep Coverre
 waert biderancke

dat
 vrom
 die
 C
 die
 die
 die
 die

dat die Cardinal den kowvorsten
 van bevel van den parrs vrom
 maende den nys Conone te
 koren.

ende we dese koud meer openbaerde hoe meer blyscap ende den ridders
 waert, want dese Willen was in den xx jaer syne oldes doe hij gecoren waert
 ende was jender voert, jend van varwen, wet vanden hude, joart van haer
 jone van lere ende van al syne leden jend te jysen. Alre want dese jenge-
 linc wapentuer was ende ghem ritter, duer omme beoyde men haestlic
 alle ding die dien toe behouflic waren of dat nae der kerstom maniere, die
 kejer Rudder waer eer hie te Aken die Cron ontferg des ryjs, ende wand
 vele ritter nu ter jyt hem des kistes ontferg, so laten sie aff die feste
 ende ontfaen die ridderschap ende weerdicheit met enen halstue ende daer
 omme jent reb. die de regule der ritterlikeit verden niet en wesen waer omme
 jedie rechte ridderschap niet en kennen hantieren ende daer omme veel my
 onse matene was lingen in dese tegenwoordige Cronke bescreven we dat
 dese jonckhe Willen van Holland van der kerstom maniere is rudder gero-
 den ende gemaket ende die regule vander ritterlikeit verden met hogen feste
 huft aenghenomen ende belofte te holden op dat daer af loven mogen die
 ridders nu inder jyt ende wat loste sie annemen in oer verullen, ende hodaen
 loffnisse sie gelovet hebben in oer regulen. Ende als alle ding bereed was, nae
 dat die Evangelij van der hemisse gesongen was, is dese Confontrage gebrecht,
 voor den Cardinael, vermits den Coninc van Bohem (Boheme) die sprac aldus:
 Heilige vader dese ic under uwer heilicheit bringhe wy desen vyfveertien
 wapentuer ende bidden uwer ynnicheit dat uwe vaderlicheit ontfaen walle
 syne begerlike leginghe ende jussie op dat hee onse ritterlike geselschap
 weerdeliken mach aenghesoreen worden. The Cardinael die daeront en jynen
 onnante geliet ase een bisjop die sprac aldus: desen jongen wapentuer toe.
 Nae der bescreven jyn des namen miles die beduet in onsen Duitsche ridders, so
 behoert elken manne toe die rudder worden wel dat hee jyn hoch van
 manne geboren, miles van gaven, vyfgesceyden in selicheit, groetmodicheit
 jynen dat hem ridderschap ende wys manlikeit vreemhet; mer ein die die loffris-
 jyn van dynen jussie cloost, so jaltu heren mit wyten beruede die last ende
 die regule der ritterlikeit verden. In den eersten met ynnigen hede klome
 ons heren jussie, dagelijc misse te heren ende dat lyff stollelic in die avon-
 tuer te jellen voor den kerstom ghaloven, die hiligen kerken te bescremen
 mit oer deenes van alle quaden, wulmen ende wesen in oer niet te
 helpen ende bescremen, onrechte stryde te jecmen, quade gifte te versmaen,
 omme die onroffte te verlaten ende verlossen enen kamp te vechten, ghen en
 ternoy te hantieren den allene omme die ritterlikeit openinghe, den
 rimesjken Cronc oft jynen marjallie en werelken jaken onroffte te
 wesen ende dat ghemend gues onbesmet in jynen macht te liden ende des
 kefferijng linciet van den dyde niet te verroomden ende rove Gold ende rove
 den menschen onbesmet leven in desen werlt. Ende ist dat die wyf statuten
 deser ritterlikeit regule ryglike ende mal waerst nae dynen macht ende
 nae dynen wesen nerastlic voll onbrongest so salt u verdenen bytlike eer
 in deser werlt, ende nae desen leven ewige ruste in den hemel. Ende als
 dat gedaen was, nam die Cardinael die jongelinc handen die hie te jamen

dat es van der ridderschap ende regule te holden

den die Willen rudder waert die hie nu bescreven staet

van den namen miles die

van den betekent die rudder wesen mit uwe jussie is te

dat die Cardinael nam die jongelinc handen ende bescreven die jamen

leude ende sloet sie in dat mesjael opp dat ewangelium dat daer gelesen
was ende sprac aldus wiltu de ridderslike vrede met groete begeerte intfaen
inden naem onse heren ende die regale die hijs voor spraken is nae dyna macht vol
doen, die wapentuer en sonde, ic mi die Cardinael gaff dat desen wapenduer, die
leude bejerenen, die de selve wapentuer openbaer voor hem allen las, inhoudende
aldus: Ic Willem van Holland, prince der ridderschap, een vry man der heiligen
keysersrijc belijde mit mynen eide in desen bejerenende met myn heren her Peters
ten gulden zeel dyaken Cardinael een legat des staets van Rome, te holden, die
vreeslike regale by desen heiligen ewangelio dat ic taste met der hart, die Cardinael
sprac hem dese heilige ghelovende dy een waer aflact dyne sonden. Ende als dat ghe-
schied was dat gaff die Coninc van Belem den jongelinc een groten slach in syen
hals ende sprac tot die eren des almachtigen Goets endende ic dy ghinder ende
intfanghe den claken in onse geselschap. Ende danke dat die verlosed al deser werlt
voor Amas den buysen voor dy rouert in syen hals geslagen ende bespet voor
Bylato den vinder met geyscelen geslagen ende mit doornen gekroent, ende voor
den Coninc Herodem gheleet mit enen mantelen ende daer belicht voor alle
den volke naket ende ghewent ende ant. Cruce gehangen, wes cruce ic dy
ruede en te nemen ende syen doot vermaen ic dy te wreken. Ende als
dese saken feestliken gedaen waren, dese nye vrede als he misse gehoert
hadde ende gedaen was, dese he die basunen ende trompen slaen, tamburen
ende bellen klinken ende stak mit speren dreuenoff tegen des Conincs zond
van Belem, ende daer nae sloegen sie tenney mit blanden streeken ende
helt huff drie dage lang in groten erfamen krost ende gaff alle den princen
ende den meesten medegand ende welen hem mede syne erfamecht. Die
Cardinael scruff den paus enen breff alle ding alot daer gescheet was, ende
gafde hem den by enen jaellen boden, die paus die hijs ynd verbleyt was scruff
syne dopenjabod enen breff inhoudende aldus: Innocentius byscop een
knecht der knechte Goets den rector van sende allen en in Comdorp salichet
ende der apostol benedixie mit onse belijde ende bekenn te velen ten levende lit
des lichaems mit den hovele dat my dy blydelike scriven dat bekenn blyde-
liken dat op die V nenas van October inden huff die by colen hoestlic ver-
jaent is, onse leue zond en Gode greve Willem van Holland met gemener
begeerte der princen die recht hebben aen den keiser dier hem die ander princen
vrees verbliden es geboren tot enen Romeyschen Coninc dat my openbaer te
roeten by breven der selven Coninc ende las leuen deent. Peter te sterke
georus ten gulden zeel dyaken Cardinael opdat die blyscap die men
belle hebben sal van deser verbarliken saken dat dyn vroude (vroude) oec
die mede sy omme deson perstent die nye geiven es, want dese Coninc
als onse die selve Cardinael onse geboden heeft, ende nede die gemene
maer erkent, so is hier een getruwe gelwich myn man van syne vrome
van ridderschap ende mogenhede van syne selves kracht ende vol princen
macht ende praget, he is jong van jaren, velle van intewinden bequamen van
soud ende van lichaem allen vuden behagelic, want omme my hopen in
Gode ende in die macht syne guertierenhet dat dese Coninc sal inden

Willem's brieff dat he
keijder maect.

dat die heren voren den nien
Coninc deden ende geiven

die Cardinael scruff den
paus al dese saken.

dat
wan
king
dij
van

der
gan
gen
ende
het

dat
voren
end
C
She
voren
den
mit
leo

vote treden alle die ghene die hem verdruct van doen ende den quaden ber
 hevede braken ende kortliken den kercken geloven, vrede der kercken, russe der
 gemeene werlt maken ende den staet der geloviger menschen sal bij desen
 manne byder hulpe goets kortlic verheven worden want alle de meesten
 vanden Lande hebben desen geveeren ver hevede endergetet. Het sprac ende
 gebiet den truren, den die weest dat sie hem omme dese more fullen verblif
 den. Gegeven etc. In desen alsdejs nye geveeren coninc in blyscap noch jat
 tot Hronsen ende die sayd hadde neff geholden, des vierden dages daer ruc als die
 dach of gene ende dat gras mitten rypen beroren was. Bleeff men die trompen
 ende men loet den paviluen op te braken ende die stad van Athen alomde te beset
 ten ende den dages die burgers van Athen haesten hem ter vaert ver jerten
 te sluten ende die doren te grondelen, ende jender merren heeft dese nye geveeren
 coninc mit overrommen velderschap syne steden al omme die stad gebreect ende
 sprac mit hem elken raede mit syner princen 200 men engherhande werck mochte
 jeyeren daer men die keyserlike stad jender vele jenden te doend mochte
 mede mynnen, ten lesten by jebelen werklaide raede verbroech men dat
 et gemene volck solde te jamen dragen enen hogen dyck die de stad al omme
 besloete ende wantet gelogen is en enen dat Turphen bergen end daer vele
 jrueliken waderen jent ende vele clare fonteynen die dor stad overloech,
 water geven daeromme altes dat water merende ende mit elyken bestop
 pet was dat et niet roech mochte ende waet te hant al joe groet dat de
 burgers icht enen husen niet mal mochten comen jender jasje, die burgers die
 van desen wader jent belast weren, belovden hem geveeren coninc die stad
 josten op te doend jender wederrechten, ende desen coninc vor ored rechte den
 heren hoechlic te ontfamen opdat he den dyck die omme die stad gemaeht
 was dede braken ende dat groe water lide gaen daer ghewone weed. Ende
 alsche dyck gebroken was quam die coninc in die stad op den lesten dach van
 October daer hee van alle den burgers vrentlic ontfangen is. Des anderen dages
 wast alre helijc hoechtyt, die vorsaenden alle prelaten ende princen ende
 leyden desen coninc tot onjer vrouwen kerken der engher maghet opdat he die
 benedixie daer hoechlic ontfeng nae der maniere der oel den geveren, den die
 biscep van allen son ende van allen den erden enden ende sacristen, die biscep
 van Ludec ende die biscep van Staecht kledten mit ornamente gelyc enen
 kerkken ende leyden al jee voor den d'bael. Die ontfeng die arcebiscep van
 Colen canceller van Gallien end ende jetten in den d'bael der maghet ende
 sprac aldus: selte eerlic enden staet der Pape, doe recht ende vrech ender werlt
 die arcebiscep van Mentre die canceller van Germanen salvee syne dochter
 hant mit heligen oly ontfoden end sprac aldus: die almoechte God vorendige
 die te heligen onnen vromjher coninc die klavel dede jalven bynnen des jropheten
 Samuels hant dat he solde wesen coninc end dat hebrische volck die
 arcebiscep van Teyere, canceller van Gallien leechte syne hant op hem
 ende jeecht aldus: in dy maet neder comen die geest der wysheit, die ver
 standensje der redenhet der guetserenhet die stanchet des raedes ende
 werde vol der geestes dattu Gottes ontfest. Die marcgrave van Branden

dat die nye coninc Athen
 belacht

dat die burgers van Athen
 den coninc die stad op deden
 ende end ontfangen vrentlic

die die biscepe den coninc
 jrueliken ontfangen end
 men hier bejereven vint

Conck der Coninc Camerac gaff hem een vingerden (vingerdyr) ende sprac aldus:
 Men een seychen dat du allene die coninc hier bist onder werlt ende dat du dat
 Romeysche ryke in synre macht beholdest ende voer dat konrechten der Barba-
 ren mit vreesenlike kracht besierest. De hertoch van Sarjen die der Coninc
 richter was gaff hem een freent ende sechde aldus: Nym heer van Coninclee
 teken daer da die verhoersam mit freent Coninc krachtlike mede kaste
 gest ende die guden in vrede mede besierest. Die hertog van Braxen off die
 palensgreve off dyn spy se dazyn gaff hem een gouden klood, ende sechde:
 bedwing al die lude onder werlt, dat sie vnder danck jent der Romeyschen ryke
 opdat die moegest he den een mogende prince, dat ryke merende. Hierna die
 Coninc van Bremen die Keyseren sienter by consente der Bischoffs van Coln
 sette hem ene sechere Coninc off syn kroeft ende seyde aldus: Vryffing die blin-
 kende Coninc ende mede in dogantlike werken alsoe blinkende onder werlt,
 dat du verdienst die vrede der enigen salichet in den hemel. Ende hi nae dorre
 den princen die hi by waren neechden ende aenbestden die moegent der
 Coninc ende sefen hem salichet loff ende ere ende alle die vorsten gingen by
 sander voor den Coninc ende beloefden hem rechte vran trene. Het gesceide in den
 jaer van heren 1400 ende 1407. Ende als dese jaren mit groden vreesichet
 gedaen weren se helt die Coninc groter hoff vol lang ende maede kunst
 al synen princen die rieht van synre kerlichet. Daer nae des achteden
 dages verjaerden al die amptleude van den ryke ende hadden hemeliken raet
 van der Coninc verbaer ende overdroegen dat dese manne hofop van vrecht synre
 vader broder ende hertoch Henric van Brabant synre mede broder der nyen Co-
 ninc raet ende synre hulpen wesen solden ende den jongher hoochmoedigen den van
 stuyte beletten solden ende hier Lubbert die regent abt van Eymend een
 sbadich man ende vrost es ghemorden ende geset te wesen der Coninc vreesen-
 celeer, ende als dat oedaen was gaff he den princen verloff ende beval he
 ende reet mit vlyden ende sette alle die castela der Romeyschen ryke. Alle die cas-
 tellone waren ene hoersamich ende onderdanich jent alle die caste (Byen
 van Ringersmeer der, daer omme dese selue Coninc dat castel vreesen beset mit
 twee wonden wapentuers ende stormde dat castel mit manigerhande instrumenten
 want by vlyden wamp men mit stenen, tynnen ende boerde te staken, beryllen
 steet men mit des rammes yseren overhove de muren ende poerden daer oeder
 ende daertegen die castelijn die mal berort was mit provanden ende mit mupen
 die dat castel mit groten en besierde voer dat vinstormen der Coninc en jaer
 ende langher ende daer en sendes en braec provande den castelen, want omme
 die castelan genaede beyende den dese Coninc ontfeng in synre gracie doe he
 vne dat castel oplevende ende daer nae hem trume wesen solden ende te
 ghenen tyden segen hem te doene; daer nae alst yonacide der hoochdyt die
 men het int land dardynemisse trech dese Coninc te colen dat he daer
 den heligen elen Coningen een hoochlic offerande beeyen wrechte. In desen
 tyden was een meyster geheeten Albericus van Radespanden een hofop van
 der practiker vullen groot in rygromsion, groot in filosofien ende
 alle grotsch in teologien, die hadt den Coninc vreesenclapen dat he

dat die keyser een jaer voor
 Keyser werdte

Altes van Radespanden meyster
 van rygromsion en filosofien
 die in teologien was den
 Coninc ten tyden mit vreesen
 setten in en leude mitten

met ene eten volde op den hagh en dach. Die Coninc was in hofen et wonderlyc
 tykens van hem te jene, ende wolle den enjamen vader synre steden bede niet
 weygeren. Ende als die misse of die huichst gedaen was genc dese buseop of die
 studeer Cameren ende ontferg desen Coninc mit al synen gesynne harde danglic
 ende leude end vut synen Dale in synen heff dur vrom stonden, dur waren deeres
 van wonderlike schoonehet die bot der blyden weescap reyden al dat daer
 behoeftic was. In den dyden wast een wonderlic hart waten ende als die eude
 was bekeket mit harden juwe, waromme dat ghenre volk die mit den Coninc
 dur waren op den buseop spraken hemeliken, dat hie syn weescap lude en je
 groter kuelde sonde vuer dese eten in en en Conquest, mit die buseop die
 die Comende tyt wal wust, als hie was geseten mit den Coninc ter tafelen
 ende all synre selschap ende ellic nae synen weende was gesad ende verheyden
 der spysen, te hant genc en wech dat is ende die grote tnee ende dur
 quam een jomokette ende die jomoketten vut schenen sanderlinge warm.
 ende vter eenden was grond gras ende blomen blyden in wonderlike
 jebereket, vut elken Comen wassen helper gund blate ende rype vrucht,
 die men eekht vout eden mochte. die vryngaenden blyden ende goeren
 vut lucht ende honden rype deuren in groter vlaetheit, die vogels sloegen
 vut vlagels ende jongen blydeliken van iueliken songe je alle verblifden die
 dur gods ende die vorst der kolden wenders is se male en nach gegaen, ende
 die jomokette waert je groot dat sulke die daer jaden ende eden omme die
 intemperende hette deelen end dubbelde kleider vut ende musciden hem halff
 naket, ende sulke gengen ender die schone der Comen had ende daer omme kom
 te vorkuident; die deeres brachten daer ter tafelen volhet van spysen.
 je dat je volcomelic verjastelen die grote menichet der volk. ende die
 Coninc verblifde hem ende alle die mit hem duor eden in den jomoket hore die
 dit wonder sagen. Ende den besten als die grote weescap gedaen was ender
 men die deeres oft een druck gemest hadde, die vogelsang waert al julle
 der boom vrucht waert jullec verbor, die vlogende ende waert magor ende
 vorderede, die haef van juwe was daer weder ende die vorst was daer mit
 bevende kuelde je dat alle die te voren end kleider hadden vut daer ende van
 groter hetten jmaten in der feste, die haesten hem nu al bevende tot den
 vrom enden Dale. Ende als dit en wonderlike blyscap gedaen was, die haet
 die buseop Albert den Coninc dat had den frackens synen broders volde verky
 gen mit bede oft mit lope en hofstule bymen vrecht een closter of te
 symmeren end synre ailmisjen dur toe te gheven op dat syn rype de langer
 duerde. Die Coninc die des enjamen vaders bede geaduerlic ontferg sach
 nader vutrecht, den die buseop vde van Holland syn vrom mit den prelaten
 ende burgeren blydelike ontferg ende by raude synre getumen is gemorden
 buseop vutrecht ende die lope hie enen broder slichten camp bymen der
 stad dat dur nyment in begin seachte den hie den broderen in ailmisjen
 gaff op te symmeren en closter ende dur toe en grote somme goldes. Ende op
 die selve tyt gaff dese selve Coninc den stad van vrecht ende vrom kerken
 vryhet ende privilegia bejagelt ende bestrevent, sprekende aldus. Stillen biter

die jre eliker closter
 dat die Coninc hem
 die ene stad dat closter
 bymen vrom vrecht
 vrom vrom vrom

die Coninc warden
 Holland der stad van
 gaff aie hie nae
 Hante

genaden Goets zonnighe come altoes merende. Allen christenen luden des
huligen rijz der dode begerende paroleden selen geen dorp ghenade ende al
guet. Icke dake dat die hoochheit der coninclicker mogenthet vor hands ryst
streckt onder sijne getrouwen die onder hem sint ende hie sie met giften loent
nae den verdienste vord werken, alsoe die sie verhuget hie sie in stadichede
der sinnen trouwe ende hie verbeit die statliken vren ende ander lude wellen tot
sijner dienste, hie omme ist dat my nerenstleke merken puerlike trouwe ende
sunderlinge myne de onse lere ghetrouwe bingers van vrecht tegen onse heerlic-
ket heer toe gehant hebben ende noch bekent sint mit meren kinnenden sijnem
te hebben. Ende te willen dat sie van sinderlingen vordede ende van vrelker
genode verlijt sint ende verlenen hem allen ende elk in eweliken mit desen
tegenwordigen breve, dat gheen prince, maagerev hertoge off euelman geest-
lic off werlic personen ingen van vren bingeren off die die in der stad wonen
buten der stat mine ten rechte aanspreken moge off voor yem end te
rechte jellen van deen allene dat den werliken rechte toe behoort, ten vord
ten keiser off ten coninc alsoe vord als sie von den bischop van vrecht vren
heren off vord den rechter die van hen in der tijt geset voren beynen vrecht
beret sint recht te doene, ende verbeiden mede sijnelic mit desen breve dat
sie nemen desen dorp verlenyng in dore jellen off moegen. Ende we hem des
vordende te doene, die sal weten dat he valt in sijnad belgeuysse onder
hoochheit ende ten sinnen genen sal van sijnad misdant C. mark goddes. Het
sint dughel onfamed lude, die bischop van Sambrens her Arant her van sijnmael,
Willelm van Bredewede, Hugo van Kralingen, velders, Deric van Felingen,
Gyzevord sijnrecht off die XVII kalende van Juliu onder tiendes Inuiche in den
jaar onse heren MCCXV. Ende als dit gedaem was soech die coninc in die
grewes cap van Hollandt dore hie handelike blyde sijnem ontfangen wint ende
dele in den sijnem sijnem vren coninclic pallas dore hie van hogher saken des
rijz te rechter sijnem, die statliken ende die borchsaten gaven wellentliken
den coninclicken sijnem ende brachten in des keisers camerem soe dat sijnem
camerem vrentodich sijnem ende onentelic van jachtu wint. Dore verjander
raethude ende rechter vord val van IXX sijnem te allende omme te spre-
ken van ghenemen vord ende sinder desen coninc enen Coeff in holdene
aldu. Mellens den coninclichen coninc vren glijvoren heren vordende ende
rechter meer dan van IXX sijnem van vord vrechtstant vordendach ende
injen voren dienst, vord hoochheit dore my te weten in desen sijnem voren
breve dat my sint tot allentze of den XIX dach van maent van Junie tot
vord ghenemen sijnem vrentes vord edelen mans Albertus van
Walttege die in rechter is in der keisers pallas vord vord ende
seker gelijde is dore gesat van allen vord ende sijnem vord vord
coninc my u vord vord vord vord coninclicker mogenthet ende
vord alsoe vord vord gheonleff is dat die van vord vord die sijnelic
begonnen vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord
vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord
ende vord, ende vord dat my mit grode begerde vord vord vord vord vord vord
vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord vord

dat de coninc soech in de
grewes cap van Hollandt

die raethude des rijz vord
den coninc te allentze

van sijnem soech

dat die bisscop clagde die coninc van die greve van Goer

die coninc wafte die coninc stont alken alken den greve van Goer te vangen

meer saliger die coninc tot onser lande. Gegeven te stent op den liden dach
 des maent van Julij. die coninc die desen sendebrieff weerdelic ontfeng gebacht
 desen begonnen landrede elken man vast te holden vpp syn byffe ende dese
 boulen maecte he ryke mit melculiken giffe ende jene die eerlike weder en syn
 vader lant. In desen tyden clagde die bisscop ende die ecclesie van Utrecht den
 ghemeynen coninc dat die greve van Goer den selven bisscop vermaecte beyde an synen
 lande ende an synen liden. Waer omme dese coninc den selven greve dede voor hem
 bestien, mer die greve die niet comen en woude, ter antworte vermits smachet des
 rechtet mit Hardochet ende musche synd reysen anders waer. die coninc
 die dit vernam dede synen rapen an voor sente illerkas altair des heligen
 confessor ende veet sende menen ende veng den vorst greven verjagde
 syn volk ende quam mit beloveliken zege weder Utrecht ende den ge-
 vangen greven gaff hee den bisscop ende nam den greven die weerdichet synen
 namen mit recht. In den jaer onser heren MCCCLXX die coninc vorder bisscop
 Otte van Utrecht rook op die VI november ontfiele ende is begraven in die boom
 kerk mit bedemelken eren. Dese Otte beichte dat besidem van Utrecht XVI jaer
 in groter eren die hee in groter seult vant doe hi daer en quam ende liet en
 groter rijchet synen succomelingen.

Jan Gosen den XXXVII bisscop

Nac des bisscops Otten dede des coninc vaders want gecoren Gosen die
 priester van seide Johann Petrecht die XXXVII bisscop. Dese Gosen was geboren
 van Amstel ende beichte dat besidem een jaer beide luttel meer ende was een
 jempel man die niet vele besorget en was omme der kerken sake, was omme dat
 hele besidem in Londen tyden seer te broken maect ende verlogen dat enlang daer te
 weren by bisscop Otten heerliken verheven was, die vorstene des besidens die den
 menen erbaer tuerelike menen van den stechte verjaender een ghemend capittel
 op dat se ghemend sprake hadden van ghemenen erbaer des besidens ende hee desen
 gemenen capittel quam Willen die edel coninc van Romanen, Petrus die cardinael
 Caputis ende Cosmaas die onse bisscop van Colen. In dese heren tegenwoordich et stont
 Gosen de gecoren bisscop ende gaff aldair eren eer ende last der vorst besidens
 in part des coninc ende des cardinaels, die cardinael omme sake mit des onse
 bisscops van Colen spegelaet hee dat men Henric van Dygnal (vrienden) verhoechde
 in des bisscops stuel, ende die coninc gaff hem dat eerlike recht ende dat vinger-
 ling; dese Henric was der onse bisscops reer, heech geboren man, ghestudecht ende
 goedmoedich ende donpriester te Colen, daer dat ghemend volk des besidens om
 me verbliden levaden ende dankeden Gode van hemeliche.

dat die coninc g was, end Capittel Petrecht van orbaer des stechtes.

Jan Henric den XXXVIII bisscop betracht

Ende als dese Henric ghemend is die XXXVIII bisscop, do was hee altoes
 jonckvollich hoe hee den heligen liden jaeren verhoegen moechte ende verbeeten
 ende mede dat merlike recht synen reer mit groder doyet de beichten, mit die
 nijt ende die onsemit der heren van Amstel ende van Warden ontsak rijveliken
 segen den bisscop, daer omme die bisscop Gosen ver nere was ontsak van den

besloten by vullen des ghemeynen Capittels die met den greuen van Gelre vanden dragen
ende verorden ende dat hede besloten mit dagelijc ondersamen bidroefden ende bisscop
Henric hem aenfatte mit condelijc amptlade ende cleenstomme, ende den lesten
nae vele aenweyden es vordragen dat beghe partien solden comen op een flicht
velt te stuyden ende al daer op enen beuonden daech te vechten vromen den sege. Hen-
heren van Ansthal en van Warden verfaenden waer all daer sie mochten vele wapen-
tuens ende quamen mit groter houwde te steyden daer men stuyden solde, ende
daer segen die vrouwe bisscop mit synen conmanen ende bergens die hie trouwe leden
vermaende daer hie dypen sroer heren hemost kraecht teke meende mede te comen
ende als die daech quam dat men stuyden solde ende dese bisscop mit synen houwde becken
solde te steyden des stuydes, die erzbischof was en den dugh des stuydes futrecht ende gaff
bisscop Henric een kostelic vingerlyc endesprad dese waerde voor al den vngedel-
liken volke die daer vromstend stonden: Leue den ewigheken dat die vermet
hede des heiligen Constaens sante Martens ende by den kraecht des vngereus soe
salte herten beueringen alle die onhoufambet dyp wadersaken ende die salde
weder brangen loff ende sege souden sruvel van alle dypen vyanden, ende ee-
sal die stad mit den werven ende Canoniken tranche behouden, ende sal beuden
den almachtigen God voor dypn werck. Die bisscop Henric die dit houwde die was
getruet en enden heren, mit gelude der basunen ende mit jelligen vechters
is vber stad getogen ende quam tot den veldt daer men stuyden solde ende vdi-
neende syn volke hinde wyslic te vechten ende bynen desen als men dit dade
tot vrecht vernam dat Wellen die romerijke Coninc by enen juelken beuden die
hem sechde dat dese bisscop ende dese vrouwe heren verfaenden vele heers daer ja-
ellec segen anderen vber groen vber felliken mids stuyden volden, waer omme
die Coninc verfaende vberdege reders ende vber vortoren vngangens ende sech
hustelic te stad went, opdat hie desen stuyt vngangens mochte vrede ende
menschep wester te maken an beyden syden. Ende als die Coninc hervoert
naem te poerden bynen was gecomen. soe was der bisscops heer al te hand
der vrest vreden vut getoghen. Die erzbischof van Colen mit den meuen ende
mit den Canoniken die de stad beuorden gingen vrom ende besagen alle die
heken van der stad ende sech den den poertens dat se die poerten sloden
ende die grondelc daer vber deden ende hem die sloel gheuen sander meuen
ende en wisten niet dat die Coninc mit synen volke rechte vrom en die
stad was gecomen, dat hie bynen muren soe vste gestoten was; die Coninc
wilde haestelic volgen den bisscop in synen hervoert ende mochte nergen oter
stad, ende als die Coninc en luttel meerde ende nemen die poerten snellec
op en dede van groter vrydicheit sege syn. soe begende hie die sloel van den
poerten ende die gseren grondelc af te breken ende die poerten op te houwen
opdat hie sander meuen der bisscops heer mochte narvolgen ende dat hie
den begunnen stuyt lechten mochte; die erzbischof van Colen als hie dit ver-
nam was hie sander lange sear vverast ende waende dat die Coninc die
stad behouden vber ende dat die poerttrachters mit verfaemisse hadden
den Coninc mit synen volke en gelaten waer omme die erzbischof mit den
vrouwen ende mit den Canoniken die der stad muren bedet en haelde, gingen

vanden stuyde van Ansthal
ende van Warden dat die
bisscop van Colen eerste
erzbischof Henric te stuyden

die bisscop van Colen waende
die stad van vrecht mit den
vrouwen ende Canoniken ende
die heeren quam in die stad
baten mede der bisscops

die erzbischof van Colen
waende die stad van vrecht

haestlic tot den Coninc ende deden dat volck stille smygen ende spraken den
 Coninc aldus toe: myn heer Coninc ons mogen het welte herten myn heer worden
 it behoort ons Coninceliker macht ons vnderdanige volck in vreden te holden recht ende
 ordel van den lande te doen niet nu hier ofiet verloff is te seggen behoudelic vrede
 vreden soe duchte ic oft vrachte hier seggen dat gy en dese stad sent gecomen met
 wapen volck ende hebt geluden die slote aff te slaene ende die poerden op te houwen
 opdat gy die burgers inden die stad besuden mochten, ende die selue stad niet vreden
 luden die gy daer in luden niet in vreden macht behouden Ende est dat gy dit doen
 wilt segen recht dat ic hope dat gy niet en meent soe doe gyft myt groten scanden
 die ic Canceler ende gy vermynt die groetheit vnder vren hants seer vren omme
 ic vren guderdericheit vromdeliken vermaent dat gy mi dese stad wedergeeft
 ende den burgers ghene trucht noch magistje en doet Als die biscop dese
 vrende gesproken hadde antwonde hem die Coninc aldus; dant al die lude
 hoerden die daer omme stonden: En soem hier ende biscop als dynne wysheit mal
 bekent soe behoort den Coninc toe alle stryde te rynderen ende te vnderucken ende
 vnderdanig ende met kracht scarpeliken ende vradeliken te kassen daer omme
 konne dat et men onse stude ende lasten dat en stuyt van volcke gescede daer onse
 mygenhet alsoe nae by ware Ende hier omme so heb my by onse gemene vraden
 vradendens ende sent met macht ende stad gecomen als omme den biscop te
 verjeren ende vradeliken met synen dienstmannen Ende doe my vernomen dat die
 biscop met synen burgers luden was als op den vrede te stryden die menen my hem
 in synen heruaert snelle nae te volgen Ende als my en luttel verbeiden soe en
 quam dan nement die onse ende den onsen die poerden op deden ende aldus mach
 jeen dat ende quade volcke ende menighe tot nu toe te rebe is geyen, want omme hij
 bedaden mit honeren ende mit bylen grundele ende doren op te houwen ende haest
 lie des biscops hier nae te volgen op dat my den gesprokenen stuyt vnderwonen mochten
 mit vryer Coninceliker weerdicheit elke parson sonder stryden ende mit vreden
 toe den synen vrede te keren, die en fact vee niet wanen dat my seggen den biscop
 Henric enigen jellen moet dragen, den my vnlange hier te vren guder genste
 ende omme die begheerde bede my dat men onse biscop koos Ende my nement dese
 stad guderdericheit en onse bescremissje die my te vren hem trouw beboefden
 ende syn burger geronden Ende of dat die konnen moest dat my dit niet en
 spraken in bescremissje ende my ghenen doren en hebben op den biscop op die stad
 soe gaven my die guderdericheit vreden die stad die my vnderhotes gelyegen hebben
 die my sal besitten mochten ende die burgers luden sluden ende geboden dat men

die Coninc sprac tot den
 biscop als hy nae de vreden
 stait.

die Coninc gebast synen vreden
 doren ende vraden vry te
 treden ende bynnen dese stuyt
 quam biscop Henric vren die
 stryde ende haest geyen den
 heren van stiel ende den heren
 van vraden

mit luden stemmen die ropen dat myn vaders tot vren steden ende herbergen
 trachen ende hem vtraf onse ende vren dach vint en blyscap luden Ende bynnen
 desen tijt biscop Henric van vraden hadde een vreden stuyt seggen synen vrede die hier
 vole doet sleech ende vole vragende ende vren den heren van vraden ende den heren
 van vraden, die hier vrede vint lert mit vraden luden ende dese sy lepen by synen
 vreden synen ende lude die alle Tutrecht bynnen Ende rechts als men die vreden
 klokke luden quam die biscop mit vrede bynnen synen stad ende es beyde van den
 Coninc ende vreden onse biscop blyscap vraden Ende omme soe vren vreden bede
 soe heeft dese biscop dese vromde vraden vraden en gemaect ende dese soe

de vreden van vraden hadde
 den biscop, daer omme soe
 die biscop en vraden ende
 vreden vrede derge

dat toe vele ghevangen die Coninc Jans die greve van Gysen ende den greve van
 Berne Mangersten twee zonen in Holland ghevangen ende dat ghemene volck dede hie naket
 ontkeken ende Jans die zoon in Vlaenderen ende ellic Vlaminge nam grond eruelen ende
 vloten die te Jans ende maecten daer off bruce omme haer lenden ende sent al naket
 vnde in Vlaenderen gecomen. Ende die Coninc heeft enen overmoyden tege gekregen van
 dynen vyanden in grote love. Margarete die dat mes out van vren Liden bettorlyke
 beseyde voor tot Karel den greve van Angiers de Coninc Lodowich des heiligen Con-
 fessors broder was ende lach vne an mit vrendeliken bellen ende mit meliden gaver
 dat hie mit groter heerkraecht in Henegouwen quame ende dat hie den Coninc Millen in
 brede dat hie syns verheyde tot Assche op den flecheden veldt off tegen hem daer te
 stryden, ende of dat die greve Karel dat dede. So gaff hem die greve grond al dat land
 van Henegouwen ende vnselden heren Johan van olderden zoon daer de greve rechtte vrent
 in quame ende ontfang die slothe ende droep ende vernat hem de moechte hie den
 wader Coninc te lande krygen, hie solde so mit hem stryden ende synen fruten so mit
 hem werken dat men ewelic daer van speken solde; her Johan van Avenys der gre-
 vens oldeste zene was, hadde en vrendyden te vne ghenomen. Aheyt den seluen
 Coninc Justen, doe die Coninc te Ahen ghecoent waert, ende hem was gegeven dat vryf-
 lent van Henegouwen dat hem syn moder nu vreden nam van soene of dat die van Holland
 niet gheerft en vreden in vren lande, waar omme her Johan van Avenys Aheyt syn
 wyff sande vnde Coninc vren broder, omme hulpe ende troest, vrnshadet enrecht Liden
 moeste omme vren vellen. Ende als die Coninc dit vernam, ontbuit hie den greve
 Karel dat hie by vne Coninc solde tot Assche op den pley daer dese Coninc quam Justen
 meren, mit vele vrytuerken wapendues ende verheyde daer den greve Karel drie dage
 langer dan die Coninc gesproken was. Ende daer na dede hie syn vanden of breken
 ende toech mit synen heervaent in Henegouwen ende menit den greve Karel by man
 daken syn te beligen. Her greve Karel an sach den Coninc grote moedichet, zomde
 die stad ende dreech in Francij; doe deden die poortus de stede poorten of, ende vden
 den Coninc daer yn die hie doe in ghehand nam, daer nae by vrendeliken broden heeft
 Margarete die grevynne van Vlaenderen die Coninc vrnshap gekregen ende alle die
 byff este male verjont in desin maneren, alde dus hie Johan van Avenys Margareten
 oldeste zoon des Coninc Justen nam ende solde vfflic besitten die heerscap van Thone-
 quene ende dat lent van Aldst, ende Gye over jongste zoon solde besitten die greve
 Jans van Vlaenderen. In den jaer onf heren M C C L III die pars die hem seer verlyde
 omme des Coninc vrnshapet sande vnde Cardinael in Holland die den Coninc brochte
 vren brenff daer aldaer en gescreven was Innocentius brenff knecht der knechte Poits.
 vren vrenten zoon vellen den vrnshapet Coninc salichet ende der Apostel benedixie, nae
 dat die godlike kracht synen kerken vrede in vrede jatten, so heeft hie dyre heerkhet
 ghevent openbaer tekenen der doget in den roge daer die ynde gaest ende regnerste
 want nae dat vrenst die volneer der Keyser Frederic zoon was van deser leven
 ghemont waert nu nemen ghalven en is die dyne vrygand des dy genadich is
 mach vren stoen, waer omme vry dyne graethete bidden ende vreden mit vnde
 vren vren anege ende vden vatte alle vren vren vnde achterlate ende by
 vnde onf. Vren zoon Pehr van Jans Georgius ten guden feel dykers Cardinael
 ende vgaest der stede van Rome die vrenst de Coninc in vbalien in Coninclicher

dat land van Henegouwen was
 gegeven vnde als die gre-
 vinnin heren Johan vren
 oldesten zoon.

des pape brenff gesent
 by sijn Cardinael den
 Coninc.

manye ende haeste dy te verjoken en joets geleide die kerke der heiligen Apostelen
 opdat die daer haestlic mogest ontfaen die crone des ryzs van mynen handen op den dach
 als onse heren geboren waert na rustcomende etc. Ende bycomend nam die Coninc mit hem
 XI wapentueren ende reet over berch als en pellegum ende vernam harde myelic den
 staet van Ytalen ende ten lesten quam he voor den paars al hemelken ende stad
 daer die paars den Coninc mit menichet ontfang ende held ene by hem en staete bydes
 en festlike geselschap. Ende omme den Coninc beset gaff die paars den abt van Comont
 al conomente se draven die enen byscop ten behoud ende mede vele ander groete
 jaerlyken, daer dede vour Coninc nam verloff van den paars ende beval ene Goet ende
 ver al hemelic byt Ytalen dat es die Lombard niet en wusten ende quam ent hoge
 ste Almonden daer he mit groete eer ontfangen waert ende wort enen hem daer
 ellic juene dede dat oplaerbaert dese bueff classic. Welken be der genade Goets
 vromsche Coninc ende al toes merende, den abt en Comont vrom culend onse
 grater ende al gart. Opdat die verstaan mogest die manere van onsen stede daer
 elyn sijn blyde omme dy ende ontfangen ene matereel mit volke vrouwen, so mede
 dat my neleyt quam en en vrom Almonden de vromde wy alle der lude begherde
 alse omme bevingen en onsen heulicheit, dat sie alle also blyde waren van onsen
 tegenwendecket alse een moder die ver enige land gesterren is ende weder van
 der doot werd oppenecket ende sonder onderdanich te wesen onsen willek ende
 onsen geboude, ende viert opdat elyn blyscap more, so mede dat my hebben en onsen
 macht dat cassel van Dryes velt in die keyserlike ryzt saykende en jaerle als
 die crone mit volke heilichdoms ende onspreekelike sychet ende mede s'pree ende krone
 hebben wy en onsen macht ende besetten see middelike. Geven te s'pree etc.
 Ende alse dese Coninc over Almonden die jaer des ryzt myelic mal beset ende
 gelaen hadde ende he mede in Ytalen ryden solde omme de keyserlike bene
 duxi alsche paars an hem begerent hadde, so begender die vromen alse te ver
 wonden ende te rechten nae ver older ghevonden ende inhoejambet, want die
 Coninc vrom was ende s'ghen al en den ende brachten enen groeten ruyff ryzt Holland
 die Coninc die niet en woude enige werind ende s'lyt dynen vromen achter ruyge
 laden ende mede dat he dit inhoejambet vromen erst bevolinghen woude ende
 daer nae kortlic in Ytalen ryden omme die keyserlike benedixie ende quam haest-
 lic en sterker macht Tutrecht ende versam de die prelaten van den kerken en
 senke Mertens hof opdat he sochte ene bepaend stede daer he steden mochte ene
 capelle in de ad der heiligen merkelens sente Genyius. Ende als die Coninc mit den
 prelaten aldus sat en blyde geselschap ende hadde daer begerlike sprake
 vromer hoer saken, daer quam en bedroude des vromen endelen ryzt s'lyt-
 maker ende vrom van vrom enen stede al hemelike van den Coninc horet dats
 he vilnae gebroken was dat den prelaten die daer omme saken ene groete
 sceemte was ende verrommenden hem wo yment mochte so dal vromen die
 dat dorste doen die Coninc nam den s'pree en s'pree hant, ende wickele die s'pree
 het des stens ende sprac dese vromde voor alle den die daer by saken. En s'pree
 vromen nie merket vrom gelijc onse adde van Utrecht van doen, die ons bequen
 dost te vromen mit aldus groeten kerkelstene stede quad en vromen, den my
 het nu s'pree en trane begeren he t'ben gomeest ende hebben ver vromde van

die paars gaff enen bueff
 wil des Coninc den abt
 van Comont al conomente
 ellyc enen byscop te draven

die keyser bueff gesant
 den abt van Comont vrom
 conomente des ryzt

die Coninc vrom Tutrecht
 en mede enen stede in s'pree
 hofte gomeest

die Coninc nam den s'pree en
 s'pree hant ende ellyc den
 prelaten enen die van Utrecht
 die vrom vromen dede mit enen
 stede

die stede vrom vrom
 vrom bequend dat he keyser
 aldus gomeest was, die nu
 stede niet vromen kenden

huten op onse selves kost mit arbeide hem onderdaen, mer leue God ende syn
manter Sinte George's soe en sal dese misdact niet onoveroken blise, des my
geestes leues mogen leuen ten jaer. Ende Jonck meren dat die Coninc op een speerke
ende gebiet dat men der stad ontfeged ende berayde hem allene dat hee mochte die
stad verderwen. Die stad ende die Coninc dit ingeval al te seer bedruft waren Jonck
van bergemayster en Hollant oft sie onse vrenschapp des vreden mochten weder maken
mit desen voernemen heren, mer man te seye te meer, die Coninc gaff daer enen
sentencie die hee niet en wold veranderen, dat die stad hem levende den ghen en die
gulaen hadde oft hee wold die stad vernelen ter aerden bod. Die van Utrecht ver-
kregen enen vrede ene korte tyd ende hoerden weder en der stad ende verfaenden enen
vred ende seceden als sie hem leyt machten omme desen quassauder te vynden
opdat sie des Conincs soem en onse meden mochten sappen ende dat die onschuldigen
borgers vander groter misdact en vreden mochten blyghen. In den jaer onse heren 1200
ende 1201 hield die Coninc mit heerkracht en Driestlant ende veran die Fresen die hem
aldes onhoersam welen ende symmende een castel by Allicomen dat Torenbroch
heyt tot heren ongen soem; daer nae inden vreden op die 5 kalende en februario
als alle waderen boren welen ende men voral ryten mochte, soek die Coninc mit
bedaelen van wapenbeens mit groter heerkracht en Driestlant ende hussie hem seer den
deghen te vercorpen als hee te voren ghehoert hadde, mer die beste sake en geschied niet,
als die vrede elde, want sellen van Bredesacke weder die led haestman gemaect
was vander Coninc betaelen oft heer vacht tegen die d'enters die hee niet zag voren
die Coninc sat op synen speerde ende berechte die betaelen ende sechte een jakken neke
ten Hoerschol soelde omme dat dorp te verbernen. Ende als die Coninc vore vord dat
vredigen volk gereden was omme den wech te besike daer hee tot synen vyanden
meide Coninc mochte den brack dat ys ende Hilde weder mit den Coninc daer hee
vred vreden kat was; daer quamen die vreden vry vren lagen ende voren op vryt
den vryt buschen ende sloegen den Coninc doot ter hem syn volk te hulpen mochten
ende omme die schooneket synen wapen ende meide omme onse vryden vyanden
brochten sie en end hoge vastodorp toe Hoerschol soelde, soe sie alre haestlyck
mochten. In den tyden vonden vele lude en Driestlant enden dorpen die vryt Hollant
geuient welen die daer te voren omme vrede misdact vryt Hollant vreden ende
vredant voren. Dese bekanden der Coninc wapen die blaken van golde daer een
aen (aert) van swanden voren en ghemaect was ende sechden al hemelic te desen
vreden dat sie vren rechten heren den Coninc ende groven vreden hassen gedoot,
voren omme sie vren die alre vreden haestmans vanden vreden dese vryt vryden
brachten die hem seer bedraefden omme dat vrecht dat sie der keyser mogen het
gedaan hadden ende groven der Coninc lyckem al hemelic en eens vreden heijde
opdat et by soelonen der tyd vreden sole blise beyde wrake ende gedene
nide Dese Willen die vrede vrenschapp Coninc was geslagen nae dat hee Hollant
1201 jaer hadde berecht ende dat vrenschapp vryt vreden hadde bescreuen
seer jaer Ende doe vren volbracht die propheetie die Sebilla lange te voren
mit varen vreden hadde geseyt, dat dese Willen der vrenschapp Coninc sole vreden
vanden vreden elde geslagen. In den selven jaer Jonckvrou Dycheut des des vryden Conincs
juster was, stichte een vrennen closter en ephel vren broden zele en vren vreden

die Coninc vren en Driestlant
d'at g'eloge

De vreden vreden vreden
seer bedraef omme des Co
nincs doot.

verstoff en der verden van Bremenstuyt dat Conincelt yensent is, Ende mede tot een
salyde gelykenisse dat se Gode eerlic volbrachte des jaers als men Jereff 1500
1588 sterff Elisabeth die eerste vrouwe die Coninginne ende is begraven tot eld-
dalboeck int closter.

Van Florens den XV greven.

Alse dese gloriose Coninc Willen verflagen was, Florens sijn kent dat des eens
halven jaers daer (olt) was die vyfte als ghenoeft want na hem die XV greve van
Hollant den Florens die dies jate sijn vader broeder nam dat in sijnre hode ende
berichte die grevechap van Hollant die jaer ende guff den Ierlanden bescreven
kore daer se noch Ielant muse berichten. Van nae want hee gequest tot Ant-
werpen in men termoy so dat hee daer aff sterff ende waer van darrre gevent te
Stuudboeck ende daer begraven die hertoge van Brabant nam des dat kent in sijnre
beholdt ende berichte Hollant end nyl tydes die omme vrede dat sijnre deend en
weendelic vryt Hollant is verdrevent. Dan nae koren de vorsten van Hollant den
greven van gelien tot eken membain want die des kendes oem was ende daer en
tegen koren die van Salent Aleyde die grevynne van Henegouwen die des kendes
moye was ende des kendes voyet wesen wolde. Ende van deser troydracht ghe-
seede een groot kyff ende stryft daer en beyden syden vele lude doet vloeren,
mer die hollenders wormen den stryft ende die greve van Gelra bleff mit kracht
vermare des landes. In deser tyt is gerasen een groot inwede kuycken den erfscap
van Colen ende den hertoge van Gulic waar omme buseop Henric van Utrecht
te hant verjaemde vryt Hollant ende vryt sijnre stede en mocht hee daer hee
sijnre erfscap met der hant mede te halpen quam ende als beyde partijen tot (ten)
velde quamt ellic tegen den anderen, ende des anderen dages stryden solden, dede
buseop Henric sijnre tenten op breken tages die nacht ene gabeende oft hee vlen
wilde ende mit sijnre hertocht haestlic te huys trecken. Mer alsoe snel als
die dach op gene die morgen schyn ende die donkerheit der nacht verdrevent was,
dese buseop stotteliken draeff in die grevechap van Gulic ende verbrande dorpe ende
grote roeff kreesch ende veng alse vele vangen als hee wolde die waken die
de nacht waerde hielden vanden gulicschen heid mit groeten geruchte verwoer-
den se alt heid ende velen dat al verlant verbrande, Ende sijnre merre verlus alle
maer sijnre holden moet ende waren in ampt vrome oer havo ende leben achter
verparlevoren ende haestlic hem te comen tot oren lande; den die buseop Henric jallec
te meten quam mit banneren ende mit basunen der hee vele veng ende dretrecht ende
verwan dat gulicsche volk mit zeghe Lucalbus want die erfscap van Colen
verloest vanden franisen stuyde vrede middes buseop Henric behandicht. In den
jaar en heren 1500 XVII op den anderen vromas van Tinnis riste buseop Henric
en carpa heren naedat hee XXV jaar dat besdren mit seghe hadde beucht. Mede
en jand vader satte eerst ene verjaeneninge van XII Conincen tecktenmye
ende beyde den eerste steen in dat fundament vander Doemkeren Tulechth
doe men sie van nyet symonide die tot der selven kerken ghevoert waer
ende daer en jantie begraven mit den anderen buseopen.

dat die hollandes koren den
greve en gelien tot eken
membain ende die kolan-
das koren Aleyde die grevyn-
ne van Henegouwen

Buseop Henric van Utrecht
diech end land van Galice
den buseop van Colen te huys
ende kreesch grote roeff

Buseop Henric maecte
tot Henryc XII Coninc
ende leyde den eerste steen
in dat fundament der Doem-
keren Tulechth.

Nu dat bischof Henric gestorven was ende bezonen want gecoren Johan van Assen die XXXIX bischof. Utrecht vol nae een woelic man ende simpel, die bischof want aldes bischofs castelle vol steppet van allen dingen die men daar op behoude die syn erfscap mit groter vresenichet tegen synen beoernde vyande wyslic hadde beuort. In desen tyden is gescheen een wonderlyc teken onder lucht, dat openbaer vechters vechten, die ene scermde tegen den anderen, als wapentuers in een strijde. Na desen teken quam een al te groot draefhede want die wrede ghemeende was ende reis over al op tegen den anderen, want daer jonckhe Filenus van Holland noch jonc was begente dat ghemeend volck van Kienemerlant hem te verheffen tegen den heren ende tegen die walgeboren lude ende mit droeser kuenhet worpen ses volc castelle daer neder also dat alle die ellendigen van anstede quamen bynnen Harlem op dat sie seker door weersstaen moachten dat verrodende volck. Die kienemers waren se raede gemonden dat sie alle die heren verjagen wolden ende oec castelle daer neder werpen ende haer bescrempen te breken ende alle dat gesuchte van Utrecht gemend volck te verdriven ende daer sint te haer mede angespannen die meest vresen mit alle te starken verbonde ende die vorderlanders mit jongeren anderen luden sint daer mede aen versamelt, soe dat die kienemers versamelden een ingehellic volck gherapent ende quamen mit machte in oosterland bysbent die een jonc heid was van den lande jens jens dat he mit synre macht al se groten heid volly niet en mochte wederstaen beriet hem haestlic ende begene den vrede, jonck hem trouwe ende versamelt hem mit synre wapentuers aen dat ongesolten deet, den se rechte vord maecten tot oren haestman. Ende als die haestman is van also volc volly jens de hee dat hee al synre vresen vten stichte wolde dreuen ende den lesten wolde hee dat castel van vorderlant mit haeste nederwerpen. Mer al dese bysbent sach dat hee aen den castel se vresen niet en vorderde, ende dat ongedermed volck den luden en jens heerde hede mit geweld verjans nam en. Vermaende hee dese kienemers te heme liden raede dat men en die vorder nacht de den on of brake ende jallie treckende tot der stad van Utrecht ende al die hemelken jens hede beklemmen, ende sonder merzen deden sie bysbents raed ende sint al hemelic tot der stat gecomen over der jens vresen (op) ganck die se al omme besaden mit ongesolten wapentuers die makers die op den muren ende op den toernem die nachtraende helden, verrommendom hem die grote menichet die volc dat daer se verenhoudes quam, ende deden haestlic die burgers op wecken ende bestjauden hem dat die Farsten Arunc die vresen ende hadde die stad al omme belecht mit onsallicker wapentuers. Die burgers haestten hem jens ende grepen oer wapen die stad te bescremen, klemmen op toernem ende op muren ende men maechde hem se jens waren ende was sie begonden. Daar tegen antwande en vanden kienemers die wal sprake was ende Heide dat volck al stelle synghen ende sprac aldus: Gy burgers ende vresen die dat vrye volck van kienemers dat die groten vresen beuort volstandelic dat gy al dat vrye volck ende ellendigen die de vresen vresen ende te verdrucken ploecht vryt aen Heide verdrift ende verbanned ende gy oer guet den armen geift. Ende also veringhe als dese woerde gesproken were, die maerd een graet rumover

vorderlant de vresen

dat Utrecht vresen kienemers belegen was

die meente van Utrecht verdriven al oer jens die de bysbent was ende jallie nys jens

Die quam Henric van Brabant by quadenken gaven Florens verjämde vele scepe
ende voyde in Brabant ende vergeselde als land, want oyment den anderen te hulpe
comen te machte vermits den wateren ende vrad also dat alengs land sonder steyden. Ende
als die wateren laste die se geboyt werden dede greve Florens symmenen vier sterke
castele in Brabant als Medemblic, Engheburch, Alstedeborch ende Nyeenborch, daer hie
des engheburchen volke ingheburchen en herjämchet mede hemmen mochte. In den jaer onse heren
MCCCXXXVII op sende Bonifacius dach toe Waringen herjöhend den herjoged van Brabant
ende den buysep van Luic als greve Florens Brabant krecht liden beseden. Haude greve
Gyze van Handeren over vrad in Brabant hem te dringen, daer syen haeste hem greve
Florens mit vytwerkoren wapentuers den greve Gyzen mit machte te moten ende dring
hem te scipe te steyden. mede krecht johan van Brabant die dat verand quam
juellic in Zelant ende verhoelt den steyt ende machte vrad vrienfchap an
beiden syden mit groten aerbyde ende jeh manieren. Also dat greve Florens
johde se vrad nemen Beatrix Gyzen dochter ende herjämde solde ellic partee
jender steyden vrad ten syen kere. Ende van vrad Beatrix van Florens Henric
Florens, Willem, Otten ende Johann die na hem greve raait. Beatrix Mechtelt
ende Mechtelen, Margareten die conincyne van Englant. Greve Florens begunde
graetlic te verheffen, vrad in Englant tot den coninc Edward, omme te
bepeten oft hie in enigen manieren mochte comen ent beset van den conincryke
in Scotland dat den greve Florens toe hoerde als enen rachten oppencom dat he
mit krieg en kocht overmits sonigen stelten die hem legken waren ende dat vrad
stonden ende by des coninc vrad vercofte hie dat conincryke van Scotland omme
in sonne geldes daer se een humelic van maceden also dat Elisabeth Edwers
dochter johde hebben Johann den greve Hend tot enen manne. Of dat die coninc
ende greve Florens tot more vesteghet johde vrad in getruwe vrienfchap. Greve
Gyze van Handeren die beynide die vrienfchap die daer was tenjehen den coninc
ende den greve, verjämde vele scepe des carand ende volke anderwone vrad mit
krecht in Brabant. Ende also greve Florens dat verand quam hie herstlic
vrad Englant ende jatte mit syen scepen toe vlosjengen ende daer volde hie
syn volke in een versamen. Ende als die greve Gyze in Handeren alplange mende
dat he niet vrad en quam vrad heren Johann van Rhynse, ende verbrant die stad
ten Dues, ende hie Henric van Brabant verbrant Casant end daer na vrad
die west vraden vrad die greve Florens hie te vrad in lange bescreyden hadde ende
brander in Handeren ende haelden groten roeff. Den Vlamingen den dit hie vrad
was haesten hem vrad mit heren Gyzen mit III^m mannen geroepent ende menden
die Zelantors als vradfland ende aer scepe in die se te verjehen, mer her Johan
van Rhens en overvaert redder aldoes quam mit III^m selandors stollelic ten
deje III^m Vlamingen ende vloech der Vlamingen vele doct ende is mit den coninc
non vollic tot greve Florens gegerde. Dit gesche als men jereff die jaer
onse heren XIIe ende CXV. In den jehden syden openbaer en utlystener land een
man getent in der frander kint ende sechde dat he was die keyser Frederic
de vele manne die des keyser deenre hadden gemest vele hemeliche stinge
openbaerde daer he mede vele juncen des ryp mede verlyde ende bedroech
mit mangerhande lytken. Se vraden quam vrad desen jereffden keyser

Van Frederic die hem
keyser sechde

ende d'geleden hem greeft ghemelt ende moeyne dat hem greve Florens stede ende daer
 ync die bedreger setten te rechte en keyserliken gemact ende geboet den bisjop van
 Utrecht dat hie den greve van Holland voor hem julle d'geleden den he by synen legaten
 enen d'gebruff sende en holdend alles Fideuc bedroggenaten Goets gebued der romeynen
 ende aldus mer ende enen erfamen in annen den bisjop van Utrecht syne grate
 ende alqueds. Want de keyserliken moghenhet toebekont steyt te neeteren ende
 gemeth te castelen jae vermaerd wy d'gebruff by dejen seegenwondigen jenneff
 dat die den greve van Holland volstandelic vermaerd dat hie den ene johan volke
 ingemeyt laten oft my wellen begen hem verend met oec ende met rechte. Ende
 ist dat dese greve van Holland hem vermet enich recht te hebben en jurelegen
 der keyseren oft coningen en dejen oeren vreden. jae gebued wy dattu den Selven
 greve gebudes en Aljsten te comen tot enjen keyserliken rechtuse bynnen xij
 dagen ende tene ons daer jyne privilegien gegeven de. Margreud Florens jereff
 weder den meysche en der jwarter konst dese verjken Ende vwerdeu met keyser
 Fideuc en vwerjden verjmeent bleest by synen huysgesinne, da en bist niet
 die groot moede keyser Fideuc, da en bist niet een vwerch her die vwerlt, mer die
 bist een onderjabe van aljsten. He mis enen waert end l'lede gemanghen van den
 vwerbejop van Colen den he opbaerlic leede al die loeshet ende die bedregerijfe
 vwerder jwarter konst ende waert vwerbrant en enen jaken also recht was en
 enen dorpe dat heet W'jffend daer vele lude sagen. Hie nu waert geroepen dese
 greve Florens tot den Capittel Utrecht ende kwam met anderen edelen luden
 en die stad, want Johan van Assouwe die geuere bisjop niet conforneert en
 was, den men van den besidom jellen Solde, want dese selve Johan den her van
 Henstel dat Castell toe Fiedelant ende den her van Woerden dat Castell teillont
 jende hadde te onderjande gesat omme enen jenne vangelde die hem dat hele bes-
 dom beclachdet alst Eulen was. die h'z omme enden jar ons heren MCCXXXVII
 mer dat dese geuere man Johan alst een leek man die bisdom gemaect
 hadde xxi jaer ende verladen en grote jault begen vele vwerkenens, waar omme
 die ghemene ecclesij jereff den paors den armen staet des besidoms van
 Utrecht ende luden hem jynrecliken omme enen die Johan Dyrick heyt
 ende daer en l'endes erumets des paors moghenhet is Johan van Assouwe
 gesat van den besidom ende Johan van Dyrick is gheordenneert die xl
 bisjop Utrecht

Fideucis Breuff gesand den
 bisjop van Utrecht

die kon keyser Fideuc jacht
 vwerbejop van Colen den
 jaf en Colen ende vwerch
 vwerbrant

Jan Johan van Dyrick den xli.

Ende als Johan die ander also genoemt is gemaect bisjop Utrecht, Gysbert
 van Henstel die dat Castell te Fiedelant hadde tot enen onderjande
 begende dat oock van Utrecht te bejorren mit enen nien tolle, waar omme die
 bisjop by rechte der stad, ende dese Gysbert gebuet syngelt ende bejende vwerden syn
 castell, mer Gysbert die daer begen jende mit alre hande vwerorden die he ene
 vermaat ende wilde des geldes niet, waar omme die bisjop vwerjende geunge w'jpen
 teurs ende mer die he wilde. Hensteland mit kracche vwerbrant ende dat Castell
 mit d'gegen ende mit vwereren Gysbert af drucken ende daer begen vwerjende
 Gysbert van Henstel mit hulper Hermans van Woerden v'j Holland en

een mechtich heid ende quamen op Soegereng vrome te stryden tegen den bisscop
 Ende als beyde parties te samen quamen mit klymmenden tromper ende mit blen-
 kender cameren so was des bisscops heid kaffichtst enden begynne ende verdreven
 Gysbert mit synen droefluden vylt synen heertichet achter want hande manlike Ende
 jender merren quard Herman van Woerden die mit hem brachte een overmoyte
 heer vylt Holland ende arbeide des bisscops heer te verdreven. Ende Herman vordert
 jaerlicke geront in den vanden anvepe ende bleeff nochtant manlike thest an laste
 vanden stude, soe dat hee int eynde verjagde des bisscops heer bynnen die vrede
 van Amersverde. In den stude bleef doot vrome vechters, als Steven ende
 Frederic van Tulen, wyse vloges lude, ende hyr omme had die eedelyc van
 Utrecht den greve Florens van Holland dat hie ontfechtid heren Gysbert van
 Amstel ende besat rechte vout dat castel te Fiedelant, al omme mit en deel
 wapentuers vylt Holland ende reichten vlyden ende magnele soene ende muren
 mede te breken. Ene korte tyt daer nae wolde die greve dat besit vernijen
 ende boest nye wapentuers vylt Deland ende meende dat castel noch vaster
 te besetten. Ende alse Gysbert van Amstel dat vrom and verjaemid hie solde
 mede ende wapentuers al hemeloken ende quam tegen die Delanders daer sie
 ghend boede voor ene en handen ende drongen sie by Loren beneden Utrecht
 mit groter kracht. Ende daer by heren quam Costen van Rensse, daer die Delander
 hieftman was, dede die hoene blasen ende die bafinten klungen hande stobbleken
 die den loff die sieges daer verkreect mit vresenden handen. In den stude bleeff
 doot die here van Berre en vrom redder mit vyltverkoren wapentuers ende
 Gysbert van Amstel want gevangen mit vele ridders. Bernolt de Gysberts
 broder was ontfechte hem des greven moegenhet ende gaff hem op dat castel te
 Fiedelant dat die greve, die besatte mit synen scullen hande treumelic. Ende
 want Herman van Woerden te Gysberts hulpen was, enen openbaerlic tegen den
 bisscop strecken hadde en voerbyden op Soegereng, daer omme so wolde die greve
 dat den bisscop die smaket die hem van Herman gedaen was, gebesert worde, ende
 verjaemid van nyes ten mechtich heid dat hie Hermans lant mede verbernen
 wolde ende syn lude mede vordriven. Herman die ghend macht van volke en lude
 te wederstaen des greve grote moegenhet besatte dat castel te Montford mit
 wapentuers ende toech en mach vylt synen lant van des greve andecht alse en
 voreluchlich man. Eder die greve die mit afen leet van synen insette ende begynne
 ende bestalde dat vout castel omme trent een jaer lang ende stormet dughelyc
 mit alrehande instrumenten die daer nutte so waren daer hie end menigen
 vromen mede dede. Ende ten lasten bleeff greve Florens daer so langd voren liggen
 dat hie vechterhand ende mit kracht vrom ende dede. Verhoefden alle die op den
 castel waren jester sme. Ende daer besatte die greve dat castel vout
 mit synen wapentuers die vromanden nachtes ende dages, die t waerden siegen
 Hermans aenwechden van Woerden. Ende als dit ene tyt verleen was sie wachte
 ene vrede like zene gesat, ende maeket tusschen die son vromen georden oert
 in dorje manceren, die Gysbert van Amstel, ende Herman van Woerden
 bevoeden brand te holden, daer sie ender te pene satten al oer guet dat sie
 siegen den jaercom, den bisscop, noch siegen den greven van Holland hem nimmermeer

Gysbert van Amstel
 want gevangen mit vele
 wapentuers ende daer nae
 mede lant opgegeven.

Greve Florens lant een
 jaer vrom ellent geerde
 mit ontkeupe alle die
 daer op voren jester smet

die vrede tusschen den
biscep ende greve Florens
te verstandel ende woer
den want vast gemaket
nyet ende bond achter rug
geat

setten en solden mit raden noch met daden ende se solden den greven voor syne
kost ende arbeyt jenen hulde ende trouwe ende de biscep soldt syne castel
weder hebben in syne macht. Ende dit seggen want vast gemaket mit ensthu
menten ende mit openen brennen in allen tyden, ende aldus is geendat die vyant
like kyff tusschen de jonc vrouwe juncen. Die greve Florens leed vrolic vyf jynen
heeren van suerhet allen niet ende soer, want hie van desen Gysbert ende Herman
maecde hie syne vrysten ende hemelike raede, mer Herman de jynen nyet niet ver
geten en kende brachte Gysbert van Amstel daer toe, want hie een onse alle man
was ende simpel dat hie mit hem verband seggen den greven, ende by synen raede voer
Gert van Helten tot Comerie ende bracht daer in syne halpe den biscep van
Perons vandes Conyn wyen van Englant, die heren van Huye van des hertogen
wyen van Brabant, ende hoer toe die raede wesen den greven van Flanderen
daer se vrendrogen mit ghemeren raede dat men greven Florens vrendlich vangen
solde ende jenden den Conyn van Englant, die ene in welligen vangsse holden
joder ende jehen greven Florens zone die des Conyn dochter hadde te wine
jode hie van Holland wesen. Mede edele greve die van der versadenisse niet en
wuste, de daer vrlange toe vren heerlike jallase ende vrenyng maecde in
Hartemacholt dat der vogelsang heet ende in den hagen dat hie mit jenchers
ende mit vrouwen in der wildernisse des busches stedes te jaghen slockt oft in
der wapen reuterlikeer maniere ofenynge hantende Ende hie omme in den jaer ons
heren MCCXXVI doe rest greve Florens Futrecht op dat hie versenid wolle ene
toydaecht die was tusschen den redder van Tulen ende den heren van Amstel
ende van Wouren die des greven raed waren ende gene in die kate ende nam mit
hem en deel ridders. Ende daer quom een wyfjen alst oed God leet welen
ende gaff greve Florens al hemelike enen bueff den hie een jynen getruwen
deed liden daer en gescreven was alius Conyn kent eel jynen gedenke in
de jynen jyme dat die desen salm maecde propheteerde ende geschee aldus, die
man des vreden daer ic en hope die myn spyse oet hieft grote vredenynge
of mi gehast ende maect. Mer greve Florens die groetmodich was, wete
des vrees hant klein ende holt hiege festede mit jnelaten ende mit boeghen ter
maeldyt. Ende nae den eton omme trent omme muddach gene hie ligen slafen ende
mende nae den slape den dach in blyden geselschap vout te maken ende te liden Ende
als hie ene korte vyf geslaper hadde quom Gysbert van Amstel ende weschiden vter
slape dat hie jender merren of stonde ende mit den valkoners vter stad vee
want daer vole milie vroede in den veld sebon. Die greve de genuechte hadde
in den veterspelt omme vogels te vangen hadde hem ende nam een jender lange
sone sperren of jynen hunt ende vout mit luttel syne gesyns vter stad ende
want alius mit hemeliken verraude geloc omme trent ene halve myle van der stad
daer lach Herman van Wouren mit onseliken wapentuers ende brack of mit
jynen hemeliken ligen ende besatte den greven al omme ende Gert van Helten die
daer niet traech en was tash den greven alre vout an, ende daer seggen die greve
als en onverwaert man warp den sperren off ende tash syn jynen ende
mende hem te wesen, ende hantde leuen te sterven den hie ene den voraeders
vange ghewe, mer dat en help ene niet vole, want dese vorse vreneders die

Greve Florens
ende vreneders want

dat Gysbert van Amstel
den greven vter slapt brack
etc

dat Herman van Wouren, for
sone machete mit vole,
wapentuers ende hogen ene
laer, daer Gert van Hel
ten mende mit ende vrened
of hiege te sterven.

hem niet en jaem den die dat vrom gheuen kleden en haelden ende dat selven
 dages bynnen Utrecht dyse spyden hadden gegeten vengen desen hogen prince mit
 aldus groter verradenisse, den sie al heimelic vonden op dat castel van Aluden.
 Ende bynnen desen quam een rumoer van der hadelicheit mare die menige menschen
 herde verwarde ende bedroefte. Ende dat ghemint volck van Kenemerlant ende van
 Friesland ende van Waterlant quamen mit oren scapen haestlic gerogt te Aluden
 omme elen gresen te verlossen. ende als dat dese veneders vernemen, sloegen sie haeste
 leken mit den gevangen man over sloot ende tuud velt ende over omme ende
 dass heere quamen die van Noerden gelopen omme den greuen te verlossen waer omme
 dese vledighen en groten angst waren, want hem die kenemers volgeden mit groten
 angst ende volke, ende die dorplude die daer omme trect. zwenden mit elen van Noerden
 hem starklic te med quamen, dat seert daer sie den greuen opgebonden hadden, was
 kleine ende mochte die sloot niet overspringen ende wel mitten greuen end waded den Gert
 van Helzen niet vyltacken en mochte overmits angst van den groten volke dat hem
 volgede, daer omme dese Gert die een sel herde hadde. stack den greuen xxxj wonden
 daer hie an starff ende ziende achter end mit enen spillen penne op dat castel te
 Cronenborch. Herman van Noerden reet vylt syne lande ende sechte inthoelt hie ende
 daer ende waer vylt syne huilichet vordroev ende en omme ellende sinder troeste
 aller ghyshet van hem sel die een velt simpel man was ende van Herman van Noerden
 van desen jaken verleyt was die maet intholden by syne vrienden tot eyne syne
 leuens ende gaven hem behoefte als hem hemde. Ende bynnen desen quamen die kee-
 mers ende vonden desen greue noch haefft levedech ende syne allen trecken ende
 als men seget dat hie een luttel sprack ende sie vonden een deel der moerdene
 knichte die sie mit anseem des heeren des greuen dodeden mit maniger hande syne.
 die greue rechte syne ogen op an den hemel ende op die v kalende van julius ruste
 hie en onsen heeren ende wy hopen dat hie ghecroent is in den hemel omme die
 bitter martelic. Hie greue Florens berechte vlnae Holland xxij jaar hande huiliken
 ende was een gloriose prince, sone van leue, Harck van trachte, beyname van
 onsefend, wal sprak ender groedmoedich van herden, edel van daden, milde van gaven,
 een goet sengher ende engelike rechter, syne dode lichaem waer geuent tot Nens-
 kerck int vlietste talle aldaer begeren van syne weue Beatrix mit meneder
 vyltraent. Ende als dit behoude gesien was, die greue van Cleve die greue Florens
 neevras, so jaemde een mechtich hie vylt Holant ende besat dat castel te
 Cronenborch al omme mit enen haren jwaren besette, dat hie dagelike anstomede
 mit ons vromden jware ruste. so byt te dat Gert van Noerden mit syne hie-
 perd veemets gebree van spyson ende ander behoefte hem gevangen gaff ende
 hie segete de alle die verradenisse van byzime sen eyne te alst vromed.
 openbaerlic voor allen luden. Ende men dese dingsen Geryde vyle jware
 syne an ende ten lesten satte men ene op een vat; dat ghemint volck van Holland
 beken dat castel neder ende togen voort te Aluden omme dat castel te heren.
 mer dat vonden sie seneer vrom, wante de mopenbeuers daer al op gelopen waren
 ende en dorstend niet holden, dat beval men Dere van Hartem dat hie
 knorche bewaren solde. Hie greue van Cleve nam doe Noetholland en syne
 bejeminisse ende daer segen hie van Hoengomen, besouder van Ludic nam die

die greue van Cleve belach
 Cronenborch omme Gert
 van Helzen te hebben den
 verredor mit syne hieper
 ende salten en of en velt.

45

bewannis van Duethollant ende bleeff wonen de ten Berghe. Ende van
desen trojdracht was groot enroste die meerde van dage te dagen ende dat
volck van Hollant waert aldus in sore geseelt ende haerden ghenen
recht der heren.

Van Willem van Meckelen den XII.

In den selven jaer bisscop Johan Dyck, es wif van Utrecht vermits den paus ende
es bisscop gemact toe Fullonge ende Willem geboren van Meckelen die de Jaken
te haeren ghesch in den Romeschen hoff es gheord in eend die XII bisscop Utrecht. Die
Willem quam Utrecht ende want al elck besidem verladen ende benon die meke
monneyerhande bemerenge daer hie jee omme te beyde in gueten stude dat roeden
te maken. want dese bisscop eerst belacht dat castel toe Mecken mit ynter-
keren wapentuers dat hie jee quetsede mit alrehanden instrumenten dat
Merie van Haerlem die dard castelijn was beghoud hem oph gheord ende in veng
aasje da guet beholden sijns leues dat castel en vort gheven; van desen galske
es bisscop Willem goedmodich gemorden ende voer in Westvrieslant ende judicete
daer tegen dat hollandich volck der bisscops aflact. Die vresen na ore older gemonte,
waren haestlic genegit tot der wedervechtunge, wantet bisscop Willem som rechs
te bestaed ende bestonden rechte want dat castel toe Wendenisse al omme ende storm
den weerdeliken sander afladen alse dat Boldorn van Naaldenye die castelijn
dat van rode of guff den vresen, mit desen vorman den dat hie gesonden leues mit
sijnen guete dat hie daer of hadde mit vresen vrede jolke vresen in Holland, ende
sander meren destruerden die vresen dat castel toe Wydenis ende braken dat
castel toe Enigenberch ende befallen dat castel te alledublic al omme ende verbran-
den dat stedeken te pulvere. Florens van Comenit ende die anid borchjaden vech-
ten diecke harde manlic tegen die vresen ende waren alse haestlic beseten
dat jee al aen jee an de vortkert haerden ende cher ten lesten sander los van groten
noethenge. Grew Johan van Henegouwen als hie dit verhoerde quam mit
groten heemverd, rogen in President ende ontfette alledublic daer bleve dat
omme trend XXX vresen ende hie sffysde dat castel mit vresen vromanden, die here
van Arkel ende die her van Dalte verbranden Enhusen ende ronnen daer groten
roeff ende vresen van damme mit groten jepen ongescaet weder in vresen.

Van Joncker Johan die XVI greve.

Ende als dat gescheet was her Florens des regael, die abt van Comenit, Merie
sur van Diederode, Henric castelijn van Leyden ende Willem van Comenit, ridders
vresen vres die De in Enlant ende baken den Coninc mit sijne gunsten dat Joncker
Johan van Holland moeste mit hem over vaten, want dat land van Holland sijn
niet onbera es mochte. Die Coninc Edwart ontfeng dese boden harde vrenteliken
ende dese bereyden en seip mit al te groten syhet daer hie joncker Johan
ende sijne dochter mede joncker in Holland, mer want hem die vrent niet val
mede en was. Jee quam hie in Zelant ant cant daer nam her Meepert
vander Haer desen jonckeren Johan van Holland en sijn doeste ende satte al
die hollanders van hem In den jaer onf heren MCCXCIII do vrede joncker

Joncker Johan greven
Florens den President vort
Englant ghaelt.

Johan bedingen die westers en ende quam met groter heerkrecht bynnen Almers
 dar seggen quamen die wesen hande man liken ende hadden te samen oetagen al
 die macht van westerslant omme eenen Juaron stuyt te wechten Ende als beyde
 partien te samen quamen met blenden bannieren ende mit kellenen den trompen
 want dar al te groot een klas waert van den wapen ende gerucht van den luden
 want die hollanders wechten die wesen an, die en soren bevalen bescaet waren,
 ende sloegen die wesen daer omme te late III^m ende dat ander volk verjagden sie
 de verre daer sie hem inscolen in hemeliken steden, van den hollanischen heer
 bleevendoet die her van Arkel en vromd ziedder her Johan van der Troeg ende mit hem
 soren ander wapenmakers die omme manlike dappert enelic te love sint, die blouwe
 stuyt gescede op die VII kalende van April. Ende jaer overij. te Sion op vierlichter gecte.
 Ende als Willen bisscop dat vromd dat die westersien den stuyt verloren hadden over
 hie end in westerslant ende prediede dat die parrs aflact seggen dat hollanische volk,
 die wesen bevalden den bisscop te helpen met der hand ende quamen haer selic geroyt
 met vele seipen te allenke dard, die jaerbers van Harlem ende die keromers ende
 de wesen lander quamen dar seggen mit groter heervaert met vrom bannieren ende bestriden
 staltelic dat vromsche volk, mer siet. Lande keerden hem die wesen van den stuyde
 endegengen haer selic in vier seipen ende seipden hem snellic van darme te ruyen, die de
 wesen landers vervolgen ende sloegen ver vele daer ende hebben den seipen mit krachte ende
 mit macht verkegen. Ende als bisscop Willen den stuyt verloren hadde, liet haer seipen
 seipen daar bleven ende gene in een kleyn boot ende roeyde dar mede int land van vromsel,
 se hie haer selic mochte. Jenech Johan van Holland bevalde dat bisscop Willen toe
 soren stuyde seggen end gevondert haerde ende noch int land van vromsel te varen omme
 nie hulpen te versamen, gebiet Gybert van Yselstene dat ha end leende syn castel
 ende liden dar op wesen wapentuers vrom Holland die den bisscop mochten amrechten
 Gybert van Yselstene da dat gheend wys door molde, want hie des bisscops marfcale
 ende syn richter was gesat in den lande van Utrecht. Ende hie omme die Jenech Johan van
 Holland diesen Gybert vrom van syn vromden ende dede syn castel besetten al
 omme ende doegelij amrechten ende stormen. Ende daer Jenech Bertrac Gyberts myff
 bescreemde dat castel harde heerlike omme trent een jaer alse lange dat hoer
 prewande kleyn waert ende gaff die open dardes manieren dat sie ende al die gene
 die met oer dar op meren solden oer byff beholden ende Jenech Johan soren met
 den anderen synen willen doen. Ende als dat gedaend was. want men op den castel
 met den XV weerachtig manne ende men vromsel oer achte daert lot op vol.
 Ende als Jenech Johan dat castel verkegen hadde, gaff hie Wilfer vander Steer
 met der heer seipen van Wonden te leene van hem te holden, op dat hie dat bes don
 te smadenen den bisscop mede verdelven solde. Hie nu gescede dat Jenech Johan
 van Holland enen dach hielden solde seggen hertoge Johan van Orabant daer her
 Johan van Rynese die woerde ende die antwoerde van oer brichte waer aff Jenech
 Johan waert angebacht, quame hie toe den dard men solde end vromden ende elst one
 her Johan van Rynese verraden hadde, voer omme Jenech Johan by hem Mol
 fust vrom befallte her Johans castel tot al verromde, marp dat dar mede
 ende vromdeff her Johan van den synen. Ende als her Wilfer van der Steer allene
 die overij by Jenech Johan van Holland es, die bescreemde hie al land mit vrom

die hollanders sloegen doet
 III^m wesen Jenech sie
 sloegen wesen daer die
 her van Arkel mit ander
 wapentuers.

die soldaten die later quamen in des Conynx hulpe leden verjapen staen by Haerlem ende
volgelen te vord in Handen ende bevoelden dagelick die naasten dorpe in Zelants.
Allegraue Johan vervolgende dede voorleuckigen soe hie snellest mochte ende vand
die scipe die sie begonen hielden ende verbaet heren Johan van Reynse sijn lant
ende sijn gaste verdeelde hie onder den genen die hem ghehulpen hadden. In den
selven jaer waent de bischof Willen, want hem tegen waren broden van Montferde
Hubert van Ryant, Johan van Lynschoten. vidders. gevangen van heren Jacop van
Lichtenberge den burgermeister van Utrecht ende bynnen sijn selves stad omme trent
ten jaer en varegens geholden ende daer nae als hie vten stede geladen was vord
deze selve bischof ten paars. op dat hie dat bisdom van Utrecht den paars
wider overgeve op dat sijn wederjaken sijn vergehen ende hie vord mede in vreden
blijven mochte, mer die paars die dat bisdom niet ontfaen woude geboet den bis.
kup van Montferd dat hie sijn mede broden mit der hand te hulpe queme tegen die
vredelengen ende inhengend da dat vord bisdom vernochden vorden dese bischof
Willen als hie weder tot sijn lant keerde op den XX daet der maent van Auguste
jaet hie ten wonderlic seken daer hie was in vore stad die Angaria heet ende al sijn
gesynne sagent mede dat een vorbeken was sijn dodes in vore kercken, hie jaet die
jennet hebben tres hoerne inder sijn manere als een halve maen gedaen daer off jehenen
rijen gelic enen vloeyen lichte ende als hie in sijn bisdom quam verjaemde hie te
hant vten lant van Overysell een groot heer van volke ende jraespe oft men ene
woude in sijn stad laden. Ende als men dese bischof in sijn stad niet laden en woude lachen
hie busten op die veyde daer hie sijn benden dede op riecken ende menen daer te rosten, ende
als men dat dode vrecht en ene waren, en deel vidders vof Holland als deure van
Wassener, Wlanc castelijn van Leyden, Philippus van Duun vrede, sijn van
Renthlen ende Jacop vanden Meelde, vidders mit vele wapentars de den vore bischof
hadden omme die velle vrydracht ende mynen Jacop van Lichtenberge omme die
nawentfchap, dese wapenden hem ende quamen op den slichten velle dunt men het
Hogewort mit Cannen ende mit trompen ende menen den bischof van der stad te ver.
druen, ende hie Jacop van Lichtenberge van desijf vstaen der noet mit kracht te
verlesen ende daer tegen die bischof die de helfte walmeele ende in sijn hulpe hadde
vordenende ende jaerde sijn volk tot den steyde ende quam vuedelic mit Cannen
ende mit trompen tegen sijn vyanden. Alsoe dat hie in den vorden vengene een deel
sijne wederjaken vten hand verjagene ende wederjant die holl anders mit groder
kracht ende bynnen desen quam Procher van Montferde mit in vore viden wapentars
ende brachte den Hollanders grode hulpe ende daer begende van mye een groete
stuyt, wante die vidders vloye ellic den anderen daer nedere ende viden vyaant.
Liden omme den zeyd te verkrighen. Die bischof sat op enen jullen ferde ende vord dat
hollanffche hie dunt ene vufft ende ander vufft, ende al die lant ontjagen hem te
laend gelic vord geest liden viden ende here. Mer dese bischof die dordoruff
dijne vyaant daer viden woude waent van sijn paars weder gestuyen dord van sijn
ontvofame kinderen. In den jaer ins heren 1500 ende ten op die 1111 kalender
van jale dat is sijn Merkens daet vranslatie, daer vlevon dord van beyden partien
vord vromen wapentars mer dat mere deel van des duden bischops volke, ende
sijn dode lycham vord gebracht van den hospitaalens in sijn Katherinen

her Johan van Reynse
waent dat lant verboden

u
1
2

Jacop van Lichtenberch
vord den bischof van
Utrecht bynnen der stad
ende vore venginghe hield
omme trent een jaer

die paars gebot die bischof
van Montferd te doken
hulpe die bischof van
Utrecht

die vollen die bischof
van Utrecht in sijn stad
niet en mochte ende in den
stuyt dat bleiff

die bischof vord van sijn
paars venginghe
dunt.

kerken der hyl toe dat ment en bevocht. Later ingevraent bracht in die Dromke
ende door begrevent. Hys bisscop Willem bracht dat besdum van Utrecht vyff jaer die al
sijne levedag veld persequen ende jaer verdreent docht als v. 11.

Van Gien den xij bisscop

Na bisscop Willens doet quom greve Johan Juellic vut Selant ende bast der
ecclezie van Utrecht voor Gien synen broeder die tresereer was te Lacie. Jemig van den
comuniken horen Gien den selven tresereer ende jemig horen Roloff van Halleggen
den demproest van Utrecht. Ende aefte verengde als Gien annend dat besdum dat land
te beuchten. Je med Roloff int land van Venijsch, dese Gien vuslike broeder waren
Bisepus bisscop van Metax, Johan bisscop van Camerac, Johan greve van Hollandt, Florens
pauce van Meranen ende mit desen heren mechtige hulpe heeft Gien vons syne
vyande die hem tegen waren onderdanicht gemaect ende is verheven die xij bisscop
Sutrecht ende berechte al dat besdum in guden vrede ende in groter ruste. In desen
tyden seide in Hollandt een wonderlike Selsending dat een vorbeyken med der se
concler droef het. Daar open barde een man op een pende, die vermaende al dat
ghemend volck dat sie hem wapen sullen ende lopen haestlic opstad over van der se
ende hie omme leep al volck der se omme die vyande weder te vechden ende sagen
dat vater vervollet mit insalliken scepen, mer die scepe werden verlore in hert-
acht ende die vries man mit den pende gene haestlic te rede of het een drach ge-
weest hadde. In den jaer int heren desent xij^e ende xij^e was den xi dach in der maand
Julius, dat was een strydt tot Kertryc tuschen Philipp van Franryc den vellen
coninc ende Robrecht greve van Flanderen daer die Vlamingen groter zachte waren
daer bliff dat Juchel Johan greve Johans vusde land van Henegouwen den greven
greve Willens broeder, daer was in den jaer omf heren MCCC ende MII verfaende greve
Gye van Flanderen ten vyterkeren zudenreup, dat hie mit wapenkracht Walcheren
maecte nymen ende daer began quom greve Willens die greve Johan van Flanderen
vusde land was hant vromelich ende vord vord in lastant daer hie veld Vlamingen
dort sloecht ende kerde weder mit groter orten ende mit zachte Ende sendt merren die
greve Gye van Flanderen vergaderde ander vorse vyngelisen wapenduers op dat hie dat
zeensche volck daer mede verclan mochte, daer seend quom daer Willem andrewere
die by verstantse van bynnen sijne selves luden op een dach sine stuyde verloed, ten
his heid ende den anderen toe Aramide. Juchel Willem saech van der stuyde, vior
in die stad van Kerixc omme zijd hulpe, ende greve Gye volghe end naefender merren
ende besat die stad xi weke lange, die hie seid moeyde mit schone ende met flanderen.
Ende ten lesten ende juchel op in die stad poertten al hem elken op en ende dede
groten sad int heid dat daer vord licht. Daar bleven daer wal xv^e Vlaminge jaer
die daer voflagen worden ende verdreent. Ende daer besat hie die stad ende beval
se in vust heede ende vior in Hollandt ende mit hulpe bisscop Gien sijn vons
verfaende hie een groet heid op dat hie mit groter kracht sijne besden stad mochte
verlosen. Ende als die vorse heervant beyde des biseps ende der greven geamen
en bleve hant jemig deuse jenge quamen ende springen vut vord scepen ende byonden
te seannuschen. Gien die vut selant verclan waren, die bydenmers ende die
hollanders sullen vord anker ende klommen op die dyck op dat sie vord parlonen

grewd byz ghenomen hadde van stede ende van dorpen ende vloeden die Vlaminge
 daer. want sie die vonden. Mer Nicolaes van Putten, die een vechter in Walcheuen was
 soech vryt mit den van Dordrecht ende verjagde den hertogen van Brabant vryt Iusthollant
 ende verbrande alle die dorpen te's Hertogenburjche toe ende quam weder te stede Gertuden
 boughē mit grote rove. Ende alse gewed byz van Flanderen die verhoende scelde die
 Cenings van Vlucht, verjaende ten goed heer ende beluch die stad van Lerepe noch
 dindorff met al te freren besette dat he met magneten, myt boren, met katten
 ende met vrankoghen dagelijc vredeleke stormde jander ruste. Welken van Hollant
 die een bescepplic jingelme was soech vryt Hollant een seker heer vryp ontveerd
 opdat he die stad dardome verlossen mochte van den vreesleken storme ende van
 den horden aenrechten die Philippus die coninc van Francye van Calys verjagde
 in jpe hulpe CCC ende te grote scepe ende vryt galien die des coninc armmeel mit
 banneren van golve gewrecht ende mit meysters kempers te flyede brachte. Ende
 als in den juer tref heren 1400 ende veyt opden x dach in der maent van Augustus
 alse stede Laurentiusdach end hoechtijt was, verjaende die scepden byde des
 coninc van Francye ende des greven van Holland opdat sie die Vlaminge van den
 besette toe Lerepe vredeven wolden ende ver scepe in die depe se doen verdrenken
 die Vlaminge beuyden dat began een scep dat wonderlike groot was, dat sie
 in staken mit stou, mit werke, mit vryse, mit seke, mit salpeder, mit specke, mit
 jrovelē ende mit dore, opdat jndat benemden scep stuerden mit elen vrede den
 sie te bade houden stuerden op dat hollanjsche heer ende die naesten scepe
 daer mede verbranden alle jst, dat scep voll vours alst tot den hollanders
 vours jse kerde de mynd omme ende die vorder vloed waert vallende ende dat scep
 dreeff weder op die vleminghe ende die dat benemden scep stuerden verbranden
 alse jend dat sie levendich in der see sprongen ende verdrenken. Ende van deser
 wonderleken aventure verkregen byde die hollandins ende fransese grote roet
 te vichten ende tegen de an die vleminghe mit blindende banneren ende mit klym
 menden bejanten ende bejanden te stuyden daer die vleminge hem segen vreden harde
 stotliken vran daer ende vren halven dach ende keerden die eynde van hem mit
 schode ende mit stenen mit flingeren ende vreden vreden vry vrede jaken mit groten
 jnyve. In deser stuyde daer braden die speeren ende dat klang van den jrovelen, dat
 galen van den halmen, dat geruesch vanden stenen, dat knupper vren den arm bosten
 ende dat geruesch der vechters was so groot, dat men dat grote geluet van
 daer bejendeliken hoerde drie miles veyt. Ten lesten vreden die vleminge
 jse jse vermogt dat sie dat stuyden leken die die hollandins doot slochten ende
 vrypen sie in die se. In deser stuyde vreden daer vren vleminge 7^{ve} ende ontalle
 vrye hunderde ende XIe scepe x^e kostelike pavlone. Nu en wil my mit jnyve
 niet verbliden dat een seken des heiligen crucis dat wonderlike groot was, ghe
 vernet als purpurroet opbauen tot Eymonde daer vrye lude sagen in der
 lucht, dermylen dat die stuyde was tusschen den jnincen dat vall een seken
 was van teyche ende der vlyscapp dat den hollanders benyest was dat hem
 betekende loff ende eor ende jghē vants sie mit rechte studen veyt vours
 vnder leet. Die hollanders als sie tot den vren gecomen vren huesten die
 heren Johanne van Rynse van Vlucht te vryen ofte die stad mit dagelijc
 vry ende vreden

vanden sceps byde bejehen
 die hollanders ende die
 vleminge

deser sceps byde vreden
 1400 vleminge ende
 ontalle C ende XIe
 scepe ende x^e pavlone
 te kostelike vreden ende
 vreden

Johan van Rynse
 vrye vry ende vreden

aenvechten te mogen ende van den buiten der stad om ten ende vythove ende
marcien dat her Johan van Roesje vter stad Comenfelde ende vreten den stad
van den Grande, mer die selve reuter hadde duchte voor verradenisse ende boeck al
hemelike met den sijnen vter stad ende van angst van sijnen vyanden die ene
vervolyden wolve hie over die Seeke voren ende gene in een pleyn boec Ende die
bestichten ridders die met swaepen verladen werden vter hand met den sijnen voren
stroom ende verdrenken da daer nad over vrende ende oec maghe met seghenen
vanden, met groten voren. In desen selven jaar greve Johan van Holland verblyde
hem omme den zeghe den Willem sijn zene zagen die vlamenghe gehet hadde
ende vuse in sijnen heren of die v Idus in Decembris ende waent begreuen in
die stad van Falen sijn met besaemleke uren. Hese Johan was vacht greve
van Henegouwen ende beuchte dat greveschap van Holland omme trent v jaar
Ende Philippa sijn wyff stonff op die vijf Idus in Aprile ende is begreuen
in Henegouwen by vren man. Ende als biscep Gyp voren het sijnen Lande
gecomen was, ende sijnen gestichte in sijnen rusten begherde ende wolle vreten
off yment hoechgerichte hadde bymen des gesticchts palen van vrecht
ende hie aff capittel leggen, daerde ghemenen capittulares overdragen ende
vysden dat nymen hoechgerichte bymen den vrecht stichte in hadde dan die
preest van Sente Johan toe vlydrecht. Daerde die biscep maelsat leggen
off daer alle die heren die bymen den gesticchte geseiden waren geboden waren
ende begede hie aff een ordel van sijnen mannen, daer overdragen sie gemeen-
lic ende her Gysbert her van den Goye wysde dat ordel dat nymen hoech-
gerichte in hadde in den gesticchte van vrecht dan die preest van Sente
Johann hie in machte dat beryden myt privilegien ende met voren. In den
tyde als in den jaer was heren MCCC ende vire waent her Jacop van Lichtenberge
die her Jacops zene was die stad van vrecht verboden waer omme hie in den
selven jond op Sente Martens avent in den winter met sijnen magen van Dyanen
ende met anders sijnen vrenden ende burgers van vrecht die voren der stad vrede
vrygesent waren omme vrende te halen die vervolgen hie van Amersvoerde
tot op Feinsvelt ende bestreech die burgers aldaer. Men slyt verlor her
Jacop ende die burgers soyen mit zede in vter stad daer nad in den jaer end
heren MCCC ende vj waent een groot deel burgers gesant tot vromerker
omme vrende ende ander comenscap te gelden. He quam her Jacop van
Lichtenberge voren mit sijnen magen van Dyanen of Sente Pinaanus avent
ende bestreech die burgers van Jacoes bi der bruggen ende verlies den slyt ende
die burgers voren mit vlyscap in vter stad. In den jaer end heren MCCC ende vij
worden die Tempeliers voren al doot geslagen.

Van Willem den XVIII greve den men den
guden greve heyt

Willem waent nad sijn voren doot die XVIII greve van Holland ende
waent al te hant se greve vromerker voren alle den princen der Lande, dat
hie voren al was geheden meyster der vidderscap ende con vreste der princen
ende hie nam tot vire Johanna van Palise der comen juster van

Francye

Franconye daer hie by man Johan, Margareten de Comtesse Conencyne
 Johanne die grevyne van Gulic, Philippam die Conencyne van Engeland,
 Willem die nae hie en greve waert ende Ludewich Conyng kent ende jonck
 Elisabeth. Hese Willem van began synen heerlijckheit daer hie begon en die heer-
 tom enen hogen kostliken hoff die 8 greven e banvoeffen ende 24 ridders
 mit onteliken jonckers feestliken holden en volke wete lang. Hese edele
 greve was vermits den keuwerden ghemact vicarius des keyserryke
 ende was in synen tyden harde greve vermaert. Hie man mit crachte twee al te
 waste cassels in den gesechtes van Colen, alse Anmelre ende Solmenjeden.
 Hese edele prince wolden vermeren den dienst Godes stichte in middelborch ende
 nye kerke daer hie coneyke in freuent mit miliden gaven ende vanden ende mace
 fere rye tot den erigen land synen gebroere. In den jaer end heren 1300 ende 31 in den
 jelson jaer wolden biscep Gys symmeren een castel te Stellingmaef ende sechte daer mit
 wysen overklederen enen vanden greve op dat hie daer aff die onhoefam vreden mochte
 doringen ende want dese selue biscepp waert geopen tot enen gemenen vreden tot den
 frems op die tyt doe boech hie te Syenna, waer omme hie den symmeren van den castel
 van noot moeste laten; de pous Clement die 5 alse gheven end ontsef den biscepp
 Gysen in groten wendichheit ende omme des Coninc millen van Franconye wolden hie
 desen biscepp gegeuen hebben Cardinaelscap mit enen vreden haede, mer dese biscepp
 seyde den pous gode gracie en hogen danc. ende noot niet hebben die vreden van so
 groten wendichheit die hem daer geboden was. Ende hadde liden biscepp te bliven tot
 vrecht den eynde van synen liden. Die Coninc Philippus die jaek aen die oetmodie
 tot des erfjamen vaders ende gaff hem alle jaers 5 pont parasisen van den scath
 vryt synen liden op dat hie nuemaels mit hem mit engher vrentscap gebonden
 were. Ende als die vreden hoechlic geduen was voor dese biscepp mit den Coninc
 te Penteferge daer die Coninc meende te versenen den greven van Flanderen ende
 den greve van Hollandt, alse van den vrede dat sie vreden en gehadt hadden. Ende
 die vrede dat men by vreden duerde was in Franconye quam die maer in vreden dat
 dese biscepp Gys daer vreden, waer omme die vreden van Stellingmaef versamen den
 machte hie ende besatten dat castel van Hollenheer dat sie stormeden mit
 manighen vreden daer omme dat biscepp Gys hem in vreden vreden wolden
 onderhalen ende en vreden liden een castel symmeren daer hie de vreden
 van hie wonderliken onhoefamhet mede machte besorenge hebben. mer die
 vreden vreden vreden van vreden daer sie behuflie waren, vreden vreden die
 vreden vreden vreden vreden vreden, die sie seken mit bogen ende mit ropen ende
 vreden mit spenen dat sie se harde manlie vreden vreden vreden vreden
 ende vreden. Waer omme dese vreden symmeren en al te hoechlic wete dat
 die stadigen hogen was dat sie vreden besatten mit sterke vreden vreden op
 dat sie van der vreden saetjen vreden mochte mit vreden vreden, van den
 vreden vreden vreden vreden vreden vreden vreden vreden vreden vreden vreden
 dit grote wete gemaket was, do kledet die symmeren all omme vreden ende
 vreden mit vreden vreden op dat et vreden mochte des vreden vreden ende
 hie vreden al omme mit horden vreden des vreden vreden. Die vreden vreden
 hie vreden dit sterke wete an dat castel op vreden vreden vreden vreden vreden

hiesse Willem stichte die
 coneyke tot middelborch

vreden vreden vreden vreden vreden

des Geyts die prinsen
Rebault, bisscop van
Franryc, hieldt omme dat
beset van Vollenho verniet
den Vreden

al mit eno kracht den hogesten toren weder te vellen ende die scellen van den
muur te verduwen opdat sie den scelder scadden mochten comen ende castels wijchude
als Geyt die prinsen van Devinter vernam Hermanus sips broeder grote nocht
ende vreed mit groeten haeste in Franryc ende seyden den bisscop Lijden den
vreseliken angst van synen brochfassen die op Vollenho jaerlic vonden vreden
beseten waren. Ende die bisscop sonder merren nam verloff van den coninc van
Franryc ende quam in Holland ende gebaert heervaert ende verjaende volle scapen
ende vreed over tot vreslant wart, die brochfassen sagen vanden soene volle
scapen van vrede comen verstanden elck die bisscop en groot heerd vut Hollands
brachte dat castel mede te ontjellen ende hem te helpen. War omme die koninc
wapenduers volder en beriecken mit werke, mit specke mit salpeter mit sike
ende mit sprovels die sie al vaste binden mit yseren banden ende ontjaten
sie mit vrede so dat men sie niet leschen mochte, ende werpen sie stalle
op dat wark dat vaste by hem stont, ende inden tenacken waren klyne
yseren haken elck mede elckende an die kuede ende an dat holt, ende die
lichte wint waide ende weckede dat vreed ende breedt over al die jaesse
van welken vrede verbronden haken, poste, balken ende horden ende val
te vresen dat mens niet geseschen en kende. Die anderen vreden die de hette
des bemorden vrees niet Lijden en mochten vellen haestlic weder van den ber
runden werke ende braken ver beno ende ver armde ende sent nauken der bitter
died ontgaan. Herman die castellen die niet brach en was dede snallic des
castels door op den syde hoerend bladen ende soech vied mit nodigen knechten
ende volgede die schoferden vreden sinder vreden ende slach mall v' vreden
daer ende keerde weder opdat castel mit vreed ende mit groeten lovd. Ende al se
dit aldus gescheet was quam die hollanische heer ant Lant dair en verjaende
der bisscops vrede. Hier Florens die overprins van Utrecht ende hier Johan
here van Arkel die vrede waren des coninc bisscops, Deric van Brederode ende
Nicolaes van Putte die vrede waren des greven van Holland als die parlame
geschet waren helpe sie hemelic raet ende spraken vo sie omme jekeren stuyt mochten
begynnen segen die vreden. Ende ten liden wart overdragen dat men kreyende elcken
manno hem te wapen en vreslant te trocken ende die naesten dorpen te bernen,
men die hope van deser vrees vrede genck te male te meste, want in der donker
nacht wart en groot storm van winde ende dair viel groot vreeswade, ende dat
weder stormde sy geuveliken dat die parlame jorden ende braken nu hier nu
daer, sie dat die modige kempen omme dat engelsenpercende weder sie vernajke
vreden. Des anderen dages als die sonde was op gegaen te halvan middage
verfagen dese vrees spraken elck men den vrees niet vreden en mochte, want
dat grote vreeswade ende men in vreslant niet gaen en mochte omme dat che
vredelic was, war omme dat sie geboden die kenden op te braken te sepe
te gaen ende weder te heus te vreden. Aldus dat die sepheren liden vreden
lunker van den vreed der 20 ende vreden van dan, want vreden che ghenen
vreden begonden weder ende liden beborng te doene ende quamen mit geselen
elck vrede te setten, mer wat meer, die geselen liet men quyt die hem ver
slyden want sie des gelijp vreed en vernajken. Die bisscop by die sepe

bisscop sips vrede vreden in
Franryc omme te vreden
want hier vernajke den
beset van Hollands sie
kayseren vrede

verladen was met der groter kost voo in Franoye op dat he een deel jaer
 syne kost speude, he syt toe dat he syne verplegen seuld volconelic behalden
 Ende van onse des bischops al was he van hant sijn en was ghesen zover se
 kene die int besidom derse Comen ofte die gheue die int besidom woenden
 enich gheest dorsten doen. In den jaer onse heren MCCC ende XL quam die Coninc
 Lodowick mit groter heerkraecht in Flanderen by Doornick ende dede syne
 liden riechten hiden ryuer der Lile (Lys), den geue Willem van Holland
 in syne hulpe mit vele wapensuers te seep ende gebot syne partune te setten
 inden rivere der Scelt, mer dese vrees Coninc moste rumen by noede vernits
 dat ongesampende weder van regen ende van winde ende liden die Flamie
 ge ingemoyt bleuen. Guis Willem van Holland als hee in der waerheit
 verhoerde die mer die Coninc van den gedogen was verbeude he alle
 die dorpe die by den ryuer gelegen weren hande ryantliken ende is meden ge
 varen mit seuen liden ingesudet ende gesendes lyffen in Holland. In den jaer
 onse heren MCCC XLII want keyser Henric verzeen van enen valschen jaloosyn
 die hem seyn gaff mit ons heren lycham. In den jaer ons heren MCCC ende
 XLII openbaerde in der lucht en sterne die men Cometa heet mit langen
 rayen toe vortekene enen jamerleken plaze omstaende, want daer quam en
 sterfflic hongher ende want se sprac dat vele armen lude ofte onloff is te
 seggen alen die doden stinkenden ende die besten vleys al red ende alen
 dat gras dat op den veld was al ingesoden als esen. Dese hongre ofte plaze
 was se groet dat de armen lude broet beidens Torwed sinder gebal in den
 veld, enden wreld in den buschen ende men graeff die doden lycham
 op dat velt daer men se vant sinder kerstleken vrynerd ende bejencnis se
 waer omme dese kerstleken plaze van Jeromas den propheta wene niet en
 seelde ton allene dat de weve verselues kinder niet en kokeden ende on
 vleys van hongre niet en eden mer men vant dieke der lude kinder leggen
 die soken on deden moder borste ende hadden hem die spenen opgekragen.
 mer de meeste plaze was in den jaer ons heren MCCC XLV ende in den jaer daer na
 ontfamde onse kerke des menschen jamerheid ende gaff milde gacen van sye
 guetbedenheide ende gaff se grote vrucht voo al onse die dat men en mude
 zeggen cusse omme vyff tornaysse grote dat men die jaers te voren cusse omme
 XL ende tornaysse grote. In den jaer ons heren MCCC XLVI quam bischop bye weder
 voo Franoye ende jatte dat besidom al te male in guet vrede ende corrigeude
 alle die quassdaders mit hande wreke. In den tyden van byschoep van bye
 onfingelinc Johan van Culenborch ende Clas van Kaeffe waren hem te member
 gesad ende van desen twee begerue die bischop voo bye voo der kene quass
 dat se ontfungen hande ofte dat se die membercap opgauen Johan ende Clas
 die hande luttelachtken des onfamen bischops gebot en volden gheue estenynge
 doen van vren of voren nich se en volden en ghecomens den singelinc die
 member seup overgheren. Ende hee omme verjamerde die bischop bye voo Hol
 land ende van syne selues magen en seken hem voo ende bejate dat castel
 van bye al omme opdat he mit maguelen ende mit storme die toren quessien ende
 die boefjaden dwange dat se voldeeten. Die boefjaden sagen den bischops grote

dat bischop bye weder voo
 Franoye quam.

die bischop bye voo
 dat castel van bye

medichheit ende nu weder hem van den besette der groten volke ende gaven dat
 cassel behoudelic voores leues ende voores gudes ende sculdent enlyker quyt ende
 bilereden dat se beseren ende te voldoen den buycop van der smaket die se en
 guden haute die buycop Gye beuat dat cassell dat he te hant vercregen haute
 knecht van yselsteen ende Willem die greue flams bastart zind was van Holland dat
 feet kunicke besitten solden ende vermoren. eller Gye die edel buycop en d'jeter
 nocht die was op die III kalende inden maent van Junius wert brang van haestliker
 jute ende dan sijne dyenses stonden gaff he den heren sijnen geest op die sander meren
 qaamen die bochsaten die enlynges te voren dat off vercreuen werden in der den bo
 nacht by kenderen wegen ende jatten ledere in die muren ende bekloppen des doirf
 cassel ende droven al des buycops wapentuers off met dringenden vreden die se
 slafen vonden op vren bedden. Mescer samen buycops bycham waert gevout Patrach
 in die kerken mit wunender vytorad in groden eren der liden gebracht. Hie vercreuen
 vanden buchte dat besdem harde vercreuen. XVI jaer lang ende bymende senke. Allden
 d'ere cassels als Dullenborck. Iden ende Stoltenborck toe den liden sijnen ewiger
 gedencknisse, ende bedaelde inden huff dat Rom 71111 spant. die buycop Willem sijn
 voores voores die sculdich bleuen mas, ende leet dat hele besdem sijnen rucconclingen
 jener scilt dat he in sijnen leuen segen al die bymenden sijnen kerschtliken en
 vreden regende. Die buycop was sijnend van ansichte, vrome van leuen, gespreake in
 vreden, wys en vreden, verstandel (sic) yn sijnen ende in vrede doech den te sijnen
 greue Willem van Holland mit die sijn vrom die buycop voores ofluecht geworden
 was, nam he in sijnen macht die buycop van sijnen stiel ende vonden ende d'oring
 die al an hem ende jatte dat in sijnen belieu ende sijnen sculden ende sijnen die
 die buycoper voores den vooresvonden buycop waert geveuen voores voores liden ende
 tomme dat die vooresvonden liden in vooresvonden gebreken waren. se voores die
 buycoper voores an die greue sijn van Holland gecomen

die buycoper sijn ende sante
 allden die Cassel, Dullen
 borck, Gye ende Stolten borck

Van Frederick van Tyrecht den XIIII buycop

die buycop Gye byreuen was, want buycop geuoren Frederick also gheuoent
 die ander geboren van Tyrecht. sijnen voores sijnen Peter Putrecht die XVII buycop
 die buycop Frederic waert geconfermeerd inden huff te Rome ende was sijn belaste
 van sijn selues scult ende he want dat besdem handelike rat als voores, is ende
 voores am in kochtyd waert omme he luttel geacht mas. byreuen van sijnen
 liden ende van sijnen liden. want de bochsaten van Seiden des stecktes
 liden al in vrom besatten ende moeyden verbranden en groot deel van Dullenborck
 ende qaamen by vullen voren vrom den Rijn, vengen wegen ende karren, die den buycop
 sijnende in sijn behueff crachten ende omme die moeynisse soe bad buycop
 Frederic den greue Reynold van Gelren, dat he en te huerpe queme ende
 vermaende hem by al sijnen trume als he en sculdich waert dat he en die
 voores huerpe wroden. eller die edel greue Reynold waert in lange daer nae
 ghevangem van sijn selues liden waert omme die buycoper sijnen Bezerliker
 huerpe enlynges maethe ende huer omme so voores die selue buycop in Holland
 ende vermaende greue Willem by trume ende by manschep dat he en te
 huerpe queme als he sculdich voores te doend, ende sijnen meren dese greue

greue Reynold van Gelren
 waert van d'ere selues liden
 gevangem.

Willelm van samen een trone herenent juellic daer he Johan den heren van
 Arkel huftenen af make de ende de voors. Jehen toucht vut mit hollandes
 ende verbrante fjorden Castron ende Haerden ende die dorpe die door by lagen toe
 sulven ende bestorne alle die vyande so vromelike dat sie niet allen den voors.
 bischof van abid misdaed voldeden mer dat sie niet dat cassiel te Pullenborch dat
 sie gebroten hadden weder op symmeellen op aers selvas kost elst de vord was. In der
 jaar ons heren 1400 ende 22 op den dinstendach Jehensius ende Paali toe middelen jener
 van jenne elterens boerd want die eerste jhen geloget van stabe elterens boerd ende daernaec inden jaar end
 TutschP ende van den heren 1400 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 Weterhanen.
 gesat ende op den boerd vergult. In den jaar onse heren 1400 22 op die 12 kalende
 van julius braken die vyke van den vprader ende verhoef in den stede van
 vrecht sie gaert ende in der helgungscap van Pijpeland van den groten vrede al
 dat geseyde koern ende dat gras inden weyden vderoff ende verqueen, van omme
 2. greud Willelm van Hollandt verbrant die ecclesie, claester, stad lude mit be-
 jerenen verordenen dat sie den Pijpelic also vast maken sullen dat die lude in
 Hollandt ghenen scaden en leden vnder elod ingheene manieren. In den jhen
 jaar op die 11 kalende van Augusto want bischof Frederic kranc voor die arbide
 ende sterff ter stord nae dat hie 5 jaar TutschP hadde bischof gemaect ende sijn
 licham want TutschP gebracht ende bezeven ende vromelike mit besoen liden
 vstaert.

Van Jacop van Oldeshoorn den 24 1100 bischof.

Naedat bischof Frederic gestorven was, quam greud Willelm TutschP
 ende baet der ecclesie voor bischof. Jacop van Tuden dat men ene bischof
 hese nolde TutschP, waer omme dat Capittel en liden partien geselt is, dat
 misse deel hoes Jacop van Oldeshoorn de daermeden ende dat myne deel
 hoes bischof Jacop van Tuden en suffragan. Ende van deser tongdracht
 want een Eumard bynnen der stad en voerms den en verfeenden gaderloep
 die ghemene volp so waer greud Willelm en luttel ghevoest, waer omme
 dese selva greud grymmede van groten boerne. ende hie omme dese hie beinen dat
 elumpraests Floron's jehene vromenige toe Doerne, al sijn gaet dat hie daer hadde
 al to male vernelen. Die bischof van Tuden vrom am, dat velnae al die prela-
 ten hie begin waren ende haten ende hie togen Jacop van Oldeshoorn die ghece-
 ren ma mit ghenen rechte niet vorderen en mochten, teet aff syne bede, want
 syne begherte niet jehed ende mochten, ene Jacop van Oldeshoorn liden. Con-
 firmatie Henric deser bischof van Colen is ghemact de 24 1100 bischof
 TutschP. Ende als dat gesien was die bischof van Tuden also als jenne
 liden seiden begerde noch fjende aflaten bischof. TutschP te wesen, ende
 sach desen confermen der bischof. Krang van Sieiden die niet niet genesten
 en konde. verkreech juellic vnden paus dat hie dat besden van vrecht
 verhoelid tot sijn camar, ten vorden dat of open word, ende hie liden dat hie
 vromeds hulpe der vromelike heren dat voors besden noch verbragen solde.
 Jacop van Oldeshoorn die gezeven was ende confermeed een man vrom eliken jhen
 ende die geestelicheit vromen vromen ende onse heren in den jhenen jaar op die 24 kalende

met ons te ontfangen die palmen der keizerlaan zeyde die ons moeglike te ontfangen
 weer fender dy. Zeyden etc. Ende als greve Willem diesen brief beyde liden ontfangen
 heeft, nam hie in synen geselschap den greve van Felre van Cleve van Gulic ende den
 hertogen vanden Berg mit VIIIe ridderen ende haeste hem daer mede over berecht te
 ryden ende den Coninc Ludowick segen die om te vechten, als die Gylffon, met
 wapenkracht by te staene. Ende als men dese saken aldus bereyde waent hem
 gereden dat hie eerst in den vromen hertog toff toe omme den Coninc te ontfangen
 mit den pans ter hie mit den heyligen ridderfchap in yfeler rede. Die pans die
 by jhallen boden vernam, gebiet recht waent die brug over die Rijn te breken
 opdat die selven geuen door de quellen over quemen ende ghesed hem by den
 bann der ongen maleuxigen dat hie weder keere in syn land ende dor yfaler
 niet in rede in des Conincs hulpe. Ende hie omme es die greve Willem weder gheue
 van synen begonnen weghe ende bleef tot Parys samengeduck in des Conincs vromen
 cluer hie mit den Coninc beuolche verbonnen es segen die vlamenghe die van ryen
 hem segen den Coninc jatten. In den jaer ons heren 1400 XXVIIJ die Coninc Philippus
 quam mit groten kracht meder in die hene fchap van Flanderen ende in syn hulpe
 quam dese vromen greve van Holland die synen saken gebiet te setten by Cuyfberge
 ende opdat hie van danc nae synen gemaete tuschen den partien arbeiden. Synen vromen oft
 zene dedingen mochte die vlamenghe haesten hem fere vanden vromen linge meder te comen ende
 merden den vromen Coninc overhodes in synen saken doet te staene. Ende als greve Willem
 dat vernam boet hie synen klynnen klynnen ende bancer op te nemen ende dat vromen
 volk mit steyde te moten ende jender meeren als die hene partie vengaderden an
 ten ende elke onbyde omme syn leff des seges te verkrigen. Ten lesten werden die
 vlamenghe so fere vermoet dat se den froyt verloren. Ende die vlamenghe bleven doet
 in den froyde meer dan VI^{de}. Dese vromen geseede op den XIII^{de} dach ende (maent) van
 Auguste. In den selven jaer bereyde hem greve Willem omme synen fere fchap van
 Friesland weder te krijghen ende daer segen herlogen ende satte wrede revens mit
 jagen op die zee die dicmyte dat dorp toe Haerden beroyden ende die vromen die
 onmoglike vromen dicmyte in die zee vromen; ten lesten by enjamen bingers ende
 abten van Steeren die daer bryfshen spraken waent die froyt opgevat, ende des vromen
 een dach gemaket bynen Haerden te comen ende daer te spreken van een froyde
 daer men ten lesten een vromen vromen vromen muete in beyden byden in
 dese manieren, dat alle vromen die vromen van de Lovers vromen jatten bynen
 Coninc jeren comen ende ontfan over benquet als de vromen ane van den vromen greven
 haet ende synen vromen oft jenden ontfan jender vromen segen ende synen vromen
 vromen vromen synen greve. Ende als die zene daer bryfshen gemaket was, jere vromen die
 vromen een vromen vromen greve Willem mede bereyden mit heranen hoochhet die
 jronce van Holland sculde jent te comen in vromen land ende aldair vo. froyde jeren
 vromen ende vromen te comen. In den selven jaer als des froyde dages nae jere vromen dach
 haeden die van Lude een froyde segen vromen bryfshen die vromen Lude vromen
 daer doer bleven vromen. In den byden als in den jaer ons heren 1400 XXVIIJ
 quam een man gheheten John Vos mit hem vromen in Helyf over die Lecke ende
 sloegen daer ten man doet gheheten by jant Stada van vromen (Westrum) ende jere
 vromen daer al vromen. Ende Smed van Fyonen was die bryfshen John's mar.

die froyde hetroeg die greve
 van Holland van der
 vromen maleuxigen.

lande te dreuen oft seggen hem enen bloeygen stuyt te vechten Ende als die
 gascde inder geschechte van Utrecht quam greue Willem hertke van Hingouwen
 te Utrecht uitgebet de jon Willem by synre kulle te holden, dat die joncker
 merren alle dat heid gesent wesen brachte ende dat hee en geene mys hem stuyden
 onder vonden segen te buysepp, want die selve greue inder tyt bey ende te vrysten
 tegen den Hertogen van Brabant ende bereede hem mit xij princen ten nyen
 stuyde. Ende jender merren als die greue geboden hadde dese die greue die tinden
 vechte vrist op te nemen te sepe te gaen ende toe huis te varen, ende also wadd
 gedaen, want al Willem's hulperen van Brabant ende syn medemerken sient
 ellic tot dien vren gekent. Ende die van Utrecht mit vren buysepp Johan sient mit
 groter vren weder gekent in ver stad jender stuyden. In den jaer ons heren 1400 xxxv
 inder maent van November of jende Clement dacht verhaeff dat herabed joe huyke
 dat of over alle dyke gene, sijn groot storm wast van vrede, van donre ende van
 blyen dattet volc lude ende besede verdreede ende volc drope vengengon bidde
 te lunge in Flanderen, in Zelant, in Holland ende in Friesland. In den jaer ons
 heren 1400 xxxvi die greue van Gelre ontfechede den wesen ende quam te
 Tollenhe mit manen Holten manen gepent door die bergens van Utrecht
 alre vrist opt lant waren ende hadden ver benden gericht eer die anderen nae
 quemen. Daer streec die greue van Gelre tegen die wesen toe Baerlefelde daer vele
 vreden daer bleuen ende die greue wan den tyd. Ende is weder gecomen in syn jekes
 lant. In den jaer ons heren 1400 xxxvii openbaerde in der lucht ene sterne die men
 cometa heet die jenderlinge elar was; der selve jaer greue Willem van Holland die
 jaer gekent was van des arduken starff salichlike op de viii yclus vanden maent
 junijs. Dese Willem berichte die greue van Holland xxxvii jaer hadde een
 leken dese prince was segele in stuyde, gepuyt in Formage, vrome in travende
 ende jenderlinge gewelle die te Valyse ruste in asen horen, ende daer besaemlic
 begreuen. Johanna sijn wyff bezaff hoer daer nae dat ryke deses werlt
 ende vromede alle sycket deses ewalt ende is nennid worden mit elen
 deuren Goits end Claesker toe Kondenlic van sene Bernardus vonden ende
 starff daer nae int jaer ons heren 1400 xxxviii ende daer vromelic begreuen

Jan Willem den XIX greuen.

Naer Willem's daer des gloriosen princeen joemant nachem gecomen Willem sijn
 zene des XIX greue van Holland ende hadde te wive Johanna des hertogen
 dochter van Brabant. Dese Willem was alreest toe nyen beruyt ende int begin
 van sijn herticheit se beyde hie sijn name. In den jaer ons heren 1400 xxxviii
 die Conne van Engeland meride dat hie woldt volgen op den Conne van Francke
 ende jande den buysepp van Lincenen over in Alomunen ende ver soelde Lidemich
 den men keyser heet mit vele princeen die hie onderorde in sijn hulpen den
 hie jande alreest den Conne Lidemich beder genaden Goits gebede der romanije
 ende alreest merende den vreden luden, maysteren sepen ende racht der
 sperten van Hoerlen sijn greue ende al gues. Vry hebben ver socht ende ver
 maent mit beven onser magentheit mit beyde enen vren princeen greue
 Willem van Holland mit onse vren te kriegen dat recht der keyserryc begin

Philippus die hem selven holt coninc van Francke, dat hee om endelic
 bereyft met sijn dorling kracht van geroependen liden, waer omme wij u vermaanen
 ende raden met claren begeerte omme trouwe die ghe onse ende onser keyser rye seck
 diech sent dat gy u mit wapenden liden also bewaren wilt dat wy u mit
 den vrees gheuen Willem in hien heren geselschap mochten sijn ende gy overt jehen
 weten dat wy u end vreeschap worde eogen sijn wullen boden eynde van vrees
 leuen. Gheuen tot Francker vrees de. In den jaer engheren was een groot stuyt int
 Ionen kuyken den coninc van Francke kuyken den coninc van Englant dat die
 sprinse verloren. In den jaer onse heeren 1400 XT greue Willem van Holland mit
 andren sijnen stat versam tot Lipen coninc van Englant ende duden groten
 seaden in Francke ende branden wal C milen veer in Francke; hee lach
 ene myle voor Camerice door dese greue wreden storm een clode ende lach veer
 voor D verneet die hee sijn moeyde, verbrande een groot deel van Amboins, hee
 destrueerde Abbadien ende wan dat clooster. In den tyden geschied ten vrees
 ender stad van Helst dat nat seggens wende is; eler was een rye vrees die
 onse heren partij mit also groten beuende begeerde s lach te send, dat men
 die teyken van den vreesden besetelic saken in vrees sieden, in vrees hand en
 ende in vrees vrees gelijc als van den helde waren ende die ghenen keuonen
 lade loveden ende dankeken den gecreueden heren, omme dat merakil alste
 wal vrees was. In den seluen jaer es buseop Johan van Diest gegaen den vrees
 den ghenen vreeschen ende sijn licham vrees begreuen in die vreesken
 vreesden mit bedemeliker vreesden. Hee Johan berichte dat besdom
 van Utrecht XVIII jaer harde krancken wand dat lach te vreesden mit
 den dorpen die daar by lagen gaff hee den greue van Holland tot euen ende pande
 ende dat lach van volkenhoe misuen. Ende van vreesden, vreesde hee den greue
 van Gelien omme ene sijnne van gelien, ende hee fette VI menbers ender vreesden
 dat lach van Utrecht mit lach stageden berichten, ende lach die hee dat
 seggens vrees was, sinder dat hee de Canonen vreesden tot Amens vreesden maecte
 ende dat hee de vreesden van vreesden mit den castelen vreesden hulpe
 vreesden vreesden vreesden.

Buseop Johan hadde
 vreesden, volkenhoe
 dat lach van vreesden
 vreesden coninc vreesden.

Kon Nicolaus de Capocio den XI Buseop
 Ende van Johan van Arkel den XI Buseop tot Utrecht
 Hee buseop Johan (van) Diest begreuen was, sinder van den Canonen
 begreuen Johan van Arkel coninc van den vreesden vreesden vreesden
 gegaen Millem van Holland, ende Capitalaers heren Johan van Brenehorst
 joesst van vreesden omme beuend vreesden Reynold van Gelien die paus
 Benedictus die XII also genoevt sachte dese beuend aff ende gaff dat besdom
 enen euelen vreesden die de saken end hoff te heren s lach, hee Nicolaus
 de Capocio. Hee dese Nicolaus in den seluen jaer gaff vreesden dat besdom
 in vreesden vreesden, vreesden hee vreesden by sijn officiaal den hee
 end vreesden van Utrecht gesand vreesden dat gen officiaal ender besdom
 vreesden vreesden vreesden van hogen saken van die buseop seluen. Ende hee omme
 ende vreesden die paus Clement die VII die daar was een nye paus gemacet was,

gaff de ene' mijnen' edelen' manne' heren Johan van Arkel vonsj dat open
besiden van Vrecht ende want aldaer inden hoeff conferneert by heren Geneelijn
cardinael ende bischof van Albanen. dat gescede in den jaer 1400 xlvj op
jeden Merkens achtled' dach ende als dat gescede was hoestede hem bischof Johan tot
sijnen Lande ende quam besamelic op den vij dach van Meij ende jaer van 1400 in die
stede van Vrecht daer hie nader Alder gevoert ten heerlic in den stede geset is. Hede
johan was in sijnre jongher bloeyenre jageit ende want dat besiden verladen mit
manigre grote scult ende dat lant van Overijssel was al verfat sonder Campen
alderre, mede waren al die stede verfat. an dize syt der yscle ende in den versten
jaer loerde bischof Johan vonsj dat castel te Stollenborch dat her Arent van
ysselstend onse hadde ende gaff hem daer voor 100^m ende 100^s pent. In den jaer 1400
vanden heiligen jaerom ende heeren 1400 xlvj vonsj. gebede ene grote gracie inder stad van Amsterdam
dat het amstelvername, die ic met sijnre niet voor by te mach die alre gescede. Ten men lach daer sacht
ghechuden
sach dat hem die priester gaff ons heren lycham ende beval oft die kiste ut over
gave dat ment ende vord gheten delde. Ondanche als die priester van den gegaen
was gaff die selve man over dat hie ingecomen hadde ende men gescede int voer
cortlic daer nae quam der selve man ende gene int huse jettin by dat voer
ende sach dat ewende lycham onse heren Jesu Christi ligen also heel in den voer
ende alsoe wylt als dat van nips gecomen werd van den altare ende dat nye
manlike gemet te hadde. ende sprac tot sijnre wive. ic se dat lycham onse heren
Jesu Christi hie ligen inder voer, dat wyff nam onse heestduck ende sprac. Ich
hadt ict hie yme. Die man tastte int vord metter blode hant ende nam dat heilige
lycham onse heren mit sijnre twee vingeren ende leydet den vord op onse duock
ende se leydet vord mit onse cloke int schreen; dat sacrament behelt ene
fmette daer die man mit den vingeren aangestact hadde den man roch huden
desdages daer een seer mach. Die liden seet den priester vord die dat sacrament
daer gebracht hadde, die priester quam ende nam dat hemelic inder hant ende
bracht tot in die perochie kerke in die Cybri. Den anderen dages gene dat wyff
in der kiste ende want dat sacrament idare yme; dit dede se den priester te
vord. Den priester den sijnre wonderlike. Soe was besach sijnre Cybri daer
hiet in gescede hadde ende want idare daer niet. Daer gene hie under wone ende
hael dat hemelic ende brachtet in die perochie kerke. Des dertien dages quam
dat wyff over tot onse kisten ende want dat heilige sacrament noch daer yme
ende dedet den priester te vord. Die priester die vord was dachte dat God dese
gracie ende dese genade openbar hebben wolden, dene dit te vord allen priesteren
ende klerken die in der stede van Amsterdam waren, die alle ghetlic
abyt ane diden ende genen mit cracen ende mit vanten tot der heiligen stede
daer dat heilige jaerom onse geuonen was. ende brachtent mit sijnre ende mit
sijnre ende mit groter lere ende mit groter vordobot in die perochie kerke
daer est gebleven thent an den dach van heuden. Daer nae gescede grote
gracie van wat seceden die liden seet waren ende oer belevaert daer
loerden die worden gesont. Oer mede liden die onscaldige vengnisse ligen
ende oer belevaert daer loerden velen die hant van vord ende van hant
ende alle oeren waren hem open ende genen vry daer se vord wolden.

dat buseop Johan eerst
veroff vten lande vied.

Utrecht belegen van den
greve van Hollant.

dat buseop Johan vernam
dat Utrecht belegen was

Dezer miracule vint men vele te Amsterdamme welken bescreuen Inden jaer
 onse heren MCCCXLij. vryg. des anderen dages van den maent Januarij gescheit con-
 sent bereyde in Hollandt, die verstaenden in korten jaere nae comende ene grovelike
 plage als gy hijs nae veel heren secht. Inden jaer onse heren MCCCXLvi. met
 buseop Johan vnt sijnen lande te sporen in ene stad daer men ene reit en kande
 niet groene wien daer een ryser den kief heten die yseren lande is gelyc in Melphinc
 ende kint heren Robert sijn broder dat gesichte van Utrecht te bereyden. Inden seloen
 jaer vintj quam greve Willen van Hollant vnt Prusen mit 1000 mannen te perde
 ende verstaende ene vrom ridderschap daer hi die oestereisen mit bestyden wolle
 Ende als dese grovelike jaer bereyt hadde die dusef heren want behoeftie waren ene
 sechde hi der stad van Utrecht omme onnutte yuel woenen die se ene gehalt
 haullen ende besat die stad allomme mit benden ende mit pauleinen ende bracht
 mit hem in sijn hulpe enen hertogen xiiij greuen l. v. benzoetjen xxviiij ridders
 i' 2^e man gewapent also mit vortsch, ende vele heren die des buseops manne
 waren ende in den gesichte van Utrecht geseten waren ontfaechden der stad mede
 omme greue Willens wil vortsch want hi sechde dat hi den buseop niet en
 seche was, mer die stad hadt ene mesdaen, dat waren dese, die her van Stikel
 des buseops broder her Smeder van Aboude ende sijn zond, her Arend van Gyselhorst
 Johan Cochgreve van Alentpoerde, Henric van Pyanen, her Gysbert van Storten
 berch, her Johan van Moechaster, her Ernst van Pullen (Dulven) her Gudone
 vten kenne. Dese voutj greue Willen quam vnt die stad van Utrecht mit
 voutj voutj heren ende mit dusef groter heerkraecht op sende vaulphus vrent
 der heiligen Consequens ende hi rechte daer vnt xiiij magnele daer hi dusef
 mede vnt die stad voutj, daer toe vbaliden ende manjerhande angynen daer
 hi die stad mede stormde ende voutj voutj voutj. Die vnt bynnen maecden
 dusef tegen manjerhande instrumente daer se die vyantse benden mede keerden van
 vnt spoor ten ende muren, se seeten mit pylken vnt rapentues die vnt kach
 der stad te nae quemen. Ende als her Robert van Stikel vernam dat greue
 Willen van Hollant die stad van Utrecht ontset hadde quam hi bynnen ende
 ontbouet buseop Johan sijn broder. Ende bynnen dusef quam greue Willen
 van Hollant in eend vntker nacht vel nae in die stad omme hemelic te besoken
 die dyethat vnder gracht eer hi ene onderwende die stad te beklynnen
 Ende vnt der muren stonden vele seuten die dat voutj voutj. Spennen vnt
 bagen ende seuten al heffens ende te gelyke also dat greue Willen daer ge-
 seeten voutj mit enen pylke daer sijnen voutj. die greue als hi geend was, se
 es hi haestlic gelet van daer in sijnen benden. Ende bynnen dusef buseop
 Johan die te Gronouen was, vernam dat sijn hoepstade beseten ende in
 groten noden was, haeste hem ende quam bynnen der stad van Utrecht ende
 sprac mit heren Johans van Bont die der greue Willens vnt was, ende
 maecden ene sijn in dusef manieren also dat v' Congus quemen vntmedelken
 vnter stad vnt des greuen tenster ende daelden hem neider op hant kne ende
 biden hem vergifnisse ende voutj tot vnt vnt vnt segen ende maecden ene
 mede daerelic te sijn. Morkers daze daer vnt comende in den vnter Ende
 bynnen dusef mede Johan se vnt segen vntklaren van dusef sijn, dat niet en gescede

overmits dat grouw Wellem op die vesterssen vord ende aldus daer bleef bynnen
 deser tyt als zy bynnen wal heren Julien deze grouw Wellem oversef zuamde van der stad
 of jente manen magdalenen went, waar vrome men noch hullen des dages alle jaer
 noesent manen magdalenen dage dat hellichden luten omme die stad draegt mit
 processien mit solemprouten ende met sange God te lovd dat hee de stad verlossde
 ende behoede van der plaghe. In den tyden als in den jaer onse heren **MCCCLXXV** op
 jent Jacobs dach want ^(Jaub) Johan van Sidewell doet geslagen bynnen Gerst was dat
 hee vlandren x jaer mogenlic hadde bericht, ende den grouw Lodewich daer biden
 ghaert gekeert, dat hee in den landen daer gend macht in hadde. Ende als grouw
 Wellem van Holland van der stad van Utrecht gemenst was en liet hee niet off
 van jenen bynnen inselle verstaende van njes ene vresche vuerseep daer
 hee rechte vord de vesterssen mede bestyden wolle. Alre liden dat grouw hee
 vord onsedelike ende onbeset van die zee en dat onkand lant, waar omme dat
 ghaene volck quam onvresens in groot ongemacke. Hier se han van Hengy vueren
 quam mit volc seep en ont lant van der tuetsyden van jente vduelphus cloester
 open velt gheheten Tuderone ende jatte daer jyne benden biden over an de zee
 ende een deel der hollanders lepen opt lant jander merren ende verbyden des
 heers niet dat daer een quam ende jengen segen die vyand also staet liden dat se
 se achter wert dreven, ende julle der hollanders lepen te Haveren in die stad
 ende julle under lepen in jente vduelphus cloester bynnen des cloesters merren mit
 gemapenden rechtens. Ende hijs by mach men werken ende merken dat die
 hollanders ghenen wederstoet in haerden cor se der heiligen onse vuers cloester
 anrochten, ende dat es de vermoeden dat meer by Gouts kracht dan mit mensliken
 geschene, dat se weder van den vresch kerchoff vnderen jent die de vresen wredeliken
 vervolgeden ende hebben se te pas doet geslagen. Die grouw die van desen ongewal niet
 in miste voor mit jyne seep en die noertsyden der vresch cloesters ende gene
 daer opt lant als en trouwaert prince ende middel omme trant v wapent uers
 ende verbrande daer dat naeste hius ende genck staetlic segen jyne vyand ende
 vermerc hem tot der doet bod. Ende daer segen quamen die vresen mit onballiken wapen
 tuens belopen den kleinen schep hollanders alomde ende sloegen den grouw dort ende volc
 der anderen die jyne niet in vonden ende volmeed bleeff den verdronket ende geslagen
 omme dat se onsedelike te sepe gengen. Deze bloede staet gesede op die kalende van
 October ende op der jentem stad daer die grouw van Holland plecht te rechte te setten in
 vrentyden die de grouw van bestmeslant magelic berichte, nu jent wo die gotlike
 macht speelt in den menschen want grouw Reynolt van Gelde jague dat grouw Wellem
 van den vresen julle doet geslagen werden daer hee ene haefft op der vresen der kasten
 duwend. Ende in deser herrent bluen doet mit den grouw v wapent uers opt maed daer
 dese ende die vreste die vromeste weren, die her van Hoorn, die her van Lingy, die
 her van Wulkoert, die here van ellang, die her van Andingen, die here van Amsteden,
 die her van Marreke, Caruffen, die here van den Baerde, Wellem van Naeldonnyck
 Symen ende Deric van Felingen, Gye van Asseren, Johan Ryverd ende Wellem van
 Montfoerde Deric van Lantkerst, Deric ende Therman van Londen, Florons van
 derallarmade Vedgen van der Sprange Geyt, Eoed, elpout van der Herst, fland
 Vem, Wellem van Dingen, Deric van Wulkoert Gerst van Florevel banier houwe

dat die grouw raande mede
 van vresch vord beliggen

grouw Wellem van Holland
 want doet geslagen

zuiders ende daer toe vele burgers ende vyfhoekten wapentuers des kinden dages
daer nad voor oed en Frieslant. Merken die K. Emmelidus van Haarlem ende vante
onder den elden ludeken der edelen gemen Willens Lycham by Keoliken buyken ende
daer toe VIII van desen vreesj. Ende dese IX vintet went in een Claster dat Floren camp
ket ende licht in Frieslant van den Heerduclen vanden. Daer nad in den selven jaer als senter
Merken dach quam, als die bestant eyndede buyken den vreesj vanden Hechde ende Hollanders,
nam buycop Johan van Adel vint syen bidden al die gene die in den Hechde gesiden
waren ende die greden hulpas geresst bidden enden besitte der stad van Utrecht, die
quamen jee ende ellie bysonder den buycop te genaden ende betreden hem al hoer mes-
daet. Jender her Arent van Ysselstend ende die her van Vollen (Wolven). Daer na in
den selven jaer also van XIV op sent Ceciliaen dach luech buycop Johan vint met
die stad van Utrecht voor dat lussel van Vollen (Wolven) ende wand dat met jeevone
ende vint die daer op vieren ende vropent neder. In den jaer van XVII omme trent
enijer vreesen dach purificatio soech buycop Johan vint met der stad van Utrecht
ende verbrante al Ennesse tot den grent want jee des buycops lude waren die
hem afgezen ende wolden hollanders wesen ende beken in en name Ennesse ende
noemden hem mit enen nyen name ende heijent Vestholland ende voren noch
luech hollander her byt toe dat jee de buycop mit stuyde voren. In den selven
jaer ons heren als men scrijff MCCCXLVI op den XIII dach van der maent Februarus
wordwech buycop Johan mit syen bidden ende land van vryssel dat jee me
hulpe deden van gelden dat hiet land van Overysel mude loesde dat buycop Johan
dat buycop Johan lude van Dypst in overtyden den grent van Gebren te pands houde gesad ende gaff
dat land van Overysel daer over X^m gulden reals ende loesde die bried, dat gelt ontfezen syne
soyken den herboch van luec vint Reynolt ende Euterit tot Gersel. Ende want die stude ende dat land
Gebren van Overysel niet al en gaven die vreesj somme gelden. Jee versalle die buycop
daer over dat daer om en brack syne stude, als Stoltenberch ende die
dat buycop Johan lude de Herst, ende al syne ampde van dese jyt den ysel den bergon thent der jyt die
kurchel te lachte. dat jee oed gelt hadden. In den selven jaer als XVII luffe buycop Johan
in der va luec die berch ende heerlicheit de Lude ende dat daer toe hoerde
omme V^m jont segen Herman, heren Alberts ende Jutken syen vreesj, den
men dat gelt verborged, mer dat gelt en want niet te lyeven beduelt, so dat
daer gret seude op gene als gy heroad wal heren juelt.

Van Margareten der Keyserinne den XX
grewen van Holland

Ende jyt in bysonden vernam keyser Lodowich dat greve Willen van
Holland die edele prince op den Fasten doot geboren was, ende gheen kind
afte gelaten hadde, die gene hie te rechte sitten in Keyserlike vrede
daer vele princen waren des romerlike ryp, den hie recht ende ordel vreesde,
van deser vreesj grevescap van Holland die daer aff oer ordel ende senden die
vreesden dat die grevescap mit rechte den romerlike ryp aengecimen vreesj,
want greve Willen jender kent doot geboren was. Ende als dat gedaan was
die gaff die selve keyser Margareten syen vreesj die grevescap van Holland
want jee des selven greve Willens jaster was. Hoe bereyde oer die selve

keyserynne ende quam met groter syghet weder in Hollandt daer sie haer chelic ontfangen
 waert ende svoer recht ende edel te doene al oren onderfaden, ontfang hulde ende
 ede van oren mannen ende al oren luden ende sie gaff hem milde gawe
 ende vri hede ende furen leggen beter dan sie se voren hadden ende maecte vrende mit
 den gestedichte ende mit den bisscop van Utrecht van sente Margareten dage enden
 jaer van 1481 daer ende hove jaar lang van sente Margareten dage tot en jaer van
 1487. Daer naer beval sie hertoch Willem oren zoon die greuwschap van Hollandt te
 beuechten ende taech weder in Bayern. In den seluen syden als in den jaeren ontfheren
 1487 op sente Servatius avond begende bisscop Johan van Arkel die stad
 te bemeren te bemeren met syren gawe ende volbrachte sie als men noch seuenen
 mach. Daer naer in den jaer Tymothei ende Symphoriani was en stryft tot Crissi
 tafschon den coninc Philippus van Franckryc ende den coninc Ederart van Engelandt
 die daer den stryft won, daer bleff doet die coninc van Blemen ende mit hem
 22 ende 27^e raadde ende knechte als men seghet. In desen jaer wan Ederart de
 coninc die stat van Calys daer haer 1487 weken van lach. In den seluen jaer op
 sente Ceciliae dach rechte bisscop Johan her Hubert van Culenborch, her
 Robrecht van Arkel, her Jacop van Nijvelt Futrecht op een plaetse seuen die
 Gontorlinge die sie verwonnen ende verdreuen vter stad, der mas coninc creat 117.
 In den jaer ontfheren 1488 op sente Praxedon dach straffen die van Ludec
 her Hoeselt seuen oren bisscop dat die haduoc verloren, daer bleuen doet her
 Hubert van Culenborch ende her Robrecht bisscop Johans broeder van Arkel
 ende van der mense van Ludec als men secht 22de man. Ende als her Robert van
 Arkel inden vorse stryde doot gebliuen was, bleff bisscop Johan noch in groder
 scult die haer gheue bidalen jolde, ende jatte in syne broeder stude 27 die haer best
 gelouede dat sie syne scult vervallen solden ende jatte den 27 in vord handesynne
 bergd ende cont se regnen dat waren dese, her Suerus Oberlue, Johan van Culen
 borch, her Henric van Vyanen, her Johan van Noldenbergh, her Gyebert van
 van Harkenborch, her Jacop van Lechtenberch ende die bisscop vore oren lande
 omme syne scult te sparen in eene stad gheheten Pordunen (Vorden) ende van dan
 teet haer toe Thours ende daer bleff haer tot sente Johans dage Paptessen tot
 medwambier als men secht 1488. De spande bisscop Johan dat et nütte
 werd dat hie tot syner lande verdrickende, want die vrede tusschen den stichte
 ende den van Hollandt vst genge ten naesden sente Margareten dage. Ende als hie weder
 tot syner lande quam vant hie dat die 27 vorse syne scult gheueert hadden
 ende niet gheueert. Ende bynnen deser tyt dat bisscop Johan luten landes was
 won her Smeder vander Loe den huren vanden Ende der kerke off op den heiligen facrom ende
 dach ende symone die daer off ene berch. In den jaer ontf heren 1488 des 27^e dages
 van sente Margareten daghe als die vrede eynde gheuen on hadde tusschen Hollandt ende
 den stichte tusschen bisscop Johan vst mit der stad van Utrecht op een velt dat by
 Ennefse gelegen is dat Lupeus heet, daer hem de hollander stadelic tegen
 quem on mer sie ver loeren den stryft. Daer bleff doet her Melys van Allyn den
 ende vde quater lude mit hem daer die bisscop groten jact aff hadde ende vde bleuen
 daer doet van Ennefse so dat sie by nide oren ryen naem moesten afladen, dat sie
 westhollandt huyben ende namen oren vlden namen weder ende bleuen besdommen

dat bisscop Johan begunde
 de stad van ryen te
 bemeren

dat bisscop Johan rechte
 coninc die Gontorlinge by
 van Utrecht op een plaetse

dat bisscop Johan ontfheren
 coninc syne scult welken
 te vervallen

dat bisscop Johan den
 stryft van ryen die
 hollander

als sie te vromer meren. In den seluen jaer elck nae kercken onser vrouwen doch assumptie
enke naderintas quam Hertoch Willem van Beyeren mit groden heerkracht oppen
nyeuwen dan lich daer VIII dage ende verbrande Justfaes, ende die bischop verjaerde
III^m gemaplat soech ende verbrande des lant van Menden ende van den Skelant.
Ende bynnen desja tyt dat hertoch Willem oppen zyn d'ammē was, ontfecchte her
byrecht van Brunchorst bischop Johan ende verbrande ene aff die kerck te
Loer. Hoe dedingie die hertoch van Lymborch, die greue van Fland ende her Johan van
Benegeuen en een mede kercken bischop Johan ende hertoch Willem versand te stete
Merken's dage tod d'arr meest com ende inden winter Ende als die vrede gemaect was,
soech bischop Johan vrysel ende vrachd hem off heren byberst van Brunchorst,
verbrante syne dorpe ende Borkel. In den seluen jaer vintst te inden vromen dage
naderintas, ontfecchte hertoch Rupolt van Gelre ende Eberant syn broeder den
bischop ende verbronden hem mit hertoch Willem van Holland ende wonden syne
hulpe. Hoe beval bischop Johan heren Frederic van der Ere, Lallant Fwende
ende Dyeponken dat hie dat vlogē voren solde ende dat lant verranen syen
daer indogen van Gelre ende syen den heren van Brunchorst, ende den bischops hul
per waren die von Konst. In den jaer onf heren als man scruff 1400 xix wout dat
vlogē gevedet ende opgesat. de quam die here van Feest ende rekende dat hie
die ho st gesaen hadde ende den bischops vlogē van de huis te Kappel v^m vde
felden. Ende her Frederic van der Ere rekende dat hie den bischop hadde verlicht
ende te scaden gelaten in den vlogē syen die Gelreken xix^m vde felden ende of
die bischop die dat gelt niet veruallen en kondē ende die vruetlike rekeningē
leet heren Frederic van der Ere en syne scrifte ende sloden bleuen op die tyt. In
den seluen jaer ontfecchte die van Steynvande den bischop heren Johan van der Aheui
her Engelt Solbe, her Johan van Genen ende daer los manich scrumē ende
vlochden den bischop tot dat man scruff 1400 lxx tot Octawas sacramenti die
want dat vlogē gesont. ende van desjen vlogē rekende her Frederic van der Ere
den bischop tot kost III^m vde felden ende hie hadde t lant van vrysel de panse
voor die eerste somme ende voor die laste; daer nae in den seluen jaer des anderen dages nae
onser vrouwen doch Annunciatie soech bischop Johan mit der stad van Utrecht teke
Vlendamē ende wouwen die stad ende verbranden die ende venge vol lude ende namen
vde ewes, daer bleuen choet borgheis ende herenans Johan van Rysenborch, ene broeder
van Lichtenberch, Jeroep ende Coert van Dieck ende anders vol geuer lude; daer nae in den
seluen jaer vrom Trent sende vryphus doch kerck die bischop mit der stad van Utrecht
van Schoonhoven daer die hollander stoltelic sege hem streden mer sie verloren
den steyt; daer want dat geslagen het byschop van Angenode, her Hebeeren van
ysvulle ende her Coen van Verdermyc mit vele geuer lude daer da bischop vol geides
af scaltede ende daer want die bischop aff syne vyanden XVIII banner daer nae
als sente Bartholomeis quam want en vrede gemaect kercken Holland ende dake
gesteekte dieneide thent sende iltbernsdage inden winter thent ende jaer onf
heren 1400cht. In den jaer onf heren 1400 xix ghesceide en feruicalong vromen
daer quam ten volk dat nymer en kinder vernemen w sie weren oft en make
lante sie versten byenden ende jorden verloff der pars ende der heiligen kerken
keise lude neyden cruce op ver hvede ende op ver kledon ende namen bevoor de

dat her the byschop van
Brunchorst loer vor
brante

dat de bischop Borkel
verbrante

dat hertoch Rupold ende
Eberard der bischops
vry ende vromen

te Rome was gene vryt die treke tuschen des Hechte ende heren Arent van Yssel-
steyne, die vrentbroeck des bischops man scale met der Stadt van Utrecht dat sie tegen
van Ysselsteyne des manendages van belokenen passchen ende lagen daar vier
v weken ende deden hem se we met storme dat he dertingde ende hem vromelkorde
ende sooren al die van Ysselsteyne met hem voort altoes an gade steekes ende
te bleven ende nommed meer segen dat Hechte noch segen Utrecht te orlogen dat
se entlage hebben.

Van herboech Willem keyser Ludewich zond den XXI greven

In den jaer ongheren MCCC ende L. resten twee partien in Hollandt daer den lande
groot onghewal van quam; die ene partie noemden hem kabeleaus, die oversten
daer off waren die her van Arkel, die her van Lynden, her Geys van Henskeide
ende anders vele redere ende knechte. Die ander partie noemden hem die Hoken
daer die vrusten van waren die her van Medereste, de her van der Seede, die
her van Burcherst ende anders vele redere ende knechte. Deze twee partie
stechten in Hollandt brant ende roff vengden ende logen ellic den ander end dat
daer te waren in Hollandt nu en gestaden. Die kabeleaus entboden al hemelic herboech
Willems, quam al hemelic in Hollandt ende waert ontfangen ende gehuldet van den
Steden ende Landen van Hollandt, Kennemerlant ende Frieslandt Ende als die hokes
partie dat jagen besatten die castelen ende waren twee Mageriden der keyserynnen
ende clageden ver noot; die kabeleaus partie verdroegen mit den Steden van Hollandt
ende besatten der hokes partie castelen ende wonden der bynnen enen jaer XVII
ende woopen se al nedor; die keyserynne die oer der seer soerde ende gebod her-
boech Willem van zene oren grammen moet omme dat he end onterwend zene heer-
licheit. He zond in boec den moder vrede dat die heerlicheit sijn vrede ende sie hadde
en vrentgeden hem die vrentgeyven, daer quam dat alsof vrent dat die moder
ende vrent kent lechiden mallic enen dach ende stede te Stuyden te sepe tuschen den
staedre ende den Brugel ende Spienvende omme die heerlicheit van Hollandt. Die keyser-
ynne brachte en vrent hulpe van gader lude vryt Englant, vryt Hongerren ende dat
meeste deel vryt Belant. Die herboech Willem brachte en sijn hulpe die hollanders
kenemers ende vresen ende vryt Belant die vrent van Voeren mit vrent hulpe ende oer
vrent reddes ende knechte, die stryft vrent groot omme den zand te vrentkygen
doch ent beste verloes die keyserynne den stryft mit vrent partien byen vrent zene
ende vrent vrent in Englant, daer bleven vele gader lude doct ende meest van den
engelschen, die van Antwoerde waert ghevangen ende vele gader lude mit hem. Die
jamelicke stryft tuschen der moder ende dat kint gescedt op sente allertens dach
transladie. In den jaer ongheren MCCC.LI. daer rest vrent dat orlog gesceent se dat
die keyserynne behelt Hongerren toch vrent lude, ende herboech Willem bleef her van
Hollandt van Belant ende van Frieslandt. Daer nae nam he te vrent der hokken
dochter van Lankastende greve van Arbi (der by) die johanna hiet daer he
geen kent by en vrent. In den selven jaer van hi vrent was een stryft tuschen den
Cenene Johan van Fran crye ende den prince van Wales in Englant van Puckiers
daer Cenene Johan den stryft verloes ende waert ghevangen ende in Englant ghevrent.
Nu wil ic vrent seuen vrent bischop Johan van Rome quam, die dese VI vrent.

de keyserynne verlaet
de stryft.

den bischop Johan van
Aene nu hie vrent comen

dat veramen dat die bisscop en langen tyden niet weder comen en wolden
 vordragen die mit der ecclesie dat men bisscop Johan verbaet ende goebet dat
 hee bynnen syne stad van Utrecht weder comen, solde ende moete, daer hee quam in den
 jaer van het vreesch. op sijnse Egedius dach ende en want hulpe noch hoest, noch aan
 den heren van Arkele sijnse broeder noch aan nymer bynnen syner lande noch
 besten die hem sijnse jaden berunden wolden also vaste hundert dize VI beset, nu
 moete hee raet aan hem selven nemen ende kreech dat huse toe vrenssteyne omme
 heren mede te behelpen tegen dese dese. Daer nae en die vanden als men tijt sijnoff
 loende hem hee Otto dat huse te Boven werde daer ganc hee op leggen ende laste
 sijnse heerlicheit een hoge ende leghe ende verlockde tegen dese dese. Ende als hee
 engerhande jaden dem solde, je moeste hee ene lasten mit vreden van buson
 want hee van sijnen vrensstenen geen hulpe en hadde, daer nae en den heren
 omme te behelpen. In den jaer vreesch. dedende die ecclesie mit der stad van Utrecht
 want dat land en groden en vrede stont, te maken ene sene ende en gewasch als
 dat de VI jaden hebben voregett, dat je voor den bisscop gelovd hadden ende
 daer en jelle geen scade meer op gaen ende je jolden hem ruimen sijnse stode ende
 anpse. Ende die gesede sener heren Sander vander lae en wolden die Embay niet
 ruimen. In den selven jaer van tijt vreesch. copte her Gysbert van Abcolde dat huse
 te Woldenberch die her Hubert schenken broeder was van Culenberch die toe Hozjelt
 bleeff. Mede her Johan had enen zone die by vrede sijnse neven heren Johans her van
 Culenberch quam in come nacht ende beclom dat huse te Woldenberch dat
 sijn vader gecoft hadde ende wolden beholder. Met geweld elagete die here van
 Abcolde ende her Johan van Woldenberch den bisscop Johan toech daer voor
 op sijnse Lucas avont ende lach daer voor XVII wiken dat hee stormde mit bereen ende
 mit vlyden joedel heet van vreden eersten saterdach in der vanden ende veng alle
 die daarop waren ende werpset neder. In der selven tijt die bisscop Johan lach voor
 Woldenberch toech sijn man jelle mit en deel wapentuere voor Ruicel omme
 dat daer onbesuys aff gelaen wint in den stichte ende won dat mit stormen der
 hant ende die bisscop behelt dat, die jaer daer nae coptet Walter van vlyden wader.
 In den selven jaer als bisscop Johan voor Woldenberch lach quam in den stichte
 her Johan van Culenberch, her Sander van Pyanen vreden ende branden in den bisscops
 lande, vreden ende branden vnt Culenberch, vnt Pyanen vanden Goye ende vnt Marken-
 berch. In den selven jaer vnt heren MCCC tijt op sijnse Serees avont toech bisscop
 Johan voor vrentpoerde mit vele wapentuere ende brackte mit hem en gues werke
 dat hee daer in case op te staene, omme dat die beregreve mit heren Johanne van jalen-
 berch ende mit heren Gysbert van Pyanen teghen hem gemeset hadde. Ende als her
 Sander die beregreve dat sacht de dingde hee mit den bisscop omme ene sene geldes
 ende die bisscop ruimde van dan. In den selven jaer van tijt daer nae op den heiligen jaeraments
 dach waech en sanderland heet vreden. die niet bisscop Johan mit der stad van Utrecht
 ende van Amers vrede mit vele wapentuere voor Markenberch dat hee stormde
 mit vlyden ende mit vrentpode IX wiken lang eer heet wan, hee veng alle die daer op
 waren ende int vreesch. der een deel vnt vreden vnt vreden. Hye nae en den heren sene
 bisscop Johan sijnse marscalcke mit der stad van Utrecht mit vele wapentuere voor
 Halenstone (Hagaten?) ende die daer op waren gavent den bisscop op beholdele

dat bisscop Johan lach jelle
 tegen dese dese

vers lewes ende ons gudes ende hie dedet rodenenpen. Daar nae loerde bisjop Johan dat
 huys te Feculent van Manganaten der keyserynne die grove Willem dechte was van
 Holland dat bisjop Johan van Doest in vrentyden verjat hadde den vrosj grove
 Willem vrosj VII^m pent ende dat gelt ontfang her Florens van Bochart van hore
 vrosj. In den jar ons heren 1400 1000 enden herest veet bisjop Johan met der stad
 van Utrecht met vele wapenbues voor dat castel ten Goye dat hie wan ende verpelt
 dat naemals in der 2000 vrosj Nijvelt gesat was, dat hie naemals her Gys beids
 van Nyen ende dat selde huys weder op bynmerde op die selde stede mer die stad van
 Utrecht dede dair hulpe toe. In den selven jar ontveechde bisjop Johan heren
 Sweid Overloe omme die Lembrugge, die waert dat gedeelnet bider stad van
 Utrecht ende van Amersvoerde dat die selde her Sweid den bisjop innegaff mit
 alfulken overaerden dat dair altoes en berget van Utrecht castelijn op wesen
 selde opdat dair nyment ghem kynder aff en ghesceet. Nocht in den selven jar
 vrosj vroschoech bisjop Johan met heren Frederic vander Perre ende mit den
 heren van Doest van der vrede liden tekenynghen dair hie te voren aff ge
 fereven is dair t lant van Overijsel voor te pande stont ende hadde dair aff
 ene redelike offenynge, laerde sijn lant ende sijn sloot, die nochtant die selve
 bisjop en vrosbyden gelsent hadde van den hertogen van Gelien vrosj IX^m
 gullen reale. In den jar ons heren 1400 1000 omme trent xij dach veet bisjop
 Johan met groter herkracht over op die van Ysalham endat sie den bisjop
 inhersam wesen ende van hem niet en hielden ende wolden mit den vrosen wesen
 die dede hie jekeren ende joren dat sie den bisjop en Utrecht altoes jolien wesen
 hersam ende onderdaen. In den selven jar van 1400 her Herman van Merveldt die
 gesiden was in den stichte van Munden quam int lant van Overijsel ende jrechte
 clare vrosf ende brant, die bisjop Johan die dat gewelt nocht jolde gerooken liden
 vrosjende II^m man gerrapent te jecede ende veet in det stichte van Munden omme
 trent Sant Gullen dach voor dat huys te Mervelde ende verbronden her Herman end
 huys, sijn mader molen ende allent dat hie dair vhe vant, ende daernaer waert
 dat die grove van Holbant dat vrosj gesoent. Daar nae in den selven jar van 1400 op Sente Martens dach
 enden vrosen ontveechde hertoch Willem van Holland bisjop Johan ende
 sijnen lant veet mit hem ontveechden den bisjop vros. die meeste deel van des
 bisjops mannen die in den stichte van Utrecht gesiden wesen ende hielden mit
 den vrosj grove heren vrosj rechten heren, dat wesen dese her Johan van Ysal
 sijn, her Johan Her van Culenbroch dien Woldenbroch sijn vader was, her
 Johan van Heled, her Johan van Langenwert, her Gysbeut van Nyenveete, her
 Johan van Blomendeyn, Loelde van den Rijn, Hubert van Schenouwen
 Sweid van der Kesse, her Gysbert van der Hete, Solde van den Rijn Henaux
 Xme ende Gynen diejer typ als den bisjop ontveecht was quamen vrosende
 heren Gynen sijnen lant in des hertogen Willem's hulpe die ore des bisjops
 vrosende wesen alle die heren vander Hede ende die her van Hechelen ende mit
 hem omme trent x h gerrapent. Hede wolden ryden tot den Oudenwater ende doraeliden
 tot Altonfoerde die sticht die des bisjops vrosen hulpen wesen. Hie die Alton
 fonde dat sagen sagen ja vrsj ende steden ende vrosen den heren van der Hede
 ende den heren van Dielede mit al vrosen hulperen. Hie dit gescheet was die

dat die grove van Holbant
 met vele stichtes mannen
 vrosj vrosden bisjop Johan

berochere bynnen Utrecht ende harde kent hije nu beachten die vooij Stech
let manne den hertoch Willem mit groter kracht en dat sichte van Utrecht
te loeten dar her lach VIII dage ende verbrande een groot deel van den vooijheide.
da byscop Johan den elst hande jere moeyde hadde ghaem gestuden te jere
hertoch Willem mit synen hulps, mer die her van Ypselsteyne, die her van
Culmburch, die her van Byanen president also beset bynnen Utrecht mit vren
vrienden dat se die byscop nergent veybrongen en kende omme stuydens wil
ende had die byscop synen willen moey hebben dat Utrecht weer bes oft
weer vergangen. Had kenden die van Ennes noch weder omme en wonden hullen
dat Byanen den jelaen VIII dagen dat Groot Willem te loeten was mit synen
hulps quam op jate Kuleinen avent die her van Eymonde mit den hollan
das toe Brusseloten; hije nae en kerken tyden als hertoch Willem was te synen
lande gecomen quamen al hemelike vter stad van Utrecht XXXI man ende vonden
dat vooijheide van den castel toe Ypselsteyne, mer se verlornt weder rechte
voert overmits dat se plonderden ende vonden volken ende brand aenstaken, want
by die van Byanen bekenden we volk dat des vijand waren. In den jare ons heren
MCCC LVI nae jate Paulusdach Conraefia boech byscop Johan te Mechep ende de
alluden ende lach dan drie duand ende som vanden dat he se vroman. Die brande
he Mechep ende alluden beyde, die hollanders die daar lagen foramen over de
graft ende lapan oer veerde. In der selver tyt quam her Gysbert van Ypselsteyne
den men oer vanden Buische het, mit den van Ypselsteyne voor Inoyen vrom te
Goyne, die also vast was, dat men ene jender wrek niet stormen en kende dair
se lichte ene halve van vrom vrom. Hier vromde Inoyen heren Gysbert oft
he den vrom also lange beholden hadde dat he ene mit vrom michte opghoven
her Gysbert sechede jate, dan gaff he den toem op ende se vrompl ene vrom, mer
men mende eldat een vromak et ding was. In den jelaen jare dair nae en der
vromen, eldinge her Ant van Ypselsteyne ene vromscap tusschen Groot Willem
van Holland ende den berochere van Montfoude die synen neven, die noch des
biscops muer scale was. Hierden byscop Johan Consent ende verloff gaff oer
die vromen vromer Stech ende dectede mit hand Xb dair he nye gelt offen brech.
Mer vromde den byscop want hem die gherangen toe honden ende die berochere
jymaer scale was ende hem gene vromen noch berry sene gelaen. Hierden van
gherum jaken. Dair nae en den jelaen jare opden XXXI dach en den alluden quam
vrom vromde Gysbert van Ypselsteyne mit vrom wapenbarens vrom Holland mit vromde
vrom ende mit krechtten ende verbrande 200 st. Hier byne quam vrom van Loo op den
tyt eldes biscops muer scale was en Enland midde vrom vrom. In vrom vromde
die stochelic kende ten streden ende vromde her Gysbert vrom dast, se dat vrom
ene van dan oppehen ende op Steven drossch, mer ont lende vromde vrom den
jate ende Ruff dair doet mit XXXI; bergus van Amer vromde ende er se den byscop
kenden kende waren die hollanders dort vrom eld he hem niet vromen
en mochte. Hier nae en den jelaen jare ons heren MCCC LVI opden XXXI dach en
Mey quam hertoch Willem mit groter kracht vrom Holland en dat
sichte van Utrecht ende londerde op die hoge vrom mit vrom ende mit
parlement ende jate londer jate londer van Nyevelt vrom heren Steven dair

al lichte van hand den
lyt vromde, by Loest
vromde van Amer vromde
vromde vromde

die den heren van Eymonds hofstman of maecde daer sie jaen wiken voren
 legen ende stromellen met vier leyden ende met eeningreken werke dat die
 muren jeerden, basten ende met groten schecken neder velen. Ende her Steven
 die hofstman van den huijs ende die met hem daar op welen gaen hem gevangen
 hertoch Wellem, die hollander verbranden dat heys nochtant baten verloff
 hertoch Wellem. Ende als dat gevein was want dat inloch gesont tussen
 Holland ende dat gesichte. Elken man weder of sijn guet, her luyden van
 Spanen solle weder symmeren dat heys ten Goye ende die van Eynse jelden
 Alen gude stichtes lude ende hertoch Wellem socht hem die niet meer ende vonden
 ende al vanghen werden geyt gesculden ende jeren de Genselinge werden weder
 ingesont, als her Henric vanden Rijn pryncs van der Johanne. Pelgrim van
 den Rijn sijn broder ende Herman van den Rijn, her Johan van Levenberch, Henric
 sijn broder, Johan van waerde, Gysbert Gonda vanden Hogen lande. In den jaer
 verjenden die andere ballinge meer, als Geyt die Bete, Henric die Broel,
 sijn broder, Johan die Wille Polofft zene, Petre Hanneman ende die ander
 Genselinge ende gaen dat gelt. ic wane 1177^m jert daar mede dat huijs ten Goye
 die hertoch Albert den XXIV greve van Holland.

die met sijn
 die hertoch Albert den XXIV greve van Holland.

die hertoch Albert den XXIV greve van Holland.

die hertoch Albert den XXIV greve van Holland.

In den jaer onj heren 1400 ende 1405. Geynig want hertoch Wellem die greve van
 Holland sijnne sijnne onmachtich dat men ene jalle in jeter herte, dat he in
 bluffsch sijnne doet dat was omme tande XIX jaen. Die kabeleaus volden
 die vrouwen hertoch Wellem sijnff hebben tot enen vemaen des landes, die hokes
 partien en volden die vrouwen niet, want sie ghen kint hadden by hertoch Wellem
 vrees dandie heerlicheit van Holland op comen mochte. Als sie onboden hertoch
 Albert vnt Bejeren die vrees hertogen broder dat he quome in Holland ende
 berechte sijn broder heerlicheit. Ende als hertoch Albert quam in Holland
 want overdragen dat he solde vrees vmaent van Henric vrees, van Holland ende van
 Island ende mede van Friesland ende he solde die vrouwen sijn broder vrees alle
 jaer vnt ruyden 77^m ende solde toe vrees luyffucht ende die partien hoep ende cubete
 van worden met vrees dat sie vrees hertoch want greve Albert jalle heren
 Johan van Blomesteend van der beluyf van Henemant ende beval sie Poloff
 die heren zene van Brederode, die kabeleaus partien want off gesat in huijs vrees
 partien daar een leyden sie laghe die Castrechem in den duren omme den heren
 van Brederode ende sijnne zene doet te jlane. Als heren van Brederode die her niet
 aff en wiste sente Poloff sijnne zene met een deel lude die beluyf te onpene
 ende als sie gaamen tot Castrechem oft Sant braker die kabeleaus op vrees
 vrees lude ende raemden tot Poloff die hert aff ghen hertoch ende
 als he jacht dat sie ^{ene} vrees vrees vrees huijs met die sijnne tot Castrechem
 vrees hertoch, vrees die kabeleaus vrees die van den achteffen die sie doet

die met sijn

die met sijn

Hagen, die Lude van den dorpe gemen te entjellen doloff ende die rust hem en
 der kerken waren so dat dar niet meer off en quam op die dyt. Hoe dit gescheet was
 ende dat der Lubekens die dat gedaan hadden reden tot heren Wolbers huis van Hemskeke
 ende enderh reden bynnen Delft, dan omme trent sente Albertensdach en den Winkler bereet
 hedsch Albert heren Wolbers huis van Hemskeke dar omme dat hie die onsdage
 Lude op synen huis ontholden hadde. dar maecte hie hooft en vrom synen Luden
 die dar want hie bleven heren Denc van Polanen die nae her de Appenen waert
 die dan vordach 21 weken long. Her Wolken die rust bed en maecte dledingde mit
 den herdogen ende gaff hem Jyn huyt op en des herdogen hand ende vrom en salant
 tot Gisel des herdogen seggen dar of te holden bynnen, als men voor Hems
 keke lach quamen bynnen Delft her Gysbert van Nierroede, her Johan van
 Heerinae, Henric van der Woert Gysst Mysten Tene ende anders vob gaste;
 dese Hagen vob Delft mit een deel poertens en der groen hagen ende branden en des
 herdogen vangenis ende namen die gawogen dar byt ende Hagen vrom bynnen Delft.
 Ende als die herdocht Albert die op die dyt en Delft was vernom dat men aldus
 daene faberie (fourberie) en synen hie daerff ende men van end aldus hittel
 helt ende Jyn stad van Delft seken end was ende dese onduyde Lude hebben
 bynnen tre veste, quach hie en den Hagen ende Gysbert allen rustered ende
 knechten die en dead hem vrom van Heyden seken een Jyn manne. Hede ende
 Lude dat Jie by hem quamen geroepent ende treede dar mede vrom Delft des
 man endage vrom mistassen als men Jereff en heren gebest 1400 11x ende
 lach dar vrom mit herdocht 2 weken ende die dage Henric van der Woert
 ende Gysbert Mysten iden mist vrom gesellen deden menich avensur, Jie
 Jie Jochfallen (Schermutjen) en dat hie bynnen vrom byt die herdoge dede dar of
 nam vrom grote vrom die dar hie die stad mede dbermen vrom, bynnen desen dyt
 quam her Wolken vrom Borne ende muss de een verdracht harschen den
 herdogen ende die van Delft dar Jie den herdogen op gaved die stad beholdale
 des leved ende vrom gades, mer Jie so liden den herdogen geved vrom een misdacht
 11x die seilden; dar quam die herdocht bynnen Delft der den dage 2 nu Jie ping
 her enden Jie vrom of her hie Gysbert van Nierroede, her Johan van Heerinae
 ende alle die Laste bleven liden der Jie vrom ander ende quamen vrom Jie als Jie
 hie liden mit hien ende beholden al der dyt Jie Henric van der Woert die vrom
 belopen op den kerchare dar hie off mit Jie vrom gewonnen waert ende ont hooft.
 Her Gysbert van Nierroede her Johan van Heerinae mit vrom gesellen opt hie
 van Herten dar Jie op belegen vrom een jar long. Dese herdocht Albert had een
 wyff die hie Margarete ende was des herdogen dochter van Swedenys gelege
 by Polkernen liden dar hie by vrom Katherinen die herdochynnen van Gelsen
 Willem den groven van Westervant, Johannam die Cincenynnen van Bomen, Albert
 herdogen en Beieren, Johannam busep de Leude, Margareten herdochynnen van
 Ruyneren ende Johannam herdochynnen van Westervant. In den jar van heren 1411 ende
 11x busep busep Johan van Vlucht mit herdocht en Saltant, busep Wegstapel
 ende Batomen dar dede hie op slaen ene busep van holt die hie naemalls van
 Jone miken dede ene hie Schelstein die Jie en vrom vrom vrom vrom de vrom
 haden vromdaet. In den Jie vrom vrom vrom Gysbert van Niekhorst den

d' busep Johan den
 aalsteen / dymmer. 1411
 die byt van d' busep
 hooft end ontfachte

bisscop ende quam voor die borck ten Ackelstend ende veng daer van des bis-
 cops luden MCCXLII maent nymen en bleiff hier doot ende daer naer verjwende hie
 mit den bisscop. In den selven jaer op carfer vrouwen dach anjumptie dats bisscop
 Johan Symmeren den bleckenis voor dat castel te Saterstod omme des vrin
 Saterstod te dromgen opdat sie nymen gheuen overlast solder door, dat waert
 gescreuenet dat men sie beyde neder brack. In den jaer ons heren MCCCLXXI des an-
 deren dages naer XXIV dach reet bisscop Johan mit herkracht en enen vorste en
 stellingemuff ende Steenrocker ewelt ende en omme lant want sie syne lude
 wanten ende wolden hem en vele jaren nye onderdanich wesen, daer toe op die
 dyt enon stuyt degen vacht des hie van ende dromg Steenrocker ewelt ende dats
 omme lant dat sie hem onderdanich wonden ende gaven overhoed verhaefambet den
 bisscop X vlie sulde, daer naer in den selven jaer persecutionis wofasme bisscop
 Johan en groot heid ende reet meten en Thallinger woed ende verbrunde Blesdyck
 ende al dat omme lant dat hem neer onderdanich en was ende reet mede onbeseruen
 van danne.

Van hudoek Reynolt van Gelre ende Joncher
 Edelvont synen broder.

In den jaer ons heren MCCCLXXI waren twee partien in Gelrelant die ene helen
 Hokers (Hekerers) ende stonden mit hudoek Reynolt ende die anderen helen
 Broncherst die stonden mit Joncher Edelvont des hudoegen broder, dese partien
 van desen twee broders besondert in den jaer ons heren MCCCLXXI zodat Gelrelant
 in desen X jaren en groeten onruste stont. Hudoek Reynolt soech mit synen
 vanden stuyt van Fydele ende jat daer syne lenden, want sie mit
 Joncher Edelvont synen broder partideelen. Ende als Joncher Edelvont dat vernam
 quam hie bynnen Fydele mit synen vrienden ende soech tot hem op ende stont
 degen synen broder ende van den stuyt, daer bleuen stont her Frederic van Vlyt,
 her Alff van Luechem her Berne van Hemmen ende anders vele gueten
 lude, dese stuyt ghesceue op sent verbanus dach in den eltyd in den jaer ons
 heren MCCCLXXI . Joncher Edelvont salte synen broder den hudoegen en vengries
 daer hie X jaar yone was ende Edelvont soechte dat lant van Gelre X jaar lang
 ende verhaete die gueten so hauelic dat Gelrelant nee en was so vreliech
 daer te ryden alst was en Joncher Edelvonts byden. In den selven jaer MCCCLXXI
 lot carfer vrouwen dach Katusas ontfyde bisscop Johan den heren van Doordt,
 daer ontfyde dats men van den huse te Heppel dats in den stede end. Oer dats
 want sie vele willen dromen inden lant van Braytal, daer die van Smolle mit
 hem waren den bisscop te helpen mer die van Desentend ende van Campen velen
 daer al te traech yone, bisscop Johan moste hem kontvosten ende pynlike
 geuen waar omme sie syne hulpas worden. Daer naer op sate Calixtus dats quamen
 van den castel te Rechteren van heren vanden van Therd over de stad van
 Smolle ende Brantien die huse die dand lude stonden, die burgers degen syghen
 hem vryt ende wolden den stuyt hie bleuen der van Smolle vangen met XXX
 burgers van den besten. In den jaer ons heren MCCCLXXV in die maent van
 Januarij op sate Marcelinus nacht een joncker lang guet went, die
 al te groeten saden.

vanden stuyt van Fydele

dat bisscop Johan die huse
 van Doordt ontfyde

al te groeten saden

al te groter jaerum dede, die dede vele huys nedervallen, kerken ont oec keet
 soernd ende vele lude verdroncken die by der 20 gusken water van den Ouerorden
 ende vele siepe verdoren oec mede, so dat nyemen durde te verren van kadele heren seggen
 van Enigen Storme alse groot. Naer naer inden selven jaer van 1575 vreesj. der donnesdages
 nae Jent Pebusdick quam bisscop Johan mit groeter kracht van redderen ende
 van kroepen ende boegens ende belack dat huyse te Troest ende sloech daer op die
 grote thuerende waerke die hi dede dooren en die muere. Troest was die alre
 rijkste, sterkste borck die in al desen lande stont, want hi hadde dubbelde
 grafen ende diep an beyden syden opmaect, de mueren van der ringmaren
 waren 10000 vele hoch ende 24 vele dicke ende had daer toe een verberchte dat
 verkant was ende al te sterck dat wan men toe off mit storme niet ent, die
 dede bisscop Johan syne liden opt heus wuypen ende synd vante ant heus
 driven ende soet den mustor loen daer mede dat hee een stucken neder vel, die
 ziele ende de mueren, nochtent vonden die van bynnen more list ende nordt east dan
 yet op heus gevonden waert, soe dat see maectten armde van holte die ten eynde yseren
 waren daer hi der bisscops mueste storme niet op haelden ende deden die sterkste weer
 ende die muere behendichet mit manigherhande dinged die hi fescerden daer menig off
 hoerde spreken, doch int eynde dede men hem soe groet perse mit storme dat siet
 opgaven behoudelic vns loes op den 12 dach van November, soet die bisscop
 daer voor lach 20 vreden ende dedet nedervuypen ter eer der he. In den jaer onse
 heren 1577 op den 13den kalende in februarie vint Alfer van Lichtenberg
 doet geslagen ende dat deke Henken die molner, Alere Gorden, Pruijs
 Heidebol, Peter Heidebol ende Janop Hare daer der stad van Vlaecht vele
 inrusten ende vele vanden van quam soer naer inden jaer onse heren 1577
 selen xplages nae Agnaten starff ter Sreder heer van Voer St. Sint ewede dat orlog
 Rouwee jaer Oudesten Land, daer naer sjenen dages nae Jente Oluphus dach quam
 bynnen Renen des herten kintel van Voer St. ende verjoonden midden bisscop In
 den jaer onse heren 1577 op den 2 dach in februarie dede bisscop Johan
 Haen een velt Mustorax daer hi van 2000 heren lantes die hie den
 slechte van Vlaecht leet ende halff den tienstent ende die ander helfte behoert
 den Capittel van Beuend. Hoe men seufft ons heren jaer 1577 intseny bisscop
 Johan dat besidom van Vlaecht van den paus Clement dat hee beuchten in groter
 oren mit smaren an boegde ende mit groten volghet ende mit sager toe dat men seufft
 onse heren jaer 1577 endat hee dat besidom. Stoben lants ende anbaekte
 ingeud vanden grota seult die vreesj, daer bisscop Johan van vortet hadde
 In den selven jaer 1577 vint op den 13 dach in Appeli, spous Urbanus die
 v alse genseem verfatte den bisscop Engelst van der Marke geboren van Lude
 te Jolen ende bisscop Johan van Arkel, geboren van Vlaecht te Lude. Ende bisscop
 Johan van Arkel te Lude bisscop was befat hee dat castel van Braxel
 ende daer naer de keyserliche borck tot Remmer ende waf hi beyde neder
 daer naer wan hee die borck toe Stochem nae die leet hee stuen ende beft
 hi mit syren liden

dat hee smaren her ten Voer
 sterff, syne kintel quam
 binn Stoen ende verjoonden
 mit de bisscop

Inden jaer onse heren **MCCCLXXIII** voersf op den **VIII** dach van September quam bisschop Johan van Fernberch en edelman geboren, dan hie eerliken ontfangen waer nae der aldermanieren Zutrecht becomeliken in synen stadt gesat ende vant al synen sloken ambachten open en ende kimmerlos. Dese bisschop Johan waeren vreesen men ende meede gheen vrede dan he dat sticht te mede belaste, dan nae in den jaer onse heren **MCCCLXXV** lude die geseten woren in den stichte van Ellenker die desen bisschop ontfesent hadden die van Hellen ende die van Broeschafen, ende deden seaden in den lande van Bruysfel, waer omme die bisschop verfaen **VIII** e ziele deren ende knapen ende wot in den Meymaent in dat stichte van Ellenker ende lach dat toe dage ende ene nacht ende verbrande vele syne vyande huse ende sloede die beome alse dat hie met die reyte tot guiden besede quam; die van Amers vrede wolden hem niet gheuen, syne tollin noch syne gruet ende dan onbeseyd dat se mer in dat stichte daten soe verfaen die bisschop Johan voersf een machtich heer van velderen Knechten ende bergens ende sloech van Amers vrede syne kenden in den jaer onse heren **MCCCLXXVI** op sante Margareten dach ende lach dat **VIII** dage, dan waer gedendend dat die van Amers vrede solken den bisschop synen tollin gemen ende gruet als ja in vordyden anderen bisschopen gedaen hadden ende de gemen plagen ende daerom die boech hie van dard. Inden jaer onse heren **LXXV** waer gestedicht die Canonie te luyden dan en geprevent sint **XXIII** Canonike dat meest beseyde die en groot gheleut man yeketen meyster Philippus van Leyden Inden seloen jaer date heidich Albert van grene, van Aeltinghen onthouwen ende seende hie toe dat hie instrumente ende leederen op synen huy s hadde dan hie den heitogen syne sloke niet wolle afklemmen dan wie in vreden tot Henegouard van quam waer die her van Aeltingen leed na hem **VII** broden die her Hartoged alsoe nae brach den dat hie dan sijn vrede dade. Dan nae in den seloen jaer onse heren **MCCCLXXVIII** stichte die heidich Albert tot syne erigen manieren ene Canonie in den Haghden dan **XXIIII** Canonike yne geprevent sint ende mede omme des heren daer van Aeltinghen waer dat in der sijn geset was. Ende dan nae in den jaer onse heren **MCCCLXXVIII** op sante Symon en Judas waer apostelen van bisschop Johan voersf met synen gesynen te Gued den sijn niet wyselic en hadden noch waerden hem waer dan quam en in der nacht der bisschops ontfeschte waer als Johan van Solmes, Ingelb van Dull, Otto vander Kemmerden, Henric Seulle, Henden berg, Symon van Solmes, Herman van Sweckel, ende beklemmen dat maesthant Theucent, vengen den bisschop met hem **XXIII** ende sloegen dat Henric van Entrecht met hem eluden. Dan nae waer bisschop Johan geoft vter vengnisse vier **XXVII** oke scilde, dan vreden bergen her Geybrucht van Pyanen, her Jacop Solmen balch abt van Vertbrouck, her Swede van Pyanen, her Steven van Agwelt ende her Geybert Krenke ende vier dese voersf somme geldes erfjatte die bisschop desen eyeren veng. al syne sloke ende ambachte vrede dese dyt die gysle ende vreden hie met synen twee hant den toe, her hie toe dat dese voersf somme geldes bebuelt woren. Ende met desen ingeval quam dat besden ingrote scult ende kimmer. Inden seloen jaer onse heren **MCCCLXXVIII** sterven bynnen der stad van vloed **XI** man sijnen daerna ende jaer onse heren **MCCCLXXIX** waer laen

Vanden jaer

dat bisschop Johan van Fernberch ghevingen waer tot Gued

dat bisschop van vreden

dat hie vloed sterven **XI** man sijnen

dat Gyfbeit den Genten
die stad van Utrecht moest
verloiden.

dat men Utrechtland anders
nemen loesde.

manne die stad van Utrecht verboden die heet Gyfbeit Genten ¹² xxv jaer by een
milen niet nae te comen dat hee verbrack, waar omme men hem die stad verbract (jaer
lang dese Gyfbeit verkreacht gratae bi den greven van Holland alsoe dat hee hangende
dat dese vromf Gyfbeit nam der burgeren giet in Holland ende in Zelant, waer
dat hiet Kuyent kendt deur naemachs der stad van Utrecht velle vromsten van quam.
Daer nae in den selven jaer ontf heren 1400 lxxx quam dese Gyfbeit Genten ende had en
sijn hulpen den vromf greven Luutken mit anderen gesellen ende namen den burgeren
van Utrecht ver giet tot Follusen by Dordrecht ende drevent by heren Arentsgiet
ende macht van der Ruyfen ende dat giet waent verbract. Des hertoch Alberts die
die vromf van Holland was, want breed sprekende opt huys van Friesland ende
op de gericht die daer sed hoerden inhollende xxxvij pent een older grotan gerkente
voor xv penninge dieu gred wullen hertoch Alberts older ended den bischof
Johan van Beest daerof gelant had, daer des bischofs raet van Utrecht op antwonde,
dat bischof Johan van Aikel dat huys te Friesland gelaest hadde tegen die keyser-
ynghe der hertogen Alberts moder ende hadde daer voor betaelt vij m pent. Ende want
hertoch Albert die princepael breed noch ha ader, soe wolden he hebben dat huys te
Friesland op die somme geldes vromf, ende van desen vromf saken vromf, veel gret troyt
bischof Holland ende den gret die van Utrecht. Ende als hertoch Suorant van Gelren
dat vromf hadde he noie gret enect orloch bischof den hertoch sijn Inge
enderen bischof van Utrecht sijn nevond quam hee meder ende sed de sie op sente
Petus dach. In den jaer ontf heren 1400 lxxx alsoe dat die bischof van Utrecht solde
geven den hertogen die vromf somme geldes die sijn breed heiten tot enec benveder
tjft ende loken sijn braver, ende waent dat den hertogen dese vromf somme geldes neet
hebelt en vromf tot affucken dage als die hertoch van Gelre gesecht hadde, soe machtet
hertoch Albert jandon vromf vromf stecht van Utrecht dat haefgelt mit den sijn
ende he en solde Gyfbeit Genten niet verant werden want he sijn man niet en was
er hee vromf vromf waent; daer quam Gyfbeit Genten tuer dat seggen ende nam
der burgeren gret in Zelant ende vromf hee gret daut die burgeren meder costen
in een somme van gelde in affkerding der sommen geldes vromf die hertoch Albert
van Friesland hebben solde. Ende als die raet van Utrecht dat gret betalen
solde in den Hagen worden sie troyttech omme dat payment daer gret orloch
af quam als gy byr nu wal horen solen. In den jaer ontf heren 1400 lxxx op sente
Johannes avend Baphesten ruste bischof Johan gebens van Horneberch en
ontf heren in der stad van Utrecht ende starff haestlic soe dat men van sijn
Lieve niet en miste, ende velle lude menen dat hee vromf mit ende waent
ellendelic begroen ende vromf van Utrecht sinder bekem liden vromf.
In den selven tyden als in den jaer ontf heren 1400 lxxx vromf op sent Symoneus
ende Symphorianus dach van en sijn tot Basviche bischof den hertogen van
Brabant ende den hertogen van Galie, daer bleff daer hertoch Adwert van Gelren
ende velle guere lude, daer bleff gevangen die hertoch van Brabant die den sijn
vromf, die gred van Synpol tuer velle guere lude. Ende als hertoch Adwert doet
was overvogen die parton van Gelremit Hebert ende Bruncherst ende namen
hertoch Reynolt vromf vromf daer he x jaer sijn geseten hadde ende in aecten
one vromf here van Gelremit

Jan bisscop Arent van Hoerne den XIX bisscop

Ende als bisscop Johan van Ferneloch begreep was Aendel der capitulans kieren tot enen bisscop heren Seveder van Verlod den dampreest van Utrecht selnae. en eerlic man want hi en hadde sinnen noch leden, men die meeste vanden Capitulans en woldens niet kiesen doch dat capittel van Dronter koren ore al, ende die pons Urbanus die vyfte alse genoent vernam dat et besden van Utrecht souden leed was, gaff hi dat besden enen edelen manne ende hoech geboren Arent van Hoerne, die op die tyt inden hof te Rome was, ende als hi verhoert was mit deser besden praeste hi snellic tot sijnen lande ende quam tot Utrecht hende feest daken ende waent daer en sijnen soel gesat was der vrede wente of sente elcheuelsdacht en den jaer onse heren MCCCXXI, die bisscop Arent was een jonc man ende een guet kleere ende ropende hem gheerne, hi was guet geselle mit sijnen luden. Hijs bisscop want dat besden en groter scult ende al verfat sijnre stote ende ambochte an hijs sijn der ydel ende vollenhad daer to. voor XVII^m vde julie van bisscop Johans van guesje. Hijs want gedunct dat bisscop Arent dese vreesomme geldes verborgende ende loerde sijnre stote ende ampte by guesdenken der Ecclesie, jor maecte hi heren Seveder sijnen neven heren van Garsbete, amptman of vredelant, en deser manende dat hi vredelant van den geshichte niet verweenden en souden noch den geshichte ghenen scaden daaraff laten ghescheen. daer hi sijnre vrouwe op gaff ende naemaets vele vergat. In den selven jaer van MCCCXXI vrees op den vreden dach van Dronter stauff

Herder Reynolt van Gelsen, herder Reynolt van Gelsen ende en leet geen kint nae hem ende der vel Gelselant stauff

dat die ponde van een hedscheen lagen vor Gelsen ende vrees stauffen dat sijn wemmen ende vrees ander stauff

lechter en toe punde, want die Hekers ontfengen die grevynne van Cleve des der hertogin Reynolds vreesde juster, die Bruncherden en wolden ghen myff te enen heren mer sijn ontfengen der hertogin vreesde zene van Galie die vreesde kint ende sijn moeder was een joncme sinder hertoch Reynolt vreesde. Hijs aff quam groet vloech ende ingwal in Gelselant dat dunde VII jaer lang. Bisscop Arent ende gheerne die rechtvredicheit sijnre vreesde, menne dat die vreesde juster mit rechte vrou van Gelselant vreesde juster, waer omme hijs ende hulpe wouert ende maecte mit den heren van Gensp een helic alse dat die greve van Beloes johan nam te wyrd die vreesde vrouwen van Gelselant. Hijs vreesde greve Johan ende bisscop Arent een mechtich heer van volke ende en ver hulpe quamen die hertogin van Berge, die greve van der Marke, die greve van Cleve, johan deure van der Marke ende anders volc vreesden ende knapen daer sijn maecte quamen vreesde Gensp vreesde dat men hem op gaff ende tegen vreesde vor Arentkens, die ontfongen die vrouwe ende den greve van Beloes die johan hem hulde. In den vreesde jaer vreesde Gelselant daer sijn vreesde groot vreesde op sloegen ende leyden daer XVI weken lang, naechsent leken sijn enghe woonen. Hijs dan tegen sijn vreesde Wagemynge dat men hem op gaff, tegen vreesde ende wemmen der Helle, Alde ende Kammeloch. In den vreesde jaer vreesde Gelselant dat sijn niet en wemmen, van den vreesde jaer vreesde vor Lubede daer sijn ende sijn vreesde legken ende wemmen. Hijs bynnen deser tyd dat sijn vreesde Lubede leyden quamen die Bruncherden ende te kernen Arentkens by nachte. Hijs johan pensde dat die vreesde vreesde met lichtes ben eynde comen en kende, beval dat vreesde der vrouwen den bisscop Arent ende den heren van Gensp ende souch toe sijn vreesde heren en sijn vreesde. Hijs nae inden selven jaer vernam bisscop Arent dat die hertogin van

Gulic bynnen Akenhem ghecmeen was, waar om e he verfaende vulleren
 ende knechte ende en groot deel burgers van Utrecht ende soech daarmede voor
 Akenhem vrscheide den hertogen die stuyde, lach daer voo enen dach ende nacht
 ende verbeide stuydes ende als hem nym en en quam verbrant he die hede die
 daer besten stonden ende soech weder van Winne. In den jaer ontf heren 1400. l. xxxij
 op sijn Uilulphus nacht was en groot Grant Utrecht be den Jacop van
 daer branden omme trent 117^e hede als men secht daer nae inden seloen jaer ontf
 heren 1400. l. xxxij op onser vrouwen nativitas was die hertoch van Gulic he stuyde
 ghen daer hem was den te verstaen dat he gaame te Fels, he solde die stad ont
 verhuigen ende als hem die Brancherston bereyden op die reyse se maect berseep stent
 dat verboot, die op die byp te Nien en was, ende en deel burgers van Utrecht ende omme
 dat te verboden se rest die berseep te Fels ende nam met hem enen deel vullere ende
 knapen ende enen deel leet he bynnen Nien omme die stad te hollen, ende als he te
 Fels quam vant he daer die vrou van Gelren, daer se horellen ende clancieden ende
 werten daer gude gesallen met se en behodden die stad met se mylken, die Brancher
 ston quamen by nacht daer en ende vromet die stad, daer bleuen gevangen her
 Leuff van Hoone, her Gysbert van Hardendruock, her Frederic van Lulen, vullere
 Jacop van Luchorst, Millem van de Vlecht, Daen van Lecherst, Ernst van
 Groenenwilde ende anders vele guet lude die berseep die hem lange mit vrende
 sach dat hiet verlesen maect, ontbreck sijnen vyanden ende quam opt Solhuys
 daer die vrou van Gelren was. Ende als die Brancherston die stad gheven en hadden
 ontboden seet den hertoch van Gulic, des anderen dages quam he daer bynnen
 met 7^e wapende lude. Die burgers van Utrecht die toe Nien en geblyuen welen
 vernamen dat die berseep en jueler naet was senden se sine vrom burgers als
 Johon Humbolt ende Braem van den Felde den die vromden van der stad van
 Utrecht mit deser bartseep, ende als die vromden dat vernamen en enden se vrom
 heren te ontsetten, lyff ende guet daer omme te aentieren slygen van kleecken
 wapen on hem ende vogen huustliken vryt, hee luyck sepeiden se vrom die secke
 ende verfaenden hem daer mit der sinnen onrygan e, vogen vrom ende verbranden
 he molten ende claderop soe Narensmaede ende slygen die al vromt bermaede tot
 der lingen daer se vromden ende quamen omme trent van Fels hee vrom en die
 dache op genek. Ende als die sinnen om vryle was opp gezand ontboden se den hertogen
 van Gulic dat hee vromden comen ende slyden segen die van Utrecht, den berseep
 den hede lude vromt, als hee sijn lude sach, quam van den Solhuys troeste, sijn
 volk ende seende die te stuyden. Die hertoge die van bynnen der stad dat volk clach
 daer besten lach onfack, sijnac tot sijnen luden: Gy seyt mi dat et al sijn vrom
 ende sijn vrom dat, et dunct mi alle vromen ende knechte wesen, blyff daer
 bynnen ende quam niet te stuyde. Dus luyen die van Utrecht vrom Fels den aent, toe
 Ende als die hertoch sach dat se niet vrom en vromden se en hadden die stad
 ende bynnen der stad, ghen sijnac en was ende hoe al se belegen was dat
 sijn niet vryt en mochte sijnac seende hee vrom vrom ende vromt dat hee
 vromden vromte ende slyden met hem op, en benoemt vromt, dat was nae den
 sijnac onrygan e, die van Utrecht verfaenden hem op die benoemde stude van
 der comen sijnac der stad, ende vromden dat die hertoge comen solde, ende als

dat die stad van Gulic
 berseep, sijnac onrygan e
 vromt

dat die stad van Utrecht be
 berseep sijnac verlossen

dat die herboek van Gulic Feel weder raemde

die hertog dat vernom dat hie end poerte wem hadde daer nemend vord en was
 veat hie daer vord ende raemde die stad ende als die hertog gereden was, deden die
 van bynnen ver joerker op ende leton den buysep ende die van Utrecht clair yn dat
 sy die nacht bleven. Des anderen dages togen die van Utrecht weder bynnen ver stad
 fonder verluet ende mit groten eren, daer nae wan die buysep mit den Heeres Verluet
 ende Handlungch. Hier nae inden selven jaer gaen die hertog van Gulic, die her van
 Byanen ende die Brenehorsten mit hem in dat stichte van Utrecht mit heerkraechte
 ende branden Amoringen, Overind ende Teest al tot der Belt toe ende reden weder in
 Gelaent ingescaet ende in bestreden. Inden jaer omf heren 1400. LXXXIIII groeff die
 stad van Utrecht en dyep vander alger veert. Tot den groten wade toe ende byden
 sive slusen van holte op de ryevacat ende symmeulen leen fonder op den vordesels daer
 se de slusen ende byscenen wolden vord over ee ende dat men se niet en verneelde
 ende noemder Geldenboech want die gelden deden symmeren. Ghybert van Byanen
 den hie lide toe was fonsde, werden die van Utrecht sijn vyende fonsachten comen
 daer de slusen ende vromelen sijn heerscapen, ende brocht tot den hertogen Albert van
 Hollant an dat et geuechte van Fiesroych sijn ween, daer die van Utrecht ene
 sluf ende enon loerd geleecht hadden ende die buysep van Utrecht daer geen recht
 toe en had. Die van Utrecht mandent toe ende genyke hem sijn wester ende molten
 den heren van Byanen helpen vorden. Naer nae inden jaer omf heren 1400. LXXXIIII omf
 xxv dach genck die lichte vloed se groet dat men mit jenden vord mochte over
 dat velt, ende daer nae vord die raet van Utrecht over die vloed ende foyen ende be
 baeter die vrom fenne gelden van Hevelant stad worden se smysstich omme dat
 payment ende vrom weden hant welmoedich fabeched ende brochten vrom raet van
 wat hem wendwaren was, waerom se vordrogen ghemelic dat se molten
 varen en Hollant ende fonden se vord wester als hem duchte dat hem oppenem
 was. Daer nae ender Daesten vrom se de branden ende menden die te vergeselen ende
 se molten niet vergeselt wester. Die die van Utrecht dat fagen verbranden die
 woerden ende vromen die poerden nider ende vromen die se vrom mochten ende
 vonden se fabeched, ende rechts vord daer nae vromen se Kronenboech ende vromen
 in den graden. Daer nae vrom se ende vergeselen Aluden Wesepe, Vydenere, Loet
 doecht, die Ameyde, Leymans, Jansfelt, Brodegraver, Woender ende anders vord dorp
 daer se groet gelt off scattelen, ende die die van Utrecht vrom te Aluden ende
 te Wredepe omme die te vergeselen hadde die her van Garsbeker hollanters op
 vordelant geluden ende scaet mit den eloden op die stad van Utrecht ende held vrom
 land vrom tot Hutozen Alberts behoef ende bleff des stichtes vrom all dat
 vrom daer vrom sijn breud, segele ende vromende die hie in vrom dolen daer
 off gegruen hadde als vrom is. Daer nae inden selven jaer van LXXXIIII des anderen
 dages nae vrom dach quam hertog Albert mit groten heerkraechte mit sijnen de
 Leche op ende hield mit hem vrom van flevu, vrom greve van Beluot ende vrom
 vrom vrom Hergaumen, vrom Holland ende vrom Zelant ende daer toe alle vromen
 ende knochte vrom Gelaent ende vrom flevu lant die vromen sijn denem vrom lant ende die
 hie gebrogen konde ende slacch sijn parlanen ende vromen vrom Geldenboech an ende
 daer vrom op slacch vrom groet fonderlinghe werk dat men van der vromen vrom medevrom
 vrom die Geldenboech ende en ander werk dat niet se groet en was an die vrom fyle

Vromen vrom ende Geldenboech

dat die raet van Utrecht in die foyen vrom ende dat gelt van vrom lant betalen jelle.

dat die herboek van Hollant vrom Geldenboech gaen

alſo dat et mynne werck genaede den huſe ſchieden die van den huſe daar op
 met eenen ſtombuſen durt ſo ſed off quetside dat men dat den huſe niet naar bringen
 konde. Ende als die hutoch Albert daer VIII dage voorgeleghen hadde gene her gysbert
 van Dyanen, her Harrie her van der Aeyde, her Gysbert van et genoesse ende anders vele
 ridders ende knapen van Geldenborch scherm uſſen ende brachten met hem vele kleijne
 den buſen daar ſe loſe mede ſedoten ten huſe want Peter Doel ende Arent Prys
 die hooftmans op den huſe waren leden die buſe mede ende een deel wapenken
 lopen aff ende beſteden dese vromſ heren ende vengen heren Gysbert van Dyane ende
 ende een anderen edelen man van Honegouwe Willem van Naaldonijc ende Willem
 van Hemolet die vromen hem off XXVIII denachſen die ſe al vrom op dat
 huſe brachten die heroge die daer twe klyden vrom brengen, die end ſed te
 Dyanen oft ſant ende die anclor ſent hynen elyſe daar ſe hande vrom ſed dat
 ſe mede werpelen mer en lange die meeste brack do gene men haeste mitten groden worke
 om te brengen, ende brachten end vrombrecht dat was gemaect van ſtacken van wylgen
 ende van ploncken ende die jost niet langed holden mochten die branden ſed ſelven
 ende als dat vrom end vrombrecht te comen was hadden die hollenders die kat gemaek
 die vanden huſe hadden grote dichte dat men hem mit der Caltte groden hender doen
 mochte lopen aff hande ſtaltliken ende verbranden die latten. Die dromen die hollenders
 vrom dat grote werk op der graf, her Gysbert van Dyanen die op Geldenborch gevingen
 was ende die van ſynen vromen genesen was gene der herſchen dromen, alſe dat men
 den herdogen dat huſe vromgaff ende alle die daer off waren ſolden beholten van Giff
 ende dat ſe op dat huſe hunden solien ſe vanden huſe dragen ende vrom in die
 ſed vanen. Her gaven ſe den herdogen dat huſe op op den vromen dach van julius
 ende ſe hunden op den huſe ſeen dromen die nemen ſe vrom hem ende vromen ſe en
 die jost van vrombrecht. Des anderen dages daer nu quam die her van Dyanen ende her
 Harrie van Hombet mit vele wapenken vrom her van Geldenborch ende vele
 ſpanters van Haarlem ende verbranden ſed ſes. ende als die van vrombrecht dat vromen
 tegen ſe vrom ſed mit inghorrenden vromen op den Rypſyck by ſed ſes daer die
 vromloſers van vrombrecht verloten want ſe alle den anderen niet en vromden ende end
 lude niet te ſamen en hadden, daer hlevon vrom ſed van vrombrecht dat XXIX man
 gevanghen ende XI man doet. Die hollenders worden verwaest se en niet niet vrom
 aff want hem vrom vromden niet en volghden nochtant keeren ſe end omme ende
 lopen en den hooſloch ende vrom dromden hem. Des anderen dages daer nu hrom
 die heroge den heren van Dyanen Geldenborch te vromen ende hrom ſoech vrom en
 vromlant. Inſeſen dromen dat die heroge vrom Geldenborch hrom ſed die vrom
 vrombrecht mit vrom herſep ende ſolden en Holland tot Somerdanne tot ende
 vromen vele lude ende keenden vrom en vrom ſed, ende als hutoch Albert vrom
 Geldenborch vrom des manendages, des anderen dages rechtvrom daer nu
 vrom herſep Arent, her Gosten van Vandenick, her Willem van Rees, her
 Arent van der Lamyce ende anders vele gader lude ende burgers van vrombrecht te
 vromen vrom Naalden ende hielden daer groden vrom ende vromen vrom Naalden
 ende vrom hollenders die daer hromen liden XXVIII manne, daer nu des dromen dages
 liden vrom vrombrecht, daer nu met dromen vrom vrom ſed mit dromen vrom
 liden vrom vrombrecht ende hielden daer groden vrom ende vrom daer vrom XXIX manne.

dit is van vrombrecht, Geldenborch, daer nu met dromen vrom vrom ſed mit dromen vrom
 liden vrom vrombrecht

want In den selven jaer van **1333** op sante Symonis ende Symphorianus dach quam
 die stad van Utrecht al stelle vrom met scatten voor Geldenborch ende Stronden al den
 dach ende nacht thent des anderen meddages toe ende dat bracht te ja daer en vuer dat
 rechte vout ontback so dat die op den hies waren gheue med kenden cloen om den rike
 die van den vuer quam ende gaven hem op in des bisschops ende stad hander, ende daer
 was men om aff **1333** verachtiger manne ende hies doden, dat gescedes of sente Ber-
 tholomeus aent inden jaer vrom, des **1333** dach het daer nae dat die stad Geldenborch
 hadde ghevoenen was daer van den dach ghemact van der land te allentpoude
 daer die rust van Holland ende van Utrecht was. Ende daer en bynen den dage
 beroyde hem die hertoch van Holland die Lecke op te varen hemelic met groter
 heersant van volke dat mens Futrecht niet en wiste ende man gene hede die
 vord en hadde ende vromets dat men toe dach was te allentpoude ende gaamen
 te Dyanen ant jant mit den sepen. Ende als men Futrechts de meed vroman, sbesch
 man die klokke ende treck daer sende mennen toe Geldenborch daer die stad van
 Utrecht laet daer dagen, vesten ende spysden dat ende bejatten ver hies mit
 drien venteren als her Otto van Schenouwen, her Willem van Roes, her Gosen
 van Kallereic ende mit anderen wapentuers vber stad, ende als val vromairt
 was togen sie weder in ver stad. Die hertoch van Holland sach dat hie aen
 Geldenborch niet vromeren moechde toech hie vint te hies so Wilvenhorst ende
 vrom Holenshuyn ende warden hem beyde opgegeven inderse manieren dat men en
 den stichte daer gene jenden vrom doen en jelde. In den selven jaer vrom trent sente
 Alstons dach in den vinder treck her Willem van Roes mit een deel wapen-
 tuers al hemelic bynachte vrom Ypseldeen ende jact daer in mit vrompylen
 ende ontback daer ye twee beyde mit koern ende der myt dat die van bynen daer
 over in beyden die beyde te loychen ende dat vrom nye te doene sloech her Willem
 deuyde die stede van den drey bemen ende namen daer vrom groden roeff van Koyen
 ende van jende die sie Futrecht brachten, des anderen dages janden sie vrom am boden
 bynnen Utrecht ende verdingden vrom **1336** olde jelde. In den selven jaer omf heren
1333 op sante Benedictus dach in den trenten waert dat vromch gesoent ende die
 van Utrecht gaven hertoch Albert **13** olde jelde ende daer med waert gescecht in ver
 vromf sene dat die bisscop van Utrecht jolis holden tot syne eue mit sven jollen
 dat et geachte van Duesinge sijn vrom van jende vromen megen ende dat die vrom
 van Holland daer geen recht toe en hadde ende als bisscop sient dat gebot doon
 jelle se jante geue Albert hem dat geachte quyp ende verdroech hem des dles ende
 ene gaff hem sijn opone bare. Daer nae in den selven jaer op sante Petrus dach beroyde
 hem bisscop sient mit der stad van Lempert ende mit sijn vrom anderen jenden ende
 sloech vrom de Ydel vrom dat Castel te Pattenstene want her Herberon der burgas
 van Campen ende and ~~een~~ stichtes luden vrom vromjendes daer aff dede vrom
 vrom die bisscop daer vrom quam ende jelde ene grote blyden daer hie dats
 Castel mede questjied mit groten stenen die hie daer op vrom, die bisscop
 vroman dat Herberon vrom die Castel ontjellen vromden, vrom vrom
 hie den Taet van Utrecht bast dat men hem vrom jenden en del Schoter (Schutter)
 die rust vromf sijn vrom gudenstelic ende jante hem **13** scatten ende **13**
 wapentuer, ende als Herberon van Pattenstene sach dat hem geen hulpe

dat et vrom gesoent
 waert bynnen hollant
 ende Utrecht

dat bisscop sient vrom
 Pattenstene treck

dat Pattenstene ghevoenen
 vrom

quam gaff he dat castel op endes bischops hande op sents Peters dach ad vancula
 ende her Iherberen voo te gesel bynnen Campen der bischops seggen te holden ende
 dat vooij castel waent nider geroepen. Hier na enden seluen jaer 1400 lxxxv op sents
 vooij nacht was een groot storm van vrede jee dat deo dyke te broken ende die selve
 vloet dese groten seaden en Hollant, en Helant ende en Friesland. Hier na enden jaer
 onj heren 1400 lxxxvi op sents vooij nacht was ured een groot storm, die
 dyck brack, die selve ze gene en Hollant, en Helant ende en Friesland ende dese
 noch meer seaden dan jete voren gesaed hadde. In den jaer onj heren 1400 lxxxvii
 stofft Pau Gregorius die XI also genemt ende des waent Bartholomeus die
 erfbischof van Bare die des paus voo canceller was paus gecoren ende Urbanus
 ghentent die VI ende gekroent op den Paschdach. Ende want hem die Curiale
 haent voren ende hoer vollen niet volgen en vollen, jee togen jee vooj Rom jener
 V oft luttel meer ende sechden hie en vooj gheen recht paus waent jee dore te
 gedrongen worden ende voojts anjts was lues ene gecoren heuden, ende koren enen
 curiale paus die Robertus heet ende voojden Clemens die VII ende waent gekroent
 op sents Matheus dach. In den seluen jaer van lxxxviii troech bischof Arend ende mit
 hem die here van Guerbike van Abbeide ende die here van Dyanen ende anders vooj
 redderen ende knopen vooj here Splinter hies van Loenroft, dore intseet dat
 hie Splinter dese enden stichte van Utrecht waent des bischops lude van hem jee
 voojruet waren, dore hie stormde mit steen bursen ende mit andren gescode jee dore
 men doringde dat hie Splinter dat hies opjoff den bischof op sents Matheus aent
 ende bitere jee misdact te bideren tot seggen der ecclesie ende redderen der gestichtes
 van Utrecht. In den seluen jaer van lxxxviii vooj op den vasten dach van Julius nam
 vooj Johan van Arkel die bischof te Lude was en onj heren ende waent van
 Lude geuent Utrecht dore hie en vooj syden bischof genest hadde ende dore
 beveren endie doornkerke mit betaem liden voojraent. Ende als bischof Johan
 van Arkel beveren was begerden die cupedulars van Lude Ant van Hoerne
 die bischof Utrecht tot enen bischof die paus Urbanus die VI also genemt dese
 hie beveren voojatte bischof Arend van Utrecht toe Lude ende voojatte den bischof
 Florens van Wevelen chere van allen die Utrecht, mer bischof Ant die hie besdom
 gheene beholden hadde ende noede vooj stichte van Utrecht seeder, hie en hadde
 ten mynsten die vanden gehadt vooj vooj stichte, kende bischof Florens die dat bes
 dom van allen stichtes quere vooj naemelingen geuent hadde ende vooj
 stichte mit den here van Abbeide mit den here van Dyanen ende mit den anderen vooj
 ten ende knopen die vander portie vooj, kenden dat hie int besdom van Utrecht
 niet comen en mochte. Die here van Arkel, die here van Yselstynne Merckend bischof
 Florens alsoe dat hie int besdom van den bisdom van Utrecht.

Gregorius
 dat Pau Urbanus stofft
 dat Urbanus weder geent
 die VI

dat de bischof van Lode
 sticht troech

Van Florens van Wevelen chere die II bischof.

Ende want bischof Florens aldus ghekent waent vooj syen besdom vooj
 een jaer lang, jee quam hie doch ten lesten bynnen Utrecht mit groten solompniet
 van Caruiffen, redderen ende knopen die mit hem quamen, dore hie harde hie liden
 ende betaem liden ontfergen waent enden seluen stiel gesad nae der vooj manieren
 enden jaer onj heren 1400 lxxxix op sents Welbroens dach. Hie bischof Florens

was een zeer old man die hi Futrecht quam was beyde wys klein ende moet van
zachte dat hee mit synen werke beryde. Hee was die vrodeste vander oren te Kavelen
ende van der vromebone, hee vant dat besdom van Utrecht en groter jaelt, per belast
wemets dat buseop Arant v. Loge hadde en Gelbelant, ende die vanden van den stichte
van Utrecht langre gebort hadde dan syn sijn was als vromf is ende buseop Arant
zohelos, van heys seude, dat buseop Floras nae betaelde ende laesse sine stote
ende ampe die daer voor te paner sten den, want hee betaelde daer Follenhe voor
stent xxvii^e oltre scelden, van Stollenborch xi^e oltre scelde ende van den heys der Ima
vii^e oltre scelde, van Kradelant dat stent van xxx^e oltre scelde ende betaelde voor Deypenhem
x^m oltre scelde daer nae inder jaar ontf heren 14000 lxxx. Eerst van Lysen had een
castel gemacet inder lande van bruyzel van stund ende van hollen, dat Ende heet
alpe stard dat hee daar op volde verhey den alle die hem toe comen wolden ende saech
vole an hem busepe wolde ende lande ende land en Dallant die den buseop van Utrecht
toe behuuden ende daer sijn vele onbesceydes in Dallant, beyde steden ende lant luden
dat grote seude van buseop Floras quam, waar omme dat buseop Floras vromf
mit synen steden, lande van bruyzel ende bestude Lants castel dat Ende heet.
daer hee vrom quam op des heiligen Cruce dach twandie ende had en sijn heulpen die
keren van Lymoude, van yselshupe ende don jonckeren van Arkel mit alle den dat
sijn brongen kenden ende daer soe vele vromen ende knechte ende daer daer op rech-
ten toe grote vlyde die mal xvij^e pent vromen vromf ende grote stenturgen daer men
dagelike meere seet ende stormde, mer alle dat men scheten ende stormen mochte dat
en scaelde den hechape niet, wante die stene stuyten daer melde of het balle
gemest hadden, die style ende die balcken waren soe groot ende dicke alse molen
stander ende stenden dicke die ene bi den anderen, mer dat steenmerk vromf en
sijn al te stueken, ende als die buseop daer vrom wal v meten gelagen hadde ende
de van den huse dagen dat hem gheen ontfet en quam, als hem lant van Lysen gelant
hadde, bedachten hem dat seet int huse verleser mosten ende vromgelen mit den
buseop ende gaven hem dat castel sijnen wille meere te vrom behouelic hem vrom
leues; dat gescede op den Mare dach nae sante Bonifacius dach in den jaar vromf ende
die buseop vrom dat castel vrom vromf, mer dat holt vromf van jostarok dat men mit
gheene kende ontfuden mochte ende men stak den brand daer in ende el brande vrom
gansen maert lang Eerst van Lysen quam naemals te genaden ende ontfuden mit den buseop
In den selven jaar seech buseop Floras vrom een castel dat heet her elhollen dat men
hem ontfuffe sander storm ende een ander castel dat heet Lachte dat men hem ontfuffe sander
besellen ende waren beyde quade vromhuse ende daer en die sijn die buseop beyde nae
vromf In den jaar 1400 ende lxxx op sante Bernadus dach trum ladio vromden die
genberlonghe vromden vrom stad van Utrecht ende die vromden omme lant xc man
sander vrom ende kenderen. In den selven jaar jonckere Reynolt die der kerre jonckere
bodee was van vromen verkrecht van Clement sijnen paus van Avien (Avignon)
dat hee ene gaff dat besdom van Utrecht ende Reynolt mende hee solde mit sijnen
magen ende vromden die hee in den vromf stichte hadde mende meere te vromdriven
buseop Floras, waar omme die hee van vromen der buseop Floras sijnen tiensten
nae ende daer sijn vrom ontf Goy ende anders daer t hem genochde ende vrom sijnen
bodee mit krachte inder vromf besdom bragen ende holt hem in den paus

dat Ende buseop Floras
selach

dat Ende gemene vromf

dat die melle ghebronen
want omme Lachte

dat die genberlonge vromden
vrom ontf Vluchte

borchgreve met den synen schoot vreeslike vreden vye met syn en steen busjen
ende loetbusjen ende met kleinen schote daer volc lude van gequast worden mer
die borch want seer gequast mit blyden steen so dat die buscop daer loet omme
kent XII weke lang, ende byn en dajen dyt quam buscop Brent van Ludic die een
son was des borchgreven Henric were die dedingele ene den buschen buscop Filand
ende den borchgreven Henric ende secht aldus: want die borchgreve nach synen
vorvaders ni geen hiech guchte en hadden noch vout en hebben en solen mer die
buscop van Utrecht die nu is ende naemachs wesen solen sal gebreken al hoge ge-
rechte en den keropel van allentpoude ende also wegen dan die borchgreve gerichtte
heeft bynenden geschichte van Utrecht synen kleden slach dyne panderis te ryden
van maechelide te rechte synen dage ende durbreue te senden ende alle synen saken
te berichten die den hogen heerlicheit toe behoeren. Ende de borchgreve ende synen
naemalende solen altoes quade slechts lude blyven tot omigen dagen toe ende
die borch ende die stad van allentpoude solen also den buscop open bleuen, ten
mule te helpen en heas te done heeft ene volc andere panderis als dyt brieft ynde halt
den die borchgreve Henric vout ende die buscop Brent van Ludic ende die abt van sant
Frison bescegt hebben ende daerby X synen magt ende frugere mit hem daer nae in den
selven jere een man heet Johan van Bemel Johans den slaech enen man doot bynmen
allentpoude, enen man geheten Johan die Schermer, des buscops marfcale haelke
den middedagen man dyt allentpoude ende brachten T Utrecht daer hee verrycht wint
mit vrede der manne ende syn heeft afgeslagen In den jere van heren 1400. XXXVIIII
verrees een vrecht buschen den heren van Byanen ende den heren van der Amoyde
en de ene syde ende den jere heren van Arkele vander onder syden die ellic der anderen
vold lude ofslagen ende vengen ende branden toe byged ende de geschichte van Utrecht
en dajdyt der Secker, dat vortoge duude mal 17 jere lang. Daer nae inden jere van heren
1400. XXXV op sente Petrus elen dacht byden men den vortog Henric vander Cortrofen clacker
vreden der stad van Utrecht te der Secker, dat hee In den hie van Gaesbelle Slechte, be-
lofde ende verbeid by heren Symon Granet den jere van vortog vanden Daer nae
inden selven jere vout quamer hore knachte al vatte by heren ende doringen enen
bergen van Renen ene jere het en. Ende dat wint openbaer bynmen Alen, waer-
omme dat men die knachte vangen wolle, ende si rucken opt hie her In den dat die
her van Byanen de vortog hadde vout ene somme gelides. Ende Alen allent
daerof ten castellen daeromme buscop Threns daer vout quam op sent vortog
vout ene vortog dyt indadide lude, die Alen hem vout gheven en wolle die
buscop vortog daer vout liden ende vout den vortog stormen ende vout de lude
mit knachte daer aff vout wout daer en vout niet mer lude of, dan vout men
ende vout vout, waeromme se dedingden mit den buscop de dat Alen allent solde
hebben sijn gelt dat hee daerof vout hadde ende die hore knachte gingen en des
buscops hant te lantrechte die naemachs ontlopen vort vout nize. Alen quam
de buscop op die In den op sent Johon Naphetes dacht toe middenjere. Daer nae
inden selven jere op sente Maertheus nacht vout jere fed Alen van Poelgast
die hertogen Al berde ange was ende Willem die Harser die syn hofmeester was
dacht geslagen inden Hagen bynmen hartoch Alberts hore vout naemachs vout
vout van quam in Holland. In den selven jere rechte vout daer nae of

dat s'leucht een accicht
b'isep. want degadent

Jente Jansen us dach want s'leucht een p'isepoer degadent, die was van de s'leucht
vonden hiet Jacop geboorn v'or stad van Gulic, die Jente dat he b'isepoer was ende b'isepoer
Florens hadde ene namen tot enen s'uffragaan, soe dat hie ruyde in den v'ouf besdom
Clerice, ucolite, uyalini, s'ibiacani, papen, altare; ende naemaels quam s'ijn bullen
v'at ghes'enen ende geronden, was omme jannens p'iesters ende klerice, die hie geriet
h'ende, doe s'ie vernamen dat hie geen recht b'isepoer en was, d'ur s'ie oer v'orden aff ont-
fangen h'enden h'enden des aff ende v'orden teke lade ende namen wiec ende s'ommege
v'orden hem anderend w'ien van anderen b'isepoer s'ijr omme v'ersaem b'isepoer Florens
s'ijreid ende goeddenker des James van Normen s' b'isepoer s'leucht ende v'orden d'esen
v'alschen b'isepoer als p'iestberke gemade en d'ur men enijse mede doot ende d'eden
hem weder v'ot de casupel, nae de stols nae die hand vane, nae den g'ordal, nae die
alven ende d'ur nae die amitt ende d'ur s'eer men ene aff s'yn hand van s'ynen h'ende ende
s'caffede hem s'yn vel met enen glase d'ur dat sacrament in v'irv'iden een g'este ten
was, doe dede men hem s'ripede klede an ende gaff ene de v'ord eler v'or l'iken rechte
den s'alken v'orden s'epenen v'orden s'ad, die v'orv'orden ene ende k'ebel d'ur men
ene in s'alle int h'ete weder, mer van gracie namen s'ie ene d'ur v'ot want h'et b'atse
ende d'eden hem s'yn h'ofte afslaen, ende b'isepoer Florens gaff v'orloff dat men ene
g'roeff op den k'erkhoff. In den jaer int jaer 1400 XCIII op s'ake Ambrosius d'ach op
die amitt v'orden van April dat was de gode v'ordach, d'ur meld dat men dat helige
ambacht in der s'aken d'ede, b'isepoer Florens v'orde en gode in ene s'chelde van
v'orspel g'heten s'ardenberch naedat hie dat bes dom van s'leucht XCIII jaer ende v'
maende v'orslic ende v'orslic hadde besicht, nochtant dat hem al de meeste van
den l'ude s'egen v'orden als h'ie te v'orden gescreven is, ende hie v'ant van den g'evord
s'leucht ende d'ur begreuen in de s'entenke ende h'ard v'ont boye aldaer h'arde
v'orsp'ike mit g'orden v'orden van s'ynen v'orden die dese b'isepoer in s'ynen d'ach
h'ede l'ach. Begonden s'yn magt die by hem v'orden ende s'yn d'onne g'helvent v'orden
den hie ant v'orden dat hie ene g'onne had g'edaen en v'irv'iden ende dat hie s'culd'och
was v'ysde hie v'ant mede men besalen s'olde ende dat d'ur v'orblid v'or v'or
den g'aderi s'ante v'orden g'ecomen ende den v'olke h'et l'uden ende den b'isepoer de
has hem g'ome, ende s'p'ac h'ie mede ley ce myn h'ofte sl'apen. D'ur s'and hie
s'yn magt ende d'onne v'orden h'ede ende v'eral den l'ustaken dat men s'ie niet
v'orden op en l'ete v'onne dat hie niet en v'olde dat s'yn magt oft v'orden dat
s'lechte in enigen s'aden oft v'onne brackte. Die s'and s'haric den s'uron
v'ollenhae te v'orden ende hie boet v'ont v'orsen die s'orst v'al te v'orden
ende alle den l'ustaken die op des s'lechte s'ode v'orden dat s'ie s'oral v'orden
den ene h'olien s'ie tot des v'orden b'isepoer s'leucht. D'ur b'isepoer Florens
dede v'ol d'ochiden in den s'lechte, v'ante hie s'ymmerde hie s'ardenberge
en castel van s'and, enen s'oren, ene s'leupk'amer ende ene grote s'hallactje
v'or van 10^e s'orden, hie dede den s'ardenberg al en v'orden met s'enen hie
v'orden al des s'lechte s'lede v'or ysete ende s'onderling v'ollenhae d'ur
h'ie v'ol g'ades en v'orsymmerde ende mede al die s'ode en d'ur s'yn v'or ysel
als v'ordelant dat hie tot s'emburg, s'haltenberch ende de s'orst die hie
al v'orden en en al v'orden brackte dies h'arde v'alto d'one h'enden, want
hem en manigen jaer ni d'ogued g'edaen was. Die b'isepoer l'ed all d'yn s'ode

ende ambachte des geteckhet van Utrecht vry ende Commerces dynen vrees-
snelingten wylt verraad van vrienden ende van allen sieden die daer op behaef-
te wesen ende dat ghemenscheit in guden vreden. Ende als bisscop Florent
begeeren was des XVIII dages daer nae quam byna en Utrecht, die hertoch
Albared van Holland ende hertoch Willen van Gelre ende baden den Capittel
van Utrecht dat sie enen bisscop kosen wolden, mer dese twee hertogen
hielden alle ensonderlingen dat niet wyl in vreesche, want hertoch
Willen hadde te meer hertoch Alberts dochten van Holland, hertoch Albert
had dat sie kosen wolden her Rutger van Breunchorst den kappelen van Colen,
hertoch Willen van Gelre had dat sie kosen wolden her Frederic van Marckonken
den bisscop van Straetseberch, dat Capittel van Utrecht die kose gemaet begeerd
was besten den princen vreesch dat sie vreesachtliken beuden wolden voor enen
man sie wolden gemaet ver beyder besten doen Ende die dese hertogen vreesch niet
overdragen konden vel een Inydracht inden Capittel soe dat die meer deel
des Capittels der was enme trent IV keran den bisscop Frederic van
Straetseberch ende die mynre deel der was enme trent XXXVI keran her
Rutger van Breunchorst den kappelen van Colen Ende alle van desen
gevoeren jander vreesch beuden te Rome vreesch pars Benifacius. In die jandiden
alvinden jaer end keran MCCCXCII werden getymmet een Certrosen Claesche
ende een nonnen cloester by Amsterdamm ende een Regulier Claesche in
Vreslant by Hoornet. Dynnen desen dyp dat de clerics van desen Capittel
den pous Benifacius gesant waent vel gret enrosse in Holland, want
Hone Kuser clagend den hertog Albert dat Willen Kuser syn zone
vermoent vreesch bynnen synen land in synen diende by nacht daer hie yn
beclagend vreesch Philips den berggrever van Leyden, Alere Kuser
van Apsere ende synen zone, die twee junder broder vreesch Lecke, Henric
den berggrever van Alentpoude, Keron Johan van Heemstedend ende anders vele
der vreesch jander in Holland ende in Zelant enme trent LV by gedaet
die den hertoch Albert al vreesch vellect van live ende van guesse, want syn
ker antwort niet comen en moechter noch en versten jeneren gelayes. Greve Willen
van Vreslant, hertog Albert zoen hadde dese jandiden leffte nam
hem des aen, ende want hie hem niet helpen en mochte soe vreesch hie van die
vader in Doeren mede ende die beiden hertogen bleven seechden luttel
duyden tusschen den vader ende den zoen, vreesch omme die hertoch gebaet
vreesch hervraet in Holland in Zelant ende in Vreslant ende voor die aller-
vreesch op te Gornichem daer hie quam des anderend dages nae sint Peter ende sint
Pamel inden jaer vreesch vreesch om te Wouderichem ende vreesch vreesch dat hie
te Alence dat dese jandiden hertoge in vreesch den heren van Hoornet niet
rechte genomen hadde als hie jandiden ende den greve Willen synen zone gegeven.
Ende want man hem dat hie niet opgeven en wolve sloech hie daer voor synen
sinden ende seest daer en niet vreesch busen daer hie jandiden guesse Ende hie
enme quam die bisscop Johan van Lude den vreesch hertog zone niet synen vreesch
daer quam die vreesch van Stonegeomen ende die vreesch van den jandiden van Holland
den lok dese vreesch harde leet was ende dengend dat man den hertogen

dat hertoch Willen van
Gelre baden den
Capittel van Utrecht
hem, die greve van
Holland vreesch her
Rutger van Breunchorst

68

dat heus overgaff ende die staer of waren behoudelic vers leved ende men
geluyde se ter Hertogenburfche daer groed Willem van Vetharant med. Hebr
gefeke op beide Margareten dach en den jaer vrees.

